

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבקשה

ירחון חסידי ברסלב

בס"ד | גליון 40 | בין המצרים תש"פ

אביק באור הצדיק

הרה"ח ר' אפרים קעניג בזיכרונות רוויל
געגעעיס מבית אבא החסיד הגדול רבי
גדליהו אהרן במלאות 40 שנה להסתלקותו

אהרן באמתן

ציני דרך מתהלכות חייו של החסיד
המופלא רבי לוי יצחק בנדר בשיחה עם
תלמידו הרה"ח ר' יעקב רייכר

מקראקוב לירושלים

בעקבות ביקור אקראי בשטיבל
הברסלבאי ניצתה בלבו של החסיד הנלבב
ר' יחזקאל מרגליות השלהבת לכל חייו
זיכרונות מקיבוצי ברסלב בגליציה

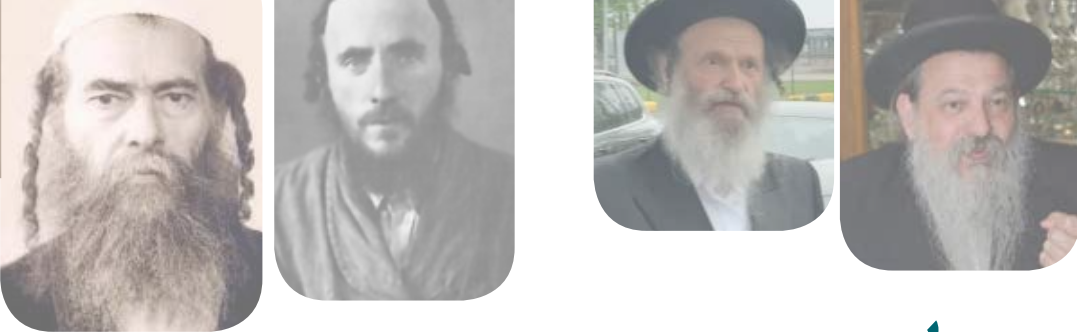

כי הוא תיקונים המיוחד

הדים מהכינוס המיוחד והנדיר של זקני וחשובי
אנ"ש שהתאספו יחדיו לעורר הגעגועים לאומן
ראש השנה שמעבר למסך ערפל אי הוודאות

זוכה ורואה בשמחתה

תיאורים ספוגי הוד קדומים על הקשר הבלתי
פוסק של אנ"ש לעיר הקודש ירושלים ומקום
השראת השכינה הכותל המערבי ועל כולל
חצות של אנ"ש המתקיים במקום

בגליון:

- מדורים:**
- מחדש חדשים**
להפוך את הקינות לתיקון
- נפשי בשאלתי**
איך זוכים להתאבל על הגלות
- בעקבי הצאן**
לא עם הארץ חסיד
- במסילות הנחל**
סדר התגלות התורות
- משיב לשואל**
פרנסה והשתדלות
- ניצוץ של אור**
'חבורת מ'מעמקים'

24 חסיד בכל מעשיו
תהלוכות חייו של החסיד הנלבב ר' יחזקאל מרגליות מפי נכדו ר' אברהם שמעון בורשטיין שליט"א | פרק זיכרון לקיבוצי ברסלב בגליציה

34 ניהוח קדושה מבית אבא
הרה"ח ר' אפרים קעניג בתיאור מסכת חייו המופלאה ודמותו הקורנת של אביו הגדול הגה"ח ר' גדליה אהרן קעניג לרגל ארבעים שנה להסתלקותו

44 חצות מול מקום המקדש
זיכרונות מפעמים מהעבר לצד תיאורים מלבבים מההווה על הקשר הנצחי של אנשי הצדיק לעיר הקודש ירושלים והכותל המערבי

48 הורני דרך אמת
אבני דרך בהתקשרות לצדיק מעולמו של החסיד המופלא ר' לוי יצחק בנדר בשיחה עם תלמידו ר' יעקב רייכר

56 אעופה ציון הקדוש
סיקור מיוחד מהכינוס הנדיר של זקני וחשובי אנ"ש שע"י כהנה לקראת הנסיעה לראש השנה באומן הבעל"ט בצל המצב

יו"ל ע"י
מערכת אבקשה

טל': 02-539-63-63
פקס: 077-318-0237

©
כל הזכויות שמורות.
העתקת קטעי מאמרים,
או תמונות, אך ורק
באישור בכתב מהמערכת.

עיצוב גרפי: א. שפירא

הגליון מודפס ע"י
מ.א. הפקות דפוס -
כל סוגי ההדפסות
במחירים זולים
לקבלת הצעת מחיר
משתלמת במיוחד
פנו לטלפון
052-7631367

יָלַד שְׁעִשׂוּעִים

אור חדש - מאמר
זכרתי לך - ספור
הפך בה - שְׁעִשׂוּעוֹן

עמוד 52

הבהרה והתנצלות
ליושבי ארה"ב!

גיליונות אדר, ניסן, אייר, סיון,
נשלחו לכל הכתובות בחו"ל
בעלות רבה ויקרה, אך מחמת
המצב השורר בעולם נודע לנו כי
חלקם הגדול עדיין לא הגיע ליעדו,
קבלו על כך את התנצלתנו הכנה.

לקוראינו הנכבדים יידי בית אבקשה

הגיליון הנוכחי יוצא במשותף לחודשי תמוז-
אב, מכיוון שבחודשים האחרונים בשל סגירת
השערים לא היתה בידינו האפשרות לצאת ולגייס
עזר וסיוע מאחינו שמעבר לים, ולאור הקפדתנו
לא להיכנס לחובות ע"פ דברי רבינו הק' הוצאנו
לאור את הגיליון בכספי נדבת שותפינו המסורים
בארה"ק אשר הספיקו דיים רק עבור הוצאת
גיליון זה.

**כאן המקום אתנו לשוב ולהודות מקרב לב
לשותפינו הנאמנים העומדים לימין 'אבקשה'
בכל עת ובכל מצב, בלעדיכם לא היתה האפשרות,
בפרט בתקופה זו, להמשיך בהארת אורו הזך של
רבינו הקדוש, אשריכם אנשי אמונה!**

יללת הציפורים

הוא, כמובא בתיקוני זוהר. כי בזמן שבית המקדש היה קיים על מכונו היו שני הכרובים פנים בפנים, ואחר החורבן היו בהחזרת פנים" (ליקוטי הלכות, נדרים ג, כה).

"וכשמגיע הלילה, אזי אלו הזוג ציפורים מתחילים כל אחד ואחד ליילל בקול יללה גדולה מאד, כי כל אחד מיילל על זוגו" (סיפורי מעשיות, שם). ומה קורה עם תושבי המדינות הסמוכות לאותם הציפורים? "כשמגיע הלילה אין יכולים לישון, כי כשנעשה לילה אזי מתחילים הכל ליילל בקול יללה, אנשים ונשים וטף. אם היה מונח שם אבן - היה נימוח. כי בלילה הם שומעים קול יללה מאד, ומחמת זה כולם מייללים, אנשים ונשים" (שם). זוהי הסיבה ליללה הגדולה של ליל הגלות; הציפורים בוכים ומייללים מגעגעוע, והם מדביקים בבכיים ויללתם אנשים נשים וטף...

... ..

כולם - אם כן - מייללים. השאלה היא רק: כיצד והיכן אתה מיילל?

אם אתה בוחר ליילל כל היום על מצבך הקשה, הגשמי או אפילו הרוחני - אתה פותח פתח לקליפה הידועה - 'לילית' הנקראת על שם היללה - להיאחז בך. היא כל כולה יללה, והיא יודעת היטב איך לנצל את היללה שלך, ולהפוך אותה ליללה של עצבות, חלישות הדעת, ורפיון ידיים. יללה המביאה בסופו של דבר לניתוק גמור של ה"ברית" בינינו לבין ה' רח"ל (ליקוטי מוהר"ן, רה).

אבל אם אתה בוחר לנצל את ה"בין המצרים" / את שעת "חצות הלילה" / את שעת ה"התבודדות", ליילל אז לפני ה', ולספר לפניו כמה קשה לך, כמה מר לך - לא רק שאתה לא הורס, אלא אתה 'בונה' ומתקן. ה"קנינות" שלך הופכות ל"תיקון" ... (ליקוטי מוהר"ן, רמז).

היללה הקיימת בתוך לבנו, כשהיא לא באה לידי ביטוי נכון, הרי היא מזינה את הטומאה. 'נחש עפר לחמו'; היללה העפרורית מזינה אותו ונותנת לו כח להפיל אותנו ברשתו.

אך אם אתה לוקח אתך את היללה הזאת למקום הנכון, לזמן הנכון - לפינת ההתבודדות, לשעת החצות, לבין המצרים - ושם אתה שופך אותה לפני ה' הרגת אותנו, את הבעל דבר. אתה עושה לו 'שביתת רעב'. כי במקום להזין אותו עם היללה, הזנת בה את כוחות הקדושה, הוספת ספסלים לבית מדרשם של 'אבלי ציון וירושלים'... אתה מונע את בכיית השכינה, וזוכה לנחמה, 'לשום לאבלי ציון פאר תחת אפר'.

תקופת 'בין המצרים' בפתח; כ"א יום של אבלות וצער. תקופה זו אינה אהובה במיוחד, שכן מי אוהב להצטער ולהתאבל? אם נוסף לכך גם את הלב האטום ואת המח המבולבל של אחרית הימים - הופכת האבלות של 'בין המצרים' למעמסה של ממש.

אך, שימו לב: יש כאן חוסר הבנה במהות הימים; ימים אלו אינם ימים של צער. הם ימים בהם מנקזים את הצער החוצה... הצער קיים, וימים אלו הם ימים בהם לא מתעלמים ממנו, רק נותנים לו ביטוי...

וההבדל הוא עצום, למבינים. שכן כשמדובר בימים של 'פריקת' הצער, הם הופכים להיות ימים מבוקשים ביותר. ימים אלו אינם 'מטרד', אלא ימים בהם מקררים את הלב... וכך היה אומר מוהר"ת על עצמו: "איני יכול לקרר את לבי, אלא ביום תשעה באב, ובימי בין המצרים באמירת הקינות, ובתיקון חצות של כל השנה" (כוכבי אור, שיחות וסיפורים, כו).

שכן מה מרגיע ומקרר את הלב יותר מאשר לפרוק את מה שמעיק עליו.

... ..

הצער והיללה, אינו דבר שצריך 'לייצר' אותו, הוא קיים, ובגדול.

כולם מייללים. לא תמצא כמעט אחד שלא מיילל... זה מיילל על המצב הכספי הקשה, זה מיילל על הלב שאטום ורדום, זה מיילל על הבלבול הנוראי ששורר במוחו, זה מיילל על הרגשות הברסלב'ריים שבערו בלבו בימי הבחורות, ונשכחו אי-שם במנהרת הזמן, זה מיילל על התפילה וברכות הנהנין שהוא 'גורס' במהירות מדי יום. בקיצור: כולם מייללים.

אתם יודעים אולי למה? תשמעו סיפור:

"כי יש שני ציפורים, אחד זכר ואחת נקבה, והם רק זוג אחד בעולם. ונאבדה הנקבה, והוא הולך ומחפש אותה, והיא מחפשת אותו. והיו מחפשים הרבה זה את זה, עד שנתעו, וראו שאינם יכולים למצוא אחד את חברו ונשארו עומדים" (סיפורי מעשיות, מעשה משבעה קבצנים).

ישנו 'רק זוג אחד בעולם'; הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל. 'ונאבדה הנקבה'; הלכנו לאיבוד, תעינו ותעתענו. 'היא מחפשת אותו'; כולנו מחפשים קורטוב של קרבת אלוקים, על משכבי בלילות ביקשתי את שאהבה נפשי, ביקשתי ולא מצאתיו. 'היו מחפשים הרבה זה את זה, עד שנתעו'; "כי השתי ציפורים שנתעו זה מזה, מרמזים על גלות השכינה. שעל זה נאמר 'כציפור נודדת מן קינה', שהיא השכינה, 'כן איש נודד ממקומו', שהוא קודשא בריך

איך זוכים לטעום טעם של גאולה בבין המצרים?

הסוד הגדול של הצעקה והחיפוש מהמקום הנמוך והמבולבל שדייקא על ידם מתהפכים כל המעברים והקשיים לעליות גדולות ונפלאות | מקינו"ת נעשה תיקון

החורבן, החורבן קיים כל משך השנה. עצם המציאות של חיי גוף ו'הבלי עולם הזה' מנותקים מן הנצחיות הם עיצומו של החורבן, תבערת תאוות של 'מאורי אש' הם שריפת בית אלוקינו 'בית המוחין' שהוא בית המקדש הפרטי שלנו (ראה לקו"מ ס"ז תנינא). חיים ללא הסתכלות אמיתית על מהותם - כפי שהצדיק מאיר ומלמד - הם החושך והאפילה הכי איומים שישנם, על חיים שכאלו מקונן הנביא "תשתפכנה אבני קודש בראש כל חוצות" (שם), כן, הימים הללו במשך השנה שבהם נהנים ועליזים בחיי הבל ולא חשים בהם כל מועקה הם ימי החורבן.

לעומתם, ימי בין המצרים בהם ממעטים מהנאות הגוף ומגבילים אותם ומכריחים את הגוף שיצטק ויבכה על עוונותיו שגרמו את החורבן הם הימים שיש בהם חפץ, הם הרפואה על החורבן, זהו המתנת חינם שהקב"ה ברוב חמלתו ואהבתו שאין לה סוף העניק לנו על אף שאיננו ראויים לכך, הימים הללו הם ימי תיקון, ימי בנין, ימי התקרבות ותשובה, ימים המסוגלים שבכוחם להפוך 'אפר' ל'פאר' וחושך לאור.

חורבן פרטי וחורבן כללי

עיקר האבלות היא על החורבן הפרטי של האדם שגורם את החורבן הכללי של בית המקדש, "כי עיקר האבלות הוא להתאבל על מעשיו שגרמו חורבן בית המקדש, כי כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאלו נחרב בימיו כמשארז"ל, וצריך להתאבל על עוונותיו ולבכות עליהם מאד מאד ולשפוט את עצמו ולפשפש במעשיו ולתקנם מעתה ועל ידי זה יזכה לבנין בית המקדש, כי כל המתאבל על ירושלים זוכה לראות בשמחתה" (לקו"ה והרשאה ג'), ההתעסקות בתשובה על העוונות, אינה אם כן עונש וחורבן, אלא תיקון ובנין.

בימים אלו אנו עוסקים לחפש ולבקש את הדעת האמיתית וההסתכלות האמיתית על מהות העולם - דעת הצדיק - שנתעלמה מאתנו בעוונותינו הרבים, אנו בוכים ומבקשים ומחפשים שתחזור אלינו התגלות אור הדעת שהיא ההסתכלות הנכונה על כל מהות החיים ומהות קדושת בר ישראל, שזה יסוד החזרה בתשובה, עוונותינו גרמו להתעוור ולחשוק באש שורפת ומכלה מנפש ובשר, ולמאוס באור האורות שהצדיק מגלה לנו, ואולם, מי שמתחזק

ם נשאל אדם מן השורה: "איזו הרגשה מתעוררת בקרבך בהזכרת 'שלושת השבועות' של בין המצרים?!" סביר להניח שיענה שהימים הללו מזכירים לו מרה שחורה ודכדוך הנפש, חוסר חיות ובגדים מזיעים, ימים שאין בהם חפץ, אשר טוב היה אילו לא נבראו כלל, ועכשיו שנבראו מי יתן ויחלפו ביעף מבלי להרגיש בהם.

על קנין ההרגשה הזאת לא היינו צריכים לעמול, מילדותנו היו הימים הללו ימים מגבילים ומצמצמים והם לא ערבו לחיכנו כלל, בימים אלו כשאנו מגבילים את תענוגי הגוף, אין פלא אפוא שנפשו של אדם אינה מחמדתם, וכך, הורגלנו מנוער למאוס בהם ולהמתין לפרוק אותם מעל צווארינו.

טבעה של בינת האדם שפך עוד לא למדוה אחרת נשארת היא עם הקביעות הראשונה שנקלטה בדעתה, הילד שפגנו גדל כל הימים עם הסתכלות זו על מהות הימים הללו, וכל עוד לא נלמד ונשכיל להתחיל להסתכל עליהם אחרת, תשאר בנו ההסתכלות המעוותת והילדותית הזאת.

שלא נחמיץ את האור

הסתכלות שכזו אינה דבר של מה בכך, כי יסוד מוסד הוא ש"באמת אין האדם עושה כלל, כי הבא ליטהר מסייעין לו, רק העיקר הוא הרצון" (שיהר"ן נא ורבית ה"ג), כל השפע הרוחני יורד תדיר מן השמים, אך הבחירה שלנו היא לרצות להתחבר אל הקדושה הנשפעת ולקבל ממנה, ורק כך אנו זוכים להיטהר ולהתקדש בקדושה זו הנשפעת בימים אלו, כאשר חולפים להם ימים סביב האדם והוא לא רוצה את הימים הללו ואינו מתחבר אליהם הוא מפסיד אותם, כאשר הוא חפץ להפטר מהם ועושה בעל כרחו רק את העשייה החיצונית הרי הימים הללו משפיעים עליו מעט מאד, וזהו הפסד בל יתואר.

לעורר את הגוף המגושם

הבה אם כן, נברר לעצמנו את האמת. בימים אלו אירע החורבן הנורא בעוונותינו הרבים, אך עצם האבלות אינה החורבן, אלא תיקון

ובהרהורים רחמנא לצלן", שהם אסורים במאסר רעתם מבלי שיוכלו לתת עצה לנפשם איך לצאת מחשיכה זו.

עצה לחסרי עצה

מהי בכל זאת העצה לחסרי עצה?! רבינו הקדוש מלמדנו (לקו"מ ח"ב י"ב), שכאשר האדם מחמת עוונותיו נופל להעלמה והסתרה גדולה אז על אף שמצד אחד הוא רחוק מאד, אבל אם ישכיל להתגבר דוקא אז לחפש ולבקש את ה' ולהתחנן שיזכה להתקרב אליו, הרי שהירידה יכולה להפוך לתכלית העליה, כיון שהמקומות המטונפים ביותר ניזונים מקדושה נעלמה גבוהה ביותר, זהו סוד נעלם שאין לנו רשות להרהר בו, אבל זוהי המציאות, מי שמתגבר בימי העלמה ולא נמשך אחר החיצוניות החשוכה ומחפש דרך תשובה ע"י תפילה וצעקה וחיפוש 'איה מקום כבודו', יכול להפוך את כל ההעלמה לגילוי שאין דוגמתו ולתקן את כל העבר בפלאי פלאות, ובקשת ה'איה' היא עצמה ה'שה לעולה' שמכפרת על כל העבר.

צעקת 'איה' זו, פירושה חיפוש עצה, האדם עומד בתוך הסבך ובעומק הירידה והנפילה כאשר הוא אובד עצות, וצועק, איה ואיכה היא הדרך לצאת משפלות זו, ועצם החיפוש ובקשת העצה היא העצה העיוצה במצב זה, זה מה שגורם שיתגלו העצות הטמונות בעומק עמקים זה שהוא שרוי בו, "שצריכים להתפלל מאד להשם יתברך שיורם עצה שלמה איך לשוב אליו, וכשהאדם רואה בעצמו שהוא מונח בחושך זה זמן רב והוא רוצה בכל פעם לחתור למצוא עצה לצאת מן החושך לאור ותהי תוחלתו נכזבה, ועודנו לא ישוב מהחושך שנלכד בו עד שנדמה לו שאין לו עצה איך לצאת ממה שצריך לצאת ועצתו חלוקה מאד, אזי זהו בעצמו תקנתו, שיצעק על זה בעצמו להשם יתברך שנפל כל כך עד שאינו יודע העצה שלמה איך לצאת מחושך לאור, כי בודאי אין שום יאוש בעולם כלל, ובודאי גם במקומו נמצאין עצות איך לצאת מחושך לאור, מרע לטוב, רק שבעוונותינו נעלמו ממנו העצות, ועל כן תקנתו שידע על כל פנים האמת שנפל כל כך ונתרחק כל כך עד שאינו יודע שום עצה, ויצעק על זה בעצמו להשם יתברך שיורוהו העצה והדרך איך להתנהג באמת".

המשך בעמוד 22

לחפש בתוך החושך שלו ורוצה ומשתוקק לשוב אזי הימים הללו מסוגלים ביתר שאת להפוך הכל לטובה (ראה לקו"מ סז הנ"ל).

ה'תיקו' שנהפך לשיא התיקון

אך יש כאן עומק נוסף במהות התיקון הנעשה בימים אלו, רבינו הקדוש מגלה: עפ"י דברי הזהר הקדוש (רעיא מהימנא צו כז): ש"תיקו" הנאמר בש"ס על איבעיות וקושיות שאין להם פתרון, הוא בחינת מחוסר תקון, כלומר, הגון של 'תיקון' נחסר, ונעשה מתיקון תיקו, אך אין הכוונה שזה נחסר לגמרי אלא הגון הסופית נכפפת ומ'תיקון' נעשה 'קינות', ובעת הגאולה יתהפכו הקינות לתיקון, ויתוקן התיקו (ראה לקוטי מוהר"ן ח"א סי' רמ"ז).

**"אקומה נא ואסובבה בעיר בשוקים
וברחבות אבקשה את שאהבה נפשי", נקום
בחצות לילה, נבכה בחצות היום, נעורר
רחמים ונחפש ונבקש אחר עצתנו הגנוזה
בגנזי הצדיק, כי החיפוש והביקוש הזה
הם שיקרבו את גאולתנו ושיבנו את בית
מקדשנו בפרט ובכלל**

מה טיבו של תיקו זה והאיך הוא מתקשר לקינות שמביא לתקון?! רבי נתן מבאר עומקם של דברים כך, תקוותנו לצאת מן הגלות הכללית והפרטית היא על ידי שנקבל עצה אמיתית, אך מגודל ההסתרה בה אנו שרויים "אין אנו יודעים לשית עצות בנפשנו איך לשוב מעמק הגלות של כל אחד ואחד שנפל למקום שנפל", כי גם על הצדיקים עצמם עוברים גלי חלוקת העצה בעניני הנהגת העולם, "מכל שכן קטני הערך, ומכל שכן הנלכדים במאסר התאוות

איך זוכים להתעורר ולהתחבר לאבלות על החורבן?

מחשבות מאירות ועצות נפלאות לכל החפץ לעורר את ליבו לבכייה ולתפילה על החורבן והגלות לכסוף ולהשתוקק לחיים אחרים וטובים יותר בהם נשוב להיות סמוכים על שולחנו של האב הרחמן

ב) כמה אנו נשברים מכל מכשול של חטא ועון רח"ל, עד אשר אנו זקוקים לתילי תילים של טללי תחיה והתחזקות שיחזקו אותנו הרבי ומוהרנ"ת בספרייהם. וכל זה מחמת שבאמת "ישראל עם קדוש לפי גודל רוחניותם ודקותם אין יכולים לישא עליהם המשא של עון אפילו יום אחד על כן אנו צריכים את ביהמ"ק שיכפר עלינו בכל יום ומעת אשר חרב אין אנו יכולים לנקות עצמינו מן העוונות כי אין מי שיכפר בעדינו" (תורה ז' ח"ב).

כמה צער וכמה כאב נורא הוא לנשמתנו אשר מצטברים עליה משאות נוראות וכבידות של חבילות חבילות עבירות, ללא אפשרות של תיקון וכפרה וטהרה מושלמת. והרחמנות על נשמתנו הוא "יותר גדול מכל מיני רחמנות, כי כל היסורים שבעולם אינם נחשבים כלל כנגד המשאוי הכבד של העוונות. כי כשישראל נופלים בעוונות זה משאוי כבד מאד שאי אפשר לישא כלל המשא הכבד הזה!" (שם) והוא אשר גורם מסך מבדיל נורא בינינו לבין אבינו שבשמים - זה קרוב לאלפיים שנה - ואיך אפשר שהלב לא יכאב ויתאבל והעין לא תדמע על השבר הגדול הזה!

ג) שמא תאמר: אני לצערי אינני נשבר מחטא ואינני מבין בטעמה של קירבת אלוקים - הרי שהחושך הכפול ומכופל הזה גם הוא תוצאה של החורבן והגלות הארוך הזה אשר בה ירדנו פלאים ואיבדנו כל רגש בקדושה 'ומיתת הלב' השתלטה על הכל - הרי על הדבר הזה בעצמו ראוי לנו לקונן בשברון מתנים!

ד) אלא שכששקועים בחושך, האדם הוא עיוור ואינו רואה ואינו מרגיש כלום וא"כ מהיכן יבוא לידי התעוררות ובכיה? [ובגלל הדבר הזה אכן הרבה כבר התייאשו מעבודה גדולה זו של התאבלות על החורבן ודבר זה בעצמו מחמיר את הגלות ומעורר קטרוג כמובא בספרים].

ה) ולכן, העצה היעוצה היא לומר את דברי הקינות 'באמת', כלומר, לא לחפש ולא לחשוב על התעוררות או בכיה, אלא לומר את המילים בפשיטות גמור ובכוונה פשוטה מתוך ריכוז מירבי בכוונת המילות, ומתוך 'דיעה' [לא מתוך 'הרגש'] שבאמת אמורים היינו להזיז דמעות ולא ליתן הפוגת לבת עינינו, אלא שהחורבן כ"כ גדול הוא עד שאין לנו כבר דעת ולב לכך,

■ א. מגיעים עכשיו הימים של בין המצרים, ובכל שנה בתקופה הזאת ואפילו בכל לילה בחצות אני מרגיש שרוצים ממני משהו שלא שייך אלי, אני לא מבין איך שייך שאני אתעורר לצער ובכייה מחורבן של בית המקדש שהיה לפני כל כך הרבה שנים כמובן שכל זה מאוד מקשה עלי לצום ולקיים את כל שאר מנהגי האבילות. אני מאד רוצה להתחזק ולהתחבר ואפילו להוריד איזה דמעה, אבל אני מרגיש רחוק מאד מזה?

תשובה:

א) משאלתך ניכר שמבקש אלוקים הינך, אם כן איפוא, דע לך שה'קרבת אלוקים' הגדולה ביותר שהיתה לך אי פעם, אינה אפילו כטיפה מן הים ממש שהיה בזמן שביהמ"ק היה קיים והשכינה שרתה בתוכינו, אז ראינו עין בעין בתפארת גדולת בוראינו והיה כל אחד יכול להתדבק בו יתברך בדביקות נוראה של צדיקים גדולים, וכל נבואתם של ריבוי הנביאים שהיו אז (כפליים כיוצאי מצרים - גמרא) - הכל בא מכח הדביקות בשכינה שזכו לחוש בביהמ"ק בחוש ממש [ועדיין לא התחלנו למנות כאן חלק מאלף מהמעלות שהיו בביהמ"ק כמובא בספה"ק].

ועתה בואו חשבון: כשההתבודדות היתה קרה ויבישה או שחרית שלא עלתה לנו יפה, יום שב"ק שעברה עלינו מבלי שנרגיש שום הארה מיוחדת - וכל כיוצא בזה - הרי כברסלבער בחור מבקש ה' זה שובר אותנו עד כדי בכיה בהתבודדות מתוך צער וגעגוע להשי"ת על שהסתיר פניו מאתנו - א"כ כמה עלינו לאונן ולקונן על חורבן הבית וסילוק השכינה אשר זהו שורש כל החשכות והריחוק הנוראה מאבינו שבשמים בה אנו שרויים!!

בכיה על החורבן והגלות - בכיה היא על שאבינו אוהבינו ואהובינו זרק אותנו כביכול ומאס בנו, ואנו מצדינו איננו מתייאשים אלא בוכים ומתגעגעים לשוב אליו ושואלים ומבקשים: 'איה' 'איכה' היכן ואיפה אתה אבינו רועינו ידיד נפשינו אב הרחמן!

רצוני לראות את מלכינו ולהתקרב אליו באמת "ותחזינה עינינו בשוכך לציון" "השיבנו ה' אליך ונשובה" (סוף איכה) ועל כך כבר התבטא מוהרנ"ת שאין לו מתי לקרר את שברון לבו כי אם בחצות ובקינות של תשעה באב.

**אמנם אני קר
וקפוא ואינני
מרגיש כלום,
אבל היו ועדיין
ישנם יהודים
של פעם שכן
הרגישו ומייללים
ובוכים וגם
הקב"ה והשכינה
וכל המתיבתא
דרקיעא כולם
בוכים בכי קורע
לב ... "ה' ממרום
ישאג וכו' שאוג
ישאג על נוהו"
"ויקרא ה' וכו'
לבכי ולמספד
ולקרחה ולחגור
שק" - אם
כן כנראה יש
כאן על מה
להתאבל, וראוי
לי להשתתף עם
כל הנהי והקינה
הגדולה הזאת**

ואז יתכן שבהמשך הקינות נבוא להתעוררות ובכיה על מצבינו - הפרטי והכללי - הגרוע והשחור משחור (ע"פ תורה קיד) אלא שלא תעמיד דבר זה לנסיון ולא תחשוב כל הזמן אם עצה זו מצליחה לך או לא... (שיחות הר"ן) [לגבי הקינות בתשעה באב יש לקנות עם 'פירוש' כי אחרת כמעט ואי אפשר להבין את הכוונה הפשוטה].

ו) אפשר גם להוסיף לעצמנו את המחשבה הבאה: אמנם אני קר וקפוא ואינני מרגיש כלום, אבל היו ועדיין ישנם יהודים של פעם (כמו מוהרנ"ת למשל) שכן הרגישו ומרגישים ומייללים ובוכים וגם הקב"ה והשכינה וכל המתיבתא דרקיעא וכל הפמליא של מעלה וכל מלאכי רום וכל המזלות וכו' כולם בוכים בכי קורע לב "כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים וכו'" "ה' ממרום ישאג וכו' שאוג ישאג על נוהו" "ויקרא ה' וכו' לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק" - אם כן כנראה יש כאן על מה להתאבל, וראוי לי להשתתף עם כל הנהי והקינה הגדולה הזאת אף שאני לא מרגיש ולא מבין כלום, אבל אומר את המילים המביעות צער וכאב בפשיטות, עכ"פ על דעתם של אלו שכן הבינו והרגישו. וכמו העיזור ההולך אחר אחר שאינו סומא והבן [ראה לק"מ רכ"ד].

והוא כמשל לילד שנכנס לביתו ומוצא את אביו ואמו יושבים ובוכים בכיה נוראה ומרטיטה - מתחיל גם הוא לבכות איתם, על אף שלא יודע טיבה של בכי זו על שום מה? אבל הוא מבין שיש כאן צרה גדולה ומשתתף בצער הוריו מתוך אהבתו אותם וכעין זה שאומר רבינו לגבי גדולת הבורא.

ז) מתוך מחשבות אלו תקיים גם את כל ההלכות של בין

המצרים ותשעה באב לאמור: הנני רוצה בזה להשתתף בצער הקב"ה והשכינה וכנסת ישראל וכל העולמות - אף שאני בעצמי אינני מרגיש כלום - ובדרך זה תראה שבס"ד תרגיש בזה קרבה גדולה לאלוקים וכמו שפי' הצדיקים "כל רודפ-יה השיגוה בין המצרים" שאז אפשר להשיגו ולהתקרב אליו ביותר!

ח) עוד זאת יש לך לדעת, שכל סוג השתתפות בצער השכינה - גם אם זה רק בחיצוניות [אבל מתוך לב נשבר על הלב שאינו רוצה להישבר...] גורם נחת רוח למעלה, מקרב את הגאולה, ומביא אותך למעלות נשגבות (כמובא בספה"ק על מעלת המשתתף בצער השכינה).

■ **ב. בנוסף קשה לי מאד להבדיל מתי שצריך להתעורר ללב נשבר לדעת מה זה לב נשבר ומה זה עצבות איך אוכל לדעת איפה אני נמצא אבקש שתאירו את עיני בעניין?**
תשובה:

רבינו בעצמו בשיחות הר"ן מ"א ומ"ב כבר הגדיר את ההבדל שבין לב נשבר לעצבות והוא שעצבות בא מן הטחול והוא כמו כעס ורוגז על השי"ת על שאינו עושה לו רצונו אבל לב נשבר בא מן הנשמה ומטהרת הלב והוא כתינוק שקובל לפני אביו על שנתרחק ממנו ועיין גם בשיחה רל"א - והמובן מכל שיחות אלו הוא שאם הצער גורם לאדם 'שיתוק' וכבדות מלעשות משהו [גם גשמי אך בעיקר רוחני] סימן הוא שזה עצבות אך אם הצער מניע את האדם ודוחף אותו לעשות משהו כגון: לבכות או לומר "רבש"ע בהתעוררות נפלא ובנשיאת ידים בהשתקקות נמרץ" (שם) ואינו יכול להתאפק מכך גם אם הוא ליד אנשים (שם) זה סימן מובהק שזה לב נשבר.

בחור יקר! ניתן לשלוח שאלות, התלבטויות, בענייני עבודת ה', בדרכי רבינו הק', וכיוצ"ב, באמצעות הקלטת השאלה בטל' המערכת: 02-539-63-63 שלוחה 5, או בשליחה לפקס: 077-318-0237.

כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון

הקושיא הכי כואבת בעולם 'מדוע דרך רשעים צלחה, שמכוחה נמשכים בעולם רבבות הסתרות קשות ועצומות, מתפוגגת כלא הייתה כשמתגלה אותה 'אורייתא דעתיקא' שבכוחה להחזיר לנו את המבט האמיתי על השגחת ה' עלינו | לעיני כל ישראל

על פי המאמר אשרי העם - השגחה ליקו"מ קמא סימן י"ג

הקדושה היא בתיבת 'בראשית' - תמן 'ראשי' תמן 'בת', הם 'תלת גוונין דעינא ובת עין' של השגחתו ית' מעילא לתתא, (כמבואר בסעיף ד), ואילו סיום התורה הוא: 'לעיני כל ישראל', הם העיניים החוזרים ונישאים שוב מתתא לעילא אל ה'בראשית' ברא אלקים... ובתוון נמצאת כל התורה, המושכת את כח הראות העליונה ו'מכה' בקרובים אליה, ומעוררת אותם להשיב מבטם והסתכלותם עד לעיניו ית'.

...

אולם, סביב 'יחוד' נשגב זה בו מתייחדים כביכול עינינו בעיניו ית', ניטשת מערכה כבידה, כוחות איתנים פועלים בכל כוחם להסיח את דעתנו, הארץ ומלואה תבל ויושבי בה בוערים ורועשים ב'אלילי כסף ואלילי זהב' ו'קנאת איש מרעהו' יחד עם כל ה'הבל אשר נעשה על הארץ', ומנסים בכל כוחם להבעיר את חמימות הלב וללכוד את כל המבט שיהיה מכוון אך ורק אליהם, ובכך לשכוח לגמרי כי יש מי שמחכה שנרים אליו את עינינו...

כשהגרוע מן הכל, וה'מכה בפטיש' המצליח לכבות כל זיק של 'אתערותא דלתתא', היא הקושיא המנסרת בחלל העולם ומנקרת בתוככי הלב: מדוע 'דרך רשעים צלחה' ומאידך: 'יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים', 'ועל ידי ההבל הזה רבים נתפקרו, שרואים 'צדיק ורע לו, רשע וטוב לו'... (לשון רבינו הק' כאן).

גם בקודש פנימה, בעסק התורה והמצוות, ניתנה הבחירה להיות אץ להעשיר, לשקוע כליל ב'שמאלה עושר וכבוד' של התורה, לזכות להצלחה מדומה, ולשכוח את ה'אורך ימים בימינה', את הרצון העליון הגנוז בתוך התורה העומד וממתין לרוח נדיבה ועיניים מייחלות...

על ידי שאנחנו קרובים אל התורה, נמצא שאנחנו קרובים אל הראות, ועל ידי זה, כח הראות נחזר לעינינו, ונתראים ונצטיירים אנחנו בעיניו' (לשון רבינו הק' סוף סעיף ד) - אל תכלית נשגבה זו, חותר רבינו הק' בכל מהלך התורה, וזו היא המטרה הנכספת של התגלות 'אורייתא דעתיקא סתימאה': לחזור ולהיכלל ולהצטייר כביכול, בתוך עיניו יתברך שמו.

וכפי המתבאר בפנים, רק כאשר כח הראות פועל ב'רצוא ושוב', ואנחנו בני ישראל עם קרובו מחזירים את כח הראות 'מתתא לעילא' עד עיניו יתברך כביכול - או אז נשלמת ההשגחה העליונה.

מהי משמעותה הפנימית של החזרת 'כח הראות' מתתא לעילא?

בדברי מוהרנ"ת (הל' משא ומתן ד) מתבארים הדברים, כי תכלית המכוון בהמשכת השגחת והבטת עיניו של הבורא ית' על העולם, היא בכדי 'להכות' ולעורר בכך את עיניהם של הברואים שיחזרו ויינשאו ברצון והשתוקקות, ייחול וביטחון, אליו יתברך.

הבטה והסתכלות זו מהבורא ית' לברואיו, ומהם חזרה אליו ית', זוהי שלימות הבריאה, והיא הייעוד המקוּוּה: 'ונגלה כבוד ה' [מעילא לתתא], וראו כל בשר יחדיו [מתתא לעילא], כי פי ה' דיבר' (כמבואר בסוף התורה בכת"י רבינו הק').

מוהרנ"ת ז"ל מראה בעליל כי זהו כל עניינה של התורה כולה, לייחד ולחבר ולכלול את השגחת עיני השי"ת בנשיאת ותליית עיני המייחלים לחסדו, כאשר רואים אנו כי התחלת התורה

הנפש מתמלאת שובע וטוב מאמונת ההשגחה וצחצחות הראיה וההסתכלות אל השי"ת.

ooo

מפליא להתבונן, כי המילים: **'לעיני כל ישראל'** החותמים את התורה, המורים על נשיאת עיני ישראל חזרה אליו ית' מתתא לעילא, ובכך משלימים את ה'תלת גוונין דעינא ובת עין' היורדים אלינו מ'**בראשית'** (כדברי מוהרנ"ת ז"ל הנזכרים לעיל) - מילים אלו מופיעים דווקא בענין ה'**מורא הגדול אשר עשה משה'** - 'שנשאו לבו **לשבור הלוחות לעיניהם'** (רש"י מחז"ל).

כי כאשר ה'אותיות' הנגלות נמצאים בידינו, אפשר ח"ו לשכוח שטמונה בהם כוונה נעלמת, שיש במעמקייהם רזין דרזין עד אין קץ האמורים לעורר את ליבנו ולשאת את עינינו בכלות הנפש אליו ית'.

דווקא כאשר הלוחות נשברו וה'אותיות' הנגלות פרחו ונעלמו, החלו עם ישראל להשתוקק ולייחל מחדש ל'טעמים נקודות תגין' שיאירו שוב ויחברו את ה'אותיות' אל לוחות הלב... או אז הורמו **'עיני כל ישראל'** אל **'בראשית ברא אלקים'**...

זוהי אפוא עבודתינו בחודשי ה'עינים' תמוז ואב (כידוע מהאר"י הק'), ובפרט בימי 'בין המצרים' בהם נשתברו הלוחות, כאשר הסתר הפנים גובר, וההשגחה הגלויה הולכת ונעלמת - להתקשר ולהתגעגע אל **'רוח אפינו משיח ה'** והתגלות תורתו, אשר כל עניינה לעורר את ליבנו ולשאת את עינינו בהשתוקקות אל גדולתו ית' אשר אין לה חקר, ולהאמין בכל עוז כי עוד ידו נטויה עלינו, ועדיין חביבותיה גבן (ראה חגיגה ה:), ואדרבה, דווקא כעת בתוך ההסתרה הכפולה ומכופלת אנו מתקשרים ומונהגים בדרכי השגחתו וטובו ית' הנסתרים והנעלמים, אשר נפלאו וגבהו ושגבו למעלה למעלה מכל רעיון.

'וכשיתגלה חסד הזה יתמשך הדעת, שהיא בנין הבית, בבחינת: 'ואני ברב חסדך אבוא ביתך', כמו שכתוב בזהר: 'וימינא דא זמין למבנא בי מקדשא' - כי הדעת הוא בחינת בית, כמאמר חז"ל: 'מי שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו', במהרה בימינו אמן.

ooo

אכן, כדי לקבל תירוץ לקושיא הזו, ליישב את הלב, מוכרחים אנו **'לבקש מאד ולחזור אחר חכם כזה, ולבקש מהשם יתברך שיזכה למצוא חכם כזה, שיקבץ הנפשות, בבחינת: 'ולוקח נפשות חכם', ויעלה אותם ויוריד עמהם תורה'** (סעיף ו) - 'אורייתא דעתיקא סתימאה'.

באותה תורה עליונה מתגלית עומק הכוונה, כי אכן כל הבטתו והשגחתו ית' עלינו היא מתוך רצון שנחזור ונישא עינינו אליו בהשתוקקות עד כלות, וכל תכלית נתינת התורה היא תשובת ההבטה, שהרי 'טוב מראה עינים' - מגופו של מעשה (יומא עד: עיי"ש), ואין לגופי הלכות התורה שום תנועה עצמית אלא מן ה'תיות שבנפש הרצון (עין היטב בפנים בענין ה'אופנים)'.
שם - ב'תגין נקודות וטעמים' שמעבר ל'אותיות' הנגלות ונראות לעין, בפנימיות גווני התורה המאירים אורם בתוך ה'בית עין' - גנוזה הכוונה העליונה, שם מאיר ה'**סוד ה' ליראיו'**... החוזר ומעורר את ה'**עיני תמיד אל ה'**, כפירושו הידוע של מוהרנ"ת (הל' הפקר ונכסי הגר ד, עלים לתרופה שנד).

ב'אורייתא' זו גם מתגלים הגוונים הפנימיים והעמוקים של השגחתו ית' החופפת עלינו גם כאשר לכל מראה העין נראה עולם הפוך הנשלט ח"ו על ידי ה'הבל אשר נעשה על הארץ, אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים'.

ב'אורייתא דעתיקא סתימאה' זו הנולדת מלקיטת והעלאת הנפשות והרצונות הכי עמוקים ונסתרים העולים מהמקומות המרים והירודים ביותר, וממילא מעוררים את הרצון הכי עליון ופנימי - ספוגה כל כולה בעומק דרכי השגחתו ית' **'שהן טמורים וסתומים מכל צד ... ולא יתגלה אלא לעתיד'** (לשון רבינו הק' בתורה כא אודות 'עתיקא טמיר וסתים'), ויורדת ונוסכת עוז וביטחון [- 'ויורד עז מבטחה'], לעמוד איתן מול כל קושיא והסתר פנים, באמונת אומן ונשיאת עינים אליו ית' בלבד.

ב'טעמים' הנעלמים של התורה, מתנגן נעימות ה'**ניגונא דחודא דליואי'**, שם נושבת ה'**רוח נדיבה'** והשמחה בחלקו, כאשר

אם לא תדעי לך... צאי לך בעקבי הצאן

התפונני בדרכי חכמתך הראשונים
ולכי בדרכיהם (מש"י)

מאמר ל
תמימות ופשיטות (ד)

לא עם הארץ חסידי!

כדי לקבל את דעת הצדיק
בתמימות ופשיטות, יש ללמוד
את דבריו כתלמיד חכם ולא
כעם-הארץ...

אחרת, כל מה שילמד, יילמד ויפורש על ידו בצורה עם-הארצית, כשגם המסקנות שיוציא מלימודו עלולות להיות מוטעות ומעוותות, ותמימותו לא תהיה אלא טיפשות ואווילות.

הדעת ההמונית של עמי-הארצות, מנוגדת מעצם מהותה לדעת התורה. וכפתגם הידוע "דעת בעלי בתים היפך דעת תורה", וכפי שדבר זה מופיע בדברי הסמ"ע:

דִּידְעָתָּ שְׁפִסְקֵי הַבְּעָלִי בְּתִים וּפְסָקֵי הַלּוּמְדִים הֵם שְׁנֵי הַפְּכִים.
(סמ"ע, חו"מ סימן ג ס"ק יג)

כך שכדי להתחבר באמת לדעת התורה, ולהבין אותה כמות שהיא - על האדם לצאת מגדר 'עם הארץ', או עכ"פ לבטל את דעתו לחכמים ממנו, היודעים ללמוד ולהבין בצורה תורנית ואמיתית.

ומשיחתו של רבינו למדנו, שאפילו כשמדובר בציות מתוך תמימות והשלכת השכל - גם בזה "מי שהוא למדן ביותר, מסוגל ביותר..."

וכמובא בחיי מוהר"ן:

אמר: כל מי שִׁצִיַת אֹתוֹ יוֹקֵם כֹּל מֵה שְׁאֲנֵי מְצֻנָה, בְּיָדָא יְהִי צְדִיק גָּדוֹל יְהִי מֵה שִׁיְהִיָּהּ. וְהַעֲקֹר לְהַשְׁלִיךְ שֶׁכָּל עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי, רַק כְּאֲשֶׁר יֵאמַר הוּא, יִקֵּם הַכֹּל כְּמֵאֲמָרוֹ. וְאָמַר אֲזַ עֲנִין "עַם נֶבֶל וְלֹא חָכֵם", כְּמֵבְאֵר בְּסֵפֶר לְקוּטֵי א' בְּסִימָן קכ"ג. מִן הַסֵּתֶם, מִי שֶׁיְכֹחַל לְלַמֵּד בְּיֹתֵר, מְסַגֵּל בְּיֹתֵר!

(חיי מוהר"ן, שכ)

מיותר לציין ולהדגיש:

לא באנו בדברינו אלה להגביל את הגישה לספרי רבינו, אך ורק לתלמידי חכמים ולמדנים מופלגים... שכן, ידענו גם ידענו שספרי רבינו שייכים לכל בר ישראל, מהגדול שבגדולים עד הקטן שבקטנים, וגם עם-הארץ גמור יכול לקבל מהם הארה נפלאה.

שכן, דיבוריו של רבינו מתוקים ומובנים לכל דורש.

שׁוֹשְׁנִים שִׁפְתוֹתָיו מֵעֶשֶׂה רוֹקֵם ... לְבָנֵי תְמוּנָהּ יִתִּיר קוֹחַ, לְאִין אוֹנִים יִתֵּן כַּח, לְדַלַת עִם הָאָרֶץ יְהִי מְנוּחַ...¹¹

(חיי מוהר"ן, שיר ידידות)

כשמאידך גיסא, ה"למדנות" בפני עצמה אינה מהווה שום עירובן לכך שהאדם אכן יזכה לאור האמת,

פִּי כֹל צְדִיק צְרִיף שִׁיְהִי לְמִדָּן בְּתוֹרָה, וְחֹסֵד כְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים. כִּי אִם אֵינֹ לְמִדָּן, אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל "וְלֹא עִם הָאָרֶץ חֹסֵד". וְלְמִדָּן בְּלִבְד בְּיָדָא אֵינוּ כְּלוּם, כִּי אֲפָשֶׁר לְהִיּוֹת לְמִדָּן וְרִשְׁעֵ גְמוּרֵי! וְלֹא זָכָה נַעֲשֶׂה לוֹ סֵם מְוֵת, עַל כֵּן צְרִיף שִׁיְהִי לְמִדָּן וְחֹסֵד.

(ליקוטי מוהר"ן, לא)

לאחר שביארנו במאמרנו הקודם את החכמה האנושית, אליה זקוק ה'תם', נבוא לבאר בס"ד את החכמה התורנית הבסיסית, אשר בלעדיה עלולה התמימות להפוך לטיפשות.

שכן, כבר גזרו חכמינו ז"ל אומר:

אִין בּוּר יֵרָא חֲטָא, וְלֹא עִם הָאָרֶץ חֹסֵד!

(אבות ב, ה)

זוהי המציאות, ואין בלתה. לא יתכן להיות חסיד אמיתי ללא בסיס תורני.

וְכָל מִי שִׁיאֲמַר בְּעַם הָאָרֶץ שֶׁהוּא 'חֹסֵד' - הוּא מְכַזֵּב הַחֲכָמִים, שֶׁגְזָרוּ בְּעֲנַן זֶה גְזָרָה נְחֻתָּת.

(הקדמת הרמב"ם לפירוש המשניות)

הבסיס התורני הנצרך לחסידות של אמת, יש בו ב' חלקים:

א. ידיעת הלכות התורה, ובכללה גם הכרת המסורת היהודית הכללית.

ב. חכמה תורנית, הנותנת לבעליה את היכולת להבין נכון את הכתוב. [וכפי שנהוג לכנות זאת: "ראש של גמרא"...]

מאחר שאנו עסוקים לבאר את אזהרתו של רבינו: "גם בתמימות אסור להיות שוטה" (שיחות הר"ן, נא) - נתמקד במאמרנו הנוכחי בחלק השני, וננסה לראות עד כמה נחוצה החכמה התורנית אל התמימות, ועד כמה בלעדיה עלולה התמימות להזיק הרבה יותר ממה שהיא עשויה להועיל.

שכן, שימו לב:

לא זו בלבד שלהבנת התורות העמוקות בליקוטי מוהר"ן, נצרך האדם לבסיס תורני מינימלי למען יוכל להבין את אשר לפניו, ועליו להיות לכל הפחות:

אֵיזָה בַר אוּרִין [= בֵּן תוֹרָה¹²] וַיֵּשׁ לוֹ אֵיזָה יְדִיעָה קְצַת בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּאֵיזָה מְדַרְגָּה שֶׁהוּא¹³.

(פרפראות לחכמה, הקדמה)

ועל אחת כמה וכמה, ברצותו לעלות במעלות ההשגה, חייב הוא להיות 'למדן', שכן:

'בְּעַל הַשְּׁגָה' אִין יְכוֹלִין לְהִיּוֹת כִּי אִם כְּשֶׁהוּא לְמִדָּן בְּגִמְרָא פְרוּשׁ רִשְׁיִי וְתוֹסְפוֹת!

(שיחות הר"ן, עו)

אלא גם כשמדובר ב'שיחות' פשוטות ומובנות - "לא עם הארץ חסיד", ועל החסיד להיות 'בן תורה' במובן הפשוט והמינימלי ביותר; אחד שמכיר 'צורתא דשמעתא' ויודע כיצד ניגשים לסוגיא.

א. "בר אוריין - בן תורה" (רש"י גיטין סב ע"א).

ב. בדבריו שם לא בא אלא לאידך גיסא, לאפוקי מאותם "האומרים שזו היא אצלם המניעה הגדולה מכולם ללמוד ולהגות בדבריו ז"ל, מחמת עומק המושג, כי נדמה להם שקשה לעמוד אפילו על פשוטן של דברים", ועל כך הוא כותב שאין זה נכון, אלא כל אחד יכול להבין את תורת רבינו "אשר המשיכם וגילה אותם באופן כזה אשר הם כוללים באמת מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין. כי אפילו החכם הגדול שבגדולי ישראל לא יוכל להתפאר בזה שזכה לעמוד על תוכן כוונת דבריו ז"ל בתכלית השלימות. וכן להיפך, שאפילו הקטן שבקטנים אם הוא רק איזה בר אוריין ויש לו איזה ידיעה קצת בלימוד התורה הקדושה באיזה מדרגה שהוא, יוכל לשאוב מים בששון ממעיני הישועה ולרוות צמאונו ולהחיות את נפשו בהם". אך עכ"פ מכותלי דבריו למדנו, את המובן מאליי, שכדי להבין את דברי רבינו חייב הלומד להיות עכ"פ "איזה בר אוריין", וק"ל.

ג. על דרך לשון חז"ל במסכת שבת (דף סג ע"א) ע"י"ש.

ד. מלשון הפסוק "וְכָל הַחֵרֶשׁ וְהַמְסֻקֵּר לֹא נִשְׂאָר, וְזוֹלַת דַּלַת עִם הָאָרֶץ" (מלכים-ב כד, יד). "החרש והמסגר - חכמים גדולים בתורה" (רש"י).

ה. מלשון מנוחה, והוא מליצת לשון ע"פ הנאמר בגמרא "מנוח עם הארץ היה" (ברכות סא ע"א).

הָאָרֶץ שְׂאִין לֹמֵד הַגְּמָרָא וְאִין יוֹדֵעַ מְזָה, הוּא מְעַמִּיד הַרְבֵּה
עַל דְּבָרֵי שֶׁהֵמָּה בְּרוּרִים, וְדַעְתּוֹ הוּא יָתֵד שֶׁלֹּא תַמוּט, וְסוֹבֵר
שֶׁכֵּל מְקוֹם שְׂאוֹמֵר הוּא אֲמֵת וְיָצִיב. וְלֹא זֶהוּ הַדְּרָךְ לְהַעֲמִיד
עַל עֲצוּמוֹ. וְלִזְהָ אָמְרוּ "וְלֹא עִם הָאָרֶץ חָסִיד..."

(שיח שרפי קודש (פולין), ענוה והכנעה, כ)

קשה עד בלתי אפשרי לבאר ולפרט ע"ג הכתב דוגמאות ברורות
ומפורטות, אך ננסה בס"ד לתת כמה דוגמאות כלליות, ותן לחכם
ויחכם עוד.

"דברי תורה עניים במקומם ועשירים במקום אחר"

אחד הכללים הידועים לכל צורבא מרבנן הוא, שההבנה הנכונה
בדברי התורה היא רק על ידי צירוף וחיבור כלל המקורות השייכות
לסוגיא. שכן:

תְּנִי בְּשֵׁם רַבִּי נְחֵמְיָה: "הֵיטָה כְּאֵינֹת סוֹחֵר מִמְּרַחֵק תְּבִיא
לְחֻמָּה" - דְּבָרֵי תוֹרָה עֲנִיִּים בְּמִקְוֵם וְעֲשִׂירִים בְּמִקְוֵם אַחֵר.
(תלמוד ירושלמי, ראש השנה פרק ג, הלכה ה)

כִּי דְּבָרֵי תוֹרָה עֲנִיִּים בְּמִקְוֵם זֶה וְעֲשִׂירִים בְּמִקְוֵם אַחֵר, וְצָרִיךְ
לְחַבֵּר דְּבָרֵי תוֹרָה מִמִּקְוֵם לְמִקְוֵם, כִּי מִתְבָּרֵר דְּבָרֵי תוֹרָה
מִמִּקְוֵמוֹת מְפֻזָּרִים, שֶׁהֵם רְחוּקִים זֶה מִזֶּה, וּמִתְבָּרֵר אֹתָם
יחד, וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה הַחֲדוּשׁ שֶׁמִּתְבָּרֵר עִינֵינוּ.

(ליקוטי מוהר"ן תניינא, פט)

וְעַקֵּר הַבְּאוּר וְהַדְּרוּשׁ הוּא מֵה שֶׁמִּתְבָּרֵר חֻמּוֹת הַתּוֹרָה מִכֻּמָּה
וּכְמָה מִקְוֵמוֹת רְחוּקִים, וּמִתְבָּרֵר אֹתָן יחד לְתוֹף דְּרוּשׁ וּבְאוּר
אָתָּה.

(ליקוטי הלכות, תפילין ו, יד)

כך שההיצמדות ב'תמימות' למקור אחד, מבלי לחבר ולקחת
בחשבון את המקורות האחרים, עלולה להביא לידי טעות, קטנה או
גדולה, כפי העניין.

ואכן, כל הבקי בדברי רבינו יודע עד כמה מוכרח צירוף כלל
דבריו, בכל נושא וענין, להבנת הדברים לאשורם ולהסקת המסקנות
הנכונות! ובהעדר הבקיאות בכלליות דבריו וצירופם זה לזה, עלולים
לבוא לידי טעויות קלות וחמורות.

לא מיבעיא שאין להוציא דברים מִהַקְשָׁרָם, ולהסתפק בציטוט
חלקי, תוך התעלמות מהנאמר לפניו ולאחריו.

שכן, במצב שכזה 'לא ירחק ממך הדרך' להידמות לאותם בעלי
תאוה אשר חרטו על השלט שהתנוסס מעל למסעדתם, ציטוט מתוך
הליקוטי מוהר"ן: "וצריך כל אדם לרחם מאד על בשר הגוף..." (ליקוטי
מוהר"ן, כב). ולא שמו לבם להמשך דבריו, שם ביאר שכוונתו על זיכור
הגוף מכל תאוותיו, "כי צריכין לרחם מאד על הגוף לראות לזככו,

כִּי כְּשֶׁאִינוּ מְקַרְבִּים לְהַחֲכֵם וְהַצְדִּיק הָאֲמֵת הוּא בְּכָלל 'עִם
הָאָרֶץ', כִּי אִין לוֹ כֹּחַ לְקַבֵּל חֻמָּה שֶׁהוּא הַשְּׂגָת אֱלֻקוֹת אֲפֵלוּ
אִם הוּא לְמַדּוֹן וְחֻמָּם, וְאֲפֵלוּ אִם יֵשׁ לוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים, כִּי אֶל
הַתְּכַלִּית הַנִּצְחִי שֶׁהוּא הַשְּׂגָת אֱלֻקוֹת אִי אֲפֻשֶׁר לְבֹא כִּי אִם
עַל יְדֵי צְדִיקוֹ אֲמֵת הַנֶּ"ל וְתַלְמִידֵיהֶם וְתַלְמִידֵי תַלְמִידֵיהֶם
וְכו'.

(ליקוטי הלכות, בשר בחלב ה, ז)

ולא באנו אלא לחדד את הצורך בחכמה תורנית בסיסית, להבנת
דברי רבינו ולהסקת מסקנות נכונות מתוך דבריו, למען תהיה
התמימות נקייה מטיפשות.

כשכוונתנו - אינה לשליטה בכל מכמני הש"ס וכיו"ב, או ללמדנות
מפולפלת ועמוקה, אלא - ליכולת בסיסית להבין דברים בצורה
תורנית ולמדנית! כשההיפך מכך הוא עם הארץ ו"איש בור" שלא
טעם אפילו מעט את "טעם השכל בפשט וקושיא כדרך הלומדים..."

וכהגדרתו של רבינו, מְדִי דְּבָרוֹ עַל טַעְמָה הַרוּחָנִי שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

טַעַם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יְכוּלִין לְצַיֵּר לְפָנַי מִי שִׂיּוּדֵעַ טַעַם שִׁכְלִי.
כִּי רַק מִי שֶׁהוּא אִישׁ בּוֹר, אִי אֲפֻשֶׁר לוֹ לִידַע זֹאת, אֲבָל מִי
שִׂיּוּדֵעַ מִשְׁכָּל, כְּגוֹן: 'לומדים' שְׂמִרְגִישִׁים מְעַט טַעַם הַשִּׁכְלִי
בְּפֶשֶׁט וְקוּשִׁיָּא כְּדֶרֶךְ הַלּוּמְדִים, או חֻמְמִים בְּחֻמּוֹת אַחֲרוֹת,
שְׂמִרְגִישִׁים טַעַם שִׁכְלִי, יְכוּלִין לְהִבִּין טַעַם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי
'אֹרֶץ דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִחֻמְמִים, וְטַעַם הַחֻמְמָה וְהַשִּׁכְלִי בְּיָדָא
יְקָר מְאֹד.

(ליקוטי מוהר"ן תניינא, מ)

את הטעויות הטיפשיות - הגסות, וגם העדינות יותר - בהן טועה
זה שלא טעם "טעם שכל בפשט וקושיא כדרך הלומדים", ניתן לפגוש
לעשרות ולמאות על כל צעד ושעל.

אחד שכזה אינו יודע - לדוגמא - לחבר נכון את הרישא הסיפא
והאמצעיתא ולהבין מתוכם את כוונת הדברים בכלליותם, ולכן גם
אינו יודע לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, במיוחד במקומות
בהם יש לדמות מילתא למילתא ולהוציא מתוך שיחה כללית הנהגה
פרטית.

אחד שכזה, עלול להיצמד - לדוגמא - בתמימות-טיפשית לציטוט
[חלקי, או אפילו שלם] ולהסיק ממנו מסקנות שטחיות ומעוותות, מתוך
עקשנות של בורות, וכל מי שינסה לבאר לו מעט פנימיותם של
דברים, יואשם כ'חכם' ההולך עם 'חכמות'...

כשטיפשותו זו נובעת אך ורק מחמת היותו 'עם הארץ' שאינו רגיל
בצורתא דשמעתתא. וגם עצם התעקשותו להחזיק בדעתו ה'תמימה'
והטיפשית, נובעת אף היא מעובדת היותו 'עם הארץ' שאינו רגיל
להכיר בכך שיתכן שהוא טועה...

וכפי שאמר

הָרַב הַחֲסִיד הָרַב בֶּן צִיּוֹן אוֹסְטְרָאוֹנֶער ז"ל בְּשֵׁם רַבּוֹ הַגָּאֹן
הַקְדוֹשׁ הַחֲדוּשִׁי הַרִי"מ זצוקללה"ה זי"ע בְּאוּר עַל מֵה שְׂאָמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בְּמִסְכַּת אָבוֹת "וְלֹא עִם הָאָרֶץ חָסִיד". הֵינּוּ,
מִשּׁוֹם שֶׁסְּגִיּוֹת הַגְּמָרָא בְּכָל מְקוֹם לֹמֵר "אוֹ אֵינוֹ" וְכוּ', הֵינּוּ
שְׂאִין הַגְּמָרָא בּוֹטְחִת עַל דַּעְתָּהּ וּסְבִרְתָּהּ שְׂאָמְרָה, וְחוֹשֶׁשֶׁת
אוּלַי טַעוֹת הוּא עַד שֶׁמִּבְרַרְתָּ אֶת דְּבָרֶיהָ. מֵה שְׂאִין כֵּן הָעִם

1. יכולת הנרכשת אכן בדרך כלל ע"י לימוד תורה בהבנה ישראל, ובמיוחד על ידי עיון "באיזה מאמר מהרש"א או מהר"ם שיף וכיוצא מספרינו
הקדושים, שיש בהם עמקות ושכל נפלא ונעים מאד" (שיחות הר"ן, ה) ומלמדים את האדם כיצד לחדור לעומקם של דברים, ולא להישאר בהבנה השטחית.

2. אין כוונתנו בזה גם לגבי העיון בתורת רבינו, אשר אמור להיעשות באופן של 'מיניה וביה', ואכמ"ל.

כדי שיוכל להודיע לו מכל ההארות וההשגות שהנשמה משגת...^ח
ועל כגון דא, אמרו בגמרא:
שט"א! שפיל לסיפיה דקרא.
(ברכות י ע"א, עירובין קא ע"א, חולין פז ע"א)

אלא אף מי שקורא כל תורה ושיחה מראשה לסופה, ואינו מחסיר ממנה מילה - צריך גם הוא לקחת בחשבון את העובדה ש"דברי תורה עניים במקומם ועשירים במקום אחר", ולא ייחפו במסקנותיו. מה גם, שדרכו של רבינו להציב בפני האדם, בכל נושא וענין, את שני הצדדים של המטבע, במלוא עוצמתם ושלמותם, כשהוא מכוון את האדם "לאחוז את החוטרא בתרין ראשין" (כביטוי של רבי אברהם ב"ר נחמן בספרו 'וכבי אור', ששון ושמוחה, תפילה א). ולכן, כשנצמד לשיחה בודדת העוסקת לבאר את הצד האחד של המטבע, ומתעלמים או לא מודעים לשיחה האחרת המבארת את צדו השני של המטבע - אין כאן 'תמימות' אלא חוסר ידיעה.
רק הצירוף בין כל המקורות, וההבנה התורנית הישרה והנכונה כיצד לשלבם זה בזה - באופן שלא רק יהיו סתירה ביניהם, אלא אדרבא, ישלימו זה את זה - הוא זה שיביא אל המסקנה הנכונה, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

"ועל בגדים לא היה מקפיד כלל"

הדוגמאות לכך הן רבות ומגוונות, ולצורך העניין נתפוס דוגמא בודדת, מענין ה"בגדים".^ט

ב"מעשה מבעל תפילה" מספר רבינו:

הבעל תפילה בחר לו מקום חוץ לשוב, ובאותו המקום הנה שם נהר לפניו, גם הנה שם אילנות ופרות. והיו אוכלים מן הפרות, ועל בגדים לא היה מקפיד כלל!

(סיפורי מעשיות, מעשה יב)

בהמשך הוא אף מספר שהיו מקרים בהם הורה בפירוש לאיש מאנשיו "לילך בבגדים קרועים ונבזים".

שלפעמים נתקרב אליו איזה עשיר, והיה מוציא מן הישוב כנ"ל, והיה מבין שזה העשיר צריך לילך בבגדים קרועים ונבזים, הנה מנהיגו כך.

(שם)

כשמתוך הדברים ניתן להבין שאצל רבינו הקדוש, הבעל תפילה, ואצל אנשיו, אין מקפידים כלל על הבגדים, ובמקרים מסוימים אף מתהלכים בבגדים קרועים ונבזים.

הדים לכך, ניתן גם למצוא בשיחה אחרת, בה שח רבינו ואמר:

הלא פשאני רואה איזה עבודת ה' בעניי שבעניים שהולך בכובע קרוע ומלבושים קרועים ומנעלים קרועים הוא יקר אצלי וכו'.

(חיי מוהר"ן, שלה)

מכל זה ניתן להסיק לכאורה, שחסיד ברסלב אמיתי, אינו מקפיד כלל על בגדיו. ואף מומלץ שיתהלך "בבגדים קרועים ונבזים", בכובע קרוע ומלבושים קרועים ומנעלים קרועים...^י

אך מאידך, שפתי רבינו ברור מללו, להלכה למעשה:

הבגדים הם בסוד החשמ"ל, שהוא שמירה. ועל פן הבגדים יהיו שלמים תמיד ולא קרועים! פי הוא קלקול השמירה.
(ליקוטי מוהר"ן, קכו)

וכבר היה 'מעשה רב' ברבי נחמן טולטשינער שלא הניחו מוהר"ן לעלות לציין רבינו בבגד קרוע, בראותו בכך המראת פי רבינו בתוככי ציונו... וכמסופר:

פעם היה רבי נחמן טולטשינער לבוש באיזה מלבוש שהיה קרוע מעט, ואמר לו מוהר"ן שיתקן המלבוש. אמר לו רבי נחמן טולטשינער שהוא חפץ עתה לילך להשתטח על ציון רבנו הקדוש, וכשיחזר מהציון יתקן הבגד כנכון. נענה פנגדו מוהר"ן ואמר: "נכנס אתה לציין רבנו עם מלבוש קרוע, ואינך שומע בקול רבנו! ראשית תתקן נכונה את המלבוש, ורק אחר כך עלה להשתטח על ציון רבנו הקדוש".
(שיש"ק החדש, חלק ג, אות נו)

כך גם לגבי יופיים ונקיותם של הבגדים:

מצד אחד, מזהיר אותנו רבינו מפני ההתגנדרות בבגדים נאים, וכפי שמוסר מוהר"ן:

שמעתי בשם רבנו ז"ל מכפר: "ותתפשטו בבגדו" (בראשית ל"ט). שהבעל דבר והסטרא אחרא תופסת את האדם בבגדו, דהינו שמטריד אותו בטרידת בגדיו ומלבושיו. כי טרידת הצטרפות מלבושים ובגדים של אדם הם מבלבלין מאד את האדם, ומונעים אותו על ידי זה מעבודת השם יתברך. וזהו: "ותתפשטו בבגדו". אף מי שהוא בעל נפש ולב חזק בה, אינו משגיח גם על זה, אף על פי שאין לו בגד ללבש, אף על פי כן אינו מטריד עצמו בזה, ואינו רוצה להניח עצמו לבלבל עצמו בזה. וזהו: "וינח בגדו אצלה וינס" (שם). שמגיח בגדו ומלבושו ונס ובזרח מהם ואינו משגיח כלל על זה, רק עושה את שלו בעבודת ה' כפי מה שיכול.

(שיחות הר"ן, ק)

וכפי שמרחיב מוהר"ן בהלכותיו, וכותב:

עקר הגאות הוא בבגדים שבשרשם הם גבוהים מאד, בכחיות ה' מלך גאות לבש, וכשפוגם בזה חס ושלום על ידי עונותיו ונפול לגאות וכבוד דסטרא אחרא של תאות והבלי עולם הזה, עקר פגם הגאות הוא בהבגדים, כנראה בחוש כמה וכמה אובדים עולמם על ידי רדיפתם אחר בגדים ותכשיטים וכו'.

ח. דוגמא זו היא כמובן קיצונית ומגוחכת, אך לא חסרות לצערנו דוגמאות רבות, עדינות ומטעות יותר.

ט. על אף שישנן דוגמאות רבות, יסודיות וקריטיות יותר...

י. על אף שלא ניתן, כמובן, לדייק ולחדש הלכות פסוקות מתוך דברי רבינו בסיפורי מעשיות, ואכמ"ל.

וְכַמוֹ שְׁאָמַר אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ וְזָרוּנוּ לְבָרְכָהּ עַל פְּסוּק
”וְתַתְּפֹשְׁהוּ בְּבִגְדוֹ”.

(ליקוטי הלכות, ערלה ה, ג)

במקום אחר הוא אף מוצא רמז נפלא לכך:

**עָקַר אַחִיזַת הַשְּׁקָר בְּיֹתֵר הוּא בְּהַבְגְּדִים, כְּנִרְאָה בְּחוּשׁ, כִּי
”בְּגָד” בְּ”א”ת בְּ”ש” אוֹתִיזַת “שְׁקָר”.**

(עצות ישרות, בגדים ה. ע”פ ליקוטי הלכות, גניבה ה, טו)

מאידיך גיסא, מזהיר רבינו לבלי לזלזל בשמירתם ונקיונם.

**כִּי צָרִיךְ לְשַׁמֵּר מֵאֵד אֶת הַבְּגָדִים, שֶׁלֹּא יִבֹּה אֶת הַבְּגָדִים,
רַק לְשַׁמֵּר וְלִשְׁמֹר כְּרֹאיוֹ שֶׁלֹּא יִבֹּה עֲלֵיהֶם שׁוֹם כְּתָם וְרָבָב. וְכֵל
מִי שֶׁהוּא גָדוֹל יוֹתֵר, צָרִיךְ לְשַׁמֵּר אֶת הַבְּגָדִים יוֹתֵר, כִּי כֹל
מִי שֶׁגָדוֹל יוֹתֵר, מְדַקְדָּקִין עִמּוֹ יוֹתֵר. וְעַל כֵּן תְּלַמִּיד־חֶכֶם
שֶׁנִּמְצָא רָבָב עַל בְּגָדָיו חָיִב מִיתָה, כִּי עִמּוֹ מְדַקְדָּקִין יוֹתֵר.**

(ליקוטי מוהר”ן, טט)

ואף נענשים על כך רח”ל, שכן:

**הַבְּגָדִים בְּעֶצְמוֹן תּוֹכְעִין אֶת הָאָדָם אִם לֹא נִזְהָר בְּשִׁמְרָתָן
לְכַבְּדוֹ כְּרֹאיוֹ וְלִהְיוֹתָן בְּנִקְיֹת.**

(ליקוטי מוהר”ן, קכז)

במקום אחר, הוא אף מדבר על “מלבושי כבוד”, ואומר:

**לְעֵינֵינוּ מְלִבוּשֵׁי כְבוֹד, שֶׁצָּרִיךְ לְאִישׁ כְּשֶׁר לְהִדָּר שִׁיְהִי מְלִבוּשׁ
כְּרֹאיוֹ אִם אֶפְשָׁר לוֹ, וְלֹא יְהִי בְּזוּי. כִּי גַם לְהַצְדִּיק אֵין
מְקַרְבִּין עֶצְמוֹן רַק עַל יְדֵי מְלִבוּשָׁיו, שֶׁרֹאִין שֶׁהוּא מְלִבוּשׁ
בְּכָבוֹד, עַל יְדֵי זֶה הוּא נִחְשָׁב בְּעֵינֵיהֶם לְהִתְקַרֵּב לוֹ, וְאִם
לֹא יְהִי מְלִבוּשׁ לֹא יְהִי נִחְשָׁב כְּלָל בְּעֵינֵיהֶם.**

(חיי מוהר”ן, רא)

ובמעשה מבעל תפילה - ממנה ציטטנו לעיל על
אודות הבגדים הקרועים - מסופר גם:

**וְאִם הָיָה מִבֵּין בְּאֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שֶׁלְּפִי מַחוּ
הוּא צָרִיךְ לְעִבּוּדַת ה’, שִׁיְהִי הוֹלֵךְ מְלִבוּשׁ
בְּמְלִבוּשֵׁי זֶהָב שְׁקוֹרִין (גִּילְדִין גִּישְׁטִיק)
הָיָה מְסַפֵּיק לוֹ.**

(סיפורי מעשיות, מעשה יב)

אמנם אין להסיק מכך שישנם
מתוכנו כאלה שאכן אמורים
להתלבש “במלבושי זהב”^א,

**כִּי זֶה רַק לִיחִידֵי סְגוּלָה, אֲבָל רוֹב
בְּנֵי אָדָם בְּנֵי יוֹתֵר נִכּוֹן הַדָּרָךְ
לְפָנֵיהֶם שֶׁלֹּא לְהַקְפִּיד עַל בְּגָדִים
כְּלָל.**

(רמזי המעשיות, הרהר”ק

מטשעהרין)

כִּי רוֹב בְּנֵי הָעוֹלָם לְהוֹטִים מֵאֵד אַחֲרֵי בְּגָדֵים יְקָרִים, וְעַל יְדֵי
זֶה הֵם נִתְפָּסִים בְּיֹתֵר בְּרִשְׁתׁ הַבַּעַל דְּבָר, כְּמִבְּאֵר בְּמִקּוּם אַחֵר
עַל פְּסוּק ”וְתַתְּפֹשְׁהוּ בְּבִגְדוֹ”.

(שם)

כך שלאנשים כערכנו, לבישת מלבושי זהב וכבוד, מהווה סכנה
נוראה של גאווה וגדלות^ב, מלבד שאר סכנות. שכן:

**מִי לֹא יָדַע שֶׁמְלִבִּישֵׁת הַפָּאָר וְהַרְקָמָה תִּמְשָׁךְ הַגְּאוּה... מְלַבֵּד
הַקְּנָאָה וְהַתְּאָוָה וְהַעֲשֵׂק הַנְּמַשְׁכִּים מִכָּל מַה שֶׁהוּא יָקָר עַל
הָאָדָם לְהַשִּׁיגוֹ. וְכִבְּרָ אָמְרוּ ז’: ”כִּיֵּן שְׂרׁוּאָה הַיִּצָּר, אָדָם
שֶׁתּוֹלֵה בְּעַקְבוֹ, מִמְשַׁמֵּשׁ בְּגָדָיו, וּמְסַלֵּסל בְּשַׁעֲרוֹ, אוֹמֵר: זֶה
שְׁלִי”.**

(מסילת ישרים, פרק יג)

אף בשיחה שהובאה לעיל אודות ‘מלבושי כבוד’, ניתן להבחין
בחילוק שבין ‘האיש הכשר’, אשר לגביו כותב רבינו שעליו להיות
מלוּבש “כראוי ולא יהיה בזוי”, לבין ‘הצדיק’ אשר הוא מלוּבש
”בכבוד”^ג.

כלל הדברים:

רבינו מדבר על שני צדדי המטבע; הוא מחבב את העני שבעניים
הלבוש במלבושים קרועים, אך מזהיר לשמור על שלימות הבגדים.
הוא ממאס את הרדיפה אחר בגדים נאים, אך מזהיר לשמור על
נקיותם ואף מודריך את האיש הכשר להיות מלוּבש כראוי. ורק
כשמחברים את כלל דבריו, עולה התמונה הברורה, וניתן להסיק
מסקנות נכונות הלכה למעשה.

וכפי שאכן נפסק להלכה ברמב”ם:

**מְלִבוּשׁ תְּלַמִּיד חֶכֶם - מְלִבוּשׁ נָאֶה וְנָקִי. וְאִסוּר לוֹ שִׁיִּמְצָא
בְּבִגְדוֹ כְּתָם אוֹ שִׁמְנוֹנִית וְכִיּוֹצָא בָּהֶן. וְלֹא יִלְבֹּשׁ לֹא מְלִבוּשׁ
מְלָכִים כְּגוֹן בְּגָדֵי זָהָב וְאֶרְגָּמָן שֶׁהִכֵּל מְסַתְּפִלִין בָּהֶן, וְלֹא
מְלִבוּשׁ עֲנִיִּים שֶׁהוּא מְבַזֵּה אֶת לִבְשָׁיו, אֲלָא בְּגָדִים בְּיִנּוּנִים
נְאִים.**

(רמב”ם, דעות ט, ה)

וכך הוא בכל ענין וענין; לא ניתן להתהלך ב’תמימות’ אמיתית,
אלא אם כן מחברים את כל דבריו הק’ העניים במקומם ועשירים
במקום אחר.

ואם ישאל המעיין:

כיצד אכן משבח רבינו את העני שבעניים ההולך בבגדים קרועים,
בו בזמן שהוא עצמו אוסר זאת?

לשם כך, יש להשתמש עם השכל התורני הישר - הרגיל להתעמק
ולהבחין בהגדרת כל ענין - ואז, דעת לנכון נקל שהמדובר הוא באחד
שהולך בבגדים קרועים מחמת עניותו המופלגת, “עני שבעניים”, ואין
בהישג ידו לתקן את בגדיו או להחליפם לשלמים^ד.

^א זאת מלבד מה שלא ניתן לדייק ולחדש הלכות פסוקות מתוך דברי רבינו בסיפורי מעשיות, כנ”ל.

^ב אשר מפני כך, לא שמענו ולא ראינו בכל הדורות בין אנ”ש, ‘יחיד סגולה’ שכאלה, ואכמ”ל.

^ג וכפי שכבר עמדנו על חילוק זה במאמר ז’, עיי”ש.

^ד זאת מלבד, מה שלפעמים הולך כך האדם לצורך השעה, לשם תיקון על מעשיו או

הכנעת מידותיו, כאותו עשיר שמוליך אותו הבעל תפילה ללבוש בגדים קרועים ובזויים.

או לצורך אחר, כפי שנהג רבינו לשעה מטעמים הכמוסים ולצורך גדול של פיקוח
נפשו וסלילת דרכו לארץ ישראל: “ובסטאנבול השליך עצמו לתוך קטנות מופלג
מאד אשר אין לשער, והלביש עצמו במלבוש קרוע והלך יחף ובלא כובע העליון,

וכדוגמת מי שנאמר עליו בספר המידות:

מי שהולך בבגדים קרועים מחמת עניות, תקנתו - הבכיה לפני השם יתברך.

(ספר המידות, בגדים י)

וכאן אנו מגיעים לפרט נוסף וחשוב ביותר, בענין החכמה התורנית הנצרכת לתמימות, והיא: הבנת גדרה, מקומה, ועניינה של כל שיחה ותורה.

”הכא במאי עסקינן...”

הרגיל בסוגיות הש”ס, נפגש מאות פעמים בביטויים: ”במה דברים אמורים”; ”הכא במאי עסקינן”; ”לא קשיא הא ב... והא ב...”; ”כי קאמרין”, וכן כיו”ב. כשהצד השווה שבכל אלו הביטויים הוא: העמדת דברי המשנה / הברייתא / התנא / האמורא בגדרם הנכון, באופן שלא יסתרו דבריהם זה את זה.

שכן, זוהי דרכם בקודש של חכמינו ז”ל, שבאומרום מאמר מסוים - על אף שאמרוהו בצורה כללית - אין כוונתם אלא בתנאים מסוימים. ולכן גם ניתן למצוא במקום אחר מימרא הפוכה וסותרת [לכאורה], מאחר שהמימרא השנייה נאמרה לגבי מצב שונה ותנאים שונים.

וכלשונו הזהב של הרמח”ל על דרכם של חכמינו ז”ל:

שיעלימו תנאי הענין ולא יבארום, ויאמרו מאמר מחולט, ואין אמתת המאמר שהוא אלא בגבול, דהיינו לפי בחינה אחת או לפי זמן אחד או לפי נושא או מקום אחד. ומי שיקח המאמר ההוא כולל ומחולט, יכשל וישתבש.

וכבר מאמרים רבים יראו כסותרים זה את זה, יען לא פרשו תנאיהם, והידוע כל דבר בגבולו, ימצאם אמתים ובלי סתירה כלל. וכבר תראה שפסקרה הנה קרה גם להרבה ממאמרי הדינים והמצוות, שתמצא בש”ס מאמרים או ברייתות שבהבין אותם בהחלט לא יאותו עם האמת או יסתרו זה את זה, ופרשום בש”ס באמרום ”הכא במאי עסקינן”, והעמידו כל אחד מהם בגבולו, ונמצאו כלם נכוחים וישירים.

(רמח”ל, מאמר על ההגדות)

אף בתורה שבכתב עצמה, ניתן למצוא פסוקים הנראים כסותרים זה את זה, וחכמינו ז”ל באים ומעמידים כל פסוק בתנאיו המיוחדים, באופן שלא תהיה שום סתירה ביניהם. ולדוגמא¹⁰:

פתיב ”פקד עון אבת על בנים”, ופתיב ”ובנים לא יומתו על אבות”. ורמזו קראי אהדי, ומשנינו: לא קשיא, הא - פשאחזין מעשה אבותיהם בידיהם, הא - פשאין אחזין מעשה אבותיהם בידיהם.

(ברכות ז ע”א)

וכן בדברי חז”ל, אנו מוצאים רבות שני מימרות הסותרות זו את זו, וע”י הצבת כל מימרא בתנאיה וגבולותיה, לא זו בלבד שאינן סותרות זו את זו, אלא משלימות אחת את חברתה. ולדוגמא:

אמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא: לעולם ידור אדם במקום רבו, שכל זמן ששמעי בן גרא קים לא נשא שלמה את בת פרעה. והתניא: ”אל ידור” - לא קשיא: הא דכייף ליה, הא דלא כייף ליה.

(ברכות ח ע”א)

לפעמים - כשהמשנה עצמה אינה מובנת, ונראית כסותרת את דבריה מינה וביה - באים חכמינו ז”ל ואף אומרים: ”חסורי מחסרא והכי קתני” (= ”חסרון יש כאן וכך נשנה”), כשהם מוסיפים למשנה מילים שאינם מופיעים בה.

והנה, כשם שדרכה של הגמרא כן, כך גם דרכם של הצדיקים בדבריהם הקדושים; ”שיעלימו תנאי הענין ולא יבארום, ויאמרו מאמר מוחלט. ואין אמתת המאמר שהוא אלא בגבול, דהיינו לפי בחינה אחת או לפי זמן אחד או לפי נושא או מקום אחד. ומי שייקח המאמר ההוא כולל ומחולט, יכשל וישתבש” (כלשון הרמח”ל).

כמו כן, ישנם בדבריהם ”מאמרים רבים יראו כסותרים זה את זה, יען לא פרשו תנאיהם, והידוע כל דבר בגבולו, ימצאם אמתים ובלי סתירה כלל” (כנ”ל).

שכן:

דע לך, פי כמו שכמעט שאין משנה בחז”ל שאין על זה בגמרא ”הכא במאי עסקינן”, וכן כל דברי חז”ל סביב המשנה, פי כל דבריהם נאמרו לפני חכמים ונבונים שהבינו על איזה אופן מאמרום קולע לאמת הברורה - כן היו כל דברי הצדיקים, שהיו ברורים ומובנים מאד למי שעמד אז לפניהם, באיזה אופן נאמרו, ומה היה אז קדם, שעל זה עלתה שיחתם. (אוסף מכתבים¹¹, חלק ב, מכתב קלח)

דבר זה בולט ונוגע במיוחד, לגבי שיחות וסיפורים העוברים מדור לדור. שכן:

זאת ידוע שכל שיחה צריכה לדעת איך, ומתי, ובאיזה אופן נאמרה, ובפרט שפשמשנים שנוי כל דהו מקבלים הדברים צורה אחרת לגמרי.

(תמימי דרך, מכתב קל)

כך שגם אם מחבר-ספרים מסוים מביא שיחות רבות, וסיפורים רבים, אשר עליהם הוא מבסס את דבריו - יתכן מאד שהוא טועה ומטעה. וכפי שכבר כתבו גדולי אנ”ש שבדור שלפנינו (רבי לוי יצחק בנדר ורבי שמואל שפירא זצ”ל) על אחד המחברים שבימיהם:

והמחבר הנ”ל אינו אחראי כלל על כל הנ”ל ... ואין די באר כל העוותים שפחבורים אלו, והם מעמידים בספנה כל חסידות ברסלב האמתית.

(שם)

אמור מעתה: החפץ ללכת בדרך האמת, אין די בכך שיקרא שיחה וסיפור ויסיק ממנה מסקנות בתמימות, אלא עליו גם לדעת ”איך ומתי ובאיזה אופן נאמרה”, וכמובן להיזהר לא לשנות בה ”שינוי כל דהו”, ורק אז אכן יינצל מהעיוותים הרבים אשר יכולים להיות מנת-

¹⁰ והלך בחוץ והלך כאחד מן הפחותים שבפחותים, וכיצא בזה עניינים רבים כאלה מענייני קטנות ופחיתות שעשה שם איזה זמן” (חיי מוהר”ן, קלט). אך גם בזה אין צד של היתר להוראה לרבים, ואכמ”ל.

¹¹ מחמת ריבוי הדוגמאות, נקטנו את הדוגמא הראשונה שבש”ס. וכן בדוגמא שלאחריה.

¹² להגה”ח רבי יעקב מאיר שכטר שליט”א.

¹³ ראה לדוגמא בחיי מוהר”ן: ”אמר וכו’, וצריכין לבאר ענין זה לענין מה נאמר” (חיי מוהר”ן, רח). וכן במקום אחר: ”והנמשל מובן להשומעים שעמדו באותו המעמד כשסיפר זאת” (שם, קצח).

חלקו של מי ש"אינו אחראי כלל על כל הנ"ל".

אך לא רק בשיחות וסיפורים העוברים בע"פ כך. גם התורות, השיחות, וההדרכות, הכתובות שחור ע"ג לבן בספרי רבינו, צריך המעיין להשתמש עם השכל הישר והתורני, להבין גדרי ותנאי כל תורה שיחה והדרכה.

רק כך יוכל להסיק - בתמימות אמינית, תמימות חכמה - מתוך התורות והשיחות הכלליות, הדרכות והנהגות פרטיות. ולא יהיה 'חסיד שוטה' המקיש היקשים בלתי נכונים, מהכלל [אשר נאמר בתנאים המסוימים] אל הפרט השונה [בתנאים מאותו כלל].

פי מי שידין על פי הכללים כפי התורה, בלתי השערה והשקפה אל הנושא הפרטי, הרי זה 'חסיד שוטה' ... וכבר השרישנו רבותינו ז"ל על זה, ועל פיוצא בו, באומרים: "אין למדין מן הפלולות אפילו במקום שנאמר בהם 'חוי' וכי' והפונה להם ז"ל, כי הנושאים הפרטיים המתחדשים, הם לאין תכלית, לא יקיפם שכל אנושי, ועל כן אפילו במקום שנאמר בהם "חוי מדבר פלוגי", אין למדים מזה לומר שבכל דבר אחר זולת אותו שהוציאו הם נלמד מהכלל ההוא, ששכר אפשר שיתחדש פרטי אחר, שיצטרך שלא נלמד בו מן הכלל ההוא. אשר על כן נשאר לשכל השלם לשער הפרטי המתחדש שיעשה כפי השעה וכפי הזמן.

(פרקי משה" על אבות, פרק ב משנה ח)

כמו כן, יש לשים לב בכל פעם ממה בא רבינו בדבריו לאפוקי ולמעוטי, או מה בא לרבווי ולאתווי", וכפי שההדרכה בלימוד הגמרא היא:

בכל מאמר ומאמר ובכל דבור ודבור, הוי מרבה לחקור אם הוא כולל או פרטי, ואם בא למעט או לרבות ... ועל זה בגמרא בכמה מקומות ישאל "למעוטי מאי", "לאפוקי מאי", "לאתווי מאי", "לרבווי מאי".

(ספר דרכי הגמרא, לרבי יצחק קנפנטוך)

"חומרות יתרות" – מי הם?

להבנת העניין, ננקוט בדוגמא ידועה, והיא: סוגיית ה"חומרות היתרות".

בליקוטי מוהר"ן מזהיר רבינו, לאמר:

יח. לרבי משה אלמושנינו (חי לפני יותר מ-400 שנה, בשנים רע"ח-ש"מ. נזכר רבות בספר 'מדרש שמואל', ומובא כמה פעמים בשל"ה הק, ועוד).

יט. ולדוגמא: מאיזה טעות בא רבינו לאפוקי בשיחה ע"ז על אודות דרך הלימוד [האם בא לאפוקי ח"ו מלימוד בהבנה ולאיתווי לימוד בגירסא בעלמא, או שמא לא בא אלא לאפוקי מדקדוקים יתרים ומוגזמים בלימוד התורה וכי"ב ולאיתווי ריבוי הלימוד], או ממה בא רבינו לאפוקי בשיחה נ"ט באמרו שיש להתרחק מהבנים ולבלי להשתעשע עמהם בכל פעם [האם בא לאפוקי מכל סוג של קשר חם ולבבי עם הילדים, או שמא לא בא אלא לאפוקי מפינוק הגורם לנוק או כיו"ב]. כשע"פ רוב ניתן להבין זאת מתוך דבריו עצמם, כשלומידים אותם הדק היטב. ורק כך נוכל להבין כוונת רבינו לאשורה, ולא לטעות בה ימין ושמאל, ודי לחכימא.

כ. רבו של הר"י אבוהב

כא. "וכמו שאומרים אנ"ש שהראשי תיבות וח"י בהם הוא ולא ח'ומרות יתירות" (כתבי רבי שמואל).

כב. וכן בשיחות רבות נוספות. ראה לדוגמא בשיחה ל' [בענין החומרות בנקיות לפני התפילה] וכן בחיי מוהר"ן אות תפ"ג [בענין החומרות בקידוש לבנה] ואות תקמ"ז [בענין החומרות בהצלת רכוש משריפה בשבת ויוהכ"פ]. כמו כן מוזכר הדבר כמה פעמים בליקוטי הלכות בכמה אופנים (קריאת התורה ו.ו. נדרים ג, א. גיטין ג, יט. מתנה ה, לו. פקדון ד, ד).

כג. דבר המצריך מאמר מיוחד בפני עצמו, ועוד חזון למועד א"ה.

כד. השתמשנו במטבע לשונו של הרמח"ל אשר הובא לעיל, וצינינוהו במרכאות.

כה. או אף בחומרא אשר עליה כותב השו"ע "והמחמיר תבוא עליו ברכה" וכי"ב.

גם מחכמות שיש בעבודת השם בעצמו צריך להרחיק מאד ... דהינו מה שחושב וחקר ומדקדק ביותר, אם הוא יוצא כראוי במה שעושה. כי בשר ודם אי אפשר לו שיצא ידי חובתו בשלמות, ואין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא וכי', ולא נתנה תורה למלאכי השרת. ועל אלו המדקדקים ומחמירים בחמרות יתרות, עליהם נאמר "וחי בהם", "ולא שימות בהם", כי אין להם שום חיות כלל, ותמיד הם במרה שחורה, מחמת שנדמה להם שאינם יוצאים ידי חובתם בהמצוות שעושים, ואין להם שום חיות משום מצוה מחמת הדקדוקים והמרה שחורות שלהם (והוא בעצמו אינו מחמיר שום חמרא כלל).

(ליקוטי מוהר"ן תניינא, מד)

והזכיר הדבר ונשנה בשיחותיו הקדושות, בהרחבה יתרה:

כבר מבאר בליקוטי תניינא סימן מ"ד, שרבינו ז"ל הזהיר מאד לבלי להחמיר חמרות יתרות בשום דבר, כי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם ברייתו ולא נתנה התורה למלאכי השרת וכי'... וגם בענין החמרות יתרות בפסח לא היה מסכים כלל על המרבים לדקדק יותר מדאי ונכנס במרה שחורות גדולות. והאריך בשיחה זו אז... והרבה לדבר מענין זה שאין צריך לחפש אחר חמרות יתרות ושגוען ובלבולים.

והאריך בשיחה זו הרבה אז, כי עקר העבודה באמת הוא תמימות ופשיטות להרבות בתורה ותפלה ומעשים טובים, בלי לחפש לחדש דוקא חמרות יתרות, רק לילך בדרך אבותינו הקדמונים. ולא נתנה התורה למלאכי השרת.

(שיחות הר"ן, רלה"י)

והנה, אף שאין אנו באים במסגרת זו לעסוק בבירור סוגיא זו של 'חומרות יתרות', אך דעת לנכון נקל שגם בזה ישנם תנאים וגדרים, מה נכלל בגדר 'חומרה יתרה' ומה לא. "ומי שייקח המאמר ההוא כולל ומוחלט" - מבלי לדייק בלשון רבינו הדק היטב, ולהבין מה בא לאפוקי - עלול להגיע למצב שבו "ייכשל וישתבש", ויזלזל בכל הידור מצוה".

פי יש אנשים שמחמירים ומדקדקים ומרגישים נעם והתעלות על ידי זה, ואין זה נקרא 'חומרות יתרות', כי אם עבודת השם יתברך והדורי מצוה.

וכן הפךתי זקני אנ"ש, כמו הרב הצדיק רבי שלמה וועקסלער ע"ה, שהיה מחמיר, ואמנם גלה תמיד שלא להתלמד ממנו

נכון את גדרי הדברים, ולא להכליל בהם - מתוך תמימות טיפישית - את כל מה שמזכיר 'חומרא' והידור^{כט}.

כיון דאתאן להכי, נזכיר שיחה נוספת הקשורה לענין החומרות היתרות, ובה מספר מוהרנ"ת:

פעם אחת דבר עמי, והיה רצונו קצת לעשות אותי אב-בית-דין באיזה קהלה, ושאלתי אותו כי יש לי מרה שחורה וחששות רבות בענין הוראות אסור והתר, ואני מתירא ומתפחד מענין ההוראה מאד. השיב לי: מה לחשש ולדאג? **מאחר שיש לך על מי לסמוך, שוב אין אתה מתירא כלל.** פרוש, מאחר שיש דעה שמכשיר ואתה סומך על אותה דעה, אין להתירא עוד כלל. (אמר המעתיק: זה פשוט, שעל דעה שאינה מספקת להלכה, בודאי אין לסמוך. רק רצונו לומר, שלא לחשש חששות יתרות בענין זה).

(חיי מוהר"ן, תמד)

ובכן, גם כאן עלול 'חסיד שוטה' להרחיק לכת, ולהסיק משיחה זו שבכל מקום שיש שיטה בהלכה שמקילה, אף אם היא יחידאה, יש לפסוק כמותה.

קביעה זו היא טעות גמורה, המתאימה רק לעם-הארץ, שאינו מודע לכך שישנם כללים ברורים בפסיקת ההלכה, מתי להקל ומתי להחמיר, מתי לסמוך על שיטה יחידאה ומתי לא. וגם אם ישמע על כך, יתכן ויסבור שהתחדשה כאן שיטת פסיקה חדשה, ייחודית לחסידות ברסלב... דעה מוטעית ומשובשת מאין כמוה.

מחומרותיו. וכן הרב הצדיק רבי אברהם שטערנהארץ ע"ה, היה זהיר וזריז במצוות... וכן הרב הצדיק רבי אפרים מיל ע"ה היה עמקן גדול, וכל דבר שעשה ראה שיהיה בתכלית לפי הלכה, ורק היה זהיר שלא יצא מזה עצבות והפרעת המוחין. וכן הפרתי עוד ועוד יראים ושלמים מהדרי במצוות קלות כחומרות, מתוך אהבה ויראה וחיית ודבקות בפירא ותפירה שמו^{כי}.

ועקר כונת השיחה הנ"ל היא על אנשים שהחומרות ממררים את חיייהם^{כו}, ובעת שאוכלים מצה אזי עמקי מחשבותם אומרים להם שאין זה מצה אלא חמץ... והתפלין שלהם אינם תפלין... ובכל יום ובכל עת ושעה עולה על דעתם חומרות וחששות חדשות. וכן יש כאלו שהחומרות נוטלים מהם את רוב חיייהם, ומבטלים אותם מתורה ומתפילה, ומחיות של תורה ומחיות של תפילה.

היוצא מדברינו: שלא כל אחד שוה בזה, ולא כל סוג חומרא שוה.

(אוסף מכתבים, שם)

ובמילים אחרות: דברי רבינו באו לאפוקי - לא מהידור מצוה, וחומרות שאינן יתרות הנעשות מתוך שמחה ונועם^{כז} - אלא מחומרות יתרות הנובעות ממרה שחורה ומגבירים אותה.

ושוב:

לא באנו להקיף כעת סוגיא רחבה זו, אלא להצביע כמאן דמחוי במחוג, שגם כאן נצרכת חכמה תורנית ולמדנות מינימלית, להבין

כו. ראה לדוגמא בשי"ק (ה, קלב) "שעל רבי הירש לייב הרב מברסלב ז"ל מספרים סיפורים נפלאים על חומרותיו הגדולים בבדיקת החמץ, שארך לו זמן הבדיקה כמעט משך כל הלילה". ואע"פ שלא נהגו כמותו שאר אנ"ש, אך גם לא ציינו זאת לגנותו ח"ו אלא לשבח, שכן הדבר לא נבע אצלו ממרה שחורה וחששות, אלא מהידור וחביבות המצוה, ואכמ"ל.

וראה גם ב"ימי שמואל" על חומרתו המיוחדת בימי הפסח [אשר אין לה שום חיוב בהלכה] שלא לאכול רק ממה שהביא עמו מביתו, "כי בימי פסח איננו אוכלים ושותים אצל שום איש, כי איננו רוצים להתערב. מיר ווילין זיך נישט מישן מיט יענעם" (ימי שמואל, חלק ג, פרק לט). והיה מוכן עבור כך אף לסבול קשות משך שלשה ימים, וכפי שמספר: "ישבנו לאכול סעודת הערב (במירון) ואכלתי כאתמול מצה יבשה עם איזה אשכוליות בלי שום שתיית טיפת מים כלל. והאברך ישב עצמו לאכול עם חכם-אהרן ועשו תבשיל מתפוחי אדמה ושאר מאכלים, וביקשו גם ממני לאכול, ובפרט חכם-אהרן הפציר בי מאד, אבל לא הועיל כלל כי לא נהניתי כלל מפני שהוא פסח כנ"ל. וסבלתי כל השלשה ימים צימאון ולא שתיתי כל הזמן אפילו טיפת מים. ואף על פי שהבטן כאב לי והייתי חלוש מאד מהנדידות ומדחק על האוטו וטלטול הדרך, אף על פי כן סבלתי הכל ועשיתי עבודתי" (שם).

ואף שלא באנו להוכיח מדבריו שיש לנהוג כן, אך עכ"פ - הוא לא ראה בכך גנאי, או המראת פי רבינו ח"ו, אלא הידור שאין להתבייש מלפרסמו בספר... ואגב, מדבריו מובן שבחומרא זו נהגו כל אנ"ש בעיר העתיקה בירושלים. שכן, בהמשך הוא מספר על 'שבת חול המועד' עם אנ"ש: "התפללנו שם מנחה של שבת קודש, ואחר כך הלכו כל אחד לביתו לאכול סעודה שלישיית כי לא מתערבים זה עם זה באכילה בפסח כנ"ל, ואחר שאכלו כל אחד בביתו באו לבית רבי אברהם" (שם, פרק מ).

כז. כלשון רבינו: "שחושב וחוקר ומדקדק ביותר, אם הוא יוצא כראוי במה שעושה". ותמיד הם במרה שחורה, מחמת שנדמה להם שאינם יוצאים ידי חובתם בהמצוות שעושין, ואין להם שום חיות משום מצוה מחמת הדקדוקים והמרה שחורות שלהם" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, מד).

כשע"פ רוב, חומרות אלו גובלות בשיגעון, כנזכר כמה פעמים בשיחות הר"ן: "שאיין צריכין לחפש אחר חומרות יתרות ושגעון ובלבולים" (שיחה רלה). וכן בשיחה ל': "אין צריך להחמיר ולבטל עצמו מתורה ותפילה בחינם מחמת חששות וחומרות יתרות ושגעון בעלמא... דברים זרים מאד", ומהם אף כאלו שכמעט מביאים "לידי סכנה".

כח. אף שגם בחומרות שאינן יתרות, לא היה רבינו מחמיר כלל (ליקוטי מוהר"ן תניינא, מד). "ואמר אז שאיתא שראוי לכל אדם שיבחר לעצמו מצוה אחת, שבאותה המצוה ידקדק הרבה ויקיים אותה המצוה עם כל החומרות והדקדוקים, וכעין שמצינו בגמרא 'אביך במאי זהיר טפי' וכו'. ואף על פי כן גם באותה המצוה אל יכנס בחומרות של שגעון ושוטות ומרה שחורות, רק ידקדק בה בלי שגעון בכל החומרות. אבל בשאר כל המצוות אין צריכין להחמיר כלל, והלוואי שנזכה לקים את כל מצוות התורה כפשוטן ממש בלי שום חומרות" (שיחות הר"ן, רלה). ואכמ"ל בזה עוד.

כט. בצחות ייאמר:

בשולחן ערוך, נזכר ענין ה"חומרות" קרוב ל-300 פעמים, בכמה וכמה אופנים ולשונות: "המחמיר והמדקדק במצוות תבוא עליו ברכה"; "ונכון לעשות כדברי המחמיר"; "ויש מקילין וטוב להחמיר"; "יש להחמיר לכתחילה"; "נכון להחמיר"; "המחמיר לא הפסיד"; "ואדם חשוב צריך להחמיר על עצמו"; "ונהגו להחמיר"; "המנהג להחמיר ואין לשנות"; "נהגו במדינות אלו להחמיר"; "וטוב להחמיר"; "ודבר זה אין בו איסור, אלא כל הרוצה להחמיר על עצמו בדבר זה הרי זה משובח".

ובכן, האם נכון לומר שלפי דעת רבינו יש להמיר את כל אלו הלשונות, ולכתוב: במקום "המחמיר לא הפסיד" - "המחמיר הפסיד". במקום "ויש מקילין וטוב להחמיר" - "ויש מחמירין וטוב להקל". במקום "המחמיר תבוא עליו ברכה" - "המחמיר תבוא עליו קללה על אשר המרה פי רבינו"... במקום "כל הרוצה להחמיר על עצמו הרי זה משובח" - "הרי זה מגונה"...

ודי במילתא דבדיחותא מטופשת זו, להבין את תורף הדברים.

ל. ה"ה הרב מטשעהרין.

שכן, דרך בירור ההלכה והפסיקה, באמצעות ההכרעה הנכונה בין הדעות השונות, היא ללא כל ספק אך ורק זו שהלכו בה רבותינו מאז ומעולם. וכפי שכתב מוהרנ"ת בפירושו, שנים רבות אחרי ששמע מרבינו את השיחה הנ"ל:

בּוֹדַאי אִי אֶפְשָׁר לָנוּ עֵתָה לִידַע דִּינֵי הַתּוֹרָה עַל בְּרִינְךָ, כִּי אִם כְּשִׁיחָה לָנוּ סִפְרֵי הַש"ס עִם פְּרוּשׁ רַש"י וְתוֹסְפוֹת וּמְהַרְש"א וּשְׂאָר מִפְּרָשִׁים, וְסִפְרֵי הַר"ף עִם כָּל הַפְּרוּשִׁים, וְסִפְרֵי הַר"ש וְהַרְמַב"ם וְנוּשָׂאֵי כָּלֵיו, וְהַטּוֹר וּמִפְּרָשָׁיו, וְסִפְרֵי הָאֲחֵרוֹנִים, הַבֵּית יוֹסֵף וְהַרְמ"א וְנוּשָׂאֵי כָּלֵיהֶם וְכוּ', וְסִפְרֵי שְׁאֵלוֹת וְתְשׁוּבוֹת וְכוּ'. **שֶׁכָּכֵל אֱלוֹ מִשְׁתַּמְשִׁים הַגְּדוֹלִים בְּסִפְרֵי תְשׁוּבוֹתֵיהֶם כְּשֶׁרוֹצִים לְבָרֵךְ לָנוּ דִין לְאַמְתּוֹ, וּבִלְעֲדֵי כָּל הַסִּפְרִים הַנ"ל יוֹתֵר מֵהֶם, אִי אֶפְשָׁר עֵתָה לְבָרֵךְ הַדִּין לְאַמְתּוֹ.**

(ליקוטי הלכות, יין נסך ג, ה)

ואכן, כל צורבא מרבנן דחד יומא, מבין שכדבריו אלו לא בא רבינו לחדש שיטת פסיקה, אלא לאפוקי מה"מרה שחורה וחששות רבות בענין הוראות איסור והיתר" שהיו לו למוהרנ"ת, ולהרגיע אותו "שלא לחשש חששות יתרות בענין זה".

וכפי שאמר רבינו בעצמו למוהרנ"ת באותו מעמד:

וְעַר דְּעַן זָאל זַיִן רַב, נִישְׁט דְּעַר וְאָס הָאָט מוֹרָא?! = מִי אִם כֵּן צָרִיךְ לְהִיּוֹת רַב, לֹא זֶה שְׂמֻפְחָד?...!

(שי"ש"א, קעה)

דווקא מי שהוא מ"יראי הוראה"א, הוא זה שראוי לפסוק ולהורות הוראות. ולא מי שמנפיק היתרים וקולות בלי שמץ של פחד ואחריות חלילה. ואין ספק שרק השילוב והצירוף של היראה העצומה מהיכשלות בהוראה שגויה חלילה - יראה שהיתה תקועה, עמוק עמוק בלב מוהרנ"ת כיתד בל תמוט - יחד עם ידיעתו והבנתו העיונית העמוקה בנכבי ההוראה כדרך כל גדולי הלומדים והפוסקים בישראל, היא זו שהיוותה אצלו את הכלי הנכון לקבל את שיחתו זו של רבינו באופן שהתוצאה הסופית והמעשית תהיה האיזון הראוי והנדרש.

מן הענין לסיים נושא זה, בדבריו הנזכרים של רבי יצחק ברייטער הי"ד, כפי שמסר רבי מרדכי יגלניק ז"ל:

פַּעַם דְּבָרוֹ אֲתוֹ עַל כֶּף שְׂאִינוֹ מִן הַמְּחִמִּירִים, עָנָה וְאָמַר: "אִם הֵייתִי יוֹדֵעַ שְׂאִינִי מִחִמִּיר מִפְּנֵי שְׂרַבְנוֹ אָמַר כֶּף, הֵייתִי שְׂמַח. אֲלֵא שְׂאִינִי יוֹדֵעַ אִם זֶה מִפְּנֵי שְׂרַבְנוֹ אָמַר, אוֹ מִחֻמַּת שְׂאִי חֵס וְשְׁלוֹם מִקַּל בְּתוֹרָה..."

(שארית יצחק, עמוד רטו)

"האמת והשלום אהבו"

נסיים בדוגמא נוספת:

בספרי רבינו ומוהרנ"ת - כמו גם בכל ספרי חכמינו ורבותינו ז"ל, ראשונים ואחרונים - מובאים דברים מבהילים בגודל מעלת השלום והאחדות, ועוצם גנות המחלוקת והפירוד. דבר אשר בו תלויה גאולתנו ופדות נפשנו.

כִּי בְּאַמְתְּ כָּל גְּלוֹתֵינוּ זֶה הוּא רַק מִחֻמַּת שְׁנֵאת חָנָם, וְעַל-כֵּן נִתְאַרְךָ וְנִמְשָׁךְ כִּלְכָּךְ. כִּי גְלוֹת בְּכָל שְׂאֵחַר חֶרְפָּן הִרְאִישׁוֹן שְׁהִיָּה מִחֻמַּת עֲבוּדָה זָרָה וְכוּ', לֹא נִתְאַרְךָ רַק עַד שְׁבָעִים שָׁנָה, וְגְלוֹת הָאֲחֵרוֹן הַזֶּה, שְׁנֵתְהוּהָ מִחֻמַּת שְׁנֵאת חָנָם, נִתְאַרְךָ וְנִמְשָׁךְ בְּרַבּוּי עֲצוּם וּמִפְּלֵג בְּלִי שְׁעוֹר וְעַרְךָ כִּלְכָּךְ. כִּי הָעֲנִין הַזֶּה שֶׁל שְׁנֵאת חָנָם וְכוּ' שְׂאֵר דְּבָרִים שְׁבִין אָדָם לְחִבְרוֹ, אֶפְלוּ יוֹם כְּפּוֹר יוֹם הַמִּיתָה אֵינּוּ מְכַפֵּר (עַד שִׁירְצָה אֶת חִבְרוֹ), וּמְכַל שְׁכּוֹן וְכָל שְׁכּוֹן עַל הָעוֹן הַחֲמוּר שֶׁל לְשׁוֹן הָרַע שֶׁהוּא גְרוּעַ בְּיוֹתֵר. וּכְמוֹכֵן לְכָל מְשֻׁפָּל בְּעַמְּךָ פְּרוּשׁ הַמְּאֲמִיר חֻכְמֵינוּ ז"ל שְׂאֲמָרוּ עַל לְשׁוֹן הָרַע שֶׁהוּא שְׁקוּל כְּגֹדֶד עֲבוּדָה זָרָה וְגְלוּי עֲרִיּוֹת וְשִׁפְיָכוֹת דְּמִים. **אֲבָל עֲצָם וְתַקְּףָה הַהֲתַגְבְּרוּת דֵּהֲתַגְבְּרוּת שְׁעַל זֶה גְּדוֹל וְנִשְׁגָב בְּלִי שְׁעוֹר וְעַרְךָ,** עַד שֶׁגַם הַכָּשֶׁר שֶׁבְּכַשְׂרִים וְהַצְּדִיק שֶׁבְּצַדִּיקִים אֲשֶׁר עֲמַד בְּנִסְיוֹן בְּאַמְתּוֹ, וְהִטָּה שְׁכָמוֹ לְסִפֵּל עַל תּוֹרָה וְשִׁבְרִית הַתְּאֻת וְכוּ', וּבְעֲנִין זֶה גַם בָּהֶם נִפְלָה שְׁלֵהָבָת.

(כוכבי אור, ששון ושמחה, ז)

כִּי גַם בְּעֲצָם שֶׁפְּלוּתָנוּ בְּדוֹר הַיְּתוּסִים הַזֶּה, בְּגֹדֶל וְעַמְּךָ תַּכְלִית תַּכְלִית דִּיּוּטָא הַתְּחַתּוֹנָה שְׂאֲנוּ מְנַחֵם כְּעַתָּה, עוֹד לֹא שָׁב חֶרְוֹן אִף הֵי צָר מֵאַמְתּוֹ, וְעוֹד מֵתַגְרָה בְּכָל אֶחָד בְּכַעַס וְחֻמָּה בְּקִנְיָה וְרַדִּיפַת הַכְּבוֹד, בְּלְשׁוֹן הָרַע וְשְׁנֵאת חָנָם, וְכָל אֶחָד מְדַמָּה בְּנַפְשׁוֹ שֶׁהוּא 'מְבִין' אֲמַתִּי עַל חִבְרוֹ, שְׁחִבְרוֹ מִחֲרִיב עוֹלָמוֹת וְהוּא רוֹצֵה לְבַנוֹתָם, שְׁחִבְרוֹ כְּלוּ שְׁקָר וְהוּא כְּלוּ אֲמַת. **זֶה הַדְּבָר בְּעוֹכְרֵינוּ לְהַרְחִיק מֵהָאַמְתּוֹ יוֹתֵר מִהַפְּלִ!** שְׂאִי אֶפְשָׁר לְהִתְאַרְךָ כִּלְכָּךְ בְּעֲנִין זֶה כִּי בְּאַמְתּוֹ כְּלָנוּ כְּצִאֵן תְּעִיבוֹ וְכוּ'. וְלִמָּי נִפְקָא מִיָּנָה, לְמַבְעֵי רַחֲמֵי. כִּי שׁוּמַעַ כֶּל זֶה יִבְכֶּה וְיִשְׁמַח בְּבִכֵי וְתַחֲנוּנִים, כְּלִבֵּיא יִשְׂאֵג תְּפִלָּה וְצַעֲקָה וְשִׁמְחָה יִרְבֶּה, אוֹלֵי אוֹלֵי מִכָּל זֶה יִחַבֵּא.

(שם, יא)

אך גם בסוגיא זו:

עַל ה'תמים' להיות 'חכם' ולא שוטה, ולהבין "כמה דברים אמורים" ו"הכא במאי עסקינן"... ולא להיות מאותם "ההמונים הבהמיים", המכנים כל מלחמת-קודש רצויה ומוכרחת, בשם 'מחלוקת'.

וכדבריו הבהירים והנחרצים של הר"מ חאגיז:

כִּלְמַחֲלָקַת וּפְרוּד שֶׁהוּא לְשֵׁם שְׂמִים וְלְמַחֲוֹת בֵּיד עוֹכְרֵי עֲבָרָה, אֵין זֶה נִקְרָא 'בְּעַל מַחֲלָקַת' כְּאֲשֶׁר דְּמֹו הַהֲמוֹנִים הַבְּהֵמִים אֲשֶׁר דָּרְךָ ה' לֹא יָדְעוּ וְאֵת הַיְשָׁרָה יַעֲקֹשׁוּ וּבְכָל

לא. ביטוי זה מופיע רבות בספרי הראשונים והאחרונים (ראה לדוגמא בבית יוסף, יו"ד רכת, אהע"ז עז). והמקור לכינוי זה, הוא בגמרא כתובות (דף ע"א) דאיתא התם: "א"ר חנילאי בר אידי אמר שמואל, מורה הוראה אני". ובריטב"א שם כתב: "ונוסחי עתיקי גרסי אני מיראי הוראה אני, וזו נוסחא נכונה".

עת זמן שרוצים ללכת בשירות לכן הרע תפסו להם הדרך להפכות בלשונם את הגבא להועיל להם ולהסיר המכשול מפניהם ואומרים עליו שהוא 'בעל מחלקת' ושהוא עובר ומתעבר על ריב לא לו.

ואני שמעתי ולא אבין, כי מי שמע פזאת ומי ראה כאלה שהסרת המכשול והדרך ההמוני הישראלי בדרך האמת ולהרחיקם מהסכנות שבגופות ונפשיותיהם של כלל ופרט ישראל יהיה נקרא מפני זה בשם 'בעל מחלקת'!

(אלה המצוות, מצוה תקמו, ל"ת שכד)

ועל כך כבר הזהיר מוהרנ"ת, לאמר:

עקר השלום הוא אמת, כמו שכתוב "האמת והשלום אהבו". כי בודאי כל זמן שאין השקר נכנע אל האמת אין זה שלום כלל! כי בודאי ה' יתברך שהוא עצם האמת, ידו על העליונה תמיד וסוף כל סוף יגמר הכל כרצונו, כי אתה מרום לעולם ה', וכמו שפרש רש"י "לעולם ידך על העליונה". ואפלו עתה בתקף מרירות הגלות שהשקר מתגבר כל כך על כל עמל מכל הצדדים, והאמת נשלף ארצה ונעשה האמת עדרים עדרים, וכל אחד אומר שאצלו האמת, אף על פי כן עצם נקדת האמת מתקיים בנפלאותיו ונוראותיו העצומים. ובכל יום עומדים על נקדת האמת להעלימה ולסלקה חס ושלום, והקדוש ברוך הוא מצילה מידם ... ועל כן כשרוצין לעשות שלום בין החולקים, באופן שהאמת יכניע עצמו לגבי השקר חס ושלום - אין זה שלום כלל, כי אם חנפה ושקר! כי האמת אינו יכול להתבטל נגד השקר בשום אופן, כי שפת אמת תכון לעד, וקשטא קאי.

(ליקוטי הלכות, שבועות ב, לה)

ועקר האהבה הוא לאהב את ישראל המקימים את התורה, כי מי שהוא רשע גמור בתכלית ואין בו שום טוב, בודאי מצוה לשנא אותו בתכלית השנאה, כמו שכתוב "תכלית שנאה שנאתים". רק עקר מצות "ואהבת לרעך כמוך", הוא לרעך במצוות.

(ליקוטי הלכות, ברכות הראיה וברכות פריטות ד, ד)

ואדרבה, הדרך האחת והיחידה כיצד

לקשר עצמו עם הטוב שבכל ישראל ולכלל עמקם יחד באהבה ואחדות פדי לבטל כל השנויים ולכלל באחד הפשוט יתברך, שמשם כל החיות והתקיים והתקון של כל העולמות -

היא, אך ורק על ידי שגם מי שנטייתו היא לחסד ולאהבה - וממילא הוא נמשך מטבעו להיטיב גם עם אלו שעל פי תורה יש ללחום עמם - כופה את טבעו ומצטרף למלחמת המצווה בשונאי ה':

למשל, דעה של זה נוטה לחסד תמיד, ודעה של זה נוטה לגבורה, ועל כן הם משנים בדעותיהם ויש ביניהם מחלקת. אבל כשמבטליו שניהם רצונם מפני רצון ה' יתברך, וזה אין

משמש במדת חסדו כי אם בשביל רצון ה' יתברך, דהינו לעשות טוב וחסד עם אוהבי ה', ולהפך, כשרוצה על ידי מדת החסד שיש לו, להיטיב עם שונאי ה' חס ושלום ... אזי משבר תאותו ואהבתו ואינו עושה עם מדת חסדו שום דבר שהוא כנגד רצון ה' יתברך, רק מה שהוא רצונו יתברך באמת, ואזי נכלל עם מדת חסדו ברצון העליון בה' יתברך. וכן חברו שיש לו מדת גבורה, כשאינו משתמש עם גבורתו כי אם בשביל ה' יתברך להתגבר על יצרו ולנקם בשונאי ה' וכו', ומה שהוא נגד רצון ה' יתברך מבטל טבעו ורצונו כפ"ל, אזי הוא נכלל עם מדת גבורתו בה' יתברך. ואזי, אלו שני בני אדם, אף על פי שהם נדמים כשני הפכים בדעותיהם, אף על פי כן בשרש רצונם שניהם כאחד.

(שם)

כי אף על פי שצריכין לשחק על ביזונו, אבל על ביזון ה' יתברך שמחחרף ומגדף כל כזה, צריכין לנקם בו בכל מה דאפשר^ל.

(ליקוטי הלכות, ברכת הפירות ה, טז)

והמתעקש להתחסד עם רשעים, אינו אלא 'חסיד שוטה', שכן:

בחנית הרע בגמילות חסדים נמצאת אצל המתחסד עם הרשעים והמטיב לרעים, שהוא 'חסיד שוטה', ואמרו חז"ל: "טב לביש לא תעביד וביש לא ימטי לך"^ל.

(מגדל עוז ליעב"ץ, בית מדות, עליית גמילות חסדים)

ובכן, גם בסוגיא עדינה ומורכבת זו, לא באנו לדון כאן (ועוד חזון למועד א"ה במאמר נפרד). אלא להחוות במחוג, כיצד גם כאן ניתן להיות 'חסיד שוטה', ולהגיע - מתוך תמימות ופשיטות כביכול - למסקנה מעוותת ושקרית, שאף עלולה להביא לעקירת כל התורה כולה חלילה, כשארין למדים את הסוגיא בצורה תורנית ומקיפה.

◆ ◆ ◆

סוף דבר הכל נשמע:

"גם בתמימות אסור להיות שוטה", וכדי לקבל את דעת הצדיק בתמימות ופשיטות יש ללמוד את דבריו כתלמיד חכם ולא כעם-הארץ ...

בשולי המאמר: לא הקפנו במאמרנו זה את כלל הדוגמאות כיצד יש ללמוד את דברי רבינו כת"ח ולא כע"ה. השתדלנו רק לנגוע על קצה המזלג בדוגמאות ספורות, הפותחות צוהר קטן להבנת העניין, ותן לחכם ויחכם עוד. ובס"ד במאמר הבא יבואר חלק הידיעה ההלכתית והכרת המסורת היהודית הכללית, הנצרכת אף היא לאדם. לבל יהיה שוטה בתמימותו.

לב. וראה בספר 'מי הנחל' על תורה ו' בליקוטי מוהר"ן שכתב בענין השתיקה והדמימה על ביוזנו: "שם אות ו' דשמיטין גדיפיהו פירש"ש נוצות וכו'. מה שלא מפרש כפשוטו 'גדיפיהו' לשון 'גידוף', כי לשון גידוף קאי על גידוף השם, ועל ביזיון וגידוף השם אסור לשתוק, וגם על ביזיון וגידוף הצדיק אשר קוב"ה וצדיקיא כולא חד גם כן אסור לשתוק. וכאשר נשמע אחר כך מפיו הקדוש שאמר לענין כזה שאף על פי כן צריך לפעמים לסטור לאחד על לחייו", עיי"ש עוד.

לג. זה לשון המדרש: "אמר רבי יוחנן, הבל היה גיבור מקין, שאין ת"ל ו' יקם" אלא מלמד שהיה נתון תחתיו. אמר לו: שנינו בעולם, מה את הולך ואומר לאבא?! נתמלא עליו רחמים, מיד עמד עליו והרגו. מן תמן אינון אמרין: טב לביש לא תעביד וביש לא ימטי לך" (מדרש רבה, בראשית כב, ח). הרי שלא היה לו להבל לרחם על קין.

לימוד דרכי התגלות התורות

לימוד וידיעת זמני אמירת התורות ואופן התגלותם היא חלק בלתי נפרד מבניין התורה ומסייע בכדי להיכנס לעולמה המופלא של כל תורה ותורה מתורות רבינו הקדוש | בכל פרט ופרט כלולים עולמות שלמים שאנו מביטים בהם כמציץ מן החרכים | **לשון רבינו ז"ל**

בקיצ היה נוסע לטשערין על 'שבת נחמו' והיה אומר אז תורה.

חוץ מזה לא היה לו שום קביעות לאמירת תורה, כי בכל השנה לא היה יושב עם העולם על הסעודה שלישית כלל (חוץ מהשבתים הנ"ל), רק היה יושב בחדרו לבדו, אך אף על פי כן היה אומר תורה הרבה גם בכל השנה, רק שלא היה קביעות וזמן לזה, אלא בכל עת שנזדמן שזיכנו השם יתברך היה אומר תורה נפלאה, לפעמים בליל שבת קודש, ולפעמים בשבת בבוקר, ולפעמים במוצאי שבת אחר הבדלה, ולפעמים בימי החול. וכמה פעמים נזדמן שמתוך שיחתו שהיה משיח ומספר הרבה מעסקי העולם, והיו מדברים עמו כל מה שנזדמן, אחר כך זכו לשמוע ממנו תורה הרבה, והתורה היתה מעין כל השיחות שספרו עמו, וזה היה שיכח מאד.

סדר כתיבת התורות

התורות נאמרו בלשון אידיש, אך נדפסו בספר בלשון הקודש, והנה יש שלשה סוגי סגנונות של כתיבת תורות (כמבואר בפרפראות לחכמה סי' ב'):

יש מאמרים שרבינו ז"ל כתבם בעצמו בכתיבת ידו הקדושה ז"ל, ונתן להעתיקים מכתב ידו ז"ל, ואצל אלו המאמרים נרשם שהם "לשון רבינו ז"ל". ואמר רבינו ז"ל (חיי"מ סי' שס"ב) "שהתורות שנכתבו בלשונו הקדוש בעצמו מסוגל, כי הוא כלליות".

כל שאר המאמרים נכתבו גם כן מפיו הקדוש ז"ל, אך לא מכתבת ידו רק הוא ז"ל היה יושב ואומר לפני המעתיק הדברים בלשון אידיש, והמעתיק כתב הדברים לפניו ז"ל בלשון הקודש, ונתן לו אחר כך לעיין אם נכתבו הדברים כהוגן כפי כוונתו ז"ל, ולפעמים גם הוא ז"ל אמר לפני הכותב קצת דברים בלשון הקודש וקצת דברים בלשון חול, לבד מאיזה

קיבוץ הנפשות בהמשכת התורה

כלל אנשי שלומינו עוסקים כעת בהתורה הזמנית 'אשרי העם - השגחה' (סימן י"ג), ומאחר שהמאמר הזה מדבר מענין **סדר המשכת התורה של הצדיק האמת**, שכל הנפשות הבאים ומתקרבים אליו נעשים לבושים על נפשו, והוא לוקח הנפשות ועולה עמהם עיר גבורים, להעלות מ"נ כדי לעורר היחוד העליון דקודשא בריך הוא ושכינתיה, ועל ידי זה הוא מוריד עוז מבטחה להמשיך ולגלות למטה אורייתא דעתיקא סתימאה שיתגלה לעתיד לבוא, שהוא תיקון מרכבתא עלאה.

בהקשר לכך נביא את הסדר כיצד ומתי נאמרו התורות, כיצד התנהג רבינו ז"ל בעת אמירת התורה, ובאיזה אופן שמעו אנשי שלומינו את התורה, וכיצד נכתבו התורות, כי כל זה נצרך להמתחילים להיכנס בלימוד הספר הקדוש הזה להבין כיצד היה התגלות התורות, וכך ידעו את ההתייחסות הנכונה לדרכי התורות והבנתם.

זמני אמירת התורה

רבינו ז"ל לא היה אומר תורה בקביעות כי אם ששה פעמים בשנה, שלשה פעמים היה אומר תורה בביתו כשנסעו אליו, דהיינו על 'ראש השנה' ועל 'שבת חנוכה' ועל 'חג השבועות'. ב'ראש השנה' וב'שבועות' היה אומר התורה בין השמשות בין יום ראשון לשני, והתחיל בין השמשות ונכנס הרבה לתוך ליל שני, וב'שבת חנוכה' היה אומר התורה בסעודה שלישית.

ועוד שלש פעמים בשנה היה אומר תורה בקביעות, כשהיה הוא נוסע אל החסידים, שהיה נוסע בחורף לטשערין ולטיראויצע, ואמר שם שתי פעמים תורה בסעודה שלישית, היינו ב'שבת שירה' ועוד איזה שבת, וגם

**"ואי אפשר לספר
בשבחו הקדוש שלא
לפגום בכבודו ח"ו כי כל
המוסיף גורע משל למלך
שמקלסין אותו וכו' וכל
מה שנמצא בדברינו
איזה שבח על רבינו ז"ל
הקדוש והנורא מאד,
צריכין לידע שהכל
נחשב כלא, ואינו אפילו
כטיפה מן הים הגדול...
ואין לנו שום השגה
ותפיסה בו כלל כי אם
על ידי קצת התורות
הנפלאים שגילה
בספריו הקדושים"**

וכתב "על ידי בחינות שהבאתי" ע"ש שאין זה דרך לשונו, וכן בתורה נ"ח אות ט' ששם ניכר החסרון לעינים שמחק שם כמה תיבות באמ"צ התורה בכמה מקומות, וכן בתורה נ"ט אות ו', וכן היה בכמה וכמה תורות שנתן להעתיקם, אך כל זה היה לו בזה כונה שלמה, כי כל דבריו הקדושים היו בפלס ומשקל גדול, מה לגלות ומה שלא לגלות, ואפילו תיבה אחת יתירה, היה מדקדק עליה שלא לדבר או שלא להעתיק, כפי מה שהיה יודע על פי השגתו העצומה, שאין צריכין לגלות זאת (כמבואר כל זה בסוף תורה נ"ז).

ומרוב הדיוק בכל תיבה ובכל אות, לכן אמר רבינו ז"ל (חיי"מ סי' שמ"ח ושס"ב) שהתורות שנכתבו בלשונו הקדושה בעצמו צריכים לדקדק בהם כמו במקרא, כי יש שם כונות הרבה כי לפעמים הוא חוזר וכופל הדברים שנדמה שהוא ללא צורך וכשפת יתר, ובאמת יש שם לדקדק בזה כי יש שם כונה גדולה וצריכים לדקדק בו מאד.

דקדוק בכל אות ואות

אף שנראה משיחה זו שהתורות שהם מהסוג השני שנכתבו מפיו הקדוש ז"ל, אך לא מכתבת ידו, שם אין לדקדק כמו במקרא, אבל באמת נוכל לראות שגם בתורות כאלו שאינם לשון רבינו ז"ל יש לדקדק מאד על כל תיבה ותיבה, כמבואר בחיי מוהר"ן (סי' קע"ה) **'כי כל תיבה ותיבה של ספריו שנדפסו היא מלאה סודי סודות ורזין דרזין עד אין סוף כמובן למשכיל, וכן מצינו בדברי מוהר"ן (בלקוטי הלכות ערלה ה"ב המיוסדת על תורה ע"ב תנינא שאינה מלשון רבינו ז"ל) שכתב 'כי בכל דיבור יש כוונה שלימה', וראיה מפורשת יש לזה מדברי רבי אברהם בר"ג ז"ל שאף בתורות שאינם לשון רבינו ז"ל יש לדקדק כמו במקרא, כמו שכתב בספר כוכבי אור (חכמה ובינה, אות כו) וז"ל: ורבינו ז"ל באומר את המאמר המובא בלקוטי מוהר"ן תנינא סימן ב, פתח ואמר**

מאמרים קטנים שנכתבו שלא בפניו ז"ל, וגם המה נתנו אחר כך לרבינו ז"ל לעיין בהם אם נכתבו כהוגן כפי כוונתו ז"ל.

ויש רק קצת מאמרים שנרשם אצלם שהם מ"לשון החברים", נראה שנכתבו שלא בפניו ז"ל, והם מהמאמרים שנאמרו קודם התקרבות מוהר"ן ז"ל אליו, ובהם על פי רוב הלשון של החברים אין מסודר יפה כל צרכו, ומסתמא גם אלו המאמרים הובאו למראה עיניו ז"ל, ואם הלשון אינו מסודר כראוי, אף על פי כן תוכן כוונתו ז"ל מובן גם בהם, וגם הם דברים נפלאים ונוראים וישרים למוצאי דעת (פרפראות לחכמה שם), ו"המדקדק ומעיין בה ימצא גם שם הקדמות וחדושים נפלאים, כי כל דיבור ודיבור שיצא מפי רבינו ז"ל, עמוק ונורא מאד" (מוהר"ן בליקוטי מו"מ ד.א. - לגבי לשון החברים).

ועיקר הכותב של התורות היה מוהר"ן ז"ל, שהרבה תורות כתב רבינו ז"ל בעצמו, וקצת כתבוהו החברים, אבל הרוב כתב מוהר"ן, כי רבינו ז"ל אמר שהלשון שלו הוא סמוך להמכוון, והוטב בעיניו הלשון שלו, ואמר לענין צחות הלשון של התורות שאחריו הוא מוהר"ן, דהיינו שהלשון של רבינו בעצמו זהו הכי טוב ומעולה מכולם, אבל אחר הלשון שלו הוא הלשון של מוהר"ן (כמבואר בחיי"מ סי' שע"ח ע"ש).

דקדוק בכל תיבה ותיבה

והיה דרכו כמה פעמים, בכמה תורות, שהיה מדקדק מאד כשנתן תורתו להעתיקה, למחוק שם כמה וכמה תיבות שהיו מוכרחים להענין מאד, ודילג באמצע, כי לא רצה שיתגלו אלו הדיבורים, והמעין היטב באלו המקומות, יוכל להבין שחסר שם באמצע הענין, ולדוגמא בליקו"מ סי' נ"ז יכולין לראות קצת, שאצלו היה כתוב התורה הַדּוּר מבוואר היטב, אך כשנתן למוהר"ן להעתיק את התורה, מחק בכונה כמה וכמה תיבות שהיו כתובים בלשונו שם, בכתבת ידו הקדושה. כדי שלא יעתיקם,

צעקת 'איה' היא שורש הגאולה

זהו טיבה של צעקת 'איכה' בקינות ובתקון חצות, מלשון 'איה', אנו מחפשים את העצה האיך לשוב אל הקדוש ברוך הוא, אנו מבקשים את הדרך לתשובה שנעלמה ונסתרה מאתנו בעת החורבן, ואנחנו יודעים שדוקא עתה בעת ההסתרה האיומה הזאת מי שמחפש ולא מתרפה, הוא שיזכה שהירידה תתהפך לתכלית העליה. (ראה גם בלקו"ה שבת ז-כג).

הספיקות שלא נמצא להם פתרון בש"ס הינם שורש לכל סוגי חלוקת העצה של כל אדם שבמר נפשו זועק לה' זה ימים ושנים על חשכת גלותו ואינו מוצא עצה לעצמו להגאל ממאסר עוונותיו תאוותיו ומדותיו הרעים, הוא מוצא את עצמו ב'תיקו' על השאלה הגורלית איך יוצאים מן הגלות הפרטית, הוא מחוסר תיקון.

והעצה על כך היא להפוך את התיקו הזה בעצמו לקינות, זוהי העצה בעצמה, לצעוק ולבכות ולחפש את העצה, והיא שהופכת את הקינות בחזרה לתיקון שלם, "כי על ידי הקינות בעצמו נתתקנים וחוזרים ועושים מקינות תקון, כי על ידי זה בעצמו שאומרים קינות, שהם בחינת איכה, בחינת אי"ה, דהינו שבוכים ואומרים שאין יודעים כלל איכה לחתור למצוא עצה לשוב אליו בשלמות באמת - כי איכה הוא שמתוודים להשם יתברך שנפלנו כל כך בעוונותינו עד שנחרב הבית המקדש ונסתלקו כל השכליים, ואין אנו יודעים שום עצה איך לשוב ולהתקרב אליו יתברך רק לצעוק איכה כמה פעמים, ואנו בוכים על נפשנו שנתרחקנו כל כך עד שאין אנו יודעים כלל איכה אנחנו ואיכה הדרך והעצה לשוב אליו יתברך - על ידי זה בעצמו השם יתברך מרחם עליו ומורהו הדרך הישר והנכון והאמת, ויודע העצה איך להתנהג ונעשה מקינות תקון ונתתקן התיקו, שהוא הספק, חלוקת העצה, כי זוכין על ידי צעקות איכה לזכות לידע הדרך והעצה אמתית איך להתנהג, שהוא בחינת פשיטות האבעיא בחינת התהפכות התיקו והקינ"ו"ת לבחינת תקון".

אנו עומדים בתוך ימי תיקון נעלים ביותר, ואסור שהסתכלות ילדותית על מהות הימים הללו תאבד מאתנו את שנתנו לנו, הקב"ה גז בתוך החורבן וההעלמה הזאת את תכלית התקון והעליה, זה אכן מכוסה ומוסתר, אך כדרכם של עפרות זהב ואבני חפץ שצריך לחרות אותם ולהוציאם ממעמקי האדמה החשוכה והאפילה, כך גם יקרת מתנה זו, שעל אף כל כיסוייה היא שורש לכל תקוותינו.

"אקומה נא ואסובבה בעיר בשוקים וברחבות אבקשה את שאהבה נפשי", נקום בחצות לילה, נבכה בחצות היום, נעורר רחמים ונחפש ונבקש אחר עצתנו הגנוזה בגנזי הצדיק, כי החיפוש והביקוש הזה הם שיקרבו את גאולתנו ושיבנו את בית מקדשנו בפרט ובכלל.

"ימי חנוכה הם ימי הודאה", ומאשר שיש לדקדק בדבריו אשר יצאו מפיו הקדוש כמו בדברי מקרא, דקדקתי וחשבתי גם את זאת ומצאתי וראיתי כי "ימי חנוכה" במספר "נחמן" עם הכולל עכ"ל והרי התורה הזו אינה לשון רבינו ז"ל, ובכל זאת כתב כן ראבר"נ ז"ל (מתוך ספר באר לחי רואי). וכן שמעתי פעם בשם הרה"ח ר' גדליה קעניג זצ"ל שאף בתורות האלו שכתב מוהרנ"ת מפי רבינו ז"ל שהקריא לפניו, גם שם יש לדקדק כמו במקרא, ורבי נתן מרוב עניויותו לא רצה לכתוב כן שגם בתורות שהוא כתב הוא בדקדוק גדול כזה.

ועל דרך אפשר נוכל לחלק, שבהתורות שנכתבו בלשונו יש לדקדק אפילו בכל אות ממש, מאחר שהלא מוהרנ"ת העתיק מכתב ידו של רבינו, שהיה כתוב באותיות אלו דייקא, ונוכל למצוא סימוכין לזה מדברי מוהרנ"ת (בהקדמה לליקוטי מוהר"ן): "וכל התורות שנכתבו בלשונו הקדוש בעצמו ז"ל, לא גרעתי והוספתי אפילו אות אחת", (ומכאן תוכחת מגולה לכל הדפוסים שהדפיסו אחרי מוהרנ"ת, ובפרט בדפוס הניקוד המצויים היום, שהוציאו אלפים ורבבות אותיות מכל התורות, ודי בזה), אבל התורות שנאמרו מפי רבינו ז"ל למוהרנ"ת, אז אין לדקדק על האותיות כי הלא לא רבינו רשם את האותיות האלו, אבל התיבות בוודאי יש לדקדק מאחר שרבינו היה מדקדק ומונה וסופר כל דיבור ודיבור להוציא כל טיבה וטיבה בפלס ובדקדוק גדול.

וכתב מוהרנ"ת (ליקוטי הלכות שבעות ב, כג) וז"ל: "ועל כן הזהיר התנא שאפילו הלומד פרק אחד וכו' או אפילו אות אחת חייב לנהוג בו כבוד וכו', כי מי שיזהר בזה בודאי יזכה לקבל תורה מרבו, כי אם יהיה יקר בעיניו אות אחת שמקבל מרבו ויכבדו, על ידי זה יזכה שרבו ישפיע עליו תורה יותר".

קצת השגה בגדולת רבינו ורק ע"י התורות

נסיים בדברי מוהרנ"ת (חיי"מ פג): "ואי אפשר לספר בשבחו הקדוש שלא לפגום בכבודו ח"ו כי כל המוסיף גורע משל למלך שמקלסין אותו וכו' (עיין ברכות לג), וכל מה שנמצא בדברינו איזה שבח על רבינו ז"ל הקדוש והנורא מאד, צריכין לידע שהכל נחשב כלא, ואינו אפילו כטיפה מן הים הגדול, כי אי אפשר לספר בשבחו כלל, כי היה נעלם בתכלית ההעלם משכל אנושי, ואפילו צדיקים גדולים אי אפשר להם להשיג מקצת מעלתו, ואין לנו שום השגה ותפיסה בו כלל כי אם על ידי קצת התורות הנפלאים שגילה בספריו הקדושים, והמעשיות הנוראות המובאים פה, ומזה יכול כל חד כפום מה דמשער בלביה להבין קצת מעט מזעיר עד היכן מגיע רום תקפו וקדושתו עד אין תכלית. אשרי ילוד אשה שזכה למעלה כזו העולה למעלה למעלה, מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב".

במאמר הבא נכתוב בעז"ה כיצד היתה ההכנה וההתעוררות הגדולה אצל אנשי שלו" מינו קודם אמירת התורה, וכיצד היתה סדר אמירת התורה עצמה מפי קודש הקדשים אור האורות רביה"ק זיע"א.

בחוה, אברך

ניסית להתחבר,
ללכת עם התורות של הרב,
ולא הצלחת?

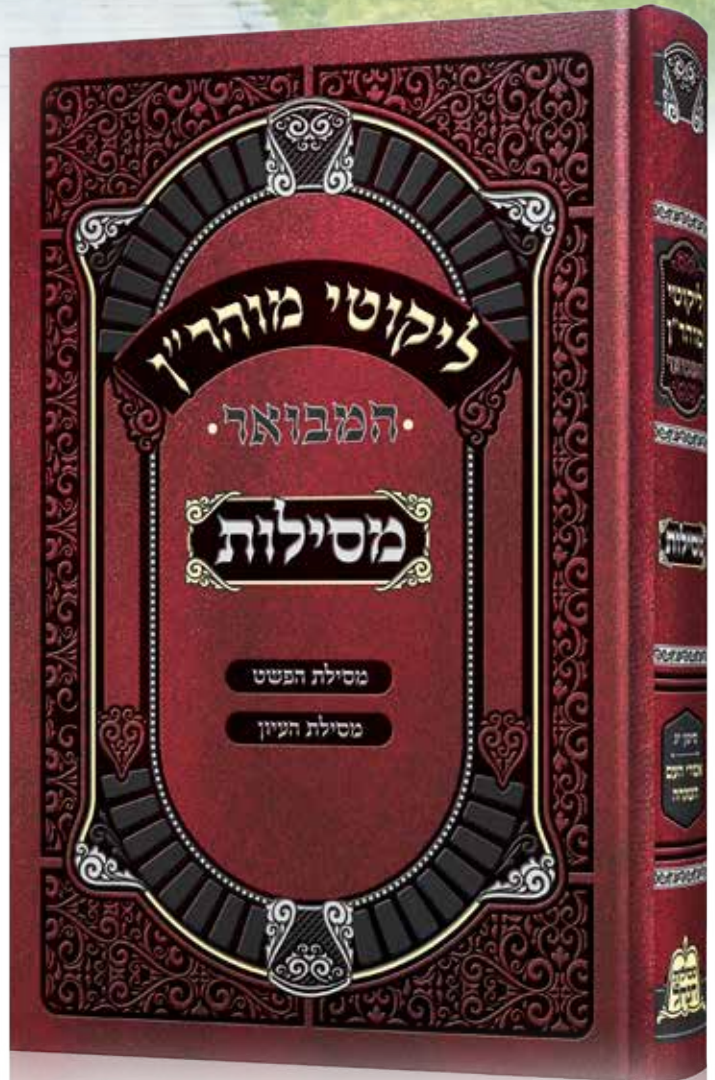
בסדרו המסילות

לאור ההצלחה האדירה בספר 'מסילות' הקודם על תורה י"א

ראה זה חדש
'מסילות' על תורה י"א
הנלמד כעת במסגרת
'התורה הזמנית'

'מסילות' - הספר שמוביל את הלומד במסילות הליקוטי מוהר"ן כשכל מילה, כל פסוק, כל נושא מובן בבהירות נפלאה שאין לה אח ורע, מתאים לכל לומד מתחיל כמו ותיק, ובנוסף 'מסילת העיון' הפותח אפיקים חדשים ללומד המעמיק.

נתחבר ע"י הרה"ח
ר' יואל משי זהב שליט"א

הצלחה בס"ד | 054.84.40814 | נציגות: מילנוט 054.84.02670

כולל סדרת
המאמרים הידועים
שפורסמו בגליון
'אבקשה'
תחת מדור
'במסילות הנחל'

רבים כבר טעמו וראו – אל תישאר מאחור!

להשיג בחנויות ובנקודות מכירת ספרי ברסלב

הפצה ראשית: חנות ספרים "ברסלב" רחוב מאה שערים 110 טל: 02-6286823

אבן קשדה

מתוך הספר
'אש תמיד תוקד'
לזיכרון חסידי ברסלב
בפולין העומד לראות
אור בעזהי"ת

בשער: ר' יחזקאל מרגליות בצעירותו, ברקע: יהודים
בקראקוב לפני המלחמה, ירושלים העתיקה

כשראה הנער החסידי שהשמש עומדת לשקוע ותורו טרם הגיע, יצא את המרפאה וחיפש בית כנסת לתפילת מנחה, ההשגחה הביאתו **לשטיבל דחסידי ברסלב בקראקא** ששכן בסמוך ומכאן קצרה היתה הדרך להתקרבותו לאור האורות | במלאות יובל לפטירת החסיד הנלבב **ר' יחזקאל שרגא מרגליות** נכדו הרה"ח ר' אברהם שמעון בורשטיין בעובדות וסיפורים על סבו | הדביקות הגדולה בעצות רבינו הק' והפצת ספריו בקרב אחינו בני ישראל | ועל **ה'קיבוצים' בגליציה** שבערו באור רבינו על לפרוץ המלחמה | **מיין פייעריל**

| דוד דגן |

מקראקוב לירושלים

צופיה הליכות ביתה

אחד השרידים הבודדים מהקייבוץ דברסלב בקראקא - אשר כמעט כולו עלה על מוקדה בשנות הזעם - היה החסיד ר' יחזקאל שרגא מרגליות, שעלה לארץ הקודש שנים מועטות לפני פרוץ המלחמה וניצל מן החורבן. נכדו הרה"ח ר' אברהם שמעון בורשטיין מגולל בפנינו את פרשת התקרבותו ועוצם התקשרותו לרוח אפנו:

"סבי רבי יחזקאל שרגא נולד בקראקא בב' טבת תרס"ז, כבן שישי להוריו מתוך תשעה אחים. לאביו קראו ר' ישראל שלמה קנאבליך (לפני עלותו לא"י, שינה סבי את שם משפחתו למרגליות, כשם משפחת אמו, כדי שיוכל לעלות ארצה). הוא נקרא יחזקאל שרגא על שם הרה"ק משינאווא, והיה לו אח בשם יהושע שהיה קרוי על שם הבעלזער רב. (ידוע שהשינאווער רב היה נוסע לה'שר שלום' מבעלזא).

אביו ר' ישראל שלמה היה חתנו של הגאון רבי דוד שלמה מרגליות, בעל ה'חידושי מהרשד"ם', הטמון בקראקא בחלקת הרבנים בשורה אחת עם רבי שמעון סופר בן ה'חתם סופר'. רבי דוד שלמה היה בזיו"ש חתן בתו של ר' הערשלי טאלנער, בנו של רבי מרדכי דוד מדאמברוב תלמיד החוזה מלובלין. ר' הערשלי היה חתן של רבי שמשון מזוואלין, שה'חזוזה' העיד על משפחתו שהם מצאצאי הגאון האלוקי רבי שמשון מאוסטרופולי ז"ע.

היו לו אחים 'ושבים' בעלזא. אחד מאחיו, בשם חיים, כנראה היה חסיד צאנז. מכל משפחת סבי לא נותר שריד. רק בזכות שהיה ברסלבר ועלה לארץ, נשאר הוא לפליטה.

ברסלב הבעירה רחובות שלמים בפולין

הוא היה בן שבע עשרה כשהתקרב לברסלב, בנסיבות מופלאות שניווטה יד ההשגחה. היה זה כשהגיע לרופא-שיניים לטיפול, תוך כדי שהמתין לתורו, הגיע זמן תפילת מנחה והוא עזב את הקליניקה ונכנס לבית כנסת סמוך כדי להתפלל, שהיה לא אחר מהברסלבר שטיבל בקראקא.

שם בבית המדרש הוא מצא ספר ופתחו באקראי, למול עיניו קמו וגם ניצבו המילים: "מיין פייערל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומען" האש שלי תוקד עד שיבוא משיח - - האמרה הזאת נכנסה במוחו ולא עזבה אותו, הבטחה כזו...

החל להתעניין מי הוא זה שהבטיח שהאש שלו תוקד עד ביאת המשיח. וכך התחבר לחסידי וספרי ברסלב. לימים שח לחתנו ר' אברהם פישר: "דע לך שלולא השואה, חסידות ברסלב היתה כובשת! היא פשטה כמו אש בשדה קוצים, 'עס האט פארברענט גאסן אין פוילין' - ברסלב הבעירה רחובות שלמים בפולין" כלשונו.

גליציה - חבל הארץ המפורסם במורד הרי

הקרפטים, חלקו בדרום-מזרח פולין וחלקו בדרום-מערב אוקראינה, המשתרע מעמק נהר ויסטולה בפולין עד לעמק הדנייסטר במולדובה - התברכה בקהילות קודש של תלמידי חכמים לצד פשוטי עמך ישראל, שהצד השווה שבהם שבלבם יוקדת אמונת צדיקים עמוקה. יהודי גליציה היו מהראשונים שדבקו בתורת הבעש"ט, שרבים ממסעותיו ערך בחבל ארץ זה.

לאחר מלחמת העולם הראשונה סופחה רוב גליציה לפולין והפכה לחלק בלתי נפרד ממנה, באותן שנים עם התפשטות תורת רבינו הקדוש ברחבי פולין, כשנתייסדו 'קייבוצים' בימים בעריה ועיריותיה, הגיעו גם לערי גליציה קרני האור וענין רבינו החל לפוץ בחבל ארץ זה.

זכתה קראקא - עיר גדולה לאלוקים, המוכרת בשמה הפולני 'קראקוב', בה כיהנו פאר במשך הדורות רבותינו עמודי ההוראה: רבי משה איסרליש - הרמ"א, רבי יואל סירקיש - הב"ח, ה'פני יהושע', ה'תוספות יום טוב' ועוד מגדולי ישראל, ואורו של רבינו הקדוש הנחל נובע זרח בה והאיר נשמות צמאות לקרבת אלוקים. לעיר מלאה חכמים וסופרים, זו הגיע דבר רבינו על ידי אברך מזורשה ושמו ר' אברהם וואלדיגר, שלאחר נישואיו העתיק את מגוריו לקראקא ויסד בה שטיבל על שם רבינו, שהיה אבוקה של אור לכל מבקש ה'. [ראה מסגרת]

גם בערים ועיריות נוספות בגליציה קמו קייבוצים של אנ"ש, כמו: בלאז'וב, פשמישל, ריישא, ליז'ענסק ועוד, אך הקייבוץ בקראקא מנה מניין נפשות רבות מכולם, ומדי שנה היו באים ללובלין לקייבוץ בראש השנה מקראקא לבדה עשרות מאנ"ש.

תוך כדי שהמתין לתורו, הגיע זמן תפילת מנחה והוא נכנס לבית כנסת סמוך כדי להתפלל, שהיה לא אחר מהברסלבר שטיבל בקראקא. שם בבית המדרש הוא מצא ספר ופתחו באקראי, למול עיניו קמו וגם ניצבו המילים: "מיין פייערל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומען"

קהילות הקדוש שמסרו נפשם על קידוש ה'

קיבוצי אנ"ש בגליציה הפולנית בטרם חורבן

בענין אכילה ושינה כהוגן" (ד' נצבים תרפ"ז בלאזשיב, בכת"י)

בגטו בלאז'וב שהו בזמן מלחמה כמה וכמה מאנ"ש גם שלא מבני העיר, ביניהם ר' ישראל שטייגר מקראקא, שנספה בגטו בלאז'וב, הי"ד.

על הקיבוץ דברסלב בעיירה פרעמיסלא (פשמישל), אנו מתוודעים דווקא ממקור בעלזאי. בקובץ 'עתיקות - לחקר כתבי יד בקורות דברי ימי בעלזא', גליון ו' שבט תשע"ו, נדפסו רשימותיו של הרה"ח ר' מנחם מאניש פאללאק ז"ל מסיגעט, שלמד אצל ה'ערוגות הבושם' בחוסט, ונסע עם חבריו לשינאווא ולבעלז. בדרכם, בפרעמיסלא, ביקרו בשטיבל של חסידי ברסלב ואת התרשמותו כתב מנקודת מבטו שלו:

"שכרנו תיכף משם (=מליזענסק) עגלה לנסוע ליערעסלאוו לנסוע משם עם הבאהן (=רכבת) לבעלז. המסלול היא פרעמיסלאוו (פשעמיש), ראווה רוסקא, בעלז.

"בפרעמיסלאוו יצאנו מהבאהן לראות קצת את העיר. זה היא עיר גדולה של יהודים, אז היתה מבצר לצבא האוסטרי שנפל בשנות המלחמה 1914 - 1918 לידי הרוסים. ראינו שם הרבה מוכרי ספרים, שתי בתי כנסיות גדולות, והרבה קלויז'ען ובתוכם חסידישע שטיבלעך. החסידי'שע קלויז' היותר גדול הי' של סאדיגערע-טשארטקוב, אח"כ של בעלז, שינאווא, באבוב.

"גם הי' חסידיש שטיבל קטן של ה'טויטע חסידים', שקראו להם כך מאחר שלא הי' להם רבי בחיים, רק הם נוסעים על הציון של ר' נחמן באראסלאווער לאומאן ברוסלאנד, והם בוחרים בהחסידי היותר גדול בהקלויז' שמכהן בתור רבי. אצלם שורר אחדות מיוחדת, ומתחלקים ביחד ממש בטרף פיהם".

הגאון רבי פנחס הירשפרונג מספר בספרו 'פון נאצישען יאמערטאל - זכרונות פון א פליט' על פגישתו, כבחור צעיר שנמלט מפולין, בעיירה לינסק הגליציאית, עם חסיד ברסלב נלבב, ושיחה מעמיקה עמו, שכפי הנראה היתה לה השפעה מכרעת על עתידו הרוחני.

ידוע גם על קיבוצי ברסלב ברישא, בליזענסק ובעוד עיירות בחבל ארץ זה.

במלחמת העולם השנייה הושמדו כמעט כל יהודי גליציה, ובתוכם קהילות הקודש של אנשי שלומנו חסידי ברסלב. ייודע בגויים לעינינו נקמת דם עבדיך השפון.

מלבד הקיבוץ בקראקא, שהיה הגדול ביותר במניין הנפשות - ותקופה מסוימת אף התקיימה בעיר ישיבת ברסלב לצעירי אנ"ש מהסביבה - היו 'קיבוצים' נוספים של חסידי ברסלב בגליציה הפולנית (החלק שבתחום פולין), עליהם אנו יודעים אך מעט, משום שכמעט ולא נותרו שרידים מהם.

החל מהקיבוץ בעיר בלאז'וב, שאותו יסד החסיד הנלהב רבי דוד שנעל, הי"ד. רבי דוד זה, היה בין היחידים בקיבוץ בר"ה בלובלין שהלך בשטריימל, באשר בעירו, כמו ברוב המקומות בגליציה, היה זה דבר רגיל בקרב היהודים החסידיים לחבוש שטריימל בשבת, בשונה מבפולין, שם חבשו רובם ככולם מצחיות פשוטות, 'דאשיקלאך'.

שרידי אנ"ש מפולין תיארוהו כיהודי יקר שלבו חם לענין רבינו ועשה נפשות בעירו לתורתו ועצותיו הק'.

רבי דוד שנעל מוזכר בהקדמת הספר 'ה' שערים' להרב אברהם אליקים געצל שיף זצ"ל, מתלמידי רבי שלמה לייבל'ה מסטוצ'ץ ורבי ארי' מאיר הורביץ הי"ד אבד"ק בלאז'וב, וכה מסופר שם בתולדות המחבר:

"בשנים תרע"ח-ע"ט הסתתר מפני חמת המציק הפולני בביתו של הרב החסיד הנעלה הר' דוד שנעל הי"ד בעיר בלאז'וב, עקב רצון השלטונות לגייס את הצעירים לצבא הפולני המתארגן. תושבי האיזור, ביודעם שאחד מיקירי בחוריה, בן עלייה מיוחד, ר' אברהם אליקים, נמצא בבית הנ"ל, ביקשוהו למסור להם שיעורי תורה בשבתות. הוא הסכים לכך אך התנה עמם שיארגנו לו מנין לשבתות. לאחר זמן התרחבו השיעורים בהשפעתו גם לשאר ימות השבוע וכך המנין גם לימות החול.

"לבסוף נתקיים בו 'האבן הזאת אשר שמתי מצבה יה' בית א', וזה נשאר לבית מדרשם של חסידי ברסלב עד שנחרב ע"י הנאצים ימ"ש. אחד מראשי חסידי ברסלב בבני ברק, הרה"צ ר' בן ציון אפטער זצ"ל העיד על כך שהרב שיף זצ"ל יסד את ביהמ"ד של חסידי ברסלב בבלאז'וב".

באחד ממכתביו של החסיד הנעלה מאנ"ש רבי משה יוסף רויזנברג הי"ד, שהתגורר לחילופין בלודז' ובקראקא, הוא פונה לאנ"ש דלובלין, כבר בשנת תרפ"ז: "אבקש מאד לקרב את הבחורים הנערים אשר יוציאו המכתב הזה, הבחורים מעיר בלאזשיב המה נפשות טובים ויקרים ומצוה לקרבם ובפרט

ר' יחזקאל מרגליות בצעירותו

בתקופת התקרבותו נתקל בהתנגדות גדולה מצד בני משפחתו, שנהגו להעלים ממנו את ספרי רבינו. אך הוא קיים 'אחזתיו ולא ארפנו' והמשיך לדבוק בדרכו של הרבי.

ה'שדכן' ר' ישראל עזרא

באותה עת החלו לדבר בו נכבדות, והוצע לו שידוך מהעיירה ווענגרוב. הוא נסע לשם ובבואו לעיירה ישב בברסלב שטיבל המקומי. באותה שעה נכנס לשיטבל החסיד ר' ישראל עזרא מיעריניק ומשהבחין בבחור שהגיע למקום, קידמו בברכת שלום והתעניין בו ובסיבת בואו לעיירה, סיפר לו הנער כי הגיע מקראקא הרחוקה למטרת שידוך ואף נקב בפרטי משפחת המוצעת ואגב הכי שאל לדעתו.

ר' ישראל עזרא הבין מיד שהצעה זו אינה מתאימה לבחור שלפניו. 'אל תיגש לשידוך, זה לא בשבילך' אמר לו, 'הישאר כאן ובעזר ה' אמצא שידוך הגון עבורך'. הוא שידך לו את סבתי, אסתר מלכה בת החסיד ר' שרגא פיבל פרקמן, שניהל מאפיה בווענגרוב ובתו עבדה שם. כך סיפר לי ר' ישראל עזרא שעלה ארצה בערוב ימיו, הוא אמר לי 'אני הייתי השדכן של סבא שלך!'

לאמתו של דבר הוא לא רק היה השדכן, אלא אף נטל את ר' יחזקאל תחת חסותו, מכיוון שהיה בודד במקום וחסר כל. ר' ישראל עזרא, שהיה אדם פיקח, ניהל את השידוך בתבונה וליווה אותו לאורך כל הדרך.

אחרי אירוסי סבי, לא היתה לו אפשרות להתחייב בהוצאות, בגלל עניותו, ובינתיים השכיר עצמו לעבוד אצל איזה אדמו"ר לכמה שעות ביום ומזה היה לו כסף למלבושים לחתונה. וכך הקים את ביתו וישב על התורה והעבודה סמוך על שולחן חותנו.

לאחר נישואיו התגורר בעיירה והכל קראו לו 'ר' יחזקאל קראקובער'. באותה תקופה הוא למד סופרות. ווענגרוב היתה עיר של סופרים, גם רבי אלחנן ספקטור גר שם תקופה והתפרנס מסופרות. היה שם ר' לוי יצחק סגליק סופר הסת"ם הנודע מאנ"ש, סבי רבי משה בורשטיין זצ"ל סיפר שלפני חתונתו הזמין אצלו תפילין

שנקרא 'סאלים'ס טויער' (השער של סאלים, שהיה לו דיר עזים סמוך לחומה למול השער).

"ובזכרוני", מספר ר' נתן, "הייתי ילד ובליל שבת אחר התפילה היו פעמים רבות שאבי ר' שמואל זצ"ל התעכב בבית הכנסת כי דיבר שיחה מעמיקה עם ר' יחזקאל מרגליות והייתי מושך את ידי אבי... כדי ללכת הביתה לקדש על היין ולסעוד סעודת השבת, אך קשה היה להם להפסיק את שיחות הקודש שדיברו בעבודת ה'". (כי רבי שמואל החזיק ממנו מאוד, מזוך לבו וטוהר מידותיו ולא חפץ להפסיק השיחה אתו).

היה אחד מאנ"ש בירושלים, מו"ר ר' בנימין ברגר, שהיה מלמד בעיר העתיקה בת"ת עץ חיים (ומאוחר יותר גם בקטמון היה מלמד שלי) וכמעט כל צעירי אנ"ש למדו אצלו אז, גם אבי מורי ז"ל ביניהם. הוא היה יהודי תמים וישר. כשהיה סבי ר' יחזקאל פוגש אותו בביהמ"ד של אנ"ש והיה שואל אותו 'איך לומד שלמה'לה שלי?' והיתה

בריקוד של שמחה בבית מדרשו. ראשון משמאל ר' יחזקאל מרגליות

רש"י ור"ת, שלח לו כסף בדואר וקיבל בדואר את התפילין. הוא היה ידוע כסופר ירא שמים ומדקדק בקרב אנ"ש.

אעלה אל הארץ

כבר בימי אברכותו השתוקק ר' יחזקאל שרגא ככל אנ"ש לעלות לארץ ישראל, אין אתנו יודע עד כמה עמל בדבר, אך ככל הידוע לא עלה הדבר בקלות אז, היה צריך לעבור 'הכשרה' כדי ללמוד מקצוע ולקבל על כך תעודה מהימנה המאשרת את יכולתו, והקדיש לכך זמנים טובא, עד שזכה להוציא את הדבר מכוח אל הפועל ולעלות לארץ ישראל בחודש כסלו תרצ"ה.

הוא התיישב בירושלים העתיקה. על ר' יחזקאל שרגא זוגתו עבר הרבה צער גידול בנים, עד שזכו להיפקד בזרע של קימא ובשנת תרצ"ו בחודש אייר נולדה בתו מרת חיה ע"ה, שנקראה בשם זה מאחר וקודם לכן נפטרו אצלם כמה תינוקות, והיא אשר גדלה ונישאת לאבי מורי רבי נחמן ישראל בורשטיין זצ"ל, והקימו בית למופת, משפחה ענפה בקרב אנ"ש חסידי ברסלב, ובסך הכל זכו ר' יחזקאל וזוגתו לד' בנות ושני בנים.

לאחר עלייתו ארצה, שלח מכתבים להוריו שבחו"ל בהם התעניין ודרש בשלומם, באחד מאותם מכתבים הוא מתעניין לדעת את שלום אחיו הצעיר והאם כבר התחתן.

בעיר הקודש והמקדש

ידידי רבי נתן דוד ב"ר שמואל שפירא (שמאז עריכת שיחה זו עלה למרום, תנצב"ה) מתאר בפנינו את מקום מגוריו ב'אלט שטאט' (העיר העתיקה) כשהאנגלים עדיין שלטו כאן, ר' יחזקאל שרגא התגורר בתחילה ליד השער של שכונת 'בתי מחסה' הקרוב יותר אל הכותל המערבי, ואחר כך עבר למעלה יותר, ליד השער

ר' נחמן ישראל בורשטיין חתנו של ר' יחזקאל, בצעירותו. באדיבות נג

מתפתחת שיחה ביניהם, אלו שראום מדברים יחד אמרו עליהם "שני תמימים כהלכתם".

הוא באמת היה תמים ולא עניינו אותו ענייני העולם הזה. היה יושב עם גמרא ולומד. זכורני מנעוריי שבביתו במאה שערים, שם התגורר מאוחר יותר, היה ארון ספרים גדול מאוד מלא בספרי קודש, וכל ספר היה ממוספר לפי המדף, כמו שעושים בבתי כנסת.

לחיות על קידוש ה'

סבי עסק זמנים טובא בתור שלוחא-דרבנן וגובה עבור מוסדות שונים. כשנוסדה ישיבת אור הנעלם לאנ"ש חסידי ברסלב, הוא היה משתדל לאסוף כסף לישיבה יחד עם רבי אפרימ'ל. בגב אחת הקבלות על התרומות הוא רשם פעם את שמו ושם אשתו "ללידה בניקל" ומסרה לרבי אפרימ'ל, שמנהגו היה להכניס פתקאות עם שמות לתוך ה'ליקוטי מוהר"ן' שלו ולהעתיק

'רק בשמחה תמיד, שמח זבולון בצאתיך' כי 'יששכר באהליך', היינו שיש לנו ב"ה הצדיק הקדוש שהוא בחינת יש שכר"

מכתב עוז חביון מהחסידי הדגול רבי אברהם כוכב לב שטרנהארץ זצ"ל
אשר כתב לידידו ותלמידו ר' יחזקאל מרגליות בהיותו בגלות חו"ל

בלונדון ובאמריקע ג"כ, בחי' "אם יאמר לך
אדם היכן אלוקיך תאמר לו בכרך גדול של
רומי" (=ירושלמי תענית פ"א).

ואם עוסקין בדרך ארץ, היינו עבור פרנסה,
זהו אחד מהדברים שצריכין חיזוק בגשמי
ורוחני, חזק ואמץ לבכך וקוה אל ה', ויש
לך כעת תפילה בכל יום, שיביאך לארצנו
הקדושה חיש בשלום.

ומאתי חדשות גשמיות אין לי, אלא ב"ה,
כשעוזר לי השי"ת עוד בפשיטות גמור, שאני
מניח ב"ה בכל יום ויום טלית ותפילין ושומע
ברכו וקדושה וכיוצא, נקודות נקודות שהן
עיקר החיות בגשמיות ורוחניות, ובפרט
בספרי אדמו"ר זצ"ל ובספרי תלמידו מורי
זקיני מוהרנ"ת זצ"ל, שזהו תקוותינו ונחמתינו
בזה ובבא.

יעזרני השי"ת להבא, לחזק ולחדש את
עצמנו, בכל יום ויום בשמחה תמידית, כמו
שמובא בספר המידות (=הצלחה ח"ב א')
ששמחה תמידית מסוגל להצלחה תמיד.

**מאתי ידיך ומברכך בכל טוב שתבוא אי"ה
לביתך לשלום,
הרב אברהם כוכב לב**

יום ג' לסדר צדיק כתמר יפרח (קרח) שנת
תשי"ד קטמון, ירושלים עיה"ק ת"ב

רב טוב וחיים ושלום והצלחה, לכבוד ידידי
חביבי הנכבד, כמו"ה יחזקאל שרגא נ"ו ויופיע.
אחר דרישת שלומן. מכתבו הטוב השגתי
שבוע זו, ותודה לך שהודעת לי מבריאותך
הטוב, השי"ת יצליחך במה שאתה עוסק, אך
העיקר שתדע לקיים "בכל דרכיך דעהו", כי
מובא בליקוטי הלכות שזה שמזמין השי"ת
לאדם דרכים ונסיעות ובפרט למדינות
רחוקות, זהו בכדי לברר ניצוצות הק' משם,
בחי' ובקשתם משם דייקא, היינו בכדי לגלות
משם גדולות הבורא יתברך שמו, היינו לדבר
עם מי שהוא מעם קדוש ישראל איזה דיבורים
מעבודות השי"ת, ובפרט מדברי אדמו"ר זצ"ל
ומתלמידו זצ"ל, שזהו עיקר כוונתו יתברך
שמו בנסיעתך.

ובפרט לחזק את עצמך שלא תהי' ח"ו
במרה שחורה ובעצבות ח"ו, יהי איך שיהי, רק
בשמחה תמיד בחי' "שמח זבולון בצאתיך" כי
"יששכר באהליך", היינו שיש לנו ב"ה הצדיק
הקדוש שהוא בחי' יש שכר וכו' (=ליקו"ה נט"י
ו' נא; פסח ט' י"ב), נ'נ'מ'ח' שאמר: "קיים יאוש
איז ניט פראנין" (=ליקו"מ תנינא ע"ח), אפילו

בעדם בזכות רבינו. אגב, יש גם פתקה שבה רשם
רבי אפרימ'ל בעצמו את שם אשתו, בנוסח זה:
"יעשה נא רבינו לטובת האשה חנה פעריל בת
רייצא"

מבין זקני אנ"ש, היה לר' יחזקאל בעיקר קשר
עם רבי אפרימ'ל ועם רבי אברהם שטרנהארץ.
לרבי אברהם היה גם חלק בשידוך של אבי.
בתחילת היכרותו של ר' יחזקאל עם רבי אברהם,
הוא סיפר לו שכל משפחתו עלתה למרומים
על קידוש ה' בשואה, ענהו רבי אברהם בהאי
לישנא: "דארפסטו זעהן צו לעבן אויף קידוש ה'"
ומשמעו: התפקיד שלך הוא לחיות על קידוש ה'!
בטרם נבנה ביהכנ"ס ברסלב בשכונת 'שערי
חסד' הירושלמית, בסביבות תרצ"ח-ט, היתה
לאנ"ש שם סוכת עראי מפח שבה התפללו, עד
שהחליטו שצריך לבנות בית כנסת. היה צריך
לגייס כספים עבור זה. יש מכתב בקשה מרבי
אפרימ'ל משנת תש"א, עליו חתום גם רבי אברהם,
למען ביהכנ"ס ברסלב בשערי חסד, המכתב הזה
הופקד בידי סבי, שהיה הגובה שלהם. כל המכתב
כולו בכתב ידו של ר' אפרימ'ל.

מזודה עם ספרי רבינו

דביקותו ברבינו היתה עצומה. כאמור, משך
זמן מסוים הוא היה גובה של ישיבת אור הנעלם,
והיתה תקופה שגם נסע ללונדון בשביל כולל
גליציה 'חיבת ירושלים', ותמיד היה נוסע כשהוא
מצויד במזוודה עמוסה בספרי רבינו להפצה.

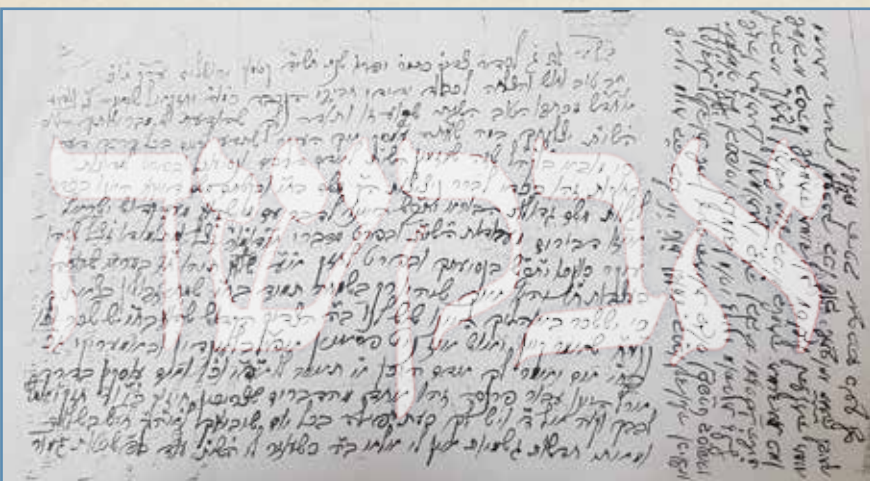
אנשים שהכירוהו בלונדון התבטאו עליו שהיה
איש צדיק. היה פעם סיפור, שאשה אחת שהיתה
משכירה חדרים לשינה, או הכנסת אורחים, קמה
באמצע הלילה וראתה נר דולק והוא יושב על
הרצפה, ושם בחו"ל מאוד רגישים לזה, כי הבתים
עשויים עץ ויכולים להתלקח במהירות. היא
שאלה בבהלה: מה אתה עושה!?

הוא אמר לה: "לא רציתי להדליק את האור
ולהעיר את הישנים, אז אני מדליק נר ואחר כך
מכבה אותו".

מאז היא החלה לכבד אותו, הבינה שהוא יהודי
גדול.

היה יהודי מסוים, שהתקרב לרבינו על ידי
שראה פעם אחת את ר' יחזקאל אומר 'ליקוטי
תפילות'. אותו יהודי בכרותו נסע ללונדון
בשביל שידוך, שלבסוף לא יצא לפועל, אדהכי
התאכסן בחדרי ה'הכנסת אורחים' המקומי.
לאחר שלא יצא השידוך לפועל, היה הבחור
שבור מאוד ולא יכול היה להירדם. יחד איתו,
באותו חדר, התארך יהודי חסיד, שאחר כך
הכירו כר' יחזקאל מרגליות. "בלילה" מספר אותו
יהודי, "התקרב אלי ר' יחזקאל כדי לוודא שאני
ישן, העמדת פנים כאילו אני שקוע בשינה, ואז
מזווית עיני ראיתיו מדליק נר, מתיישב לארץ
ומתחיל לומר 'תיקון חצות' בבכיה גדולה
ובהתעוררות עצומה.

"לאחר שסיים לומר 'תיקון חצות', נטל לידו

תפילות... אמרתי, אני מוכרח שיהיה לי את הספר
זה! טרחתי ויגעתי עד שהשגתי, וכך, ללא
שאפילו ידע - קרבני ר' יחזקאל לרבינו".

הוא שהה באנגליה כשלושת-רבעי שנה.
ממכתביו מאותה תקופה משתקפת עדינות

ספר ואמר מתוכו ובכה, אמר ובכה... עד שעמוד
השחר החל לעלות, אז קם הוא ממקומו ויצא
לבית הכנסת להתפלל כותיקין. כל כך התרגשתי
מעבודתו של היהודי המופלא הזה, שאמרתי
לעצמי 'אני חייב לראות מהו הספר שכה גרם לו
לבכות', קמתי ממיטתי ובדקתי, זה היה ליקוטי

מבקש ממנו שידיאג לסדר עבורו כמה דברים. לאחר תש"ח הוא התגורר בשכונת קטמון, שנותרה ריקה לאחר שתושביה, ערבים נוצרים, אמידיים, נסו על נפשם והשאירו את בתיהם כך, היו אלו בתים מפוארים ומרווחים שדרי ירושלים העתיקה לא הורגלו להם.

ר' אפרים נחמן אנשין, שהכיר את סבי ר' יחזקאל באותה תקופה, סיפר לי שהוא זוכר שאמרו שצריכים לארגן כסף כדי להחזירו ארצה,

ר' אברהם וואלדיגר הי"ד

מייסד קיבוץ חסידי ברסלב בקראקא, ר' אברהם וואלדיגר, נולד בוורשה בשנת תרנ"ז לאביו ר' זאב מחסידי גור. בנעוריו למד בישיבה בעיר לובלין (לא הישיבה המפורסמת של רבי מאיר שפירא שקמה מאוחר יותר) שם התקרב לברסלב ע"י קבוצה מבני הישיבה שהיו מחסידי ברסלב.

באחד הימים הגיע לישיבה יהודי נכבד מהעיר סקלמיערז, ר' ידידיה קשיענסקי שמו, הוא פנה אל ראש הישיבה ואמר לו שהוא מעוניין בבחור הטוב ביותר בישיבה, בתורה וביראת שמים, עבור בתו, ראש הישיבה הראה לו את הבחור אברהם וואלדיגר, והשידוך קם והיה.

בהמשך היה אברהם'ל משומעי לקחו של החסיד הנודע רבי שלמה גבריאל הכהן שקבע מושבו בערוך ימיו בוורשה ובליוודו ברבים בספרי רבינו החדיר בשומעיו התלהבות קודש בעבודת ה'. גם אחיו של ר' אברהם, ר' משה, שהתגורר בוורשה, התקרב לברסלב.

בשנת תרע"ח, בסוף מלחמת העולם הראשונה, בהיותו בן עשרים ואחת באברהם'ל בברית הנישואין, באותו זמן חותנו ר' ידידיה עבר לגור בקראקא ולאחר נישואי התגורר ליד חותנו בעיר הגליציאית.

לפרנסתו, פתח ר' אברהם חנות סיוטנאית למסחר בתה וקפה, ה' יתברך שלח ברכה במעשיו ובתוך שנים ספורות הוא נהפך לגביר מופלג. אך כדרכם של אנשי רבינו, לא הסתירה ממנו המטבע את התכלית, אדרבה, הוא הפך את הממון למרכבה לקדושה. כבר בתקופה הראשונה לבואו לקראקא ייסד בית מדרש על שם רבינו הקדוש, ובתוכו ארון גדול מלא בספרי רבינו, יהודים שהגיעו למקום ה'ציצו ונפגעו' ונפשם מצאה רוויה במימי הנחל.

כך למשל, מספר לנו ר' שרגא שניצר איש מירון, כי אביו הרה"ח ר' חיים ישראל יהושע למד בישיבה בקראקא, ולאחר שחבריו הזהירוהו לבל ייכנס לבית מדרשם של ה'טויטע חסידים' הסתקרן לראות מה יש

נפשו, כל בקשותיו הוא מנסח "אם לא קשה לכם לשלוח" "אם אפשר".

באותם מכתבים הוא גם שואל ומתעניין בשלום רבי אברהם שטרנהארץ. הוא אף שלח מכתבים לרבי אברהם עצמו, וכשהתאונן בפניו על אילוצו לשהות בניכר במרחק רב מביתו זמנים טובא, בתשובה ערך לו רבי אברהם מכתב מלא דברי חיזוק מתוקים מדבש ונופת צופים ממעינו של רבינו הקדוש ותלמידו מוהרנ"ת, לחזק ולאמץ רפיון ידו ולהשיב את נפשו בשבעה משיבי טעם.

ר' יחזקאל ניצל את שהותו במדינה הרחוקה, להודיע שם את דבר רבינו הקדוש ולהפיץ את ספריו בקרב אחינו בני ישראל, באחד ממכתביו מלונדון הוא כותב (בתרגום ללשה"ק): "וצריכים מאוד להחיות עצמנו במה שזוכים להפיץ את ספרי רבינו הקדוש בעולם. כעת יש לי בקשה מכם, כמו שדיברתי עם כמה אנשים מענין רבינו ומגודלת הספרים הקדושים, ביקשו הם ממני להשיג עבורם את הספרים, מבקש אני מכם שתמחלו, בשביל האנשים שאני רושם לכם את כתובתם..." וכאן הוא מבקש לשלוח לאותם יהודים מספרי רבינו.

בספר שנתן לאבי כמתנה לרגל היכנסו לעול מצוות בו' בתמוז תש"ז - לפני שנהיה חתנו - כתב לו בדורון דרשה ליד שמו "נרו יאיר ויפיע לנצח בנצח" והדגיש במירכאות את המילה "בנצח" המרמז לענין רבינו הקדוש כנודע.

שלהבת עולה מאליה

בתש"ח הוא לא היה בין השבויים שהוגלו לעבר הירדן, הוא יצא מהעיר העתיקה עוד לפני כן. ישנו מכתב מרבי משה בורשטיין ששלח אליו מהעיר הנצורה בירושלים העתיקה, בו הוא

בכמה נסיעות שיצא לטובת כמה מוסדות, לעיר הבירה לונדון בארץ אנגליה, מילא מזוודה מכל ספרי ברסלב והפיץ אותם, וכשכלו הספרים הריץ מכתבים למשפחתנו (לאבי) בהם ביקש לשלוח אליו בדחיפות עוד ספרים

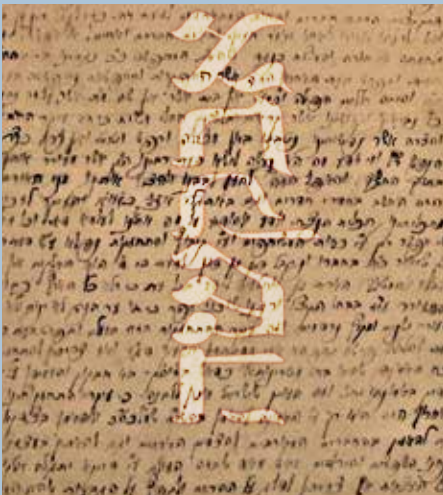
זו היתה התבטאות נדירה שלו, כי סבי היה אדם צנוע מאוד, הוא מיעט בדיבור והתבלט בעיקר בכך שתמיד האיר פנים לכל אחד. ר' אליעזר גלבך מציין "הוא היה אדם אצילי משכמו ומעלה, היו לו פנים מאירות במיוחד והאיר פניו גם לילדים שבקרבנו, זכור לי איך שקיבלתי ממנו 'תפקיד חשוב' להביא מדי שבת את בקבוקי התה והקפה מביתו, אשר הכין מערב שבת עבור באי בית מדרשו".

פולישע רבי, בתור עוזר ומשמש, על אותו מפורסם דיברו 'שהוא מתענה בכל יום'. היה לו שם כזה. והוא היה מעין משמש שלו וסידר לו דברים בביתו, "ואני" סיפר סבי באותה שיחת-פורים, "הייתי מכניס לו סעודת צהרים ביד רחבה... היו מכניסים לו אכצין גלעזאלאך ווייסע ביר (שמונה-עשר כוסות בירה לבנה...) ואז ראיתי מה זה מפורסמים של שקר..."

איך כתב רבי שמשון בארסקי במכתבו הנודע? "כשיבוא למחננו יבחינ בין האמת לשקר..."

משום שנקלע בחו"ל לקשיים ולו היו לו מעות אפילו לנסיעה חזרה. הוא מספר שבנעוריו תמיד התבונן בו בתפילה, "הוא לא הגביה קול, אבל ראו עליו שהוא 'רותח' בתפילה, חוטמו היה מאדים מרוב להט תפילתו".

ר' אפרים נחמן מוסיף ומספר, שפעם אחת בפורים שתה ר' יחזקאל שרגא כדת היום והיה בגילופין, הוא ניצל את ההזדמנות והחל לשאול אותו על התקרבותו לברסלב בפולין, פתח ר' יחזקאל וסיפר לו שהוא פעם עבד אצל איזה

האיגרת ששלח ר' אברהם על הכינוס הכללי

הצליחה להימלט יחד עמו מן התופת. הבן ר' נחמן וולדיגר שיחיה, עודנו חי עמנו לאורך ימים ושנים טובות, אמנם את אביו לא הכיר, אך מאמו שמע על חסידותו ומעשיו. "ממשפחת אבי שמנתה מאות נפשות לא נשאר אף אחד" הוא מספר, "הייתי בן פחות משלוש בתחילת המלחמה, במהלך בריחתנו תפסו אותנו והושמנו בהסגר, ולאחר השחרור היינו בגרמניה. לאמי היו חמשה אחים, הצעיר מביניהם היה 'מתיס'ובצלי' (כינוי לבחורים לומדי תורה במחנתרת), כל אחיה נספו, אמא ואני ניצלנו, אחותה ובעלה ובתה ניצלו גם הם, וכמו כן אחות נוספת עם שני ילדיה.

"חזרנו לקרקוב אחרי המלחמה" מספר לנו ר' נחמן, "ואמי הראתה לי את הבית בו גרנו בקז'מייז' (אזור בקרקוב שנקרא על שם מלך פולין שנתן ליהודים רשות לגור שם, ובאותו אזור גרו יהודים בלבד). בקז'מייז' היה כיכר מרכזי, הנה, אני כאן כילד בן שנתיים על אופניים" - מראה על תמונתו מאז. "לקראקוב חזרתי שוב לאחר מכן, יחד עם בן דודי מצד אמי ששרד אף הוא את המלחמה, כאשר הגענו אל המקום - בתוך בנין מגורים - שבו היה השטיבל של ברסלב שיסד אבי, ברחוב מידובה פינת שרוקה (לשם עבר ממשכנו הקודם), גילינו שהמקום משמש כמחסן לבקבוקים".

כשנוסדה ישיבת ברסלב בני ברק, הנציח ר' נחמן את שמות הוריו בלוח-שיש במבוא הישיבה, ולדי שם אביו נחקק: "שנהרג עקה"ש בתש"ב וקבעו את יום הזיכרון כ"ה אלול".

ייוודע בגויים לעינינו נקמת דם עבדיך

בהסכמת כל אנ"ש דפה לקרוא 'אסיפה כללית' מכל אנ"ש מערי גליציה ומערים הסמוכים לעירנו קראקא, אם ירצה ה' ביום עשרה בטבת, ביום הילולא של מורינו רבי נתן זצלה"ה, כדי לטכס עצה ויחדיו נמתיק סוד איך לחזק עצמינו לכל נישן ימינו חס ושלום, ואיך להפיץ דעת רבינו הקדוש במדינותינו, כדי להציל עצמנו ונפש בנינו ובנותינו ונפש כלל ישראל מהמגיפה הרוחנית השוררת כל כך כל כך, ובטוחים אנחנו בכח קדושת אדמו"ר אור האורות רבינו הק' והנורא הנגמ"ח מברסלב זי"ע שיגמור ה' את כל דעתינו לטובה.

"ועל כן בואו אחים לעזרתנו, לעזרת ה' בגיבורים, לעזרת כבוד רבינו הק' ולעזרת נפשינו ונפשיכם ונפש בניכם, בואו כולכם יחד מכל עריכם, כל מי שנחשב בין אנ"ש ורוצה לקרב עצמו לדעת הק' הזה לכל יחסר שום איש מכם על ש"ק פ' ויגש, כי האסיפה נועדה להיות במוש"ק ויגש שאז הילולא דמורינו ר' נתן זצלה"ה ובו מת עזרא הסופר ואז ניתן לתקן ולהציל עצמינו מתורה יונית ומטריף-פסול שנתפשטה היום כל כך. וזה לעומת זה נגד אסיפותיהם וקרחיהם הרעים מוכרחים אנחנו להתאסף בשם ה' ובשם תורתו הק' ובכח קדושת אדמו"ר ותלמידו הק' להפיץ דעת רבינו הק' בערי גאליציע כדי להניצל מהסכנה הפורחת הזאת". (המכתב נדפס בספר אור צדיקים, כ"ה)

בעקבות אסיפה זו וההתעוררות שבעקבותיה, ייסדו אנ"ש בקראקא ישיבה לצעירים על שם רבינו הקדוש, והגבירו פעלים להפצת אורו.

אוד מוצל מאש - הבן ר' נחמן וולדיגר שיחיה

במשך שמונה עשרה שנים לא זכו ר' אברהם וזוגתו לפרי בטן. שנתיים לפני המלחמה, בכ"ז תשרי תרצ"ז, נולד להם בן. הידיעה המשמחת פשטה כאש בשדה קוצים בקיבוצי אנ"ש, ר' אהרן לייב ציגלמן מספר במכתבו לר' יצחק מאיר קורמן שבא"י, מ'יום א' לסדר ויעתר לו ה' תרצ"ז ורשה: "כעת אבשרך שר' אברהם נ"י וואלדיגער מקראקא זכה להוליד בן זכר לאיוש"ט אחר י"ח שנים מיום חתונתו"

לשמחת הברית בקראקא הגיעו רבים מאנ"ש מכל רחבי פולין, ונקרא שם הילד בישראל" נחמן. הילד, שהיה בן מעט פחות משלוש שנים כשפרצה המלחמה, ניצל בנסי ניסים לאחר שאמו

שם שכל כך מזהירים אותו מפניו. הוא התפלל שם מעריב, ולאחר התפילה ראה את המתפללים יוצאים בריקוד, השמחה כל כך שבתה את לבו שמאז התקרב לברסלב, גם מאוחר יותר בארץ הקודש התחבר עם אנ"ש ובפרט בשהותו בציון רשב"י זי"ע"א במירוון.

בסעודה שלישית שאירגן ר' אברהם וואלדיגר, היו נכנסים אברכים ובחורים ומקשיבים ללימודו בליקוטי מוהר"ן, לא מעטים מהם נעשו חסידי ברסלב נלהבים ועל אף שנתקלו בהתנגדות מצד בני משפחותיהם דבקו ברבינו ובעצותיו הקדושות בכל לבם.

מדי שנה היו באים עשרות מאנ"ש מקראקא לבדה לקיבוץ בלובלין, והחסיד ר' מוטל יגלניק הפליא לתאר את שמחתו של ר' אברהם עת נפגש עם אוהביו אנ"ש מכל קצוות פולין, שמחה שהגיעה לגבהים בעת הריקודים לאחר ה'תשליך'.

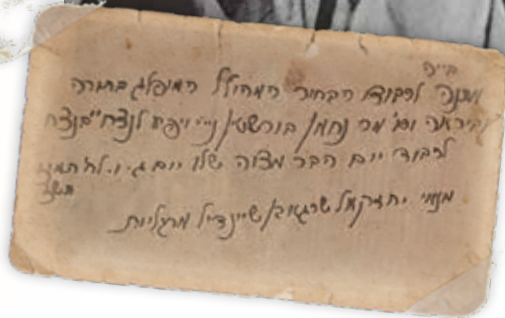
באותם ימים נשבו רוחות זרות של קידמה בקראקא, כמו בפולין כולה, ועשו שמות בנפשות בני נוער רבים. לילי עשרה בטבת שנת תרפ"ט נערכה 'אסיפה כללית' של חסידי ברסלב בגליציה בבית-החסידים שברחוב מאוזניצה בקראקא.

קודם לכן נשלחו מכתבים אל קיבוצי אנ"ש בפולין בקריאה לכולם לבוא וליטול חלק בכינוס קדוש זה. באגרת נלהבת אל החסידים בלובלין פונים ר' אברהם וואלדיגר ואתו עמו ר' ישראל שטייגר מייקירי אנ"ש (ר' ישראל ב"ר אלימלך שטייגר, ילד סמבור, סופר סת"ם, נספה בגטו בלאז'וב, בגיל שלושים) בשם כל חבריהם בקראקא:

"עד הנה עזרנו רחמיו שזכינו לקבץ עצמינו וללקט נקודות טובות של נפשות הכשרים המשתוקקים לעבוד ה' בכל לבביהם עפ"י דרכי עצות עמוקות מאדמו"ר זצלה"ה זי"ע ועכ"ל ולכנוס תחת כנפיו הק' והטהורים ולהיקרא על שמו הק' ברסלבער חסידים לב בשר ולהסיר מעצמינו לב האבן"

בהמשך הם מתארים את "מלחמתה של תורה כנגד הסטרא-אחרא המתפשט כל-כך נגדנו ברוב תחבולותיו תמיד, ובפרט בעת האחרון הזה, אשר ההפקרות והחופשיות נתרבה בעזות כל-כך והרבה חללים הפילה, וכמעט אין בית אשר אין שם מת, אשר על זה ניבאו כל נביאינו וקדושינו אשר קראום בלשונם 'חבלי משיח'..."

"על כן, אחר ישוב הדעת רב, באנו להחלטה

'נרו יאיר ויפיע לנצח בנצח'. ההקדשה מר' יחזקאל לחתן הבר מצוה ר' נחמן בורשטיין בטרם נעשה חתנו

סבר פניו
המחייכות לכל
אדם הנברא בצלם,
עובד ה' אך אינו
מתבלט, חן של
אמת נסוך על
פניו, ובריקודו
הוא אינו מסתובב
במעגל סתמי,
אלא רוקד ופניו
נשואות למעלה
בכיסופים וגעגועים
לה' יתברך

פיהם בהתבטלות והכנעה לתורת הצדיק האמת שנגלתה לו דרכם. וכך גם עד זקנותו היה עומד נכנע מאזין ומקשיב לקול משפיעי אנ"ש, לזקנים ולנערים, אברכים בני תשחורת, כמו הרעב והצמא לא ללחם ולמים, כי אם לשמוע דבר ה'.

'לא הביט און ביעקב', מימיו לא ראה עול בשום יהודי, תמיד מצא זכות להגן על כל יהודי. גם כאשר היה נראה בבירור עוולה שנעשתה כלפיו בשוגג או במזיד, היה מסנגר על כך ולא נתן גם לאחרים לדון לכף חובה שום יהודי, ומכל שכן דיבורי לשון הרע ורכילות היו רחוקים ממנו כמטחווי קשת, וכל דבריו ללא שום התנשאות ללא קנטור וניצחון. כדברי קדשו של הרה"ק מברדיטשוב סניגורן של ישראל בספה"ק 'קדושת לוי' עה"פ 'לא הביט און ביעקב', שיהודי שלא מביט און ביעקב ולא רואה עמל בישראל - שום פגם וחיסרון אצל אחד מישראל - אזי זוכה ש'ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו'.

שתקן גדול היה. שיחתו מדודה. מהיר היה לשמוע ולא לדבר. אך כיבד כל אחד, קטן וגדול, שפנה לדבר אתו. כל מי שבא עמו במגע, היה זוכה לשמוע איזה דיבור טוב או הארת הרצון לעבודת ה'. היה כוסף תמיד ומשתוקק להשי"ת, כפי שהתבטא רבינו הק' בלשון קדשו "איך זוכין להיות יהודי?" (כמובא בשיחות הר"ן ל"ג), הרבה פעמים היה פונה מתוך אנחת רוחה ליהודי שכנגדו: "אפשר וייסטו, ווי אזוי ווערט מען א ערליכער יוד?" אולי יודע אתה איך נעשים יהודי כשר? והכל בתכלית התמימות ללא שום התנשאות, אלא התבטלות והכנעה רבה לכל אחד ואחד.

שהיה אומר על ר' יחזקאל: "ער איז א צדיק נסתר" (הוא צדיק נסתר). ואמנם הוא היה אדם שקט, אלו שזוכרים אותו מציינים שאי אפשר לדבר הרבה ממנו, משום שהוא עצמו לא דיבר הרבה... אבל היה זה יהודי שעבד את ה'!

כשיסד רבי אליהו חיים רויזן בשנת תשי"ט את ישיבת ברסלב בירושלים, במשך כמה שנים היו הבחורים סועדים ארוחת ערב בבית ר' יחזקאל ששכן מול ביהמ"ד תולדות אברהם יצחק, והיו הבחורים מציינים את טובת עינם של המארחים להשביע בצחצחות נפשם.

בכלל היו מכניסי אורחים גם כשבביתם לא היה המצב כפי טוב, בכל שבת קודש אחר התפילה בשונו מביהכנ"ס, היו מתלווים אליו כמה וכמה מהמתפללים לשמוע קידוש אצלו והיה מגיש בפניהם מזונות וקוגל להשיב נפשם לכבוד שבת.

העיד בפני ר' ישראל הירש ז"ל, אומר ר' אברהם שמעון, כי דמות דיוקנו עומדת לגד עיניו לענין עצת ההתבודדות, שהיה אפשר ללמוד מר' יחזקאל את החוזק של הקביעות, שכל יום אחרי תפילת וותיקין, הבחין כיצד סבי עולה לעזרת הנשים הריקה ועושה התבודדות. היתה לו קביעות בזה, חוק ולא יעבור.

כך נהג מיום עמדו על דעתו. היה ברסלב חסיד בשם ר' יצחק גולדברג-יאדלר, הוא סיפר: "יום אחד באמצע היום אני נכנס לברסלב-שול בעיר העתיקה, ביהמ"ד היה ריק ורק אדם אחד היה בו - ר' יחזקאל שהיה יושב ומתבודד ואפילו לא הבחין בי בהיכנסי, דבוק היה בכורא יתברך בדביקות עצומה כשמעיניו זולגות דמעות..."

כי אם לשמוע דבר ה'

מאז התקרבותו, היתה נפשו שוקקה לדברי אלוקים חיים, שם אוזנו כאפרכסת להאזין לכל אחד מאנ"ש אשר דבר רבינו הק' ותורתו בפיו. היו אז בחורים צעירים "מקורבים חדשים", ישב איתם יחד בדביקו חברים והאזין לכל מוצא

ר' יחזקאל ב"ר אליעזר עקשטיין מתאר בפנינו מעט מדמותו, בהקדימו "לא בכל יום רואים יהודים כמוהו, אנשים מזוככים מלאי אהבה ורגש לזולת, ממעטים בשיחה ועובדי ה' ממש בלתי לה' לבדו", הוא מוסיף מזיכרונו מאשר חזה בצעירותו, היה זה בתקופה בה עברה משפחת עקשטיין מקטמון להתגורר בישוב החדש 'כפר שמאי' שבגליל העליון יחד עם עוד מאנ"ש, וזוכר הוא שבראש השנה היו באים אל הקיבוץ במירון רגלי (מהלך של למעלה משעה כל צד), ביניהם אביו הרה"ח ר' אליעזר, ובניו הבוגרים, וכן הרה"ח ר' בצלאל בלומברג (בן-הר), הרה"ח ר' משה מרדכי זוסמאן ועוד. "וכשבאנו למירון בערב ר"ה, פגשנו את ר' יחזקאל מרגליות ועוד מאנ"ש, ובאיזו חיבה וקירבה עמדנו מחובקים עם אנ"ש, ממש היו 'ככיות' ושמחות' כמובא ב'סיפורי מעשיות', מגודל האהבה שבין אנ"ש".

"בהליכותיו הוא דמה לאנ"ש שבאו מאומן" אומר ר' משה יצחק רובין, "הצטנעותו בכל דרכיו ותום פועליו, סבר פניו המחייכות לכל אדם הנברא בצלם, עובד ה' אך אינו מתבלט, חן של אמת נסוך על פניו, ובריקודו הוא אינו מסתובב במעגל סתמי, אלא רוקד ופניו נשואות למעלה בכיסופים וגעגועים לה' יתברך".

לדבר בינינו לבין קוננו

מאוחר יותר העתיק ר' יחזקאל את מגוריו למאה-שערים וגר בשכנות לר' יצחק פשיחסער,

הפצת העשרה מזמורים

משתדל היה בכל האפשרות ובכל הזדמנות להפיץ את ספרי רבינו הק'. לכל מקום שנסע

שבת קודש - - -

נשמת זכות סבי רבי יחזקאל שרגא ז"ל שרצה והשתוקק מאוד לזכות לבוא לכאן ולומר את העשרה מזמורים ולא זכה.

תמיד היה שגור בפיו הלשון: "בייא ה' יתברך איז אלעס מעגלאך", אצל השי"ת הכל אפשר -

חתניו מספרים, שבשולחן שבת הוא היה מלא דביקות, שר גם שירים שלא מובאים ב'זמירות'. תוך כדי הסעודה הוא היה קורא הרבה בספה"ק 'נועם אלימלך', כפי שכנראה ראה אצל אביו.

מימין לשמאל - ר' שמואל שפירא ובנו, ר' יחזקאל מרגליות, בחתונת ר' חיים זילברמן שיח'.

לשון התם מהסיפורי מעשיות, וכפי שהתבטא רבינו לפני הסתלקותו (ימי מוהרנ"ת א, נ"ו). גם במכתבו לאביו לפני המלחמה, כשהוא מספר שהוא מאוד היה רוצה להשתתף בחתונת אחיו, הוא מוסיף "אצל השי"ת הכל אפשר".

ר' יחזקאל שרגא נפטר בה' אדר ב' תש"ל, בגיל שישים ושלוש. היה זה חודשיים לפני הבר מצוה שלי, מספר נכדו ר' אברהם שמעון, בנפלאות ההשגחה כשהייתי בן שתים עשרה, הייתי בביהכ"ס וביקשתי ממנו: 'סבא, אני רוצה שתקנה לי מתנה ליום ההולדת'. הוא שאל אותי מה אני רוצה שיקנה לי. אמרתי: 'ספר מספרי רבינו'. הוא קנה לי ליקוטי תפילות, מהמהדורה של ר' יחיאל גרינוואלד.

זכה ר' יחזקאל לצאצאים יראים ושלמים, אחד מחתניו היה החסיד הנודע ממעתיקי השמועה, ר' נחמן ישראל בורשטיין ז"ל. בניו ר' חיים נחמן ור' ישראל שלמה מרגליות ז"ל היו חסידים נלבבים דבקים ברבינו הק' ובעצותיו בכל לבם, ופעולותיהם הטובות למען הכלל, בגמילות חסד רוחני וגשמי, ראויים לפרק בפני עצמו.

בלוויית ר' יחזקאל שרגא, נענה החסיד ר' אליהו חיים רוזין שהיה מיווד עמו שנים רבות, בלשון הפסוק שביטא את אורח חייו והליכותיו מאז עמדו על דעתו: "הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו, לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה... נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד" (תהילים, פרק ט"ו).

בכלל, את השבת קודש לא זז מלחבב, והיה משתדל מאוד לכבדה, על אף העניות ששררה בביתו.

היתה לו תנועה מיוחדת שתמיד היה מזמר בין מאכל למאכל בסעודה בחדוותא דלבא: "שבת קודש, שבת קודש... קודש". ראו איך שאינו מסיח דעת מהשבת.

מי יתן לי אבר כיונה

לפני מלחמת ששת הימים היתה התארגנות גדולה של אנ"ש לנסוע לאומן ואבי מורי ז"ל כבר נסע לשם כך לאמריקה, במטרה לנסוע משם לוינה ולהצטרף לבני הקבוצה שתצא מא"י ולהמשיך יחד איתם לאומן.

באותה תקופה סבי הגיע אלינו הביתה, ישב עם אבי ודיבר אתו על כל פרטי הנסיעה, הוא היה אמור לנסוע לאנגליה ומשם לוינה ולחבור לקבוצה. כילדים, היינו חוזרים על קטעי השיחה שנאמרו בין אבינו והסבא: "ומשם ניסע לדנמרק ומשם לבלגיה ומשם לוינה..."

אני זוכר את ההשתוקקות שלהם להגיע לאומן. סבי מעולם לא זכה לכך, הוא התקרב לברסלב אחרי סגירת הגבולות בין פולין לרוסיה, ובבואו ארצה גם לא התאפשר הדבר.

זיכרון געגועי לאומן כל כך נטבע בי, שבנסיעתי הראשונה לאומן בער"ח חודש אלול תשמ"ח, באחד ה'תיקון הכללים' הראשונים שאמרתי אז, הקדשתי פעם אחת שיהא לעילוי

היה נוטל עמו מן ה'ספרים הקטנים', כדי שיוכל לזכות את אחינו בני ישראל בעצות ודעת הצדיק האמת, בייחוד את הגילוי של העשרה מזמורים - התיקון הכללי - הלך והפיץ בכל דרך, והיה משכנע אנשים לומר את העשרה קאפיטל תהילים בכל יום, לזכות וטובת נשמתם.

זכורני בצעירותי שראיתי פעם בביתו חבילה שלמה של תיקון הכללי מהדורת כיס אותם הפיץ בקרב יחידים, וכמו כן חבילות גיליוני נייר שהיה מודפס עליהם "מודעה מיוחדת לאחינו בני ישראל" והיה הגיליון ערוך על פני שלושה טורים בשלוש שפות, בלשון הקודש, באידיש ובלשון ערבי (כי היו אז הרבה מאחינו הספרדים שהיו אפילו מתפללים בסידורים מיוחדים בלשון ערבי, או בלשון לאדינו, כי לא ידעו לקרוא בלשון הק'') ובהם מפורטים כל סדר העשרה מזמורים. והיה מנצל לכך את נסיעותיו התכופות ברחבי הארץ כשהתרים לטובת ישיבת 'אור הנעלם', כעשר שנים שהיה מדייק בבתי כנסיות אותה מודעה כדי לזכות את הרבים.

היה נאה דורש וגם נאה מקיים, והיה מקפיד לומר את התיקון הכללי בכל יום ויום. זקני ר' משה בורשטיין פגש אותו פעם לעת ערב בשטיבלאך דזיכרון-משה, איך שאמר אז תיקון הכללי, ומתוך שיחתו עמו הבין ממנו שמקפיד בכל יום לומר התיקון הכללי בבית הכנסת דייקא, ונזכר עתה שלא אמר עוד היום ועל כן אמרו עתה.

מלבד זאת, מדי זמן היה לוקח מזוודה עם ספרים ומציע מרכולתו בבתי מדרש ומשכנע רבים וכן שלמים שיקנו איזה ספר באמרו: "ס'איז מחיה נפשית!" זה מחיה נפשית!

כך אנו יודעים למשל על גאב"ד ירושלים הרב המהרי"ץ דושינסקיא זצ"ל שרכש אצלו פעם כמה מספרי ברסלב, לאחר שנכנס אליו לשם כך, ואף ביקש ממנו שכל ספר חדש מספרי רבינו שייצא לאור, יביאנו אליו, ואף את הספר 'ליקוטי תפילות' שלא היה ברשותו אז, הזמין אצלו, ואחר כך כשהביא לו את הספר, לא זז מחבבו, ובכל ערב ראש חודש שאז היה דרכו של הגאב"ד לבקר במקומות הק', היה נוטל עמו את הליקוטי תפילות ומתפלל מתוכו (כך נשמע מפי תלמידו רבי יואל צבי נייחויז זצ"ל שהיה בא בכל ר"ה למירון). וכך נהג עוד להציע את הספרים לעוד רבנים ואישים חשובים בערים ובעיירות ומושובות של אחב"י.

וכמו"כ בחו"ל, בכמה נסיעות שיצא לטובת כמה מוסדות, לעיר הבירה לונדון בארץ אנגליה, מילא מזוודה מכל ספרי ברסלב והפיץ אותם, וכשכלו הספרים הריץ מכתבים למשפחתנו (לאבי) בהם ביקש לשלוח אליו בדחיפות עוד ספרים שכתב ברשימה בפרוטרוט, כפי שנמצא בכמה מכתבים מתקופות שונות שגותרו לפליטה.

שעה של קורת רוח במחיצת הרה"ח ר'
אפרים קעניג שליט"א, לרגל מלאות
ארבעים שנה להסתלקות אביו הגה"ח
רבי גדליהו אהרן קעניג זצ"ל | "אין אדם
עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה"

| אשר לב |

מוגש לרגל מלאת
40 שנה
לפטירתו של החסיד
ר' גדליהו אהרן קעניג זצ"ל
תש"מ-תש"פ

(צילום: גרסטל הפקות)

אספקת להיה של בהירות ויישוב הדעת

כל מי שהיה בא בשערי פתח ביתו, זכה לקבל את מאור פני המשפחה. כאשר בני הבית ניסו לבקש ממנו לסיים לכל הפחות

ר' גדליה קעניג בתפילה על קבר ר אברהם שטרנהארץ. באיכות נג

ארבעים

שנה חלפו מיום הסתלקותו של האי חסידא, איש אשר רוח בו, הגה"ח רבי גדליהו אהרן קעניג זצ"ל, ביום כ"ג תמוז תש"מ, והוא בן נ"ט שנים בלבד - ועדיין חותמו ממשיך להיטבע בקרב רבים-רבים, באמצעות שלושת ענפי מפעלות חייו - כתביו ומכתביו, חזון בנין עיה"ק צפת תובב"א, והנפשות הרבות אשר קירב תחת כנפי קדשו של רביה"ק.

מסכת חייו העשירה של "ר' גדליה" - כפי שרגילים לכנותו - תורה היא ולימוד צריכה. כולה אומרת התקשרות אמיצה ומופלאה שאינה יודעת פשרות ברבינו הק', מתוך אצילות נפש ובהירות מחשבה, אמת בלתי מתפשרת וישוב דעת נפלא - כפי שזכה לקבל מלוא חפניים במשך שנות הסתופפות וקירבה למורו ורבו הגה"ח רבי אברהם שטרנהארץ זצ"ל.

לרגל היארצייט הקרב ובא, זכינו לשעה של קורת רוח במחיצת בנו הרה"ח ר' אפרים קעניג שליט"א, רב הקהילת "נחל נובע" בצפת, אשר פתח את אוצרו הטוב בפנינו והטעימנו מקצת דרכיו והליכותיו בקודש של אביו הגדול.

אדנים של מסירות נפש

ר' גדליה נולד וגדל בבית שאדניו מיוסדים ומושתתים היו על מסירות נפש לקיום המצוות ולארץ ישראל.

אביו ר' אלעזר מרדכי, שהיה בעל משפחה בלאדז' שבפולניה, השתוקק ונכסף לעלות לארץ ישראל, אולם נתקל במניעות גדולות מצד המשפחה ומצד בני חסידות קו'ניץ וגור אליהם היה מקורב, אשר ניסו להניעו מן המהלך שהיה בלתי מקובל בימים ההם.

בצר לו, גמר אומר לעלות לארץ הקודש בכל מחיר, יהיה אשר יהיה. ואמנם בא הדבר לידי כך שהעניק לנו"ב שביקשה להישאר אגרת שיבוקין ועלה ארצה עם בת אחת. לא ידוע כיום כמה ילדים השאיר מאחוריו ר' אלעזר מרדכי בלאדז', זולת בן אחד שהשאיר שם, שנספה אחר כך במלחמת העולם השנייה הי"ד.

תיכף עם הגיעו ארצה חיפש שידוך, ונתגלגלה לו מן השמים הצעה - לשאת את בתו של ר' שמואל יעקב הלוי וינברג, שהתגורר תחילה ברוסיה ונאלץ לברוח לאנגליה ומשם עלה לארץ הקודש.

ר' שמואל יעקב היה יהודי בעל נפש. מסופר אודותיו כי עלה לארץ עם סכום כסף וביקש לקנות קרקעות. בתחילה פנה אל העיר תל

שחייבים לחייב את הציבור לעבוד עקב המצב הקשה, וכיוצא בזה - נטלה על עצמה סיכון כביר וגרמה להם 'להיעלם'. אם הייתה נתפסת הייתה עלולה להישלח לגרדום. פעם הבחינו בה חברות לעבודה ואיימו שילשינו על מעשיה, אולם היא לא נרתעה, נעמדה מולם באומץ לב ואמרה להם: נו, לכו תלשינו! תזדרזו!

ואמנם יתכן שבזכות אומץ לבה נותרה איכשהו אפשרות לשמור שבת ולקיים אורח חיים יהודי בארה"ק עד עצם היום הזה, כי כאשר הוקמה המדינה נשתמרו הרבה דברים מתקופת הבריטים, במסגרת מה שמכונה 'סטטוס קוו'.

ר' גדליה סיפר כי בימי ילדותו היה אביו רגיל להעיר אותו ואת אחיו בשעה מוקדמת, עוד בטרם העיר השחר, להתפלל במניין של יוצאי תימן. צינת הלילה, בפרט בימי החורף - תיאר - חדרה אל העצמות, ועוד בטרם הספיקו רגלינו להתחמם כבר היינו בדרך אל התפילה.

כשגדל ר' גדליה שלחו אביו ללמוד בשיבה. בתחילה בישיבת חברון, אולם בחלוף שנה התעורר פחד בלבו של ר' אלעזר מרדכי שמא יאבד בנו בישיבה את הרוח החסידית השורשית שפיעמה ונשבה בביתו בגל, והעתיק את מקום לימודיו לישיבת חב"ד.

מסירות נפש זו שנספגה בו מבית אבא - בגבעת שאול' דאז שהייתה כעין כפר סמוך

אביב, רכש קרקע איכותית וכבר שילם עליה דמי קדימה, אולם בשומעו כי רוחות אנטי דתיות מנשבות בעיר ואנשיה מנסים לעכב בניית בתי כנסיות, ויתר על דמי המקדמה ופנה לאתר קרקעות אחרות. (לימים תהפוך אותה קרקע לאחד הכיכרות המפורסמות והיוקרתיות). לבסוף רכש קרקעות בסביבת ירושלים, היכן שממוקמת כיום שכונת 'גבעת שאול'.

בנותיו היו מלומדות ובעת שהותם באנגליה למדו את שפת האנגלית על בוריה. באותה תקופה שלט בארץ ה'מנדט הבריטי', ואותה נערה שהוצעה לר' אלעזר מרדכי עבדה אצל הבריטים, ומכיוון שהיה בדיה מקור פרנסה ראוי לשמו בררה לה שידוך טוב מבין ההצעות שהגיעו לפתחה, בעל שיוכל לגדל את הילדים כראוי.

כך יצאה לפועל אותה הצעת שידוכין - ומרת אסתר פורמט ע"ה נישאה לר' אלעזר מרדכי, כשהיא בת חמש עשרה בלבד והוא בן ארבעים ושבע.

אף היא - אמו של ר' גדליה - בעלת מסירות נפש הייתה, ובעבודתה אצל הבריטים המתיקה הרבה מצרות העם היהודי. בעת עבודתה במשרדי הבריטים, כאשר הבחינה בטלגרמות הנושאות גזירות חדשות על היישוב היהודי-חרדי, בין השאר בענין עבודות בשבת קודש,

ואמריו המאירים - ולא משנה אם כבר פנה לשנת הלילה או שאחז באמצע סעודה עם בני את הארוחה, התבטא ואמר: "אינני מצליח לבלוע את האוכל בשעה שיהודי ממתין עבורי"

מעולם כ'חסיד', אלא כ'זקן מלא חיות'.

במחיצת מורו ורבו

מכאן ואילך נפתחה מסכת חדשה בחייו של ר' גדליה. נפשו דבקה בר' אברהם שהפך להיות לו למורה דרך במעלה הר עבודת האלוקים. כאן מצא את אשר אהבה נפשו, השביע בצחצחות את נפשו ההומיה, השוקקה לאלוקיה.

אף ר' אברהם כנגדו - בהכירו את תכונותיו האציליות ועבודתו התמה - מצא בו כלי הראוי להחזיק ברכה, תלמיד הגון שראוי לפתוח בפניו את אוצרותיו ולמסור באוזניו שיחות והנהגות שהיו שמורות וחתומות עמו מזה שנים.

מכאן ואילך נפשו של ר' גדליה נקשרה בנפשו והיה מרבה לפקדו ולקבל הימנו מלוא אסמיו. בחתונתו שהתקיימה בשנת תרצ"ט, טרח ר' אברהם ממרום גילו להשתתף בשמחתו. וכדרך שנהג בבחרותו כך הוסיף לנהוג בשנות אברכותו. מביתו אשר בגבעת שאול היה פוסע בהזדמנויות תכופות להסתופף במחיצתו של ר' אברהם.

באותה עת סבל מעניות מחפירה, עד כדי שלא היה בידו את מחצית האגורה לנסיעה באוטובוס, ונאלץ היה לעשות רגלית את הדרך הארוכה מגבעת שאול לעיר העתיקה. אולם היו מצבים שכה גברה העניות עד שלא השיגה ידו לרכוש נעליים ונאלץ לוותר על ביקוריו אצל ר' אברהם...

הרבה היה הולך אליו באמצע השבוע, במוצאי שבת ואף בלילי שבתות. פעם סיפר כי כאשר היה אצל ר' אברהם בליל שבת, התלקחה אש ב'לומפ' - אותה מנורת נפט ששימשה כמנורה בזמני החשיכה, טרם עידן החשמל - ולמרות שמתור להוציאה בתור גרף של רעי, ר' אברהם מיאן להוציאה כל עוד היתה אפשרות להשאירה ונותר ער כל הלילה לפקח לבל תתלקח.

בהמשך עבר לגור בליפתה ותקופה אחרי כן התגורר אצל חמיו בבתי הונגריין. רק בשנת תש"י עבר לגור בדירתו בבתי ויטנברג.

היה זמן שהיה מדובר שר' אברהם יבוא לגור אצלו. כי באותה תקופה התגורר ר' אברהם אצל ר' משה בורשטיין, כנודע, ובשלב מסוים היה מדובר שיעבור אלינו, אלא שאז נז"ב של ר' משה השתטחה לאורך ולרוחב שישאר בבתם, ולא הסכימה לוותר על זכות כבירה זו - ואכן צלח בידה ונשאר ר' אברהם לשהות בצל קורתם. בחול המועד פסח וסוכות היינו נוסעים יחד עם משפחת רוזנפלד לקטמון. (ר' אברהם שידך את אחות אבי לר' דוד רוזנפלד, אבי משפחת רוזנפלד בארץ ישראל). הביקור אצל ר' אברהם

ר' חיים ברוך הכיר את ר' אברהם שטרנהארץ עוד מאומן והכיר את אבי מגבעת שאול שהינו בעל כשרון ובעל נפש, בחור נבון ועלז, ראה בו כלי ראוי ומוכשר לקרבו לרבינו - ביקש אפוא אמתלות להפגישו עם ר' אברהם והיה שולחו מעת לעת אל ר' אברהם שהתגורר בעיר העתיקה בשליחויות שונות. (ככל הנראה היה זה בשנים תרצ"ו-תרצ"ז).

תחילה היה מבצע את השליחות ומסתלק לדרכו, עד שפעם אחת כשהגיע למסור דבר מה, פנה אליו ר' אברהם ושאלו: "בחור'ל, מה אתה לומד?". ר' גדליה השיב מתוך דרך ארץ כי הינו לומד כעת "מסכת נדרים" עם פירוש הר"ן, וציין את הדף בו אהז. על אתר פתח ר' אברהם לדבר עמו באותו ענין, בבהירות ובצלילות, כמו זה עתה שקד על אותה גמרא. בקיאותו של ר' אברהם הפליאה את ר' גדליה עד מאוד, וכך החל להירקם ביניהם אותו קשר מופלא, אשר קרבו לדרכי רבינו הק'.

לא רק אבי הוקסם מגאונותו המופלאה של ר' אברהם שהיתה שזורה בענוותנות נפלאה, רבים מבני ירושלים השכימו לפתחו ונמלאו הערצה.

לירושלים - נחקה בעצמותיו עד שהפכה אצלו לטבע שני.

התקרבותו לאור רבינו הק'

כיצד התקרב לאור רבינו הק'?

מי שעמד מאחורי התקרבותו, היה ברסלב'ר חסיד בשם ר' חיים ברוך טרנובסקי, שהתגורר בגבעת שאול ונמנה על חסידי ברסלב.

דרך אגב, בחלקו של ר' חיים ברוך זה, נפלה זכות גדולה - להציל מבחינה רוחנית את משפחת גלבך המעטירה. שכן כאשר ר' יצחק גלבך עלה לארץ, ביקשו סוכני הסוכנות לתת לו דירה באיזור חילוני. ר' חיים ברוך שהתעניין כל הזמן בקורותיו, הציע לו לא לשעות להצעתם כיון שילדיו עלולים להיות מושפעים מהסיבה הקולקלת.

המסוכנת והבטיח לו "אני יסדר לך בית מגורים". כך הצילם מציפורניהם, ובזכות כך זכה להקים משפחה כה עניפה, צאצאים של רבינו, המוכרים כל כך בחסידות ברסלב. שלא כמו רבים

האזהלים בקיבוץ במירון לפני מלחמת ששת הימים

אחד מהם הוא חמיו ר' זונדל קרויזר, דודו של ר' זונדל המפורסם, שהגיע ממשפחה ליטאית מובהקת, ונמשך על ידי אבי אל ר' אברהם עד שנעשה לחסיד ברסלב. אחיו אמנם לא התקרבו, אבל אחד מהם, ר' אברהם שמו, שהיה מנהל ישיבת טשעבין, היה הולך גם הוא לר' אברהם ולמרות שלא שינה את אורחותיו, מידי דברו בר' אברהם נמלא התפעלות. אולם הוא לא הציגו

מצאצאי רבינו, שעדיין מחפשים את עצמם... את המעשה זכיתי לשמוע מאמי ע"ה, כאשר אבי כבר לא היה בחיים, וששתי עליו כמוצא שלל רב. ואכן, קשר מיוחד מאוד שרר בין אמי לבין מרת שרה גלבך תבלחט"א, אשתו של ר' יצחק, והיו משבחות ומכבדות אחת את השנייה בצורה נפלאה].

כי באמת גם כשהולכים לישון - הולכים לישון עם רבינו, וגם כשי אנ"ש. כך היה אבא ז"ל חי את חייו. בכל פעם

עלינו, אלא שרבינו ימצא בתוכנו, בעצמותנו. יתכן אולי שזהו החילוק העצום בין חסידי ברסלב לשאר החסידים. הרבה חסידים יודעים מעניין ההתקשרות, אולם מהתקשרות אמיצה שכזו, המקיפה את כל פרטי החיים, מהבוקר ועד הלילה, עד שאין פעולה בחיים שאינה נעשית עם הצדיק - מעלה יקרה ונפלאה זו מצויה ביותר בקרב חסידי ברסלב.

מצוה, אלא כל היום כולו עלינו להיות מקושרים לרבינו בכל לב ונפש.

מהות ההתקשרות מבוארת על ידי רבינו בתורה קל"ה - שנפשיה חביבא ליה כנפשיה, נפשו קשורה בנפשו. ההתקשרות היא להתהלך עם הרגשה פנימית שהצדיק חקוק במוחי וברמ"ח איברי ושם"ה גידיי. הרבי מצוי בתוכנו, והינו חלק בלתי נפרד מאתנו. זה נקרא התקשרות אמיתית.

מה שאנו אומרים "הריני מקשר" לפני כל מצוה, זה כדי שנזכור שכל היום כולו עלינו להיות מקושרים לצדיק. כי באמת גם כשהולכים לישון - הולכים לישון עם רבינו, וגם כשקמים - קמים עם רבינו. כשמברכים ברכה - מברכים עם רבינו. רבינו חקוק בנו. זוהי התקשרות אמיתית. זה מה שהיו רואים אצל אנשי שלומינו. כך היה אבא ז"ל חי את חייו. בכל פעולה, בכל דיבור, בכל מחשבה ובכל מעשה, רבינו היה חקוק ומחובר בחיבור אמיץ בל ינתק.

אולם מי שהסתובב במחיצתם הבין שלא מדובר כאן בדרגה גבוהה, הראויה ליחידי סגולה בלבד - כי אם כדרך חיים שכולנו - כל אנשי הצדיק - מסוגלים וראויים לכך. אין זה אלא ענין של הרגל, של שינון מתמיד. להתרגל לחיות עם רבינו. לחיות עם המהות של רבינו.

ומגיעים לכך על ידי שמבינים מה היא התקשרות של אמת. ואם מבקשים להגיע להתקשרות אמיצה שכזו, "לחיות עם הרבי" את כל החיים - אזי כבר אין שאלה אם נצליח, וברור שנשיג את שאיפתנו. אלא שראשית כל יש להכיר בכך שזוהי הכוונה 'התקשרות לרבינו' - לחיות עם רבינו בכל דבר. גם בעסקים. גם בתפילה. גם בתורה. בכל דבר ודבר. לא רק שרבינו ישרה

נחשב בעיני הילדים כטיול של ממש. זכורני מן הביקור האחרון אצל ר' אברהם - בחול המועד פסח - איך שנעמדנו בשורה לפניו שיברך אותנו, ואחר כך כשניגש אבא לר' אברהם וביקש שיברך גם אותו, התפתח ביניהם דין ודברים...

הם היו הרבה יחד. אבא קיבל ממנו הרבה מאוד וגם היה בר הבנה לידע מה לעשות עם האצרות שקיבל.

כפי שצוין לעיל, אבי הביא אנשים רבים אל ר' אברהם. הוא לא הרגיש בעצמו שיש לו את היכולת לקרב, ולכן הביאם אליו. עד פטירתו של ר' אברהם בשנת תשט"ו הסתופף אבי במחיצתו רבות והספיק לקבל ממנו רבות. הוא גם היה עמו בשעת הסתלקותו, כמו שמתאר באחד המכתבים... אשרינו ממה שאנו יודעים!

באופן כללי צרוב בזכרוני איך היה שמו של ר' אברהם מוזכר בבית אבא מדי יום ביומו כמה פעמים. אבא היה מתאר איך ר' אברהם היה מדבר מהבית של ר' נתן, איך שבגיו של ר' נתן היו מדברים בביתם כיצד היה ר' נתן נוהג בכל דבר...

בדרכי צוה ופשטות

כיצד ניתן לתאר את עבודת קונו?

בדרך כלל השתדל, כדרך אנשי הצדיק, להסתיר את תבערת לבו להשי"ת, לבל יראו בחוץ מן המתחולל פנימה בנפשו.

סיפר אחד מאנ"ש, כי באחת השנים בעיצומו של יום כיפור השמש קפחה בעוז, והחום היה בלתי נסבל ממש. רבים הסתובבו סהרוריים ולא מצאו מנוח לנפשם. התעוררה בנפשו סקרנות להתבונן "איך ר' גדליה מעביר את השעות הללו". מצא אותו אפוא שמעוטף בטלית הצמר, למרות החום העז, כאשר הטלית משתלשלת עד חצי פניו, כך עמד שעות ארוכות בדבקות בתפילה.

כלפי חוץ לא ניתן היה לראות שום הנהגה מיוחדת, הבאה לידי ביטוי בתנועות נמרצות וכיוצא בזה, כי כך היתה דרכו - להתנהל תמיד בהנהגה פנימית, הנהגה של אמת.

התקשרות פנימית אמיצה

ידוע שחיבר את הספר 'חיי נפש' העוסק בענין ההתקשרות לצדיק, האם תוכלו להטעימנו מעט לעובדא ולמעשה?

המשפט שאנו זוכים לומר לפני כל מצוה, "בהתקשרות לרבינו הק" - היא אימרה שצריכה לגרום לאדם להיכנס לתוך הענין של ההתקשרות, לא רק באמירה ולא רק לפני פעולת

קמים - קמים עם רבינו... רבינו חקוק בנו. זוהי התקשרות אמיתית. זה מה שהיו רואים אצל ולה, בכל דיבור, בכל מחשבה ובכל מעשה, רבינו היה חקוק ומחובר בחיבור אמיץ כל ינתק

החלה ההתאספות סביבו, אך בחתונתי בשנת תש"ל, נתח מכובד מקהל המשתתפים היו בעלי תשובה שקיבלו ממנו. ופלא הדבר, שהתעסק בכך עוד הרבה בטרם החלה תנועת התשובה בארץ, כאשר אף בברסלב לא היה זה חזיון נפוץ. היה מוסר שיעור שבועי קבוע בבית. וכן היו מזמינים אותו למסור שיעורים. היתה תקופה שנסע למושב 'שורש', למסור שיעור בפני קהל שהיה רחוק מיהדות. הוא אמר לי שחילק את השיעור לשניים, חציו על יהודים (חזוק ועידוד ודברי קירוב) וחציו על יהדות (דברי התעוררות לשמירת תורה ומצוות)... החלק שעסק ביהדות לא מצא חן בעיני כולם...

מדי פעם הייתי מצטרף לשיעורים אלו. עמדה לו סייעתא דשמיא עצומה לסלול דרך אל לבבות השומעים.

את סעודה שלישית היה נוהג לערוך בביתו, ברצותו ללמד את בני ביתו את סדר שולחן שבת עם הזמירות. כשבאו אורחים היה משמיע דיבורים. במוצאי שבת היו מתאספים בביתו שומעי לקחו למלווה מלכה עם זמירות, והיה לומד סיפורי מעשיות, היה לו חיבור מיוחד ללימוד 'סיפורי מעשיות' במוצאי שבת.

איזה סוג קשר היה לאביכם עם שומעי לקחו?

דלתו של ר' גדליה פתוחה היתה תמיד, עשרים וארבע שעות ביממה, בפני כל דורש ומבקש. את כל כולו מסר למען הזולת עד כדי מסירות נפש. לא היה אצלו מושג לדחות יהודי המבקש עזר וסיוע, ואין משנה אם הייתה בקשת הסיוע נוגעת לענייני רוחניות, גשמיות או לעזרה נפשית סתמא. מי שהיה בא בשערי פתח ביתו, זכה לקבל את מאור פניו ואמריו המאירים - ולא משנה אם כבר פנה לשנת הלילה או שאחז באמצע סעודה עם בני המשפחה. כאשר בני הבית ניסו לבקש ממנו לסיים לכל הפחות את הארוחה, התבטא ואמר: "אינני מצליח לבלוע את האוכל בשעה שיהודי ממתין עבורי".

בכלל, אבא מעולם לא דחה אדם מעל פניו, יהיה מי שיהיה, תמיד ביקש למצוא בעומד מולו את נקודת האור, והיה פתוח להעניק מלבו הגדול לכל דורש.

פלא והפלא הוא להבחין בספר 'שערי צדיק', שאגרות רבות ממוענות לבני נעורים בגילאי י"ג וי"ד. פער הגילאים והבדלי המעמדות לא תפסו אצלו מקום כלל. ולא די בכך שהיה מתייחס בנועם לכל ילד ונער, והרעיף עליו תשומת לב - אף כאשר קיבל גלויה ובה שאלה מאת נער צעיר, היה טורח לרשום לו אגרת תשובה, ופעמים שהמכתב לא עסק אלא בביאור פשט בגמרא, שהיה יכול לבוא אל פתרונו על ידי כל

לפנות בוקר עם השטריימל.

בכל שבת בבוקר היה נפגש בכותל המערבי עם ר' שמואל הורביץ, אותו היה משבח מאוד.

פעם אחרי ראש השנה כששהינו באוהל-לינה במירון, ראינו את ר' שמואל יורד מכיון ציונו של ר' יוחנן הסנדלר, נושא בידיו עם שני סלים גדושים ברימונים [מהם היה מכין תרכיז רימונים המסוגל לרפואת הקיבה - משפחתו ממשיכה בכך עד היום]. אבי הביט בו מתוך האוהל ושלח מיד כמה מבני החבורה לסייע בידו בנשיאת הסלים. בהגיעו לאוהל התיישבו ושוחחו אהדי זמן מה ולאחר מכן נשאו עברו את הסלים לביתו שבכפר מירון.

שיעוריו ודרכי השפעתו

מתי החל אביכם לקרב אנשים?

אינני סבור שאבי לקח על עצמו את התפקיד לקרב נפשות. אלא שמעולם לא התבייש עם האור של רבינו, והיכן ששהה - אם בישיבה שלמד, או בנסיעות שנסע למירון - תמיד דיבר מרבינו. כמו שהרבי אומר (תורה כא) "בוודאי היושר לגלות הסגולה לעם סגולה... ולהיטיב מטובו לאחרים".

עם השנים, האנשים שביקשו להתקרב כבר באו אליו. מצאו את כתובתו. אינני זוכר מתי

בקרב חסידים

קשר מיוחד היה לר' גדליה עם בני החבורה שהיו מתוועדים רבות עם ר' אברהם ושואבים חיות דקדושה משיחותיו הנפלאות - ביניהם: ר' שמואלשפירא, ר' שמואל הורביץ, ר' אברהם יעקב גולדרייך, ר' מרדכי אלעזר רובינשטיין ועוד. הם התגוררו בקטמון, והייתה בידם האפשרות להימצא בקביעות. הוא לעומתם בא מרחוק וזכה לשכר הליכה.

במשך תקופה מסוימת כמה מאנשי שלומינו ביקשו להתחזק ולהתקבץ לתפילות ולדיבוק חברים באיזה בית כנסת ברחוב חסד לאברהם בבתי ורנר. ביניהם היו: ר' ישראל נחמן אנשין, ר' שמעון אנשין, ר' יצחק אנשין (בני ר' שמואל מאיר), ר' יעקב מלמד, ר' ישעיה חנון ובנו ר' בנימין, ר' אלעזר מנדל קוסטנטניר, ר' נתן ברסקי. תקופה מסוימת השתתף שם גם ר' יעקב ברזבסקי - וגם אבי בא לשם כאחד מן החבורה.

היו לומדים יחד ומתאבקים בקרב בני החבורה. היו קרובים איש לרעהו בדעותיהם והוקל עליהם להתחזק יחדיו. הלימוד בסעודה שלישית התארך מאד ותפילת ערבית התקיימה שעות לאחר צאת השבת. לאחר מכן היו עורכים סעודת מלווה מלכה עם הזמירות בבית ר' ישראל נחמן אנשין ואחר כך היו יוצאים לשדה וחוזרים

זשוד

רבי גדליה עם רבי משה בורשטיין ורבי נתן שטערנהרץ אצל ציון רבי אברהם שטערנהרץ (באדיבות ג.נ.)

אבקשה

איך זוכים להתחדשות וחיות בהתבודדות?

אכן, ענין ההתחדשות הינו אחד מיסודות משנתו של רבינו - ואמנם בעת שזוכים לקיים את עצת ההתבודדות, איש איש כפי ערכו והזמן שהינו מסוגל להקדיש לכך - נתקלים לעיתים בקושי מיוחד בענין זה.

מסופר על אנ"ש שהיו מעבירים לילות שלמים בהתבודדות, בעת שקיימו את עצת העצות של רבינו - וכי מהיכן לקחו כל כך הרבה דיבורים?! אלא מאי, כל דיבור ודיבור מחודש היה. לא באו אל השיחה בינם לבין קונם, כהמשך של השיחה מאתמול, אלא פתחו הכול מהתחלה, וגם כשכן המשיכו את דיבורם מיום האתמול, נבעו דיבוריהם מתוך התחדשות.

"תוחלת ממושכה מחלה לב" - ומה היא העצה? לחדש את התוחלת, לקוות בכל יום מחדש, לבל תהיה 'ממושכה'.

אנשים מבקשים שיהיו להם "דיבורים חדשים" בהתבודדות, אולם פעמים הרבה הדיבורים יהיו אותם דיבורים, אלא שייקעו מן הלב בהתחדשות. כאשר הלב מלא התחדשות המילים מקבלות תוקף חדש בכל פעם.

וכאותה ההתמודדות שפוגשת אותנו מידי יום ביומו בשלושת התפילות שקבעו ותיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה. ג' פעמים מידי יום נעמדים אנו לתפילת שמונה עשרה וחוזרים אנו על אותם הדיבורים שכבר אמרנו בבוקר ובצהריים ואתמול ולפני יומיים וכו' - אלא מה, מי שמאמין באמונה שלימה בכוחם של אנשי כנסת הגדולה, שכדברי האריז"ל בעת שתיקנו את התפילות השקיפו עד סוף כל הדורות והכניסו כוונה מיוחדת לכל יום ולכל יהודי - הרי הוא מנסה להתחבר לאותה נקודה ייחודית השמורה במיוחד לעת הזו.

ואכן, כנגד השגרה השוחקת עומד היה רבינו הק' ומצווח ככרוכיא שיש כוח של התחדשות, לא להיגרר אחרי שחיקת הזמן, אחרי ההרגל - ודבריו אינם 'טריק פסיכולוגי', כי אם אמת וצדק. זאת המציאות. כל רגע ורגע הינו מציאות חדשה בפני עצמה. בריה חדשה שטרם היתה עד עתה. שום רגע אינו נגרר אחר הרגע הקודם לו, ואינו מחובר לרגע שאחריו. כל רגע ורגע הינו עולם מיוחד העומד בכוחות עצמו.

וברסלב'ר חסיד - בכוח האמונה בכוח הרבי - מבקש לרכוש לעצמו את ההתחדשות כקנין חיים, מעתיר בתפילה

וטענות נגד החסידות, ולא נותרה בידו ברירה אלא להריץ את הדברים לאבי, אליו היה מקורב מאד. שעות ארוכות היה מבלה בתינו. זכורני שטרם חתונתו היה מגיע לבתינו מידי יום ביומו להניח תפלין דרבינו תם - אבא נענה לו וכתב לו מכתב ארוך ומפורט ביותר, לבאר את הענין.

אבא פנה לביה"ד של ירושלים בכדי לקבל הסכמה. מרבית הדיינים נמנו על בני ליטא: הראב"ד ר' פנחס אפשטיין, ר' דוד יונגרייז, שהיה יהודי קנאי חם לה' ולתורתו. אמנם היה את ר' ישראל יצחק רייזמן שהיה יהודי חסיד, מחסידי קאמרנא. בין הדיינים.

תחילה התנגד ר' פנחס להעניק הסכמה באמרו שאינו נותן הסכמות לספרי חסידות. אמנם ר' שמואל התחכם ושאל את ר' פנחס אם מותר לעיין בספר. ר' פנחס השיב לו שישאיר את הכתב יד אצלו לכמה ימים ואז ישיב לו על כך. וכך עשה ר' שמואל.

ר' פנחס התלהב מאד מהספר מן האופן בו הוא מבהיר את דברי ר' חיים מוואלאז'ין ושאין בהם כל סתירה לדרך החסידות. וכתב הסכמה נלהבת. כשאבא הגיע לר' פנחס לקבל חזרה את כתב היד ואת ההסכמה, אמר לו ר' פנחס: "אני באמצע הלימוד" ולא היה יכול להניח מידו את הספר. הספר עורר רעש גדול.

חיבר עוד ספרים שטרם הודפסו, ביניהם פירוש על ליקוטי מוהר"ן, בארה של מרים, וגם 'שפת הנחל', מי חשב שנצטרך לחכות כל כך הרבה עד שזה יצא לאור...

אברך המצוי בסביבה, אך למרות זאת התייחס לכל פנייה במלוא הרצינות, והעניק לבחור את מבוקשו, בדיוק כפי הנצרך לו, עד שבא הלה על סיפוקו.

ואמנם כל הפותח את ספר 'שערי צדיק' נוכח לראות את הגישה המיוחדת הזו, שכולה אומרת רגישות וכבוד לזולת, לקטן כגדול, מתוך הבנה והכרה כי לכל יהודי בכל גיל יש מקום מיוחד. ואם כך היה יחסו לכל ילד, על אחד כמה וכמה שהפליא לכבד לייקר כל יהודי שזכה להיקרא על שם רבינו הק'. בכלל, דעתו של ר' גדליה היתה כי כל יהודי הקורא לעצמו בשם 'ברסלב' זוכה לקשר ושייכות לרבי, ובבחינת מאמר רבינו בתורה יז: "כל זמן ששם ישראל עלי".

כמובן, שהקשר שלו עם סובביו מעולם לא היה מרוחק כעין רב לתלמיד, כי אם קשר ידידותי קרוב ולבבי, כחבר טוב בעל לב רחום המייחל ומבקש את טובתך, בנעימות ובהרגשה חברית.

כתביו ומכתביו

משנת תש"כ החל להעתיק לעצמו את המכתבים שכתב לחברים, מתוך רצון שיישאר ברשותו עותק.

הספר 'חיי נפש' נכתב כתשובה אל ר' שמואל טוקצינסקי ז"ל. ר' שמואל טוקצינסקי שבא ממשפחה ליטאית ולמד בשיבת פוניבז', היה למדן ובחיפושו את האמת התקרב לדרכי רבינו הק' יחד עם ר' נח חפץ. כיוון שהיה בחור כשרוני, הציגו חבריו וסובביו בפניו כל מיני טיעונים

להתחדש בכל רגע

'קרקפתא דלא מנח תפילין' לא יזכה למאומה מכך שיש לו 'הבנות' ו'השגות'. לא זו בלבד, לאותו נער צעיר לימים המקיים את המצוה בתמימות, יש הרבה יותר סיכויים להבין בסופו של דבר גם את הפנימיות... זה סוד "נעשה ונשמע", כך נקנית חכמת התורה. דבר ראשון עושים, אחר כך מבינים. וכדרך שאמרו חז"ל בפרקי אבות "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו - חכמתו מתקיימת".

המעשה הוא השורש. רק אחר שהוא יציב ואיתן יכול כל העץ לצמוח. ההבנה היא שלב מאוחר יותר. ועיקר העבודה היא להתחדש בתחילה במעשים, ולשמוח בכך שאנו זוכים לקיים את רצון השי"ת ורצון הצדיק. הרגשת הלב והנועם כבר יבואו בעזרת השי"ת בהמשך.

וגם אם לעיתים רח"ל מעניקים מן השמים רשות לכוח הבחירה למנוע מן האדם להרגיש טעם בעבודת ה', כידוע שכך היה אצל כמה וכמה צדיקי הדור שנלקח מהם הטעם בעבודת ה' - בסופו של דבר גם זה יעבור והלב יפתח וירגיש את טעם המצוות והעצות הנפלא. ובאופן כללי אנשי שלומינו - בהיותם מחוברים לספרי רבינו המזרימים בנפש באופן תמידי רצון וחשק חדשים - הרגישו מלא מרץ, כוח והתחדשות בעבודתם...

וכדברי ר' נתן כי אם תלמידי הבעל שם טוב היו שומעים את הדיבורים של רבינו, הבחירה היתה בטלה מהם.

העצה לדור עקבתא דמשיחא: ללכת עם התורות

בקרוב כלל חסידי ברסלב יש בתקופה האחרונה התעוררות גדולה ללכת עם תורה מליקוטי מוהר"ן, תוכלו להשמיענו דבר מה בענין גדול ונשגב זה?

מה יש לומר? הלוא כבר בחיים חיותו הרבי התחנן שנעשה זאת. וכאשר רצונו יוצא אל הפועל בוודאי שזהו דבר מבורך ביותר. הלוא כל עצה של הרבי הינה עצה נצחית, וכוחה רב לשעה ולדורות עד עצם היום הזה, וכדרך שהשמיענו רבינו שעד ביאת משיח צדקינו כבר לא יהיו חדשות אחריו - ובוודאי ובוודאי באה עת לחננה שקהל אנ"ש הקרויים על שמו יקיימו את עצותיו במלוא העוז והעוצמה, כי זוהי העצה והפתרון שהעניק הרבי באספקלריה המאירה שלו לדור האחרון, דור עקבתא דמשיחא, עם כל העליות והמורדות העוברים עלינו. זו הדרך ואין בלתה.

אחד זוכה כפי מידת מוכנותו להתמסר לעבודת השי"ת, ולפי מידת הסכמתו לוותר על אחיזתו בעולם הזה, מתוך הכרה כי עולם הזה ועבודת ה' אינם צועדים שלובי זרוע... וגם הסכמה זו הינה תהליך המתרחש באופן הדרגתי, שככל שנכנסים אליו זוכים לו יותר ויותר, עד שהאדם משתכנע באמת לעזוב את אחיזתו בהאי עלמא...

אך בראש ובראשונה יש לקיים את העצות בפשטות, גם בלי שהדברים מתיישבים על הלב. כי זוהי דרך היהדות. לא כמו בחוכמות חיצוניות הנרכשות במוסדות להשכלה, שם בכדי לעסוק במקצוע מסוים יש ללמוד סך שנים כמות מסוימת של חומר לימודי ובכך ניתן לדעת מה לעשות ולצאת לשוק העבודה. התורה הקדושה מלמדת אותנו ההיפך - "טעמו וראו כי טוב ה'". קודם צריכים לטעום ואחר כך נרגיש ונדע עד כמה שזה טוב...

כילד שמלאו לו שלוש עשרה וחוגגים לו 'בר מצוה'. עוד לפני שהוא מבין ומשיג כמה עומק ומשמעות יש במצוות, מעניקים לו את התפילין הקדושות - כזו מצוה גבוהה ונעלית, כתרא דמרא עלמא - והוא מתחיל להניחם דבר יום ביומו על היד ועל הראש, אומר את ה'לשם ייחוד' ומקיימם באופן מעשי, אף שעדיין אינו יודע ומבין מאומה.

לעומתו, יתכן שיהיה פרופסור באוניברסיטה שמעולם לא הניח תפילין, אך חקר לעומק את סוד מצוות התפילין, בספרי הקבלה הנגישים כיום לכל - וכאשר הוא מבטי על הילד הרך בשנים מניח ללא הבנה את הטוטפות בין עיניו ועל זרועו, מלגלג עליו - וכי מה הנך מבין ברצי הרזין הטמונים במצווה כבירה זו.

פשיטא ומובן לכל כי הבלים בפיו. ברור ונהיר כי השכר לעולם הבא שמור לילד, ואילו אותה

כדי שיזכה לכך, ואף עושה ככל יכולתו על מנת להבין ולהפנים את הדברים בשכלו, ולהשתכנע כי אכן כך הם פני הדברים - שכל רגע ורגע הינו חדש ומיוחד...

אדם הזוכה להתבודד מתוך התחדשות - אי אפשר לתאר את הרגשת המתיקות והנעימות המציפה את חדרי לבו, עד כדי כך שהינו מחכה ומצפה במשך עשרים ושלוש השעות הנותרות אימתי כבר תגיע אותה שעה של נועם, בה ישוחח שוב עם השי"ת בצורה אישית ולבבית, כפי שהנחילנו רבינו הק'...

מה היא העצה לזכות לכך?

כמו כל עצותיו של רבינו - הדרך לזכות להן בראש ובראשונה היא על ידי הציות לדברי קדשו וקיום העצות גם בלי הבנה, באופן של "טעמו וראו כי טוב ה'". ויחד עם זאת יש לעסוק בלימוד בספרי רבינו אודות אותו ענין, כי זוהי סגולה להשיג את הנושא הנלמד, כמבואר רבות בדברי ר' אברהם בר"ן.

גם אם המידות שלנו עוד לא מתוקנות, כאשר לומדים את העניינים בספריו הק', לאט לאט זוכים להשיג ולהפנים, להיטיב ולשפר את המידות. אבל תמיד צריך לידע ולזכור כי כל זמן שלא השגנו שלימות, אין לנו שמץ של הבנה בדברי רבינו... והתקדמותנו תהיה באופן של 'מיניה וביה', נלמד ונשתפר, ואזי יעלה בידינו להבין יותר ולשפר יותר, וחוזר חלילה.

ואין הדבר אמור להרפות את ידינו, כי בוודאי יש לכל יהודי סיכוי להיות איש כשר באמת ולזכות להשגה בדברי רבינו, שכן זה חפצו של רבינו לעשות מאתנו "כמוני ממש", שנהיה יהודים טובים, יהודים שלמים, בלי שיאחז בנו שום ריח של מידה רעה. אלא שכך היא דרכה של תורה, כל

באחת השנים בעיצומו של יום כיפור השמש ק התעוררה בנפשו סקרנות להתבונן "איך ר' גדליה מן

איך אומר? היה לומד כמו שלמדן לומד גמרא ומבקש להבין היטב את הסוגיה, מה אומר רש"י, מה אומר תוספות. למד כי רצה לדעת.

משל למה הדבר דומה - לבחור שמתעוררת אצלו קושיה בדברי הגמרא, שמצד אחד עליו לדעת שדברי הגמרא הם אמת ויציב ואין ספק שהגמרא צודקת. ואם דבר מה לא ברור דיו, הבעיה היא אצלו. ומצד שני מצוה עליו לדרוש ולחקור עד שיזכה להבין את דברי חכמינו ז"ל במוחו, ואל לו להסתפק באמונה שדבריהם אמת וצדק.

על זו הדרך למד אבא את ספרי רבינו - ביקש לדעת ולדייק בלשון, להבין את תיאום הפסוקים ואת המקורות ואת המשלים ואת מאמרי חז"ל ואת ה"זכו". למד כמו שלומדים דף גמרא. כך הגיע לצלילות דעת שכזו.

הליקוטי מוהר"ן היה שגור על לשונו, ולמרות זאת היה מכין את עצמו לפני כל שיעור. שנים רבות הייתי משתתף בשיעורים, הרבה שנים לא הבנתי. הרגשתי שיש דברים שהינם מופלאים

צומחים עוד ענפים וענפים ומהם יוצאים עלים ופירות. שורש האילן הוא ראש בני ישראל, והוא אחד ומכוחו הכול צומח.

אנשים טועים לחשוב שמותר לזלזל, זוהי טעות. כשהסתכלות על רבינו היא שהוא ראש בני ישראל, שורש נשמות ישראל - מבינים שצדיקים אחרים, הם כמו ענפים נוספים, כל אחד עסוק בעניינו - חסד גבורה תפארת - ועיקר היופי הוא כשמסתכלים על היופי של כולם מתוך המבט של הרבי.

אמנם 'ביטול' הוא רק לרבינו - אך ההתקשרות לרבינו הק' אינה אמורה להביא לידי זלזול באף צדיק. צריך לידע שיש שורש נשמות ישראל, ראש בני ישראל, ומעבר לכך כל אחד עסוק עם עניינו ועבודתו...

דרך לימודו ליקוטי מוהר"ן

כיצד היה דרכו בלימוד 'ליקוטי מוהר"ן'?

ר' אברהם שטרנהארץ. דרך בעבודתו

פעם בא אלי עם ספר חדש של מראה מקומות של פסוקים ומאמרי חז"ל שליקט וחיבר מספרי רבינו, ליקוטי מוהר"ן, חיי מוהר"ן ועוד. לחיבור זה קרא אבא בשם 'שם חדש', וביקש ממני ללכת להחתים את הבי"ד. את ר' אליהו זלוטניק לא הספקתי להחתים, ועל כן הלכתי אליו הביתה בכדי לקבל את הסכמתו.

ר' אליהו פתח את הספר ועיין קצת והיה דומה בעיניו שזה סתם ליקוט פשוט, ואמר לי: "אמור לאביך שיישב ללמוד". אך כשהמשיך לעיין התפעל והבין שיש כאן עבודה מיוחדת ולא 'עוד' ליקוט ועל אתר כתב הסכמה חמה.

אבא החל לעסוק בהדפסת הספר, אך נתקל במניעה שעייבה את הוצאתו לאור.

מכבד ומייקר את גדולי הדור

ראויה לציון מיוחד אותה אספקלריה מאירה של בהירות נפלאה בעניין מקומם של שאר הצדיקים ביחס אל רבינו. הוא היה מכבד ביותר את גדולי ומאורי הדור בלי שיראה בכך כל סתירה לגדלות של רבינו, ראש בני ישראל, שורש כל הנשמות.

עמד בקשר חזק ואמיץ עם רבה של ירושלים, הגאון רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל, בעל 'המנחת יצחק', עמו נפגש מידי יום ביומו בתפילת שחרית בבית הכנסת 'זופניק'. אבא העריכו ביותר. פעם הלכתי עם אבא בהלוייה של אחד מחברי ה'בד"ץ ולמרות חולשתו הלך עד בית העלמין, מפני הכבוד.

בהיר היה לאבא כי אין לזלזל בשום אחד מצדיקי הדור. דבר שיש שבאים בו לעיתים לידי טעות, ולצערנו נפשות רבות התרחקו מרבינו בעקבות כך. אבא לימדנו שכלליות נשמות ישראל הינם כמו אילן - כדרך שאומר רבינו בתורה ע' - לאילן יש שורש ויש ענפים שמהם

פחה בעוז, והחום היה בלתי נסבל ממש. רבים הסתובבו סהרוריים ולא מצאו מנוח לנפשם. צביר את השעות הללו". מצא אותו אפוא שמעוטף בטלית הצמר, למרות החום העז, כאשר הטלית משתלשלת עד חצי פניו, כך עמד שעות ארוכות בדבקות בתפילה

האחרונה של ר' אברהם. כי ר' אברהם לרוב זקנותו לא היה יכול לגשת ביום השני וניגש ר' יעקב זאב, אחר התפילה אמר לו ר' אברהם: "היום הכתירו אותך לבעל תפילה". הוא המשיך להתפלל הרבה שנים. כשר' נתן שטרנהארץ הגיע מאומו, הוא התפלל בשני הימים, ולעת זקנה כשנחלש התפלל יום אחד ר' יעקב זאב ויום אחד ר' נחמן בורשטיין, וממנו עיקר הנוסח שלי. בשנה האחרונה לחייו אחר תפילת היום השני, פנה אלי ואמר: "כבר ארבעים ותשע שנה מתפלל אנוכי לפני העמוד, וכתוב בתורה (במדבר ח, כה) ומבן חמישים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד". כך אמר לי. היה זה בעיני פלא גדול, כי בדרך כלל כאשר היו מדברים אתו מיום המיתה, דחה זאת. פעם מישהו ניגש אליו ואמר לו: מי שזוכה כאן יזכה למעלה, אך הוא סילקו מעל פניו - והנה לפתע הוא עצמו מתפרץ עם הפסוק הזה...

אי אפשר לתאר עד כמה השקיע אבי את עצמו בראש השנה במירון. הרי זה היה מפעל של ר' אברהם, וכמה דם ויזע השקיע בזה...

כמו כן בעניין צפת... אבא יצא מהארץ פעמיים בלבד - בשנת תשל"ט יצא לארצות הברית, לתקופה של חצי שנה, ובשנת תשמ"מ יצא לאירופה, שם נפטר. יצא בכ"ה ניסן, הספיק להיות בצרפת באנטוורפן ובאנגליה, ובכ"ג תמוז השיב את נשמתו במנצ'סטר בעיצומה של הפעילות למען בנין צפת.

כששאלוהו מפני מה אינו עובר לגור בצפת, השיב שיש לו הרבה שיעורים... אבל כשהיה בחו"ל דיברו שנים טובו יתכן שיעברו לצפת...

שנים רבות לאחר הסתלקותו הזדמנתי לאנגליה ופגשתי באחד הנגידים דשם, הוא אמר לי שדמותו של ר' גדליה בעת שדיבר בפני הקהל עודנה חקוקה לנגד עיניו. "הוא דיבר יותר מדי מהלב", אמר לי.

אבא היה חלש בטבעו, היה לו קרע באחד הגידים, הדבר קרה לו בעת שביקר חולה בביתו. ההוא התעלף ואבא ניסה להרימו והתאמץ יתר על כוחו... כשהיה מתרגש או מתאמץ גופנית - היה יורק דם.

היה דבוק בכל לבו ונפשו במידת האמת - ללא פשרות וללא כיוויים - וב"ה שלבסוף האמת שלו ניצחה.

מה ניכף לה' על אוצר הברכה הגדול שהותיר לנו אחרינו בספריו. בעזרת ה' יצאו הספרים בתת הש"ת כוח ומוח.

שעמדנו בשיפולי בית העלמין והצביע על הר ואמר לי: "אתה יכול לעלות את ההר הזה".

כבר בתור ילדים החדיר בנו את הקשר לצפת, עד שהרגשנו בצפת כאילו אנו מסתובבים בביתנו...

באותם ימים דרכי צפת היו שוממות. רק חנות אחת מכרה אוכל כשר. גם אחרי שזכינו להקים את הקריה, עוד ארכה הדרך עד שצפת החלה להתחדר...

היתה מסעדה בבעלות של משפחת קאפלער. ככל הנראה הינם צאצאים של ר' שלמה קאוולער מאנ"ש, חסידי ברסלב וותיקים בצפת. הם הכירו את ר' אברהם. בערב ראש השנה שלחו אותי למסעדה ושם נתנו לי כמה קציצות דגים עבור ר' נתן שטרנהארץ בנו של ר' אברהם.

ר' נתן היה מתפלל לפני העמוד סליחות של 'זכור ברית' במירון. אחר כך היה מתפלל ר' נחמן בורשטיין ע"ה. ר' נתן התפלל מוסף, וכשהפסיק ניגש ר' יעקב זאב ברזבסקי - שהתפלל גם בשנה

ממני, אך הבנתי שעניינים אלו הינם דברים שמבינים אט אט, וברוך ה' עם השנים מתחילים להבין דבר מה...

החזון הגדול: ראש השנה במירון ובנין עיה"ק צפת

מתי הוא התחיל לעסוק בעניין צפת?

בערך בשנת תשכ"ז. אמר בשם ר' אברהם שבנין צפת הוא טובה גדולה לעניין הפצת אורו של רבינו. ואכן סיפרו שכבר בשבעה של ר' אברהם העמיד קופה וכתב על זה 'צדקה לצפת'. ככל הנראה המתין שיהיה לו עם מי לעשות זאת. בחלוף שנים עשרה שנה מהסתלקותו של ר' אברהם, כשהתחיל להתרקם סביבו גרעין של תלמידים, יצא עם החזון הגדול. אבא היה בעל גוף חלש וטבע עדין. לפני ראש השנה היינו מגיעים לצפת, שם המתינו לאבא כמה ידידים מזקני צפת, שהיה מביאים למירון לראש השנה. אני זוכר

לקראת

ימי
בין המצרים, בהם אנו מתעוררים
מחדש לבכות ולהצטער, להתגעגע
לכסוף ולהשתוקק אל מחמד
עיננו, בית קדשנו ותפארנו, הלא
הוא בית ה' ומשיחו. באנו להציץ
מן החרקים, בעומדים אחר כתלנו,
הלא המה חבורת אנשי שלומינו
שיחיו מיקירי קרתא דשופריא
העומדים *בבית ה' *בלילות,
תמידין כסדרם - בכלל חצות
אשר על יד שריד בית מקדשנו
בכותל המערבי.

המקום אשר אתה עומד עליו
אדמת קודש הוא, אשרי הזוכה
לעלות אל הר ה' ולקום במקום
קדשו בשעות הקדושות ביותר
- בזמן עת רצון העצום מחצות
הלילה ועד נץ החמה, ומעבר
לגודל מעלת קדושת המקום
והזמן המתאחדים אז בחד קטירא,
ומעירים את לב האדם בכיסופין
ואש קודש לבכות ולהתאבל על
שריפת בית אלקינו, ועל העלמת
אור הצדיק הקשה כפליים כמ"ש
חז"ל. בנוסף לזה, אם יחפש
ויבקש, ימצא את התורה המונחת
בקרן זוית, ויזכה לראות שם את
חשובי אנ"ש מסלתה ומשמנה
של עיר הקודש, העובדים את
ה' בהצנע לכת, ועוסקים בתיקון
חצות והתבודדות, בתורת הנגלה
והנסתר, באמירת תהילים, שיר
השירים בחמימות, וריקודים
להמתיק הדינים מעל כל ישראל.

חברי הכולל מציינים, כי בנוסף
לכל המעלות הרבות כשזוכים
לבוא לכותל המערבי בעת חצות
הלילה, זוכים גם להישמר מכל
מיני מרעין בישין, שכפי הדרך
שטבע הקב"ה בעולמו מוכרח
שסביב רשעים יתהלכון, אבל בעת
חצות הלילה האוויר נח נקי וזך,
ושמור מכל פגע.

התקשרותם של אנשי
שלומנו אל ירושלים
עיר הקודש ומקום
שריד מקדשנו, ימיהם
כימי חסידי ברסלב
בפלטין של מלך,
בימים בהם אנו שופכים
שיח לבניין בית המקדש
וכיאת משיחנו יצאנו
לשמוע את המיית
לבם של המסתופפים
בצל הכותל המערבי
העומדים בבית ה'
בלילות ולשמוע סיפורי
הוד על זקני החסידים
ששפכו כאן לבם
כמים בגעגועים בתיקון
חצות | כי רצו עבדיך
את אבניה
| י.ברנר |

וזהו עייני ולבי ששם

ה'מקום' שמעל ל'מקום'

אלפי שנים שעיני של כל ישראל נשואות בערגה וכיסופין למקום הקודש והמקדש מאז נשאר לפליטה, ושכינה לא זזה משם, ובכללם אנשי חסידי ברסלב חשו תמיד קירבת אלוקים יתירה במקום אדמת קודש זה, בעיניהם אין זה 'מקום קדוש' גרידא כשאר מקומות הקדושים, כי אם בית אלקים - וכל העולם כולו עם כל המקומות שבו כולם כלולים במקום זה, אשר בעצם אינו בבחינת 'מקום' כלל כפי שמבאר מוהרנ"ת בלשונו הזהב: **כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וִירוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְקֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים שְׁשֵׁם כָּל הָעָשׂוּר קְדוּשׁוֹת הֵם סְמוּכִים בְּיוֹתֵר לְבַחֲנֵית לְמַעְלָה מִן הַמָּקוֹם, וְעַל כֵּן הֵם בְּבַחֲנֵית מַעֲט מַחְזִיק אֶת**

ר' יעקב מלמד, לידו יבלח"ט ר' מאיר לוינזון בשיחת חברים כותל המערבי

ובמיתתם נקראים חיים.. וכביכול פן השכינה לא זזה מכתל המערבי לנצח, כי גם פשהמקדש שוממים, בקדשתם הם עומדים לעדי עד, כי היה בנין עדי עד בענין זה, וכביכול כמו צדיקים שהם חיים וקיימים לעדי עד. ובהמשך הדברים אף מעורר ומזרז: ועל פן הוא דבר גדול מאד לילך גם בזמן הזה לכתל המערבי שהשכינה שם הוא - ואדרבה יותר חשוב מזמן שבית המקדש היה קיים כמוכא בפסרים. ומסיים: וגם בזמן הזה עדין עיני ה' ולבו שם כל הימים והשכינה לא זזה מכתל המערבי הקדושה לנצח כמאמר חז"ל. והוא תקון גדול גם בזמן הזה לילך לשם, ותקון לפגם הברית כי הצדיק דר אצל כתל המערבי תוכב"א.

שיעור בכולל

"עיקר מקומו במקום הקודש"

לא לחינם בחר לו משיח ה' את בית ה' לדור ולשכון שם, מפני שכל עיקר ענינו וחשקו הוא להחזיר את בני ישראל לעבודת הבורא ולקרבתם ברחמים לאביהם שבשמים, וכפי דברי מוהרנ"ת הק' לעיל, ומתוך דבריו שמענו כי הצדיק ממשיך הארה ממקום המקדש להחזיר את כל ישראל למוטב, אשר זה כל עסקו בזה העולם, כמבואר בדבריו הקדושים הרבה, וכמו שאנו רואים ביותר בדברי הרב מטשעהרין בספרו פרפראות לחכמה (סוף תורה ט"ו) ז"ל: **בַּאֲתֵי לְהַעֲרִי לֵב הַמַּעֲשֵׂן שְׂשִׁיטִים לְבוֹ הַיִּטֵּב לְמַאֲמְרֵי הַקְּדוּשִׁים ז"ל, שְׁעַל פִּי רוֹב מְדַבְּרִים מַעֲשֵׂן עוֹלָם הַתְּקוּן וּמַהֲשִׁיכֵת הַהֲנַהֲגָה שְׁלֵעֲתִיד, וּמַהֲנַאֲוֵלָה הַעֲתִידָה לְבוֹא בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה, כִּי זֶה כָּל חַפְצוֹ וְכָל יִשְׁעוֹ ז"ל לְהַאֲרִי אֲהַמֵּת בְּעוֹלָם, וְלַהֲמַשִּׁיךְ הָאָרֶז שְׁלֵמָה וְאַמְתִּית מַעֲשֵׂן הַהֲנַהֲגָה שְׁלֵעֲתִיד. וּבַהֲמַשִּׁךְ דְּבָרָיו, אַחַר שִׁמְבִיא לְזֶה דּוּגְמָאוֹת מַט"ו הַתּוֹרוֹת הַרְאִשׁוֹנוֹת בְּלִיקוּטֵי מוהר"ן מְסִיִּים בְּזֶה הַלְשׁוֹן: הָרְאִיתִךְ לְדַעַת אִיךְ שְׁכַלְס סוֹבְבִים וְהוֹלְכִים עַל סוּד עוֹלָם הַתְּקוּן וְהַנְּהַגָה שְׁלֵעֲתִיד וְהַגְּאָלָה הַעֲתִידָה וּבִיאַת הַמְּשִׁיחַ וּבְנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וּרְבִנו הַקְּדוּשׁ זְצוּק"ל מִתְחִיל לְדַבֵּר כְּפִשְׁטוֹ מַעֲשֵׂנִים הַמְּכַרְחִים לְכָל אָדָם כָּל אֶחָד כְּפִי מְדַרְגָּתוֹ, וְנִכְנַס מַעֲשֵׂן לְעֵינֵי עַד שְׂבָא לְדַבֵּר מַעֲשֵׂנִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים מְאֹד מְאֹד,**

זֶה הַתְּקוּן. סוֹף כָּל סוֹף יִגְמַר דָּוִד שֶׁהוּא מְשִׁיחַ אֶת שְׁלֹו וְיַחְזִיר כָּל יִשְׂרָאֵל לְמוֹטֵב, מֵאַחַר שְׁכַבְר עֵמֶד שֵׁם הָאָרוֹן - נִשְׁאָר הַהָאָרֶה בְּקִבְעוֹת. וַיֵּשׁ כַּח לְצַדִּיקֵי הַדּוֹר גַּם עִתָּה לְהַמְשִׁיךְ הַהָאָרֶה מִשָּׁם עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל עַד שִׁיחְזוּר לְמוֹטֵב. (בְּצִיעַת הַפֶּתַח ה' ג). מובן אם כן מדבריו הקדושים שלא זו בלבד שמקום המקדש לא נחרב ונשאר קיים, אדרבה, עדיין הוא עומד ומקיים את כל העולם כולו, וגם עתה יש בכח רבינו הקדוש - צדיק הדור, להמשיך משם הרהורי תשובה ומחשבות חרטה מטהרות שיכולות להחזיר את כל ישראל למוטב. והראיה, כי גם על פי ההלכה, קדושת בית המקדש קיימת בזמן הזה, כאשר מבואר בתוך דברי ר' אברהם ב"ר נחמן (בשיחתו שהובאה בחכמה ותבונה ג'), שהרי: **הַנִּכְנַס לְמִקְדָּשׁ בְּזָמַן הַזֶּה חֲזִיב כְּרַת, וְאָמְרוּ רַז"ל אָמַר רַב בִּיבִי אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִי כָּל הַרוֹקֵק בְּהַר הַבַּיִת בְּזֶה הַזְּמַן כְּאִלּוּ רוֹקֵק בְּבֵית עֵינֵי שְׂנֵאֲמַר וְהָיוּ עֵינָיו וְלִבֵּי שָׁם כָּל הַיָּמִים עַל כֵּן שָׁם גַּם הַיּוֹם עַקֵּר הַחַיּוֹת וְהַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה לְנַצַּח כְּמַשְׁכֵּן הַנְּשִׁמָּה בְּמַח וְהָרוּחַ בְּלֵב, וְעַל כֵּן בְּזֶה הַקְּדוּשׁ כְּתוּב: יְרוּשָׁלַיִם לְבָא דְכָל עֲלָמָא.**

מקום המקדש לא רק שנשאר בקדושתו, אלא אף הוסיף קדושה על קדושתו בזמן החורבן כאשר דיבר בקדשו ר' אב"ר (בשיחה הנ"ל): והנה גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם,

הַמְּרַבָּה, וְעַל כֵּן אֵין שׁוּם מָקוֹם צָר בִּירוּשָׁלַיִם, וְהַבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ שְׁקָדוּשׁ בְּיוֹתֵר שָׁם הָיָה בְּיוֹתֵר בַּחֲנִינָת מוּעֵט מַחְזִיק אֶת הַמְּרַבָּה, כִּי אֲבֹן שְׁתֵּיהָ שְׁהָיָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ מִשָּׁם הוֹשִׁתָּה הָעוֹלָם וּמִשָּׁם נִתְפַּשֵּׁט הַמָּקוֹם שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, וְהַנְּקָדָה שֶׁל הָאֲבֹן שְׁתֵּיהָ הוּא בְּתַכְלִית הַמַּעְלָה שֶׁל בַּחֲנִינָת מַעֲט מַחְזִיק אֶת הַמְּרַבָּה, כִּי שָׁם בְּאוֹתוֹ הַנְּקָדָה כָּלוּל הַמָּקוֹם שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ.. (לִקוּלָה צִיצִית ג' יא)

וגם בימינו אנו, שאמנם 'בית' המקדש חרב, אך 'מקום' המקדש עצמו שהוא היסוד והעיקר - לא חרב וגם לא יחרב לעולם ומכאן סוד כוחו האדיר, כי העקר הוא היסוד של הקדושה שהוא בחינת המקום והיסוד של הבית המקדש שמצא דוד שהוא בחינת משיח שעל היסוד הזה נבנה הבית המקדש פעמים, ואף על פי שבעונותינו הרבים התגברה הסטרא אחרא והיכלי התמורות שהחריבו את הבית המקדש שתי פעמים, אף על פי כן לשוא עמלם, כי היסוד לא יחרסו בשום אופן בעולם, כמו שכתוב זאת מנוחת עדי עד פה אשב כי איתיה. (ברכת הודאה ו' סח)

שכן, המקום של הבית המקדש אי אפשר לקלקל בשום אופן, כי בשלמא 'הבנין' שבנה שלמה אפשר להחריבו כאשר היה בעונותינו הרבים, אבל 'מקום הבית המקדש' שמצא דוד, זה אי אפשר לקלקל, ומאחר שאי אפשר לקלקל

הַנְהִיגָה שְׁלֵטָתִיד וְסוּד עוֹלָם הַתְּקוּן, וְרִצּוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵינוּ הָאֲרֶז מִזֶּה גַם בְּזֶה הָעוֹלָם וּמִמִּילָא תִתְקַרֵב הַגְּאוּלָּה עַל יְדֵי זֶה, וְיִבּוֹא הָעוֹלָם לְשִׁלְמוֹת תְּקוּנוֹ. מובן שכל ענייניו של הצדיק האמיתי בזה העולם השפל, להאיר כזה אור צח של אמת בעולם שהוא מעין הגאולה העתידה - הצדיק ממשיך ממקום המקדש אור וחיות ממין מיוחד כמו שיהיה לעתיד, כבר בימינו אנו.

ומענין לענין באותו עניין, חזינו, כי אחר שגילה רבינו הק' את תורה כ' על מעלת קדושת ארץ ישראל, יצא מפי קדשו מאמר הדרכה נצחי לדורות: **מִי שְׂרוּצָה לְהִיּוֹת יְהוּדִי דְהֵינּוּ לִילָף מִדְּרָגָא לְדְרָגָא אִי אֲפָשֵׁר כִּי אִם עַל יְדֵי אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל.** ובעניין זה סיפר מוהרנ"ת (חיי מוהר"ן ט"ז) כי **אַחַר שֶׁגִּמְרָה הַתּוֹרָה שְׂאֵלְתִי אוֹתוֹ מִה כְּנֻגְתְּכֶם בְּמַה שֶׁאַמְרַתֶּם שְׂאֲרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא גְדוּלָּה כָּל כֶּף וְשִׁזָּה עֶקֶר נִצְחוֹן הַמְּלַחְמָה. וְעַכְרָ בִּי וְעַנְהוּ וְאָמַר כְּנֻגְתִּי אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל הַזֹּאת בְּפִשְׁטוֹת עִם אֱלוֹ הַבְּתָיִם וְהַדִּירוֹת (וְאָמַר בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכֶּנֶז בְּזוֹ הַלְשׁוֹן אִיךָ מִיין טַאקֶע דָּאס אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל מִיט דִּיא שְׂטִיבְקֶער מִיט דִּיא הַיִּצְעֶר).** כלומר שכל כְּנֻגְתוֹ בְּמַה שֶׁהָאֲרֶץ בְּמַעֲלַת אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּנֻגְתוֹ כְּפִשְׁטוֹ עַל אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל הַזֹּאת שְׂבָנִי יִשְׂרָאֵל נוֹסְעִים לְשָׁם, שְׂרִצּוֹנוֹ שְׂכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל כָּל מִי שְׂרוּצָה לְהִיּוֹת אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּאֵמֶת (סע לארץ ישראל, ואף על פי שיש לו מניעות רבות על זה, ישבר כל המניעות וילך לשם כי זה עקר נצחון המלחמה כשזוכין לבוא לארץ ישראל וכו':

ואם על בתים ודירות הבנויים ברחבי ארץ הקודש מדן ועד באר שבע, הייתה כוונתו בפשיטות, קל וחומר לענייננו, כשגם הכותל עצמו והאבנים שאותם אנו רואים בעיני בשר, הם הם אלו המכילים את הסגולה הפלאית של ארץ ישראל ובעשרת מונים יותר, שהרי מקומם הקדוש הוא אותו מקום עם קדושה נצחית שממנה שואב הצדיק את כוחו להשיב דלים וריקים כמונו לאבינו שבשמים, וכבר ידועה התבטאותו המדהימה של ראב"ן אודות הימצאותם של רבינו והצדיקים בכותל המערבי (שיש"ק ח"ג תפח) **בְּכַתֵּל הַמְּעֻרְבִי שֶׁם שׁוֹרָה הַשְּׂכִינָה, וְהַצְּדִיקִים הֵם אֲנָפִי שְׂכִינָתָא, כְּמוֹבָא בְּזֶה, אִם כֵּן הָרִי רִבְנוֹ וְכָל הַצְּדִיקִים נִמְצָאִים שָׁם...** ומדברינו מובן, שהקשר והחיבור למקום

שריד בית מקדשנו מתעצם ומתעלה במיוחד אצל אלו שזכו לאיזו הרגשה בגדולת רבינו הק', והבוכה ומתאבל על חורבן בית המקדש מקבל כח והבנה כלשהי בגדולת הצדיק, כי שניהם עולים בקנה אחד, כמבואר.

ומסופר על מוהרנ"ת שפעם כששבת בטשערין בשבת חזון, הפליג בדיבורו מנוראות גדולת רבינו ז"ל והאריך בזה מאד, ובשולחן היסב עמו גם הרב שמואל יצחק מטשערין ז"ל, ובשמעו הפלגות עצומות אלו תמה ושאל: ר' נתן, מניין לוקחים דיבורים כאלו? כאומר לו, גם אני הייתי אצל רבינו ז"ל, ומעולם לא שמעתי הפלגות ושבחים כאלה. אמנם מיד למחרת בתשעה באב שחל ביום א' ראה את עבודת הקודש של מוהרנ"ת באמירת הקינות ואיכה, (שכידוע היה נכנס למרתף מתחילת ליל ת"ב ועד חצות היום, ובוכה ומתאבל בבכיות עצומות ובכאב נורא על חורבן הבית הגדול והקדוש) או אז ענה ר' שמואל יצחק ואמר: כעת מובן מהיכן הוא שואב הוא דיבורים אלו, המקונן כך ומתאבל כך על ביהמ"ק, לו נאה ויאה לדבר בגדולתו של רבינו.

וכל כך למה? כי **כְּשִׁזָּה הַצְּדִיק, שְׁהוּא הַיְפִי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, נִתְפָּרַס וְנִתְגַּדַּל בְּעוֹלָם, אִזִּי נִפְתָּחִין הַעֵינַיִם שֶׁל הָעוֹלָם.. וּבְשִׁבִיל זֶה נִקְרָאִים הַצְּדִיקִים עֵינֵי הָעֵדָה.. וּבֵינֵי הַמְּקַדָּשׁ הוּא גַם כֵּן בְּחִינַת עֵינַיִם, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב גְּאוֹן עֵזְכֶם, מִחֻמַּד עֵינֵיכֶם.. וְעַל כֵּן שְׂקִיעַת הָאֹר בְּמַעְרָב, כִּי עַל יְדֵי הַבְּכִיָּה מְסַתְּלֶק מְאוֹר עֵינַיִם, שְׂזָה בְּחִינַת שְׂקִיעַת הָאֹר כְּנֻגְתִּי וְזֶה בְּחִינַת 'כְּתֵל הַמְּעֻרְבִי', שְׂשָׁם הַשְּׂכִינָה בּוֹכָה וּמִיִּלְלַת עַל חֲרֻבֵי בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, כִּי בְּמַעְרָב שָׁם ר' חַל מ'בְּכָה עַל בְּנֵיהָ.. לְשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשָׁה - תִּיבּוֹת בּוֹדּוֹת מִתּוֹךְ הַתּוֹרָה הַגְּדוּלָּה 'בְּרַאשִׁית - לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל' בְּלִיקוּטֵי מוהר"ן תִּנְיָא סִימָן ס"ז, הַשְּׂגוּרָה בְּפִי כָל בְּרַסְלָב'ר חֲסִיד בְּכָל עֵת וּבְפֻרְט בִּימֵים אֱלוֹ, אֲשֶׁר מְכַלֵּל דְּבָרָיו לְמַדְנוֹ מֵעַט מֵרַחוּק עַל גּוֹדֵל הַקֶּשֶׁר וְהַחִיבּוּר בֵּין הַצְּדִיק הָאֲמִיתִי לְמִקּוֹם הַמְּקַדָּשׁ.**

השייכות הנצחית עם הכותל

הקרב הנצחית לצדיק חי עלמין היא זו שתמיד הניעה את אנשי שלומנו חסידי ברסלב להתרפק על אבני הכותל בכל עת מצוא, ולהיות עיניהם

ולבם שם כל הימים, מה גם שהיו שנים שלא זכו להגיע לשם, והמניעות הגבירו את החשק, והרצונות והכיסופים גברו עד שפרצו מחיצות של ברזל, היה זה בשנת תשכ"ז כשהתאפשר מחדש התפילה בכותל, וכלל אנשי שלומינו עפו כיונים אל שערי ציון, כשנתרבו באי הכותל לקח עצמו החסיד ר' אברהם יעקב גולדרייך להפריד בין הגברים לנשים והקים מחיצה ועד היום הפרדה זו קיימת במקום בזכותו, גם במירון היה הוא זה שהעמיד את המחיצה המפרדת בין הגברים לנשים, באותם ימים התחיל ר' נחמן רוסישער בהנהגה לזכות יהודים הבאים לשפוך לבם בכותל ולאסוף מהם צדקה, ובזה היה משלם דמי מונית שיצא מידי לילה בחצות אל עבר הכותל, בסניעה זו השתתפו ר' שמואל שפירא ובנו ר' נתן דוד, ר' צדוק גרינוואלד, וכן להבחל"ח ר' מרדכי ברא"ל שפירא, מאוחר יותר זה גדל והתרחב עד שנפתח הכולל עד היום הזה.

ברסלב'ר כולל חצות

בשיחה עם ר' מרדכי המשמש היום בקודש כראש הכולל, מעלה הוא בזכרונותיו את אותם הלילות המתוקים הכותל היה ריק מנפש חיה, בעוד הפנימית סגורה ור' יוסף לייב זוסמאן אומר שם תיקון חצות, ר' יוסף לייב יהודי מורם מעם היה, ובצעירותו קבע את משכנו בין אנ"ש ומהם קיבל הנהגות רבות בעבודת ה', זכורה לטוב ספירת העומר שלו שהיתה נאמרת כמנהג אנ"ש בקולי קולות והשתוקקות עד כלות הנפש. לכותל נהג לבוא פעמיים ביום, בזמן מנחה ומערב, וכמוכן בחצות הלילה, אז היה נושא את קולו בנהמה אדירה ובכי עצום עד שאחד מגדולי האדמור"ם התבטא, כי אחת הסיבות שגרמו לביאתו לארץ ישראל, היתה כדי לזכות לשמוע את מתק קולו ובכיתו של ר' יוסף לייב.

שח לנו ר' מרדכי כי ייסודו של הכולל התגלגלה בזמן שהגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל הגיע לגבורות וחלה ונחלש, וכמה מתלמידיו ואוהביו החליטו לדאוג למניין ליד שריד בית מקדשנו שיתפללו וילמדו לרפואתו, פנו הם לה"ה ר' יוסף מייער שפנה לידידו ר' אברהם סלונים מאנשי ירושלים, שידע כי לעניין זה יש כתובת אחת - חסידי ברסלב, ר' אברהם יצ

ריקוד בכולל

הנגיד ר' אברהם בוך ע"ה שהלך לעולמו לא מכבר, היה תומך קבוע באמירת התהילים היומית והיה מתנה שיאמרו אחרי טבילה במקוה דייקא. בסיומו של השיעורים פוצחים חברי הכולל בריקוד שמחה להמתקת הדינים והמשכת ישועות לכלל ישראל בכל מקום שהם.

גם על נסיעות לקברי צדיקים לא מוותרים כולל המפורסם, כך מידי ליל שישי נוסעים חברי הכולל בצוותא להר ציון מקום קברי מלכי בית דוד ואומרים שם את ה'תיקון הכללי', כמו"כ בהילולא דצדיקא כמו רחל אמנו והאור החיים ועוד, נוסעים להשתטח ולהתחנן על קברם לזכות לגאולה השלימה בקרוב. כמובן שבז' אדר נוסעים למירון ועל הדרך 'חוטפים' עוד קברי צדיקים בטבריה וכו', גם לנסיעה בצוותא לאומן זכו חברי הכולל ביום מן הימים.

גם הרה"ח ר' מיכל דורפמן היה נוהג בכל ער"ח לבוא לכותל ולנסוע עם האברכים למערת המכפלה וקבר רחל, ולאחר פטירתו לקח על עצמו הרה"ח ר' נתן מיימון להמשיך במנהג זה, ומשלם לאברכי הכולל שיסעו מידי פעם להעתיר עבור הכלל והפרט.

לנגד עיני כל אברכי הכולל ובאי הכותל המערבי עדיין עומדת דמותו המופלאה של החסיד ר' נתן דוד שפירא ז"ל שהיה עובד את ה' בהצנע לכת במקום קדוש זה תמידין כסדרן, הוא היה מספר ששמע מזקני הדור העבר שבכותל המערבי ליד הכניסה לקשת ווילסון בפינה (במקום שישב שם אביו ר' שמואל ז"ל כמו שרואים בתמונה המפורסמת) שם התרחש הסיפור המובא בשבחי האריז"ל על ר' אברהם הלוי זצ"ל, שראה את השכינה בלבושי שחורים בוכה בדמעות וכו', ובזכות זה ניצל זכה לאריכות ימים ע"ש.

ונסיים בדברי מוהרנ"ת במכתב שכותב מעיר בארדיטשוב - ביום שבעה עשר בתמוז (שנת תר"א) וְנִזְכָּה לְפָקֵחַ עַל דְּרָכֵינוּ וְלִהְרָגֵיִשׁ גְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ בְּלִבָּנוּ שְׁזָה עֶשֶׂר צָרַת הַחֶרֶב וְהַגְּלוּת. וְנִהְיָ בְּכָלל הַמִּתְאַבְּלִים עַל זֶה עַד שְׁנִזְכָּה לְרְאוֹת בְּשִׁמְחָתָהּ...

ואחר כל הדברים שהבאנו לעיל, נבין מעט מן המעט את מה שהוא כותב בהמשך המכתב, בזה הלשון: וְגַם בְּכָל יוֹם יָנַחַם וַיִּשְׁמַח אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׁמְחָתוֹ הָאֲמִתִּית מֵה שְׁזָכְנוּ לְהִיּוֹת בְּכָלל בְּנֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם. וַיֵּשׁ בְּזָה הַרְבֵּה, וּמְאֹלֶךְ תְּבִין מַעֲט מִהֶרְבֵּה... ואם גם מעט אין אנו מבינים אבל אפס קצהו תראה, שמי שעינו ולבו שם כל הימים, והיה תלמידו כבנו של רוח אפינו שבחר בציון לשכון ולדור שם, ורק לפי שְׁעָה רוּעָה בְּבִרְסָלָב וְכִיזָא, לו נאה ויאה להיקרא גם בעת שהותו בבארדיטשוב (באופן עראי וזמני) בשם בני ציון וירושלים, ועוד זאת, שזה יהיה שמחתו ונחמתו בתוך ימי בין המצרים... ממקומך מלכנו תופיע, ותמלוך עלינו מהרה כ"י מחכ"ם אנחנו לך, ועיננו תראינה גדולתינו ותפארתינו בבית רוח אפינו משיח ה', בב"א ■

קשר עם הר"ר ר' אליעזר גלבך שיחיל בבקשתו לפתוח כולל שילמדו בחצות כותל, ר' אליעזר הפנה אותו אל הר"ר ר' ישראל הירש ז"ל שניאות לקבל לידי את ניהול הכולל. מידי לילה עולים היו האברכים להסעה מיוחדת, כשכבר בדרך, היה כל אחד מהם עסוק ראשו ורובו בעניני עבודת ה' שלו, זה בלימוד וזה באמירה או תפילה חרישית, וכמובן שהיו מתפללים לרפואת הגאון ר' משה זצ"ל.

גם אחר פטירתו של ר' משה המשיכו אנשי חו"ל לתמוך ולהחזיק את הכולל כשר' יוסף מייער קיבל על עצמו את דאגת הכולל, כך גדל ועלה מספר האברכים הזוכים ומגיעים מידי לילה לומר תיקון חצות ותהילים ולהתבודד נוכח פני ה', גם ר' שמואל שפירא נהג להצטרף מידי לילה ללומדי הכולל, והיה אומר תיקון חצות ומשיח את ליבו שעה לפני ה' וחוזר, בעוד שאר האברכים נשארים עד סיום הכולל.

לימים כשהפסיקו נדיבי חו"ל את תמיכתם, נמצא בהשגחה פרטית יהודי מתל אביב שביקש שילמדו משניות תמורת תמיכתו וכך בס"ד המשיך את קיומו, גם בימינו אנו ממשיך הכולל לפעול כשתמיד נמצאים מרחבי העולם תורמי פדיונות שצריכים ישועות ויודעים כי המקום והזמן קא גרים לישועות וכמ"ש בליקוטי מוהר"ן (תורה קמ"ט) **חצות הוא מסגל כמו פדיון, פי הוא המתקת הדינים**, חברי הכולל מספרים על נסים ונפלאות שהיו בזכות הפדיונות הללו, אף ר' מיכל דורפמן נוהג היה להעביר לאברכי הכולל את שמות תומכי כולל אור הנעלם שיתפללו עליהם תוך שהוא תומך מכספו בהחזקת הכולל.

גן עדן התחתון

סדרי הכולל - עליהם ניתן לומר כי הם בבחינת למעלה מן הזמן, בזמן מועט יחסית נלמדים כמה סדרים, בתחילה סדר משניות מפי הרה"ג ר' נחמן זאב פראנק שליט"א, וקדיש עבור נשמות ישראל,

לאחר מכן סדר תפילות ותיקונים, או תיקון חצות כל אחד לפי התעוררות לבבו, שבסיומו מושמעים כמה שיעורים שיעור ללימוד הקבלה (בעבר מפיו של הרב ר' פישל אייזנבך ז"ל ראש ישיבת שער השמים) ליקוטי מוהר"ן, ליקוטי הלכות, הלכה, לאחריהם פותחים האברכים באמירת תהילים, שיר השירים, ולעיתים אף פרק שירה

וְעַל כֵּן שְׁקִיעַת
הָאֹר בְּמַעְרָב,
כִּי עַל יְדֵי
הַבְּכִיָּה מִסְתַּלֵּק
מְאֹר עֵינַיִם,
שְׁזָה בְּחִינַת
שְׁקִיעַת הָאֹר
כַּנִּי"ל. וְזֶה בְּחִינַת
'כֶּתֶל הַמַּעְרָבִי',
שֵׁשׁ הַשְּׂכִינָה
בּוֹכָה וּמִיִּלְלָת
עַל חֶרְבֵּן בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, כִּי
בְּמַעְרָב שָׁם
רָחַל מְבַכָּה
עַל בְּנֵיהָ..

נבוכדנאצר וגם כלתה נפשי לחצרוזת בית ה'

בשיחה מיוחדת ומרוממת ל'אבקשה', מעלה הרה"ח ר' יעקב רייכר שליט"א משגיח בישיבת ברסלב ב"ב בימים ההם זיכרונות נסוכי הוד קדומים, אודות החסיד המופלא ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל - אשר דבוק היה כל ימיו בנקודת האמת, מתוך להט פנימי של התקשרות לחסידי קמאי, זקני חסידי ברסלב מאומן של מעלה, שהיו דבקים בהשי"ת בכל נימי לב ונפש, בלי להביט ימינא ושמאלא | ל"א שנים להסתלקותו

מרדכי לוי

תמונות: ארכיון ישיבת ברסלב

אבקשה

ר' לוי יצחק בנדר בדרך לכותל המערבי

והיו הסיפורים והמעשיות מעוררים ישנים מתרדמתם, מקבצים סביבו זקנים עם נערים הצמאים לספוג אל קרבם ניחוחות של עבודת ה' קדומה, כפי שנמסרה מדור לדור - ומחלחלים אל הלב תשוקה להתרוממות וכמיהה להתעלות, בדרכי פשטות ותמימות, בקיום העצות ולימוד התורות.

ובסיום השיעור, כשהיו השומעים מתקבצים סביבו ויוצאים לרחובה של עיר כאשר הם מסבבים אותו בעיגול של התעניינות ורצון לשמוע עוד, היו מתכרמות פניו והיה מניף ידו בביטול: וכי 'מפורסם' עשיתם ממני?! וכי מה אני ומי אני?! לכו נא עבדו את ה'.

לרגל מלאות ל"א שנים מהסתלקותו, ביקשנו לשמוע מפי הרה"ח ר' יעקב רייכר שליט"א, אשר ששימש כמשגיח בישיבת ברסלב בני-ברק והיה

כל הימים, מאז שעלה הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל לארץ הקודש, נטל על שכמו את תפקיד הנחלת המורשת אשר ראו עיניו באומן לדור אחרון - ומאז לא פסק פומיה מלספר. לספר כיצד אמורים להיראות חיים של עבודת השי"ת לאור רבינו הקדוש. לספר מה היא מידת האמת שדבקו בה חסידים אמיתיים בדור הקודם. לספר כיצד נמלטו כמפני אש אוכלה מכל שמץ ונדנדוד של כבוד ופרסום. לספר כיצד הקפידו על קיום עצותיו של רבינו הק', בעקביות ובאמונת עוז.

לא כמוכיח בשער, ולא כמגנפנף באזהרה - כי אם כאדם המספר סיפור, ומתאר בטוב טעם עד כמה מתוק הוא האור ועד כמה ערב הוא לנפש. ובין סיפור לסיפור, ובין מעשיה למעשיה, ירד וטבל בזכרונות הוד קדומים ועלה מהם כאשר מפיו קולחים תיאורים מדוקדקים, מלאי חיים וחוץ, אודות חסידי קמאי, אריות שבחבורה, אותם זכה להכיר באומן עיר מחצבתו.

מגוונים בעבודת השי"ת, שלא כמו בשיחותיו במירון וכיוצא בזה, שעורר את הלבבות לקיום ב' העצות שיקדו בלבבו כאש תמיד לא תכבה - הלוא המה: חצות והתבודדות.

השומר 'אמת' לעולם

כיצד היה ר' לוי מוסר את שיעוריו?

את שיעוריו השתית ר' לוי יצחק סביב נושא מסויים בעבודת ה' אודותיו חפץ לדבר, כגון: אמת, הברחה מן הכבוד, התעוררות והתחזקות בתפילה וכל כיוצא בזה. היה פותח ומדבר סביב אותו נושא וברצותו להמחיש את הדברים היה מסבבו בסיפורים השמורים בזכרונו מן האריות שבחבורה אותם זכה להכיר באומן. המעשיות לא היו אלא כלי שהיה נקוט בידיו כדי לבסס את המסר ולהמחיש את הצורה בה עלינו לחיות, באופן מעשי.

באותו ענין היה מוסיף ומספר מעשה שאירע עם ר' אברהם בר"נ - שפעם כאשר נעמד לבילי שבת לערוך קידוש, עמד כך בשתיקה בדביקות זמן רב כדרכו, וכשבן אחותו שהיה דברן מטבעו

רבי לוי יצחק בשעת מסירת שיעור בבית המדרש במאה שערים (בא"ת)

שוחח בקול, אחד מגדולי אנ"ש שנכח שם קרא: "שא!" כדי להשתיקו, ומיד ראו כיצד פני ר' אברהם משתנות ותיכף עשה קידוש, ולאחר מכן כשהיה ביחידות עם אותו גדול מאנ"ש, הביע צער בפניו על ה"שא", אפילו הכבוד המועט הזה היה לו לצנינים

ר' לוי יצחק בשעה שהיה מספר - כמו קמו ועמדו לנגד עיני רוחו פרטים ופרטי פרטים, והיה מספר בחיות ובמוחשיות, באופן שהחדיר את הדברים אל הלב וחקקם בעומק הנפש. עד היום צרובים בעצמותיי סיפורים רבים ששמעתי ממנו...

בקשר אדוק עם רלוי"צ אודות הישיבה ודרכי ההנהגה עם הבחורים, כדי לקבל מפיו פניני דעת ואבני חן - למען נשבצם גם אנו על לוח לבנו ונחלחל אל נפשותינו מעט מטעמו של אותו יין משומר שהיה גנוז באוצרותיו של ר' לוי יצחק מדור דור.

'אוהל יעקב' דחסידי ברסלב...

האם הכרתם את ר' לוי יצחק מיד עם התקרבותכם לרבינו הק'?
לא.

התקרבותי לאורו של רבינו הק' בהיותי כבר שיתסר. למדתי אז בישיבת "אוהל יעקב" הבני-ברקית ויחד עם חברים רבים נמשכתי ללמוד בספרי רבינו הק', בפרט בספרים 'משיבת-נפש' ו'השתפכות הנפש', בהם הרגשתי כי מצאתי את שאהבה נפשי.

באותה תקופה התקרבו רבים רבים מבני הישיבה לרבינו הק'. בשיעור שלי כמעט כל הבחורים התקרבו לברסלב. באו הדברים לידי כך שאנשי הצוות בישיבה טענו שאפשר להחליף את השלט "אוהל יעקב" ולהניח תחתיו שלט "ישיבת ברסלב".

חבר הביא חבר, והדבר לא נשא חן בעיני ההנהלה הרוחנית של הישיבה, שהחליטו לעשות לדבר סוף. עקב החלטתם זכיתי לעבור - יחד עם קבוצה גדולה - ללמוד בישיבת 'ברסלב ב"ב', בה זכיתי לשמש לאחר שנים כמשגיח.

היכרותי עם ר' לוי יצחק החלה בהיותי בגיל תשע עשרה בערך. אני וחברים נוספים היינו עולים בקביעות, מידי יום חמישי, על אוטובוס ועושים את דרכינו מבני ברק לירושלים - להשתתף בשיעור הקבוע שמסר ר' לוי יצחק מידי ליל שישי.

מאז זכיתי לשמוע פעמים רבות, בהזדמנויות רבות. אולם השיעורים הללו היו ייחודיים יותר, מכיוון שבהם שוחח ר' לוי יצחק על נושאים

**ר' אברהם בר"נ
שבהזדמנות
כלשהי כאשר
נעמד על הבימה
לפני הקהל
להשמיעם דרשה,
ניגש אדם לבימה
ודפק עליה בעז,
על מנת להשקיט
את הקהל. נענה
לעומתו בחתירתו
האופיינית
לאמת: "וכי נדמה
בעיניך שכעת
אתה תנחיל לי
כבוד, וכאשר
אתה תשמיע
מדברותיך בפני
הקהל אני יחזיר
לך בהנחלת
כבוד?! לא ולא!"**

אהבת אמת. ר' לוי יצחק יחד עם ר' שמואל שפירא

איזהו ברסלב'ר חסיד אמיתי

באופן כללי חתר ר' לוי יצחק בשיעוריו להעמידנו על האמת - לבל נעשה מעיקר טפל ומטפל עיקר, שנעמיד לנגד עינינו, כמידת חסידים הראשונים, את המטרה האחת והיחידה - הלוא היא עבודת שמיא, ורק אותה נחתור להשיג, בלי להביט ימין ושמאל, בלי להתפעל מאיש, ובלי להתעסק עם גינוני כבוד ושאר דברים של מה בכך.

אמת ללא פשרות. במסירת שיעור

ישיבת ג.נ.

זו היא דמות של ברסלב'ר שיודע לסבול ולשאת למען האמת.

כך אילפנו ר' לוי יצחק בינה - להבין כיצד היא דמות דיוקנו המקורית של ברסלב'ר חסיד - היודע את אשר לפניו וממוקד במטרה אליה מועדות פניו. לא מביט לצדדים, לא מתפעל ממניעות של הבל, מפיסות אשפה המושלכות לעברו. פוסע הוא בשתיקה, בדומיה, בלב שלם וזך, מבלי שיחוס ולו לרגע על כבודו הנתון לבזיון ולמשיסה.

נאה דורש נאה מקיים - כדרכו בקודש כמעט בכל נושא שדיבר, הורגש בחוש כי ממעיניו הפנימי דולה ומשקה. ואכן ראינו בחוש עד כמה רבה היתה סלידתו ובריחתו מפני הכבוד שהיה לו לזרא.

כאשר האנשים שבאו לקבל הימנו דעת, כיבדוהו בצורה חריגה, התרעם והשתומם כנגדם. אם המבוקש הוא לקבל רוחניות, לשמוע אמרים משיבי נפש - אדרבא, מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. "ומקבלין דין מדין" נאמר. אולם מדוע מבקשים אתם להפכני למפורסם? חבר אני בין החברים... זה היה היחס...

הוא היה אומר: לא די בכך שהכבוד והפרסום אינם מכבדים, אלא אף הינם מציקים ודוקרים כמחט בבשר החי. הלוא כבר ידועים המה דברי רבינו בנוגע למעלת הביזיונות, ואם אדם היה יודע את גודל מעלת הביזיונות - היה מבקש ומתחנן מאתו יתברך לקבל עוד ועוד ביזיונות. על זאת הדרך היה מדבר הרבה על נושאים אלו, הנוגעים לעיקרי עבודת ה', וחזר עליהם שוב ושוב למען יחדרו הדברים ללבבות השומעים. התבודדות של אמת

מתי דיבר על הנושאים העיקריים שבערו בו - חצות והתבודדות?

כפי שהזכרתי, בשיחות השגרתיות כביום חמישי וכדומה, לא הרבה לעסוק בהם. כי בהם דיבר בעיקר על עצות לעבודת ה' בצורה כללית ורחבה יותר. בשבתות במירון, ובכינוסים גדולים, אז בעיקר דיבר על חצות והתבודדות.

אולם, פשיטא ואין צריך לומר, שכמעט כל נושא בו עסק הוביל בסופו של דבר אל עצת העצות - הלוא היא עצת התבודדות. למשל, כאשר דיבר על הנושא הנזכר לעיל - אמת - נענה ואמר, וכי כיצד יכול לזכות אדם לאמת, אם לא על ידי התבודדות ושיחה בינו לבין קונו, שעה שהוא עומד חף מאנשים ודעות זרות. באותה שעה שהוא ניצב לבדו מול הרבש"ע, אין לו את מי לשקר, זולת את עצמו. והיה מסכם כי רק על ידי התבודדות כנה הנובעת מתוך רצון אמת לעבוד את ה', יעלה בידינו בס"ד להשיג את נקודת האמת ולעבוד את הבורא ית' כרצונו.

על זו הדרך היה מלמד להתבודד מתוך אמת. דוגמא לדבר היתה שגורה בפיו - לאדם המנהל ויכוח עם חבריו, זה טוען בכך וחבירו משיבו בטענה נגדית. תפיסותיהם מנוגדות זה לזה. והנה כאשר פונה אל השדה לשוחח עם קונו, פותח

האיש ומבקש מאת השי"ת שיעזור לו לשכנע את חבריו בצדקת טענותיו. היש לך כסיל יותר מזה? היש לך דרך רחוקה יותר מן האמת?

הלוא החפץ באמת עליו להגיע אל ההתבודדות נקי מכל דעה חיצונית מוקדמת, ברצון לברר את דעותיו, לנקות את רעיונו ולהביאו שנית בכור ההיתוך של האמת. לבחון את עצמו מחדש, שמא ואולי הוא טועה והצדק מסור ביד חבריו.

זו התבודדות של אמת. זו התבודדות הנובעת מלב המבקש וחותר להשיג את נקודת האמת, באמת לאמיתה.

כך שגורה הייתה בפיו של רלוי"צ אימרה שמקורה עוד בימי שהייתו באומן, וכך אמר: אנו מבקשים 'הורני ה' דרכך אהלך באמתך', אנו מבקשים מהשי"ת תולין אותי באמת שלך כי אני יודע בעצמי שמה שנראה בעיניי כ'אמת', רחוק עדיין מאד מלהיקרא בשם אמת...

לא אחת חזר על ביטוי של ר' אברהם, אודות אדם מסוים שהייתה לו טעות מסויימת - כי "אין לו התבודדות". והיה מטעים ומפרש את כוונתו, כי בוודאי שאותו יהודי שנמנה על חסידי ברסלב התבודד דבר יום ביומו כעצת רבינו, אלא שלא עלתה בידו להתבודד "התבודדות של אמת", כלומר, התבודדות בא ניגש האדם אל קונו במטרה לברר את השקר מן האמת, לחתור ולהשיג את נקודת האמת שלב האדם - ומשום כך נותר אותו אדם בעמדתו ולא התברר מטעותו.

ר' לוי יצחק וישיבת ברסלב

מה היה טיב הקשר בין ר' לוי יצחק ור' שמעון ברגשטיין מייסד הישיבה בבני ברק?

ר' שמעון ברגשטיין היה קשור אליו בעבודות והם היו מבליים יחדיו שעות בשיחות בענייני עבודת השי"ת. ר' שמעון אף היה נוסע פעם בחודש אל ר' לוי יצחק, לירושלים, שם התוועדו יחדיו ור' שמעון אף שפך לפניו את לבו על הקשיים שהיו מנת חלקו בניהול הישיבה.

כידוע ר' שמעון לא אבה ליטול על עצמו הלוואות גם למטרות הישיבה, כפי שר' לוי יצחק היה משנן שוב ושוב, שאפילו כשרוצים לעשות דברים גדולים, אסור לקחת חובות עבור כך. ור' לוי יצחק שבחו על כך וחזקו מאוד.

נושא אחד עמד ביניהם רבות, והוא, שר' שמעון בהגיעו מברנוביץ' - שם הסתובב בצל אנ"ש שהיו עובדי ה' מופלגים ביותר - התקשה לראות לאחרי הקמת הישיבה כיצד בני הדור הצעיר אינם זוכים לאותן עבודות מופלגות שהיו מנת חלקם של ה'ברנוביצ'ר' עובדים'. עניין זה הפריע לו מאד. אך ר' לוי יצחק תמיד חזקו והאיר את עיניו כי המצב כיום הינו שונה לגמרי. הבחורים של היום אינם שייכים לדור ההוא אותו זכה להכיר לפני השואה וכו', וכיום הישיבה בדיוק כמות שהיא, בבחינת הצלה ממש לכל עניינו של רבינו.

ברור היה לו לר' לוי יצחק כי בעצם קיום הישיבה תלוי עתיד הדור הצעיר של ברסלב.

השכם והערב חזר ושינן כי זהו מקום בו מתחנכים בחורים בדרך רבינו הקדוש, מה שיבנה בס"ד את עתידה של ברסלב.

ר' לוי יצחק שלח בחורים ללמוד בישיבה?

בהחלט! הוא סבר שמקומו הטבעי של בחור ברסלב'ר הינו בתוך מסגרת המתנהלת ברוח רבינו הקדוש. על אף שתמיד נשמעו טענות בדבר כך שבישיבות מסוימות לומדים יותר וכו', מה שאין כן בישיבת ברסלב שם ניתן יתר דגש גם על תפילה בכוח, יראת שמים והתקשרות לרבי - דבר שהתפרש בעיני אנשים כאילו הינו מגיע על חשבון הלימוד.

איך הגיב ר' לוי יצחק לאותם טענות?

הוא לא ראה כל צורך להתייחס אליהם! ברור היה לו כי זו דרך האמת, לעבוד את ה' על פי דרך רבינו הקדוש בתמימות ופשיטות, ודווקא בדרך זו יזכו הבחורים להתמדה ולכל דבר טוב. עזה היתה אמונתו כי רק כשהולכים בדרכי רבינו זוכים לקנות כל דבר בצורה אמתית.

כאן באה שוב לידי ביטוי אותה נקודת אמת שהייתה אצל ר' לוי יצחק דרך חיים סלולה.

אגב, בישיבה ידענו תמיד כי הסיבה שהביאה את ר' שמעון לפתוח את הישיבה הינה נדר שנדר בעת צרה, בתקופת המלחמה, שאם יזכה להינצל ולעלות לארץ ישראל, יפתח שם ישיבה על שם רבינו הקדוש שם יתחנכו בחורים לעבודת ה' בדרך רביה"ק.

כיצד הגעתם לכהן כמשגיח בישיבת ברסלב

ב"ב?

לאחר שעברתי ללמוד בישיבת ברסלב בני-ברק, כאשר לא היה מי שיכהן בתפקיד המשגיח, מינה אותי ר' שמעון ברגשטיין לכהן בתפקיד. בתקופתי הראשונה כמשגיח - השגחתי אף על בחורים שהיו גדולים ממני... בסופו של דבר הייתי משגיח בישיבת תקופה ארוכה...

ר' לוי יצחק היה מעורב בענייני הישיבה?

כפי שהזכרנו - ר' שמעון ברגשטיין, התייעץ עמו רבות. כן שאר חברי הנהלת הישיבה נטלו הימנו עצה על כל צעד ושעל. ואף אנוכי, בעת שכינהתי כמשגיח התייעצתי עמו רבות - במיוחד בנושאים המיוחדים לישיבת ברסלב, שצריכים לדעת לנווט בעדיניות רבה בין רוח רבינו הנושבת ב"ה בבחורים, לבין התנהלות ישיבה מסודרת, באופן שריבוי השמן לא יכבה את הפתילה.

ואמנם רבות התייעצתי עמו בנוגע להתוויית דרכה של הישיבה, היכן נכון להציב את הגבולות.

ומה היו הדרכותיו?

באופן כללי, טען כי הדבר הגדול והמועיל ביותר שבישיבת ברסלב מעניקה לתלמידיה לפני החדרת ענייני רבינו הקדוש ועצותיו בדרך של 'עשה טוב'. היא בעצם היותה מסגרת ישיבתית המעניקה לבחור אפשרות לשבת וללמוד ברוגע, בלי שיעמדו בדרכו התנגדויות שונות נגד דרך רבינו הקדוש.

אולם בקשר להתנהלות הישיבה היתה דעתו **52 אבקשה** תמוז-אב תש"פ

נחרצת, כי בראש ובראשונה אמורה הישיבה להתנהל באופן בריא, כשאר הישיבות הקדושות בישראל - באופן שלא יבואו הנהגות חסידות על חשבון סדרי הלימוד בישיבה.

רק בחור שיש ביכולתו לשלב באופן בריא בין העבודות היותר קשות - כגון: התבודדות באישון לילה וקימת חצות - לסדרי הלימוד, מבלי שיפגעו ויפריעו זה לזה - ניתן לאפשר לו לקיים זאת. אך ההנהגה הכללית צריכה לשאוף, לגדל את התלמידים בחממה ישיבתית רגילה לכל דבר ועניין.

בעניין זה אוסיף דבר פלא - ואפשר שנחוץ לבני הנועורים לדעת מכך: כאשר הכניס ר' שמואל שפירא את בניו לישיבה, דיבר עמי במילים ברורות ומפורשות כי לפני הכל מטרתו בכך שהינו שולח את בנו לישיבה היא כדי שישקוד בה על תלמודו ויקנה בה קניני תורה, וזה חפצו בכל עמלו.

הכלל והעיקר - ישיבה מוכרחת להיות "ישיבה". זהו הבסיס. אולם במסגרת זו עלינו לעשות הכול כדי לטפח את התקשרות התלמידים לאור רבינו הקדוש וקיום עצותיו.

האם ר' לוי יצחק הגיע לדבר בישיבה?

לעיתים. סדר היום של ר' לוי יצחק היה ידוע כמשהו שלא מופרע משום דבר, אי לכך, לא היה מרבה לשנות ממנו, אבל בוודאי כל פעם שרק הזדמן לו לנסוע לבני ברק לצורך כלשהוא, הישיבה הייתה הכתובת הראשונה לזכות לשיעור מלא וגדוש בהתחזקות לעבודת ה' כדרכו.

עד היום צרוב בזכרוני כיצד ניגש אלי לאחר הדרשה ושאלני בענוותנות ובתום לב "האם הדרשה היתה מועילה?... האם הדברים היו 'בסדר'?"...

הנהגה זו של פשטות וענווה, המפליאה את כל רואיה, נסוכה היתה על הליכות חייהם של רוב מנין ובנין של אנשי שלומינו בדור ההוא. זה היה 'סימן ההיכר' שלהם.

פעם עליתי אל ביתו של ר' שמואל שפירא בשעה שלא חש בטוב. כמה התפעלות והשתאות אחזה בי, כאשר פנה לעברי ברצינות תהומית וביקש ממני: "ר' יעקב, עשה עמי טובה והעתר בעדי בתפילה... ראה כמה חלש אני והנני זקוק לרפואה..."

כזה היה הלך רוחו: בתמימות ובפשיטות, פנה אלי, אברך צעיר היכול להיות בנו, וביקשני להתפלל בעדו...

ענוות חן כדרך חיים

נודע שהיה חזק בהנהגתו להימצא 'על הקרקע'...

אכן. פעם סיפר שהיה באיזה כפר ושמע בני אדם המבקשים לצאת ולחזות בקרקס, שם מופיע איש המחולל קסמים ומפליא בהנהגות משונות, כגון הליכה על חבל דק בגובה רב וכיוצא בזה. ובמעשיה זו השתמש בכל עת שביקש לגחך וללעוג לאותם אנשים הנמשכים

ומבקשים הנהגות משונות בעבודת השי"ת, תחת שיבכרו את העבודות הפשוטות והאמיתיות, כתורה ותפילה, שאמנם בהסתכלות פשוטה אין בהן מן החידוש - אך הן הן עיקר המבוקש...

על פי משנתו של ר' לוי יצחק - והדוגמא האישית אשר העניק במשך עשרות בשנים - עבודת השי"ת צריכה להיות על פי דרך הטבע, על פי הכלים שהעניק השי"ת לאדם. לא 'מעל' דרך הטבע, בהנהגות מוזרות ומשונות.

"לעולם יהא אדם". בראש ובראשונה עלינו לנקוט הנהגה אנושית.

ר' יענקל' מביא בפנינו כמה נקודות מאוצרותיו הבלתי נדלים של ר' לוי יצחק שהיו נשמעים מפיו שוב ושוב כאבני יסוד בדרך רבינו הקדוש.

'טהור' ו'טמא'

ר' לוי יצחק היה מרבה לדבר מעניין המובא בדברי חז"ל - טמא טהור, כשר פסול וכו', שכידוע רבינו מביא כמה פעמים שיש בהם דרכי עבודת ה', והיה מבאר, שכשם שיש 'עבודה' שמונחת ב'טהור' בזמנים שהולך לו לאדם בטוב, כשהוא

ר' שמעון ברגשטיין מייסד הישיבה יחד עם בנו ר' נחמן מנהל הישיבה

זוכה לחטוף עוד ועוד מתורה ותפילה. כך ישנה עבודת ה' בימים של 'טמא'... כאשר האדם נופל חלילה ממדריגתו, שאזי עבודתו היא תיכף ומיד לעבור לצד הטהור, בלי להתבלבל מן המציאות בה הוא שרוי.

שוב ושוב היה חוזר על כך שאדם צריך להיות מוכן לעבור אלפי ירידות ומעברים, ותמיד להתחזק ולהתרומם הלאה מכל מצב.

נקודה השייך לליבו בעת הזאת

נקודה נוספת שאפשר לומר שהייתה יסוד חזק מאד בהדרכתיו של ר' לוי יצחק, היא הידיעה שלכל אדם יש דרך מקום וזמן לפי מדרגתו, ומשם הוא צריך להתחיל לעבוד את ה' לפי כוחותיו ועניינו.

**"העולם אומרים
שקשה לקום
בחצות, ואני אינני
מצליח להבין
את דבריהם.
הלוא זהו הדבר
המתוק ביותר
בעולם... תטעמו!
תנסו! עולמכם
תראו בחייכם!
וכי מה מתוק
יותר מלפתוח
את היום בקימת
חצות, לקרוא
בהשתפכות הנפש
תיקון-חצות,
להתבודד ולהשיח
את הלב לפני
אבינו שבשמים,
ללמוד תורה,
ואחר כך להתפלל
כוותיקין - היש
לנו עבודה ערבה
ונעימה מזו?!"**

בשלל שיחותיו ושיעוריו - והיא צורת ההגשה בה הגיש לשומעים את הדברים, ככל יכולתו ביקש להנחיל לשומעי לקחו הטוב, את ההבנה שעבודת ה' נעימה היא ומתוקה.

פעם התבטא באוזני בנוגע לקימת חצות: "העולם אומרים שקשה לקום בחצות, ואני אינני מצליח להבין את דבריהם. הלוא זהו הדבר המתוק ביותר בעולם... תטעמו! תנסו! עולמכם תראו בחייכם! וכי מה מתוק יותר מלפתוח את היום בקימת חצות, לקרוא בהשתפכות הנפש תיקון-חצות, להתבודד ולהשיח את הלב לפני אבינו שבשמים, ללמוד תורה, ואחר כך להתפלל כוותיקין - היש לנו עבודה ערבה ונעימה מזו?!" כך ניסה להחדיר ללא הרף: "טעמו וראו כי טוב ה'". ביקש לפקוח את עינינו ולבנו, לראות כי אם רק נלך בדרכי הטוב - נטעם טעם גן עדן, ונפשינו בטוב תתעדן! נרגיש חיות פנימית! נרגיש שמחת הנפש! ואיך יכולים אנו לוותר על נועם עליון שכזה?!

בכלל סבור היה כי אין להיכנס בטוען ונטען אם מי שמנסה 'להבין' בשכלו את עמקות העצות של הרבי, בלי לקיים בנפשו 'נעשה ונשמע', ולבצען הלכה למעשה - מפני שכל הדיבורים והביאורים יפלו לנוכח הרגשת הלב המתוקה כאשר יקיים את העצות וירגיש מה פועלים המה בנפש פנימה.

כדרך שאין צורך להסביר לאדם הרואה ב"ה היטב בשני עיניו כיצד נראה שולחן, שיש את הטבלה העליונה וד' רגליים מחזיקות אותה. אלא פשוט ניקחה אל השולחן ונצביע לו לעברו: הנה, זהו שולחן. כך צריך למעט בדיבורים מיותרים ופשוט להטעים את האדם בעצותיו ודרכיו של רבינו.

מדגיש היה בדבריו כי ייתכן שעבודתו של אחד היא ללמוד כמה שעות רצופות, בעת בה עניינו של חברו הוא לחטוף עוד כמה פרקי משניות, לפי המצב בו הוא נתון כעת. אסור להתבלבל ממעשיהם של אנשים אחרים. "זה מעשה שלו וזה מעשה שלי".

מעניין לעניין באותו עניין, יש לציין עובדה מופלאה המעידה עד כמה היה ר' לוי יצחק חזק בענייניו ולא התבלבל משום דבר, ולמרות זאת ידע לקבל שיש דעות שונות ממנו.

כידוע, ר' לוי יצחק סבר באופן נחרץ כי התקבצות אנ"ש בראש השנה - כל עוד הדרך לאומן סגורה - צריכה להיות ב'שול' אשר בירושלים עיר הקודש. לעומתו, ר' שמואל שפירא היה נוסע מידי שנה בשנה להתקבצות אנ"ש במירון.

כמה מפליא ומרגש היה לראותם בכל שנה ושנה מחדש, טרם נסיעתו של ר' שמואל מירונה, נפרדים איש מרעהו באהבה ובידידות גלויה, והיו מבקשים כל אחד מחבריו להזכירו - זה במירון על ציון הרשב"י, וזה בקרב אנ"ש בקיבוץ בירושלים.

היום

זהירות יתירה בימי הבחירות

נקודה נוספת צפה ועולה בזכרוני כעת: ר' לוי יצחק היה אומר בשם ר' אברהם בר"נ על כך שבחור בימי הנערות משול לאותה פרה המעניקה חלב. יכולה היא לתת חלב ולמלא דלי בחלב עד גדותיו, ואילו לבסוף ברגע של טפשות וחוסר שימת לב - לשפוך את כל כולו בבעיטה אחת...

כך גם בני הנעורים - יכולים המה לזכות למעיינות דקדושה של עבודת ה' נפלאה, אולם ברגע אחד של נפילה עלולים להפסיד המון.

דרכו למשוך לבבות לעבודת ה'

איזה עוד הנהגות הנכם זוכרים מר' לוי יצחק? נקודה אחת עוברת כחוט השני וכבריה התיכון

ר' יעקב (מימין) בעת ששימש כמשגיח קובע מחזה בניין הישיבה קטנה

כיום אנשים יכולים לשאול האם פלוני היה 'מבוטל' לר' לוי יצחק, אולם מי שהכיר את הקשר והסגנון שהיה מקובל אז בין חסידי ברסלב - יודע היטב שהמושג 'ביטול' הינו מושג מקודש השמור להשי"ת ולרבינו הק' בלבד, אפס זולתם. לא זאת היתה השפה.

לעניות דעתי, 'ביטול' ו'חסיד ברסלב' הינם שני מושגים מנוגדים זה מזה. אנ"ש לא עשו אף פעם עסק מה'אדם' עצמו - התוכן היה העיקר. 'מוסר התוכן' לא תפס מקום לעצמו. רק ה'אמירה', תוכן הדברים.

אם אלו מקרבים את היהודי לקונו ומפחים בנפשו חיות - מה טוב, אם לאו - לאו. לקבל מהשני אפשר וצריך, אולם 'להתבטל' לאחר שאינו בורא עולם או רבינו הק' - מאן דכר שמייה. **ידוע שר' שמואל שפירא לא רצה לענות על שאלות ששאלוהו, מפני שטען שיטייעצו עם ר' לוי יצחק...**

אמירה זו של ר' שמואל היתה נסובה לרוב בענייני רבינו הק', משום שלר' לוי יצחק היה ידע נרחב במסורת מגדולי אנ"ש.

פעם התבטא ר' לוי יצחק, כי אף שבספר ליקוטי מוהר"ן יש את כל סוגי ההדרכות והעצות לכל דבר ובעיה, מכל מקום אי אפשר להסתפק כלל בלימוד הספרים כי אנו זקוקים אנו למסורת מגדולי אנ"ש, כדי לדעת על מה גדולי אנ"ש שמו את עיקר הדגש מתוך כל הדברים...

אתם זוכרים דבר מה מהתקופה האחרונה, כאשר כבר לא חש בטוב?

לא שהיתי אצלו רבות בתקופה האחרונה, אך אני זוכר שפעם כאשר נכנסתי אל ביתו, הוא חש מאוד שלא בטוב ופרש לחדרו למנוחה. כאשר קם והתיישב להמשיך בעבודתו, התבטא: "מעניין, סבור הייתי שכבר לא אקום יותר, אך אם קמתי, בוודאי שצריך להמשיך הלאה..."

אני זוכר כיצד השתאיתי לנוכח יישוב דעת נדיר שכזה, המחובר לעולם המעשה בבהירות נפלאה. וכל זמן שנשמה באפו עודנו עושה את שלו, מקיים את המוטל עליו... ואמנם תמיד חשו במחיצתו תחושה של סיפוק פנימי, של חיות דקדושה של אדם הממלא את חובתו...

מי ייתן ויעלו הדברים לתועלת, לחזקיני ולאמץ ידיני להמשיך הלאה ללכת עם כל הדברים הטובים שזכינו לקבל ממנו ומכלל גדולי אנ"ש - וכאותה אימרה שהורו לנו חכמינו ז"ל, המפליאה לבטא את בני הדור ההוא (אבות פ"א מ"ז) "כל ימי גדלתי בין החכמים, ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, וכל המרבה דברים מביא חטא!" ■

כך אמר לי כאשר שאלתיו כיצד ניתן להחזיר בלבבות הבחורים את הטעם וה'גישמאק' שיש בעבודת ה'. בדברים הללו נענה לעומתי: "לעולם לא תצליח להסביר לבחור את הטעם המתוק הזה. אם הוא לא ינסה לגשת ולטעום בעצמו - הוא לא יבין. אל תנסה להסביר לו את המתקנות הקיימת בעבודת ה' - פשוט תשלח אותו לעשות את אותה 'עבודה', תשלח אותו להתבודד... הטעם כבר יבוא עם הזמן".

אחד מבני החבורה

האם שאלו את ר' לוי יצחק שאלות פרטיות?

דלתו היתה פתוחה לכל דורש. מי שרצה שאל והוא ענה כמיטב הבנתו. אולם ההנהגה היתה כאדם השואל את חבירו הטוב, שהחבר מבקש לסייע בידו מנסיון החיים שצבר במשך השנים, אולם נמנע ככל האפשר שלא 'להכריע' למתייעצים עמו כיצד יעשו.

בשום פנים אופן לא אבה 'להחליט' לאנשים. מי שחפץ להתייעץ עמו ולשאל לחוות דעתו - זכות היא בשבילו, אך לא 'פתר בעיות'...

לא זו בלבד, אף היה מדבר כנגד תופעה זו ויצא חוצץ כנגדה: "לכל אחד בעיותיו שלו, ועליו למצוא את הפתרון בכוחות עצמו. להתייעץ ולעזור איש לרעהו כחבר אל חבר, מעלה היא זכות יקרה. אולם להחליט בשבילו?! וכי מי יודע מה קורה בשמיים?!..."

האם ר' לוי יצחק הרבה דיבור בעניין הלימוד בספר 'ליקוטי מוהר"ן'?

בוודאי. ככל המונח בזכרוני, היה בעיקר מרבה לדבר על נחיצות וחשיבות לימוד ליקוטי מוהר"ן - דהיינו, ללמוד את התורות בחתירה להבנה אמיתית, באופן שנחיה אותם ונקיימם עובדא למעשה.

כמוכן, רגילים היו על לשונו סיפורים אודות אנשי שלומינו מן הדור הקודם, שהיו דבקים והולכים עם 'תורה' אחת במשך כמחצית השנה ויותר, כאשר הם רואים בכל אשר הם פונים את הנושא והרעיון עליהם נסובים ענייני אותה תורה.

את ר' אברהם היה מזכיר בהערצה מרובה?

אמת ויציב.

ר' לוי יצחק קיבל את דעתו ותפיסתו של ר' אברהם בכל הנוגע לענייני רבינו הק'. אולם, למותר לציין כי מעולם לא שמעו ממנו מילים ריקות, כביכול הוא ה'ממשיך' חלילה וחס. אלא כדרכם של ברסלבי חסידים, להתחזק איש מרעהו ולהעריך בכל אחד ואחד את הנקודה הייחודית שלו בענין' של רבינו. וכפי ששאב משאר אנ"ש את הנקודות המיוחדת שלהם, כך קיבל מר' אברהם נקודות מסוימת - הכול בבחינת "ומקבלין דין מדין" ולא בבחינת השפעת רב ותלמיד יחיד.

מי היו עוד מתלמידיו של ר' לוי יצחק?

הוא הרבה שהאזינו לשיעוריו.

פעם כאשר נכנסתי אל ביתו, הוא חש מאוד שלא בטוב ופרש לחדרו למנוחה. כאשר קם והתיישב להמשיך בעבודתו, התבטא: "מעניין, סבור הייתי שכבר לא אקום יותר, אך אם קמתי, בוודאי שצריך להמשיך הלאה..."

ר' לוי יצחק (באדיבות ג.נ.)

מהו הגדר בין בטחון והשתדלות הר"ר יואל יוזעף שליט"א

איז אים באמת וויכטיג, ווייל כל זמן ער איז פאר'דאגה'ט איבער דעם, און איז זיך נישט בוטח אז השי"ת וועט אים סוף כל סוף געבן אלעס וואס ער דארף, מיינט דאס אז ער ליגט אין די 'מרירות תאוות ממון', (זעה שיחות הר"ן אות ק' על 'ותתפשהו בבגדו', ואות קכ"ב בענין 'דוחק את השעה', ועי' 'סיפורי מעשיות - מעשה מהבעל תפלה'), און מ'דארף אסאך מתפלל זיין און שרייען צו השי"ת איבער דעם.

אויך ווערט געברענגט אין חיי מוהר"ן אות תק"א, אז דער רבי האט געוואלט אז זיינע מענטשן זאלן האבן א קביעות'דיגע מעמד פרנסה, כדי זיי זאלן נישט דארפן זיין 'צופיל פארנומען' מיט'ן זיך מחזק זיין שטענדיג אין 'מדת הבטחון', זיי זאלן קענען אין די צייט עוסק זיין און נאך אנדערע ענינים פון עבודת השם רוהיגעהייט. אבער למעשה פירט אויס דער רבי דארט, אז דער עיקר איז 'נאר בטחון'! רבי נתן איז טאקע אסאך מחזק זיינע מענטשן אין זיינע בריוו מיט אט דעם דיבור פון רבי'ן 'נאר בטחון'.

קיצור הדברים בתרגום חופשי ללשה"ק

שאלה מהו הגדר בין 'השתדלות' לבין 'בטחון'? מצד אחד אנו יודעים שיש מצוה לבטוח בה' ולהאמין בו לבד אבל בכל זאת יש עניין של השתדלות שעושים איזה מעשה ועל ידו נשפע השפע, אם כן נפשי בשאלתי עד כמה עלי להשקיע בהשתדלות?

תשובה רבינו מביא שהפרנסה נשפעת לאדם לפי כמה שהוא מאמין שפרנסתו תלויה רק בה'. ומוהר"ג מסביר שאם אדם יאמין בה' באמונה שלמה הוא לא 'צטרך להשתדל כלל עבור פרנסתו, אבל רוב העולם רחוקים מכך ולכן צריך לעשות השתדלות, ואף כשמתעסק בענייני העולם הזה צריך להתחזק במידת הביטחון וככל שאדם מתחזק באמונה הוא זוכה יותר לאור של משא ומתן באמונה, שרבינו כותב על כך שפועל תיקונים גדולים.

בנוסף חשוב לדעת כי גם בממון שנצרך לאדם עבור פרנסתו המינימלית יכולה להתאחז תאוות ממון שהיא קליפה ולא דווקא בממון מיותר או להנאות וכו', וצריך לצעוק לה' להינצל ממנה. ישנה אף שיחה מרבינו בעניין זה על כך שרצונו היה שלאנשינו יהיה מעמד פרנסה כדי שלא יצטרכו להיות מדי הרבה טרודים ולחוצים בעניין ההתחזקות באמונה, אבל אף שיחה זו מסתיימת במילים ש'העיקר זה הבטחון' בה'. מוהר"ג ת' חוזר על כך כמה וכמה פעמים שזה העיקר, ה' יזכנו לדעת לעשות מה שצריך לכל אחד כפי דרגתו ולזכור שהעיקר זה הבטחון!!

שאלה וואס איז די גדר צווישן 'בטחון' און 'השתדלות', לגבי 'פרנסה' וכדומה? פון איין זייט ווייסן מיר דאך אז א מענטש דארף האבן אמונה אין השי"ת און זיך בוטח זיין אין אים אז ער אליין וועט אים שיקן זיינע באדערפענישן. און פון די צווייטע זייט איז באקאנט וואס חז"ל זאגן אויפ'ן פסוק 'וברכך בכל אשר תעשה' - אז דער מענטש מוז טוהן עפעס א השתדלות אויף זיין פרנסה, און אזוי וועט אים דער אויבערשטער העלפן. איז אצינד די שאלה וויפיל איז די שיעור פון אט די 'השתדלות'?

תשובה דער רבי זאגט (ליקו"מ עו) אויפ'ן פסוק "עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו", אז די פרנסה איז לויט די 'בטחון'! דאס מיינט: וויפיל מער דער מענטש קוקט ארויס צו השי"ת, און גלייבט אז זיין פרנסה איז תלוי נאר אין אים, אזוי ווערט אים נמשך זיין פרנסה אין די ריכטיגע צייט מיט די ריכטיגע מאס. רבי נתן איז עס מסביר אין ליקוטי הלכות הל' משא ומתן ד' (זעה אויך הל' רבית ג'), אז א מענטש וואלט טאקע גארנישט געדארפט טוהן אלץ 'השתדלות', וויבאלד די פרנסה קומט דאך ממילא לויט די 'בטחון', נאר וויבאלד רוב מענטשן זענען נישט אזוי שטארק מיט בטחון, עס איז זיי שווער זיך מחזק צו זיין און גלייבן אז די פרנסה וועט אים אנקומען דורכ'ן 'גארנישט טוהן' קיין שום עסקים, דעריבער מוז דער מענטש 'עפעס' טוהן 'בתור השתדלות', כדי אזוי זאל אים זיין גרינגער צו גלייבן און זיך מחזק זיין מיט בטחון אז דער אויבערשטער וועט אים העלפן אז זיין 'השתדלות' וועט מצליח זיין. דעריבער, די צדיקים און ערליכע אידן וועלכע זענען יא שטארק מיט די מדת הבטחון, זיי דארפן טאקע נישט עוסק זיין אין קיין השתדלות, ווייל זייער פרנסה ווערט נמשך דורך די בטחון אליין, און דאס אליין איז זייער השתדלות וואס מיט דעם זענען זיי יוצא דעם 'וברכך בכל אשר תעשה'.

לויט דעם קומט אויס אז בשעת א איד איז עוסק אין פרנסה, דארף ער אין די צייט זיך שטארק מחזק זיין מיט בטחון, ווייל 'נאר דורך דעם' וועט אים העלפן די אלע השתדלות'ען. און אז דער מענטש איז עוסק אין פרנסה אויף אזא הייליגע אופן, איז אדרבה - ווערן געמאכט גרויסע תיקונים דורכ'ן עוסק זיין במשא ומתן באמונה ובקדושה ובטהרה, (זעה תו' י"א, און תו' ד' תניינא, ועוד). און לויט וויפיל ער וועט זיך מחזק זיין אין די מדת הבטחון - וועט ער מער באפרייעט ווערן פון די 'עסק השתדלות'.

אויך איז וויכטיג צו וויסן וואס דער רבי רעדט אין ליקוטי מוהר"ן תו' כ"ג איבער די געפערליכקייט פון 'תאוות ממון' און די ביטערקייט דערפון. און מ'דארף וויסן אז ביים רבי'ן מיינט 'תאוות ממון' אפילו ווען די געלט

בנה'ק אישקה אלקי רבי נחמן מברסלב זצ"ל
שמו נאה לו שער צבי אריה

קופל הי"ו

סרה

סעד פנחס

דור

בית דין יעקב

את הדרך

ללאומן

ערב ראש השנה תשפ"א, כלל חסידי ברסלב בארץ ובעולם דרוכים ותוהים מה יהא בגורלו של ה'ראש השנה של רבינו | מערכת 'אבקשה' מעניקה לכם הצצה לכינוס הנדיר של זקני וחשובי אנשי שלומינו בבית הגה"ח ר' משה קרמר שליט"א אותו יזמו כמה מעסקני אנ"ש במטרה להתגבר על כל המניעות הקשות העומדות לפתחינו ולזכות לקיים את קריאתו הקדושה של רבינו הקדוש 'אין דבר גדול מזה'

שמואל מאיר חשין

תמונות: בעולמה של ברסלב, יוסי גולדברגר

היה

זה יום קיצי רגיל בתחילת חודש תמוז תש"פ, אבל פתאום הרגשנו שאנו נשאבים עשרות שנים אחורה, לאטמוספירה אחרת לגמרי, כאשר אנו נחשפים במקצת דמקצת לאותה אוירה קדושה ששררה אצל חסידי ברסלב בשנים בהם היתה אומן סגורה ומסוגרת - - -

ר' בצלאל נהרי:

אולי עכשיו כאשר הבעל-דבר מרגיש שהולכים לפתוח את ה'שער העליון' אז זה כל המניעות לנסוע לאומן, כי גם הציון הקדוש הוא שער הכולל, בחינת 'שער העליון'

ר' אליהו עטייה:

העצה למעשה להגביר את החשק, זה ללמוד מתוך הספרים והליקוטים מגודל יקרת הראש השנה שלו. כשאדם חוזר על הספרים וקורא אותם עוד ועוד פעם, הוא מתחזק בכיסופים

שכמוכן השנה נצטרך להתאים את הנסיעה בהתאם למצב העולמי, תוך כדי ביצוע כל הפעולות והעניינים הנדרשים, לא רק לשם בריאות, אלא כדי לעזור ולוודא שכל חסידי ברסלב יצליחו להגיע לאומן באין מפריע בעז"ה. ועיקר העיקרים, עד כמה עלינו לשפוך שיח, להתפלל מתוך שפיכת דמעות כמים, שנזכה כולנו גם השנה לקיים את הציווי הגורלי של רביה"ק להגיע אליו על ראש השנה - - -

בצר הרחבת לי

אנחנו נמצאים כבר בחודש תמוז, אשר הראשי-תיבות שלו הוא כידוע "זמני תשובה מחשמיים ובאים"... הרי ברסלב'ר חסידיים נזכרים מיד בראש השנה. כולם שואלים מה יהיה השנה? מה נעשה?

רבי משה קרמר: אנחנו ברוך ה' הורגלנו עד היום, כל שנה כשמגיע הזמן הזה בערך כבר הולכים וקונים כרטיס לאומן... והשנה לדאבוננו אנחנו עדיין לא יודעים כלום.

אבל מצד שני צריכים לשמוח ולהתחזק בזה שזכינו עכשיו להתקבץ ולעסוק בענין זה, לפעול ביחד פעולות שנזכה להיות בראש השנה אצל רבינו. השם יתברך נתן לנו את הזכיה לעסוק בזה, לעשות כל מה שאנחנו יכולים כדי להבטיח שכל מי שירצה יוכל להגיע לרבינו על ראש השנה. זו הרי זכות לשרת את רבינו, וכשמדובר בנקודה הזאת של ראש השנה של רבינו, זו הרי הנקודה הפנימית והעיקרית, שכן רבינו אמר "כל הענין שלי הוא ראש השנה" - - -

משמים סיבבו שאנו נזכה לעסוק בזה, לקרב את הדברים שיצאו למעשה מהכח אל הפועל. זו זכיה גדולה ונוראה... אציין רק באופן אישי דבר חשבתי מקודם, רבינו הרי מפרש את הפסוק 'בצר הרחבת לי' שבכל צרה יש גם הרחבה. חשבתי כי כשם שיש לפעמים הרחבות כלליות כך יש בפרטיות, וכך מתוך ה'צרה' הזאת של המניעות לנסיעה לאומן, זכיתי באופן אישי ל'הרחבה' גדולה, שביתי הפך ל"בית וועד לחכמים"... "בצר הרחבת לי"...

יושבים אנו בביתו של הגאון החסיד רבי שמואל משה קרמר שליט"א, לצידו נאספו עוד מזקני וחשובי אנ"ש; הגה"ח רבי שמעון ישראל שפירא שליט"א, הגה"ח רבי אפרים קעניג שליט"א רב קהילת נחל נובע בצפת (גיסו של רבי משה שליט"א), הרה"ח רבי בצלאל פרידמן שליט"א - נאמנו של הגה"ח רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א, הרה"ח רבי בצלאל נהרי שליט"א והרה"ח רבי אליהו עטיה שליט"א המוכר לאנ"ש בזכות פועלו להאדרת והפצת ספרי רבינו.

על הפרק עומדת המציאות העגומה והמטרידה, כאשר אנו עומדים חודשים ספורים לפני ראש השנה ועדיין הדרך לאומן לוטה בערפל סמיך, איש אינו יודע כיצד יצליחו אנשי שלומינו השנה להבקיע את הדרך לראש השנה באומן. והציבור חפץ לשמוע מה בפייהם של זקני אנ"ש, מעתיקי השמועה בדורינו - להשמיע לאזניהם של אלפי חסידי ברסלב אשר לבם חרד מפני הבאות.

עין לא יכלה להשאר יבשה כאשר תוך כדי הדיבורים הנרגשים על הציון הקדוש, הנוכחים פוצחים בשירת הגעגועים של החסיד רבי שמואל שפירא באותו לחן וניגון שהיה שר במשך שעות בחצות לילה: "לשערי ציון נעוף כיונים..." זקני החסידים מרימים את קולם בהשתוקקות רוויית געגועים לאותם הימים, ויהי המקום לחרדת אלוקים - - -

אכן, לא בכדי התכנסו חשובי אנ"ש תחת קורת גג אחת. מכאן בקעה הזעקה והשאגה, ובעצם אותו 'כרוז' קדוש שרבינו כל כך ציוה עליו: על כולם להתכונן כאיש אחד ובלב אחד לנסיעה הקדושה לאומן!!! אלא

התפילות במיגומטור באחת השנים הראשונות

וה' יעזור שיצא מכאן לעובדא ולמעשה, שנזכה שכל הקהל יזכה לבא ולהיות אצל רבינו בעז"ה.

הלב כוסף למעיין

המניעות השנה מזכירים לנו קצת את הסיפורים מהדור הקודם על הכיסופים הנוראים של אנ"ש לזכות להגיע לאומן. היינו מאד רוצים לשמוע על כך מכלי ראשון.

רבי משה קרמר: אינני מדבר כעת על השנים שאי אפשר היה לנסוע כלל לאומן, אני רוצה להביע קצת את ההרגשות שהיו לנו בשנה הראשונה כשאומן נפתחה. הכיסופים היו אז חזקים ביותר. הייתה כזו התעוררות שאי אפשר לתאר.

כבר בשבת שלפני הנסיעה בית מדרשנו הגדול במאה שערים היה מלא מפה אל פה, כל הלבבות היו מלאים וגדושים בהתרגשות והתעוררות. התפילה בליל שבת היתה בהתעוררות גדולה כעין 'יום כיפור'... הכל מתוך הכיסופים שהולכים בזה השבוע לראשונה לנסוע לרבינו, דבר שכל כך הרבה חסידים יראים ושלמים חיכו וציפו לזה שנים רבות כל כך. וכמו שהגמרא (כתובות קיב.) אומרת: "דוכתא דמשה ואהרן לא זכו לה אנא מי יימר דזכינא לה". ההתעוררות היתה נוראה. גם היה אז 'כנס הכנה' לפני הנסיעה, הרה"ח רבי משה בורשטיין שמעולם לא דיבר לפני הקהל, דיבר שם לפני הקהל פעם אחת ויחידה...

עצם הנסיעה היתה ממש נורא נוראות. עצם הדבר שהגענו כבר ל'שדה התעופה' ריגש מאד את הלבבות שהתלהטו מרוב כיסופים. כשישבנו וחיכינו על שעת העליה למטוס אמרנו אחד לשני בחיות ובהשתוקקות מילים ספורות שמבטאות את הכל: "מ'פארט צום רעב'ן" - "נוסעים לרבינו" - - -

היה זה בערב ראש השנה תשמ"ט. כאשר הגענו לאוקראינה אמרו לנו המארגנים שלא כל הנוסעים יזכו להיות באומן אלא יעשו כללים והגרלות שיקבעו מי ומי יזכו להיות באומן בראש

ר' משה קרמר בקיבוץ באומן תשנ"ו

השנה. אני לא יכול לשכוח כיצד כמה וכמה מאנ"ש בכך בדמעות שלי...

באמצע הנסיעה מקייב לאומן, באוטובוס שרר שקט והנה פתאום פורץ אחד הנוסעים בבכי סוער בקול גדול, וכל זאת מרוב החשש שמא ושמא לא יזכה להישאר באומן לימי ראש השנה - - - אחד מאנ"ש אף אמר לי אז בכאב עצור "אם לא אזכה בהגרלה ואאלץ להישאר בקייב - שברו לי את השנה רח"ל"..." עד כדי כך.

ומי יכול לתאר ולשער את אותה שעה מאושרת בה דרכו רגלינו לראשונה על אדמת הקודש, אומן, הציון הקדוש, אה! שרנו אז בשמחה גדולה ועצומה בכל האוטובוסים את השיר "צהלי ורוני יושבת אומן כי גדול בקרבך קדוש ישראל" - - -

ברסלב מספרים גדולות ונצורות על ההשתוקקות של רבי שמואל שפירא במשך עשרות בשנים לזכות לנסוע לאומן.

רבי שמעון שפירא: אבא שלי הרי ידוע שהיה נזהר תמיד שלא לצאת כלל לחו"ל, אפילו כשהיו נוסעים למירון, היה מקפיד שלא לנסוע דרך העיר 'עכו' שהיא בספק חו"ל וכן דרך הבקעה שיש קטע כביש היוצא לספק חו"ל. וזאת משום שהיה חזק מאד בענין קדושת ארץ ישראל. אבל כשהגיע הדבר לענין הנסיעה לאומן אמר לנו שאין ברירה וחייבים לנסוע... כשהוא מתבטא שגם הצדיק הרי הוא בחינת ארץ ישראל, וכדי להגיע אליו מוכרחים לצאת...

בענין זה אני חייב להדגיש כי אין המדובר לוותר באופן המנוגד להלכה ח"ו, אלא על ענינים שהחמיר על עצמו משום חומרא בעלמא, שהרי מצד ההלכה מותר לצאת לחו"ל ללמוד תורה וכן להשתטח על קברי צדיקים כדברי השדי חמד ז"ע. לצורך הנסיעה ויותר גם על החומרא שנהג בעצמו שלא להצטלם אף פעם, והתנגד בתוקף לעשיית תמונות ממנו. עם כל זאת כשהגיעה השעה להוציא דרכון וויזה לצורך הנסיעה לאומן - הוא הסכים מיד. וכן עצם הדבר שהוא הסכים לעבור את שדות התעופה, לאחר שהיה ידוע עד מאד בדורו כשומר עיניים מופלג - זו לבד היתה מסירות נפש גדולה, והסכים לכל זאת אך ורק כדי להגיע לאומן.

ואם כבר הזכרנו את השמירת עינים שלו, אמרתי לאחרונה בדרך צחות, היות שמחייבים כיום לחבוש מסכות, אולי צריך לשים מסכות גם על העינים...

רבי משה קרמר: אני זוכר היטב את התפילות של אביכם וכל אנשי שלומינו. אני זוכר את אביכם רבי שמואל מגיע בחצות לילה של ליל שישי לקבר דוד המלך שבהר ציון, בערך שעה שלימה עמד ובכה בגעגועים עם הניגון והתנועה על המילים "לשערי ציון געוף כיונים..."

רבי משה מתחיל לשיר וכל הנוכחים מצטרפים לשירת הגעגועים - - -

רבי משה קרמר: לשמוע את רבי שמואל

שפירא בוכה בחצות לילה ומתגעגע להגיע לציון הקדוש לראש השנה, זה בלבד כבר הכניס בנו כאלו כיסופים... אז התנוצץ בנו מעט מה זה ראש השנה... מה זה עושה לנו... אי אפשר לדעת מי ומה פתח את הדרך לאומן, אבל ברור שהתפילות של רבי שמואל שפירא בקעו רקיעים עבור כולם - - -

רבי שמעון שפירא: קודם כל צריך להודות לה' על הנסיעות הקודמות במשך כל השנים עד היום. כמו כן צריך להודות על הבשורות הטובות בימים האחרונים שברוך ה' אנו שומעים שנפתחה קצת הדרך לאומן. ברוך ה' שהשלטונות והגורמים השונים מעוניינים כבר לשמוע על הנסיעה...

ה' יעזור בזכות הכיסופים של אנ"ש בדורות הקודמים, ובזכות הכיסופים של אנ"ש בימינו אלו, שכן הרבה חסידי ברסלב ממש שבורים ורצוצים מעצם הדבר שיתכן שלא נוכל לנסוע, ועכשיו ששומעים שפועלים בענין, התחילו ברוך ה' לשמוח שמחה גדולה על התקוה שבעזרת השם נוכל לנסוע.

למרות הקשיים או שומעים כל העת שהחסידיים לא יותרו. הם מצטטים דיבור מרבי לוי יצחק "אני יותר מחד לא לנסוע מאשר לנסוע".

נסיעות של מסירות נפש

רבי בצלאל פרידמן: זכיתי להכיר היטב את החסיד רבי לוי יצחק בנדר ז"ל, ואף כתבתי את ספר תולדותיו "איש חסידך".

עוד בשנות בחרותי, כאשר למדתי בישיבת ברסלב בני ברק, היינו עולים מדי פעם לירושלים להרוות את צימאוננו בשיעוריו ושיחותיו של הגה"ח רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל. תמיד היה מברר אצלנו מה נשמע בישיבה וכך ביליתי אצלו הרבה עד שנעשיתי כעין 'בן בית' אצלו.

בדרך אגב: שנה אחת בשמחת תורה ראה אותנו, הבחורים הלומדים בישיבת ברסלב, רוקדים בבית מדרשנו במאה שערים בשמחה גדולה ובחיות נפלאה. בסיום ההקפות התבטא לפנינו: "לאחר ריקודים כאלו אתם צריכים לשבת וללמוד במשך עשרים וארבע שעות רצופות"... אני רוצה לספר כאן על שתי נסיעות של רבי לוי יצחק לאומן, הראשונה בחייו והאחרונה בחייו. את שתיהם שמעתי מפיו והעליתי אותם בשעתו ע"ג הכתב:

נסיעתו הראשונה

הנסיעה הראשונה היתה לקראת ראש השנה תרע"ה. בשנת תרע"ד בחודש אב התחילה מלחמת העולם הראשונה. הוא למד אז בישיבה במאקווע שבפולין וכל הבחורים נמלטו הביתה מאימת המלחמה, אבל רבי לוי יצחק ביחד עם חברו לספסל הלימודים, ומי שקירב אותו לברסלב, רבי יצחק'ל אוטווצק'ר, החליטו לשים פעמיהם לעבר אומן שברוסיה...

באותו ראש השנה החליט החלטה נחרצת שנחרטה בעט ברזל בהיסטוריית חסידות ברסלב, כאשר רבי לוי יצחק אמר לעצמו "פה אשב כי איוותיה..." המקום שלי באומן וכאן אשאר כל החיים שלי - - -

זהו הראש השנה הראשון שלו, ומה היה בראש השנה האחרון?

הסיפור הנורא של הראש השנה האחרון שלו באומן זה מה שקשור מאד למצב שלנו עכשיו... היה זה בשנת תרצ"ו כאשר הוא נכלא בבית הסוהר הסובייטי ביחד עם הרה"ח רבי אליהו חיים רוזין ז"ל ב"עוון" שהביאו כסף מחו"ל עבור אנ"ש שבאומן.

עינויים נוראים עברו עליהם בכלא. לימים סיפר לנו רבי לוי יצחק שהייסורים שהיו לו בבית הסוהר היו קשים יותר מהריגה... פעם שמע שאחד החוקרים אומר לחברו "מה אתה עושה? תן לו כדור וזהו זה..." והוא ענה "חבל על הכדור" וכך ניצל... עד כדי כך היה המצב שלו חמור.

לאחר שנגזר עליהם גזר דין מוות והם ישבו וציפו לגזר דינם, התהפך עליהם הגלגל לטובה ובחסידי שמים השתחררו ויצאו ממוות לחיים לאחר שלשה חודשים בכלא. רבי לוי יצחק חוזר לאומן ואחרי כמה ימים הוא פוגש את ה'מוסר' דמתא, מי שדאג מקודם להכניסו לכלא והופתע לראותו מתהלך חופשי. ההוא הבטיח לו בהן צדקו כי הוא ידאג לכך שהוא ישוב לכלא, ועוד באופן יותר גרוע מקודם. משכך ברח רלווי"צ לטולטשין, וכאשר גם שם חיפשו אחריו ברח למוסקבה הרחוקה, ולמרות שגם שם חיפשו אותו הצליח להתחבא בעיר הגדולה.

ובתוך כל זה הולך ומתקרב יום ראש השנה. רבי לוי יצחק אינו מסתכל על דבר, הוא מתחיל להכין את המזודה בשמחה והולך לנסוע לאומן... בני ביתו לא האמינו למה שעיניהם רואות:

ואכן הם נסעו לאומן בנסיעה מפרכת, רצופת ניסים גלויים, וביום ט"ו אלול דרכו רגליו של רבי לוי יצחק לראשונה באומן. ביום זה ראה את רבי אברהם ב"ר נחמן וכפי עדותו "הפנים שלו האירו כשמש". אך אז הוא עדיין לא ידע שהאיש הזה הוא רבי אברהם עליו הספיק לשמוע רבות מחבריו הברסלביים.

כאשר שמעו במשפחתו כי הוא נסע לאומן, שלח לו אביו מכתב מלא טענות, בהם טען "מדוע עזבת אותנו? הרי אצלנו בפולין יש יראת ה' וברוסיה יש קרירות!"... אך רבי לוי יצחק ענה לו "מצאתי כאן את הגן עדן עצמו... טעם גן עדן ממש..." משכך ענה לו אביו בחזרה "אני מכיר אותך שיש לך טעם טוב... אם אתה כותב שאתה מרגיש טעם גן עדן הרי בוודאי שזה נכון..."

והנה הולך ומתקרב ראש השנה תרע"ה. רבי לוי יצחק היה מתבטא שהראש השנה הזה היה "מורא'דיג אין דער וועלט" (נורא ונפלא ביותר), ואמר "אילולא אותו ראש השנה תרע"ה - אינני בטוח שהייתי נשאר אצל רבינו..." מלא התפעלות התבונן באנשי שלומינו שהגיעו זה אחר זה לאומן, את השמחה על הפנים כאשר נפגשו כל אחד עם חברו, "אצל אחים קרובים, ואפילו אצל אב עם בנו לא רואים דבר כזה". כמעט כל אחד בירך ברכת 'שהחיינו' כשפגש חבר שלא ראה זמן רב...

רבי משה קרמר מוסיף: הוא היה מתאר גם את נתינת הצדקה ביד רחבה, כיצד היה מלא התפעלות מזה...

רבי בצלאל פרידמן: הוא תיאר לנו כיצד כל אחד נתן את הגוף והנפש שלו לשני, דבר כזה לא ראה מימיו, הוא לא תיאר לעצמו שיש כאלו דברים בחיים.

בצבעים חיים תיאר לנו את תפילת המנחה של רבי נחמן נעמרוב'ער לפני העמוד, התפילות הנלהבות של רבי אברהם סופר שטרנהארץ, ושאר כל הפלאות שראה שם בראש השנה.

ר' שמעון שפירא:
כמו שבקודש קדשים נזהרו בכל מה שצריכים להזהר, גם כשנכנסים לציון צריכים להזהר. אמנם בשמחה ולא בעצבות, אבל באימה וכיראה בכחינת 'וגילו ברעדה'

ר' אפרים קעניג:

מי מדבר על הדור שלנו שכל כך כוספים ומתגעגעים להגיע לאומן לראש השנה, בוודאי ובוודאי הגעגועים האלו לא יתנו לבעל-דבר לסגור את השערים חס וחלילה, לא יקום ולא יהיה

האמת שהשנה אנ"ש זוכים להרגיש כיסופים גדולים לאומן - דווקא עקב המצב הזה.

רבי אליהו עטיה: רבי משה דיבר מקודם על הענין של 'בצר הרחבת לי', אפשר להוסיף שדווקא בשנה שראש השנה באומן זה לא דבר המובן מאליו, זו באמת 'מתנה' וצריך לקחת את המתנה הזאת ולהשתמש בה. וכמו שרבינו אומר בתורה ס"ו שדווקא ע"י המניעות מתגבר החשק. העצה למעשה להגביר את החשק, זה ללמוד מתוך הספרים והליקוטים מגודל יקרת הראש השנה שלו, כפי שמובא בחיי מוהר"ן, ימי מוהרנ"ת ושאר הספרים. כשאדם חוזר על הספרים וקורא אותם עוד ועוד פעם, הוא מתחזק בכיסופים.

בספר שזכינו להוציא לאור "כתבי אנשי שלומינו" סידרנו שלפני ראש השנה, בחמש עשרה ימים האחרונים של השנה, לומדים את כל המאמרים המדברים מגודלת ראש השנה, אבל השנה צריכים להתחיל כבר בחודש תמוז... אנחנו כבר מאחרים קצת... לקרוא שוב ושוב את הזעקה של רבינו הקדוש שכל העולם כולו תלוי בראש השנה שלו, לחזק את עצמנו, ועל ידי זה באמת תפרוץ זעקה חזקה מעומק הלב, רחמנא ליבא בעי.

רבי בצלאל פרידמן הזכיר מקודם את המסירות נפש של רבי לוי יצחק בשנת תר"פ. רלוי"צ עצמו סיפר על חלום שהיה לו, שמאן דהוא ביקש להתפלל לפני העמוד תפילת מוסף במקומו, בחלום ראה את רבינו עומד בצד ורבי לוי יצחק ביקש שישאירו לו את העמוד משום שבשנת תר"פ מסר את נפשו בפשיטות כדי לבוא לקיבוץ באומן, ואז התפלל לראשונה תפילת מוסף לפני העמוד, נענה רבינו בחלום ואמר לו: נו, מסירות נפש זה כבר ענין אחר..."

יש לנו הזדמנות פז. כמו שרבינו לא אחז מתעניות, אבל אמר כשמגיע תענית המובא בשו"ע יש לחטוף זאת כמו "לעקאכ"ל" - עוגיה קטנה... כך ההזדמנות הזו, אנו לא ביקשנו אותה, אבל כשהגיעה ההזדמנות צריך לחטוף את זה, במסירות נפש מצד אחד, ומצד שני מה שניתן בידים שלנו לעשות ברצון בטירחא ובממון כצוואת מוהרנ"ת. כלומר, לרצות מאד להגיע לאומן, לטרוח מה שאפשר ולתת ממון למה שצריך. ושיהיה ברור שאף שנצטרך לקבל על עצמנו את כל ההוראות שיתבקשו - הכל שווה בשביל הראש השנה. וה' יעזור שנזכה כולנו יחד להיות בראש השנה של רבינו.

אי אפשר להתעלם מהעובדא שיש הרבה יהודים שנמצאים בפחד גדול "מה יהיה השנה?" האם נזכה להיות באומן.

רבי אפרים קעניג: בהחלט ראוי לפחד... אבל השאלה ממה? ואסביר בעז"ה מה הכוונה:

אחת המידות הטובות בנו היא 'פחד', אבל אנחנו צריכים להפנות את כל המאה אחוז של הפחד להקב"ה, דהיינו לפחד בשביל לקיים את הקיום של רבינו, ואז לא נפחד מדברים אחרים, זה העיקר.

ר' שמואל שפירא בציון

באומן, שימש כבעל קורא ובעל תפילה, והחזיקו אותו לבעל מדריגה ובעל קדושה עילאית. היה זה כאשר נעצר ושהה בסיביר הרחוקה במשך כשלוש שנים, בהם סבל מנסיונות קשים ביותר כיוסף הצדיק בשעתו. מאוחר יותר העיד על עצמו שרק הודות לעצה של "התבודדות" זכה להינצל, כאשר מדי לילה היה יוצא ליערות העד הקפואות ושואג שעות על קדושתו וטהרתו.

בחיינו של רבי לוי יצחק, אומן הרי היתה סגורה ומסוגרת, האם היה מדבר בשיחותיו על החשיבות של הנסיעה לאומן לקיבוץ ראש השנה?

רבי בצלאל פרידמן: איזו שאלה? הרי היה מספר לנו הרבה על המסירות נפש שעשה, עד שכמעט שילם בחייו עבור הנסיעה.

רבי משה קרמר מוסיף: אני זוכר אותו תמיד אומר שאם תפתח הדרך לאומן יסגרו את בית מדרשנו במאה שערים על מנעול ובריה וכולם יסעו לאומן...

רבי בצלאל פרידמן: הרה"ח רבי הירש לייב ליפל היה אוחז בשעתו, כשאי אפשר היה לנסוע לאומן, שצריך לנסוע לראש השנה למירון, ואילו רבי לוי יצחק אחז אז שצריך להתקבץ בירושלים. היה זה בשנותיו האחרונות כאשר כבר לא נסע למירון והשתתף בקיבוץ בירושלים, עמדו לצידו כמה אברכים והתאונו בפניו כי נבצר מהם לנסוע למירון מכמה טעמים והם נאלצים להשאר בירושלים, והיה להם שברון לב חזק מזה, אמר להם רבי הירש לייב "אם כן, אתם הרי עומדים להתפלל עם רבי לוי יצחק, יהודי שזכה להיות עשרים ואחת ראשי שנים באומן!!! תשמחו עם זה..." התבטאות זו נותנת לנו הצעה קטנה לחשיבות הגדולה שאנ"ש רחשו לקיבוץ הקדוש באומן דייקא.

"מה איתך? אתה לא מפחד? הרי ברגע שתכנס לשם יעצרו אותך! המקום הכי מסוכן בעולם בשבילך זה אומן! הרי גם כאן במוסקבה מחפשים אחרך..."

ורבי לוי יצחק ענה בפשיטות: "אני מפחד מ'לא לנסוע' יותר מאשר 'כן לנסוע'... והוא נסע... את ההתבטאות הזאת אנו צריכים לזכור גם השנה בעידן הקורונה... אי אפשר להגיד הוראות לאנשים, אבל בכל אופן יכולים ללמוד ממנו שצריכים "לפחד" מהעובדה שיתכן שהנסיעה שלנו לאומן מוטלת בספק. אם אנשים בעולם מפחדים "לנסוע" - אז בוודאי שלפחות צריכים מאד לפחד מה"לא לנסוע"..."

מניעות להגביר החשק

ומה היה בסופו של דבר עם רבי לוי יצחק באותו ראש השנה, הוא הגיע לאומן? האם הוא נכלא שוב?

בוודאי שהוא הגיע, ועוד איך... במשך כל ימי ראש השנה התחבא במרתף של בית מסויים מתוך מסירות נפש עצומה. כאשר אותו 'מוסר' לא מפסיק לחפש אחריו ואף נכנס עם פלוגת שוטרים בעיצומו של יום ראש השנה לתוך הבית, אך בחסדי שמים לא גילו את ה'עברייני' הנמלט... למחרת ראש השנה נחלץ לעזרתו הבחור הקדוש ר' נטע בברויסק'ער (גורליק) שחבש אותו בתחבושות ומשחות רפואיות עד שפניו כוסו כהוגן וכך הצליח לעלות על הרכבת ולחזור לביתו שבמוסקבה, כשגם בנסיעה זו הוא פוגש פנים אל פנים את אותו 'מוסר' אך גם כעת הצליח להמלט ממנו כשהוא רואה ניסים והשגחה פרטית מופלאה על כל צעד ושעל.

אגב, הבחור הקדוש רבי נטע היה לשם דבר

והאפשרויות העומדות לפנינו, קצת מוקדם להחליט כך או כך, אבל זה ברור שהציבור העומד לנסוע לאומן, לא יעלה על הדעת שלא ימלאו ויקיימו את כל ההוראות שידרשו על ידי הרשויות. יש להבין שישנם כאלו "נביאי זעם" המאיימים בתחזית שהמצב עלול להמשיך אפילו שנה, ה' יצילנו, כל ברסלב'ר חסיד עושה חשבון שלאחר ראש השנה הזה מגיע עוד ראש השנה... וכמו שרבינו אמר (שיחות הר"ן קט"ו) "תִּכְרַךְ כְּשֶׁחֹלֵף וְעוֹבֵר רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אֲנִי מֵטָה אֲזַנֵּי וְשׁוֹמֵעַ אִם מִכֵּין בְּכַתֵּל לְעוֹרֵר לְסִלְיחוֹת לְשָׁנָה הַבָּאָה"..." וזה אחריות שלנו שנוכל להגיע לקיבוץ גם בשנה הבאה.

בוודאי ובוודאי שכל ברסלב'ר חסיד מקבל על עצמו שימלא את ההוראות שידרשו מאיתנו, בוודאי שהרבנים ירעיפו את הסמכות שלהם על הציבור בענין זה, וה' יעזור שהכל יעבור בצורה הכי שקטה וטהורה, עם בריאות שלימה, בלי שום חשש וצל של מיחוש ה' יצילנו. ברור מאד שהסכמת הממשלות לנסיעה תלויה בקיום ההוראות לדבריהם.

רבי שמעון שפירא: בוודאי שאנו צריכים לעשות הכל מתוך שמירה על כל מה שיוורו לנו לעשות על פי התורה. אנו מקוים שעד ראש השנה כבר תחלוף המגיפה מן העולם ולא יצטרכו את כל הדברים האלה, אבל ברור לכולנו שאם יהיה צורך לבצע כללים מסוימים כפי הדרישות, אנו נעשה כל מה שצריך, העיקר שנזכה להגיע לאומן בעזרת השם יתברך.

ה' יעזור שתהיה הנסיעה בלי שום סכסוכים ועיכובים, שניסע ונכנס לאומן בשלום, ונחזור לבתינו לשלום. אנו נעשה את כל מה שצריך לעשות וה' יהיה בעזרנו בזכות הצדיק שהכל יעבור בשלום, ונפעל שמה את כל מה שצריך לפעול ונזכה לתיקונים של רבינו.

מה דעתו של הרה"ח רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א בשנה זו בענין הנסיעה לאומן?

רבי בצלאל פרידמן: שאלתי אותו היום בבוקר, והוא אומר בצורה הכי ברורה "אם תהיה היכולת לנסוע - בוודאי שניסע..." וכן התבטא בפני "לא נראה לי שלא נוכל לנסוע..."

כמו כן הוא פועל בנושא נמרצות, כשהוא מנסה לפעול בכל טעדי שבעולם שנוכל לנסוע. הוא מתכנן מה שאפשר לעשות, והוא אף יותר חזק בזה מכל השנים. כמובן שהוא מזהיר שהכל יהיה לפי הדרישות הרפואיות, באופן שיועיל לקיבוץ, וכולו תקוה שכל אנ"ש יצליחו לנסוע לאומן.

כיצד אנו יכולים להתחזק לאחר שאומן סגורה בפנינו כל כך הרבה זמן?

רבי בצלאל נהרי: יש דיבור נורא של הרמח"ל ב'מאמר הגאולה' שהוא מדבר על התקופה שלפני ביאת המשיח, רוח הקודש של ממש לדורינו, ופירסמו את זה בתקופה האחרונה. בקצרה אסכם את דבריו הנסובים על

כוספים ונגועים. ר' יעקב מאיר שכטר נפרד מהציון

רבינו הרי התגעגע מאד שנגיע אליו לראש השנה "שְׂמֹתֵיגְעֵגַע מְאֹד אַחַר הָרֹאשׁ הַשָּׁנָה. כִּי בְּכָל הַקִּיץ הַזֶּה (האחרון לחייו) שָׁהִיָּה בְּאוֹמֵן הִיָּה מוֹתְעֵגֵגַע וּמְשִׁתְּקֵק מְאֹד שִׁיָּהִיָּה שָׁם עִם הַקִּבּוּץ שְׁלוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה" (חיי מוהר"ן קצ"ז). אין ספק שהגעגועים של רבינו שנגיע אליו קיימים עד היום. לצערנו הרב כבר חווינו 'הפסק' של כמה עשרות שנים שלא היתה אפשרות לנסוע לאומן, וה' ישמור ויציל שלא תקום פעמיים צרה, בתקופה זו נשפכו כל כך הרבה געגועים מאנשי שלומינו שיזכו להגיע לאומן. אני זוכר עוד מילדותי כשהסתובבתי אצל אנשי שלומינו במירון בראש השנה איך שהיו מדברים מהראש השנה באומן להגיע לרבינו, געגועים כאלה, רצונות שכאלה, בטוחני שעוד לא נגמרו הרצונות, עם ישראל עוד לא "בזבז" את כל האוצרות של הגעגועים מהדור הקודם...

ומי מדבר על הדור שלנו שכל כך כוספים ומתגעגעים להגיע לאומן לראש השנה, בוודאי ובוודאי הגעגועים האלו לא יתנו לבעל-דבר לסגור את השערים חס וחלילה, לא יקום ולא יהיה. בוודאי יסעו, ועוד איך יסעו... ואדרבה אפשר להניח שהציבור הקדוש שכבר זמן רב לא זכה לנסוע יתגבר בכפליים ועכשיו יהיה זרם גדול יותר של אנשים בעז"ה. וכפי שרבינו רצה שכל מי שסר למשמעותו בוודאי יבוא ויקיים את ציווי רבינו.

ר' בצלאל פרידמן:
בכל מה שקשור לראש השנה של רבינו אי אפשר לעשות 'חכמות' ולהחליט דברים מלבנו. אנו צריכים לעשות את שלנו ולנסוע

הכנות מעשיות

איזה פעולות מעשיות נדרשות מאתנו כדי לנסוע השנה לאומן בעז"ה, בצל המגיפה העולמית רח"ל?

רבי אפרים קעניג: בנוגע לעצם הדבר

יקחו את זה מאד ברצינות, ולו יצויר שהנוסעים יידרשו להפקיד סכום כסף כערבות על כך שהם ישמרו על הדרישות - בוודאי שכולם יסכימו לזה, כי אנשים מאד מבינים את הדבר ומוכנים לעשות כל מה ששייך בעולם - העיקר להגיע לאומן.

מה כבר נעשה בשטח כדי לסדר את כל ענייני הנסיעה ולהבטיח שכולם יזכו לנסוע לאומן?

רבי משה קרמר: לשם כך ביקשנו מכל הגופים הפועלים בענייני הנסיעה לאומן להתאגד יחדיו ולפתוח "איגוד" שיהיה לו את הכח בעז"ה בשם כל חסידי ברסלב לפתוח את הדרך לאומן. ברוך ה' שחפץ ה' בידינו הצליח, האיגוד הוקם בחסדי שמים, העסקנים נכנסו לעובי הקורה וברוך ה' אנו רואים שהם אנשים שמבינים בזה, יש להם את כל הרצונות לעסוק בזה, ואני אומר שגם זה נגזר משמים, מי יזכה לפעול בדבר נשגב זה, אלה שפועלים בעניין זה בהשגחה פרטית, ואפשר לסמוך עליהם שהם השליחים שלנו העושים את זה עם כל הכח והרצון.

אך חייבים לדעת ולהבין את גודל החשיבות לעזור להם במלאכתם, בגוף בנפש ובממון, זו זכיה גדולה ונוראה, לעזור "לפתוח את הדרך לרבינו"... ובפרט לעשות דרך כבושה לרבים, אשרי מי שיזכה לתת יד עוזרת ותומכת, אין ספק בזה, וה' יעזור שיצליחו בכל הפעולות.

כמו כן כולנו צריכים להתפלל להצלחתם, שהרי הם שליחים של כל הציבור, מהיום הזה עד ראש השנה צריך כל יום ויום בקביעות להתפלל שנזכה להגיע לאומן לראש השנה, ובתוך התפילה צריכים לפרט גם את הדבר הזה, שהעסקנים החשובים יצליחו בפעולתיהם הכבירות למען הנסיעה. ובזכות זה ה' יעזור שיהיה להם הצלחה, ושיתקבלו על כל הלבבות של כל הנוגעים בדבר.

תפילה משנה הטבע

הרי רצון רבינו הקדוש שנזכה להיות אצלו על ראש השנה, ובוודאי יפעול זאת בעולם העליון, ואם כן מדוע כל כך חשוב להתפלל על כך?

רבי משה קרמר: יש סיפור המובא בשבחי הבעש"ט, שפעם אחת גילה הבעש"ט את רצונו שיהיה לו יין משומר בשמירה רצופה וחזקה שלא יהיה אפילו חשש קל שבקלים של נגיעת עכו"ם. אחד התלמידים רצה למלא את רצון רבו, והלך ונסע למקום רחוק, בו קיימים כרמי ענבים, ושהה שם כל זמן הבצירה ועשיית היין כשהוא מקדיש את כל זמנו על שמירת היין למען רבו הבעש"ט.

והנה הגיע היום המאושר, חבית היין הועמסה על העגלה והוא עשה את הדרך הארוכה עד למעז'יבז' כשהוא שומר באלף עינים על היין היקר. ממש סמוך למעז'יבז' נתקל התלמיד בשוטר גוי, שחיפש האם מבריחים יי"ש. התלמיד טען כי חבית מכילה יין הפטור ממכס ולא יי"ש, אבל השוטר לא סמך עליו, הוא פתח את חבית

נחמן קנלסקי הישיש, ממש כל הזמן בפחד... ניסיתי בשדה התעופה לומר לו איזה בדיחה להפיג את הפחד, הוא הסתכל עלי ואמר "אתה לא יודע מי הם הקומוניסטים..." ואז גם אני התחלתי לפחד...

היום יש מניעות אחרות. היצר הרע מעייף אותנו לאחר נסיעות של כשלושים שנה, עייפות הנפש, אז מצאו 'טרמפ' שיש מניעות... אבל חס וחלילה להכנע ולהתבלבל חלילה. עכשיו צריך לדעת ולהאמין שכל הגאולה תלויה בזה, כדברי רבינו הקדוש, מי יודע מה תלוי בראש השנה הזה, צריך לוותר הרבה בשביל הנסיעה, לעשות מסירות נפש באש ובמים! לעורר את כל הציבור ולדעת שזה ממש שותפות בגאולה השלימה.

אין ספק בדבר שצריך להשקיע כל הכוחות בגוף ובממון. אם כל נסיעה יש לה חלק בקץ הגאולה, אז כל שכן השנה הזו שבוודאי יש לזה קשר ישיר לגאולה השלימה שתבא במהרה.

רבי אליהו עטיה: אצל הציבור הכללי פשוט שצריכים לנסוע לרבינו ולא שייך אחרת. אתמול

הפסוק "משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים", שבעת שהיה בית המקדש קיים היה זה בגדר 'שער העליון' שהיה משפיע לכל העולם, ולכן החלונות בבית המקדש היו סגורים מכיון שיש שער העליון. אבל לאחר שבעוונותינו הרבים נחרב בית המקדש, אז נפתחו ה'חלונות' שהם בתי הכנסיות, בית מקדש מעט. בעניין זה מגלה לנו הרמח"ל שלפני ביאת המשיח תגיע תקופה שייסגרו את ה'חלונות' דהיינו בתי הכנסיות, כהכנה לפתיחת השער העליון, משום שאין מלכות נוגעת בחברתה... נורא נוראות!

נמצא, שזה שהגענו לכה מצב נורא שבתי כנסיות נסגרו רח"ל, יש בזה גם צד התחזקות ותקווה של הכנה לגאולה. ולענייננו, אולי עכשיו כאשר הבעל-דבר מרגיש שהולכים לפתוח את ה'שער העליון' אז זה כל המניעות לנסוע לאומן, כי גם הציון הקדוש הוא שער הכולל, בחינת 'שער העליון'.

ואדרבה, רבינו אומר בתורה ס"ו שכל הנחשק יותר גדול - אז המניעות יותר גדולות, ולא צריך

הקיבוץ בשנים הראשונות

היה אצלי איזה בחור מסורתי ואמר לי "הרב! אני לא יכול לתאר לעצמי ראש השנה - לא אצל רבינו באומן..."

ובאמת ההתכוננות למסירות נפש אצל הציבור היא גדולה, הרבה אנשים מרגישים שהראש השנה נותן להם את כל הכח לכל השנה כולה לעסוק בתורה ובמצוות ולהיות יהודי, לשמור על הגחלת - זה הראש השנה, זוהי הבנה שמחלחלת מתוך הציבור, מלמטה למעלה, הוא נותן את ה'ברענ', הכח וההתעוררות שפשוט וברור שצריך לעשות את הכל.

אחד הדברים שלדעתי צריך להדגיש, שכל מי שקונה כרטיס טיסה לאומן, מתחייב לשמור על כל ההוראות שידרשו מאיתנו, ולא להתחכם באופן שיכול להזיק לכלל. ברור כשמש שאנשים

להתפעל מהמניעות, אדרבה זה צריך לשמח אותנו שיש מניעות, נכון שעכשיו יהיה יותר קשה, אבל כתוצאה מכך יהיה גילוי הרצון, התגלות של שער העליון, חלק מהגאולה.

צריך להתגבר על המניעות ולא להסתכל על זה, מי יודע אם זה לא הראש השנה האחרון לפני ביאת המשיח... צריך להתחזק ולנסוע, וכל שהמניעה יותר גדולה אז הולך לפתח השער לגמרי... אולי אנחנו חסידי ברסלב נזכה לפתוח את השער העליון, תהיה לנו את הזכות לפתוח את השער הכולל... הרי כל העולם כולו תלוי בראש השנה ולכן יש מניעות באש ובמים...

אני זוכר בשנת תשמ"ח כאשר נסענו לאומן ושילמנו על הכרטיסים כל אחד כמעט שלשת אלפים דולר... בשדה התעופה ראיתי את רבי

ר' משה קרמר:

אני זוכר את רבי שמואל מגיע בחצות לילה לקבר דוד המלך שבהר ציון, בערך שעה שלימה עמד ובכה בגעגועים עם הניגון והתנועה על המילים "לשערי ציון נעוף כיונים..."

היין כדי לטעום האם מדובר בין או ביי"ש...

התלמיד עשה את דרכו לבית הבעש"ט כשהוא שבור ורצוף, לאחר שהיין נפסל עקב נגיעת השוטר הגוי. בצער עמוק פנה אל הבעש"ט והתאונן לפניו "מדוע הגיע לי עונש כזה, להשקיע חודשים של טירחא ושמירה ובסוף להגיע בלי כלום?! הרי עשיתי כל זאת למענכם?!..."

ענה לו הבעש"ט: "שכחת להתפלל כראוי על הצלחת הדבר..."

יתכן שה'שכר' שקיבל אותו תלמיד הוא לימוד זה שהבעש"ט רצה ללמד אותו, שאפילו שעושים דבר בשביל הצדיק, שלכאורה הרי זה רצון השי"ת שיהיה כך ואולי לא צריך להתפלל על זה, אך הבעש"ט מלמד אותנו בזה שגם כשעושים דבר עבור הצדיק צריך להתפלל. וזה נכלל במה שרבינו מלמד אותנו להתפלל על כל דבר.

וכמו שכל אדם יודע שבשביל עצמו צריך להתפלל הרבה כפי שקיבלנו מרבינו, כך גם עבור רבינו עצמו צריך עוד תפילה ועוד תפילה.

התפילה הזאת צריכה להיות כל יום ממש וכמו שהרמב"ן אומר הענין לומר כל יום הי"ב מסעות, רואים מזה שיש ענין של 'תמידות' לומר כל יום דייקא. הרי יש עד ראש השנה קרוב לתשעים יום, בוודאי טוב מאד לקיים את זה כל יום ממש, זה כח אחר של תפילה כזשה ברציפות.

ואכן ראינו בעינינו שמיד לאחר ה'יום תפילה' שהתקיימה בער"ח תמוז בהוראת זקני אנ"ש - מיד היו שינויים גדולים לטובה כעדות העסקנים.

עוד נקודה שאני אומר תמיד, כאשר מדברים שצריך להתפלל הרבה, לא 'לספור' את התפילות ולחשוב שעכשיו אני כבר מתפלל פעם שנית או שלישית וכו', אלא כל יום בהתחדשות כמו

שמתפלל על זה עתה בפעם הראשונה. וה' יעזור שהציבור יקבלו ויבינו את זה ויקיימו את זה.

מה עוד יכול לפעול חסיד פשוט שאיננו עסקן?

רבי אפרים קעניג: אין ספק שכל אחד שמתוודע לפעילות צריך לדעת שהעסקנים הם השלוחי דרבנן שמייצגים אותי ואותך וכל אחד בנפרד, אני חושב שהדבר הטוב שיצא מזה שיש אחדות בין אנ"ש, שראשי הארגונים השונים מתאחדים סביב מטרה אחת, זה "פתחון פה" גדול, וזכות גדולה לחסידות ברסלב ש"מגיע להם" להגיע לאומן.

הציבור הרי רוצה להגיע, ואין ספק שמי שיש לו שכל בקדקדו מבין שהגוף הזה צריך תמיכה מאתנו, ולא ימנעו טוב מהם בכל מה שצריך, והם מצידם בוודאי יעשו בצורה הכי טובה את כל מה שצריך לעשות, לייצג את הציבור נאמנה ולפעול עבור כולם.

שמעתי ששוכרים פרופסורים בינלאומיים שילוו את הדבר, וכשהממשלה שומעת שפרופסור ידוע מצוי בפרטים ומאשר אותם הרשויות נוטות יותר להסכים לדעתם.

רבי אפרים קעניג: הציבור הרי יודע בלב ונפש להזיל כ"כ הרבה כסף עבור הנסיעה לראש השנה. אמרתי פעם שזה ששילמנו בעבר שלשת אלפים דולר עבור הנסיעה לרבינו, בוודאי שרבינו עשה מזה 'מטעמים' ולא נשאר חייב לאף אחד... רבינו הרי אמר על הגביע של רבי אבא (שרכשו כמתנה לרבינו אך הוכרח למכרו עקב הוצאות הנסיעה לראש השנה): "די ציין מיט די אויגן וועל איך ארויסנעמען דעם בעל דבר וועגן דעם..." - "אוציא לבעל-דבר את השיניים ואת העינים עבור זה..."

כאן אין ספק שצריך ייצוג מתאים כלפי השלטונות, מי לא יוזיל כסף בשביל הדבר הזה?! מי שרוצה להתעלם מזה, זה ממש "לא תעמוד על דם רעך"! צריך לשאת עם הציבור ולא להגיד 'שלום עלי נפשי', רק אם נתאחד לעזור ביחד יהיה 'שלום' עלינו ועל נפשותינו. כאיש אחד ובלב אחד נתאחד סביב הארגון הזה לתת להם את מלוא התמיכה, בגוף בנפש ובממון, ובשם ה' נעשה ונצליח.

רבי שמעון שפירא: הגוף הזה הוא עבורנו כעין ה'כלי' המובא בסיפור הראשון בסיפורי מעשיות, שהמשנה למלך היה לו כלי, ומתי שהיה צריך כסף היה מוציא משם. בוודאי שצריך לעזור להם בכל מה שהם צריכים, הן לשמוע להם בענין שמירת התנאים וההוראות שיוורו לציבור הנוסעים והן לעזור להם מבחינה כספית על כל ההוצאות הכבירות שהפעולות כרוכות בהם.

אני יודע שהם עושים פעולות העולים הון תועפות, ומי שישתתף בזה יהיה לו חלק נצחי בראש השנה הזה, שיש מניעות כאלו, אין לשער הזכות של מי שיכול להשתתף בגוף בממון ובמחשבה, זה ממש זכות לדורות, וכפי שרבי בצלאל אמר כאן מקודם שאנו מקוים שזה גם חלק בגאולה הגדולה.

נסיעה בכל מחיר

שאלה: הציבור רוצה מאד לדעת, אם תהיה הוראה שמי שחוזר מאומן צריך להיות שבועיים בבידוד, האם יש להמנע לנסוע לאומן משום כך?

רבי אליהו עטיה: כבר שאלתי את השאלה הזו לאנשים שונים וגם שאלתי את עצמי... התשובה שקיבלתי מכולם היתה "להיות בבידוד - זהו החלק הקל ביותר..." ולגופו של ענין, הרי נחזור יותר מ'מנין' של מבודדים, ומשכך יתכן שנוכל גם מבחינת הרשויות גם תוך כדי הבידוד לקיים מנינים ביום כיפור ובסוכות. זהו החלק הפשוט, המניעה הקלה מכל המניעות.

רבי משה קרמר מעיר: הרי כבר היינו בבידוד מרצון כמה חודשים עקב הקורונה... זה למדנו כבר...

השאלה האם צריך לעשות את המסירות נפש הזאת?

רבי בצלאל פרידמן: מסירות נפש לא "צריך" לעשות, רבינו אומר שמסירות נפש אי אפשר לצוות לאחרים, יש אנשים שאצלם זה לא מסירות נפש, ומי שיכול אדרבה ואדרבה.

רבי משה קרמר משיב נחרצות: אם בזה תלוי כל האפשרות לנסוע לרבינו - בוודאי שצריך לעשות את זה. זה פשוט.

רבי בצלאל פרידמן: בכל מה שקשור לראש השנה של רבינו אי אפשר לעשות 'חכמות' ולהחליט דברים מלבנו. אנו צריכים לעשות את שלנו ולנסוע.

רבינו אמר שלהיות אצלו בראש השנה זו קושיא, "נאך א קשיא"... אי אפשר להבין שום דבר. היום אני רואה בחורים מנסים לעשות 'מאמרים' להסביר מדוע ציוה רבינו שיהיו אצלו על ראש השנה, אבל רבינו לא הסביר מה זה, ומשום כך אין לנו שום השגה בזה... אנו רק יודעים ומאמינים שזה הדבר הכי גדול שיכול להיות. כך לדוגמא רבינו אמר "הלוואי שארגיש את אור בהירות הדרך שאתם גוסעים אלי", האם אנו מבינים את זה!?

רבי שמעון שפירא: צריך להגיד לקהל שאנחנו לא יכולים לחייב אף אחד, אבל מי שמרגיש שיכול לעמוד בזה - אז בוודאי שיש. ואנו נתפלל שישתנה הדבר ולא נצטרך בידוד כלל. הרי כבר באוקראינה עשו עכשיו תקנה חדשה שמי שמגיע ליומיים בלבד לא צריך בידוד. אז רואים שמשנתנים דברים. אנו נתפלל ובעז"ה הכל יהיה בסדר.

רבי בצלאל נהרי: ראיתי עכשיו בברכי יוסף שדן בשאלה לגבי חולה שצריך לעבור ניתוח בתוך ימי ספירת העומר באופן שלא יוכל לספור כמה ימים, האם הוא יכול לספור בברכה בימים הראשונים, והוא עונה שהוא יברך ויאמין שמצוה גוררת מצוה ויאמין שיכול לקרות לו נס שכן יוכל לספור כל הימים. הוא הדבר לענינו, אנו צריכים לנסוע לאומן בלי חשבונות, וה' יעזור שיהיו ניסים והמתקות, וכל הגזירה תתבטל בזכות

ר שמואל שפירא בנסיעתו האחרונה לאומן במסירות נפש של ממש

המחשבה", ובתפילה ע"ז אומר מוהרנ"ת שבראש השנה צריך לשמור את המחשבה יותר, כי זה משליך על כל השנה. בפרט בדרך, בהלוך ובחזור, וכן באומן, צריך לשמור על המחשבה ועל הקדושה, וכאמור לשמור על הכשרות ועל הלשון, ועל ידי זה יהיה לנו ראש השנה כמו שצריך ושנזכה לכל התיקונים ושאומן תיפתח לגמרי בעזרת השם.

רבי משה קרמר: אני יכול להגיד הרגשה שלי, שאני זוכר, כשהגענו באחת הפעמים הראשונות לאומן, כאשר האוטובוס נכנס ועצר בפניה ברח' פושקינה ליד רח' בילנסקי, אחד הנוסעים בתוך האוטובוס התבדח קצת ואמר כמה "ווערטלאך", כולם צעקו עליו "אנחנו כבר באומן ואתה עושה ווערטלאך?! (=בדיחות) זו היתה הרגשה כללית לכולנו באותם נסיעות ראשונות. וצריך מאד להתעורר בימינו אלה.

בשנים האחרונות פעלו הרבה בענין זה, להזהר, ועכשיו צריך להזהר הרבה יותר, הרי אינני יודעים שום דבר על מה ולמה, וכשמגיעים לאומן ולא נזהרים כ"כ בקדושת המקום זה עושה משהו. הרי מקובל אצלנו שבציון הקדוש ראו גם עונשים רח"ל... שמעתי פעם בשם חותני רבי גדליה שנסגר הציון בגלל שהיה איזה מחלוקת שם, ובפרט אצל רבינו בעצמו, צריך להזהר מאד, וצריך לפרסם את הדבר לכל קהל הנוסעים שיזהרו בנושא הזה.

בגעועים עזים ורגשי קודש השיחה מסתיימת. ולפני שהוא חוזר לביתו, רבי שמעון שפירא פונה לרבי משה קרמר ומראה לו בתוך הליקוטי תפילות (תפילה ע"ז): "לילך ולנסוע לצדיקים א'מיתיים", מילים אלו הם ראשי תיבות אלול... זה ההכנה לראש השנה... להתפלל על הנסיעה לרבינו...

הראש השנה של רבינו.
רבי שמעון שפירא מסכם: "יש ענין שנתהפך הכל לטובה!"

כבר עשרות שנים מאז שאומן נפתחה לחסידי ברסלב, ואף פעם לא היה מצב חמור כזה שכבר כמה חודשים שאומן סגורה ומסוגרת, האין בזה רמז משמים?

רבי שמעון שפירא: אין ספק שמעוררים אותנו מן השמים, וכמו שבכלליות הורו גדולי ישראל שסגירת בתי הכנסת היה רמז משמים לכל עם ישראל שיזהרו מאד ולהבא בענין קדושת בתי הכנסת, כך הסגירה של אומן, הסגירה של אומן, בוודאי מרמזת לנו להתחזק בקדושה ובצניעות ובלשון הרע כל אחד מה שהוא יכול להתחזק, וכפי שאנשים נזהרים מאד שלא להינזק בגשמיות, קל-וחומר ברוחניות אנו צריכים לשמור שתהיה צניעות באומן, שלא יגיעו כלל נשים בראש השנה. זהו דבר ראשון במעלה, שרבינו רצה שתהיה קדושה באומן בפשיטות. וכן לגבי כשרות המאכלים באומן, שתהיה כשרות כמו שצריך.

וכן צריך להתחזק שלא לדבר דברים בטלים, בפרט בציון הקדוש, לשמור על קדושת הציון שזה בחינת 'קודש קודשים', וכמו שבקודש קדשים נזהרו בכל מה שצריכים להזהר, גם כשנכנסים לציון צריכים להזהר. אמנם צריך להיות בשמחה ולא בעצבות, אבל באימה ובריאה בבחינת 'וגילו ברעדה'.

גם בכל זמן הקיבוץ באומן יש להזהר מאד לא לדבר דברים בטלים ומחלוקת. צריך לדעת שבאנו לרבינו בשביל להתקרב להש"ת, לזכות לקדושה של ראש השנה ולהמשיכה לכל השנה, כי זה הראש של השנה, ואם ינהגו בקדושה תהיה לכולנו שנה טובה. רבינו אומר "מה שנוסעים לראש השנה לצדיקים כדי לזכות לקדושת

תמונה נדירה מארכיונו של ר' אהרן ברגר ה"ו

ניצוץ קטן יכול להדליק יער שלם | זרקור לפעילות הפצת אור האורות על פני תבל

'חבורת התפילה' בתפילה וזעקה לגאולה השלמה ולביטול כל הגזירות למען החשת הגאולה השלימה

הצצה לחבורה הנפלאה שמתקיימת כל שבוע ביום שני, בבית המדרש הגדול במאה שערים - להעתיק בעד צרותיהם של ישראל ולהתעורר לתשובה להחיש את הגאול השלימה | יצאנו לשיחה עם הרב א.ל. הי"ו אודות חבורת התפילה אותה ייסד במטרה להתעורר להתפלל ולזעוק על הגלות וצרות ישראל ולהחיש לנו גואל

בחסדי השי"ת זוכים אנו לקיים את תפילה קבועה זו, כאיש אחד בלב אחד, מזה עשור, ובהחלט ניתן לומר כי כבר עשר שנים לא פסקה תפילה זו מידי יום שני - בימות הקיץ ובימות החורף, בראשי חודשים וימי חול המועד - שאז במקום 'סליחות' אומרים 'הושענות'.

בתפילה אנו מבקשים ללמד על בני ישראל ומתפללים שיחיש השי"ת את התקרבותם אל דרכי התורה והמצוות, קוראים אנו את פרקי ה'תיקון הכללי', ומתחננים לביטול גזירות החינוך והגיוס, למען יתחנכו בנינו ובנותינו ברוח ישראל סבא.

לקראת כל מועד ויום-טוב הקרב ובא, מוסיפים אנו תפילת הכנה לקראת המועד, הכול לפי צרכי השעה. עתה, בעקבות המצב הקשה השורר בכלל ישראל, מעתירים אנו בתפילות ותחנונים שנזכה גם השנה - למרות תהפוכות הזמן - לקיום הקיבוץ הקדוש של ראש השנה באומן.

מתוך סקרנות שלפנו את מכשיר הטלפון מן הכיס והקשנו את מספרה של אותה חבורה - המכונה חברת 'ממעמקים' - 02-5404146. היטינו אוזן והתרחב לבנו לשמוע את קולו המעורר של הרה"ח ר' ישראל שמעון שפירא שליט"א, הבוקע מתוך המכשיר, קורא ומזמין את כל השומעים לבוא ולהשתתף בתפילה קבועה זו, ב'שול', "על צרות ישראל הרבות", ובפרט צרת המגיפה אשר ניחתה על ראשנו בעת האחרונה, רח"ל - שכן "העצה הטובה ביותר היא לצעוק אל השם... שיעצור את כל המגיפות ברוחניות ובגשמיות... כי כן ציוה ה', שלא נאמר שהצרות הן בגלל סיבה טבעית, אלא נאמר עוונותינו הטו אלה, ונצעק אליו יתברך".

ביקשנו אפוא לשמוע מפי המארגן ר'א.ל. כמה זמן קיימת התאספות זו, מה הן סדרי התפילה, כמה התעניינות יש בציבור לקריאתו הנרגשת של ר' שמעון ישראל שליט"א - והוא נענה לנו בנפש חפיצה.

הפלא ופלא. התאספות זו מזכירה את חבורות המקובלים המתאספים בצנעה להחיש את הגאולה...

זוהי טעות. יהודים פשוטים אנו, לא מקובלים ולא בני מקובלים. אולם מתחזקים אנו לקיים בתמימות ובפשטות את הנאמר בכל הספרים הקדושים - שכל קורות העולם וכל הצרות המתרגשות לבוא על ישראל, מטרתם היא לעורר את לבנו לשוב אל ה' ולסור מדרכינו הרעים.

לכן אנו מתאספים כדי לחזק בקרבנו את ההכרה הפשוטה הזו, שכל מאורעות העולם אינם אלא 'איתותים' ורמזים מן השמים, להזכיר לנו להתקרב אל הדרך הישרה, לחזור אל המוטב - ואם אנו עושים כן, מובטחים אנו כי ישמע ה' את קולינו - כלשון הרמב"ם (ברישה' תענית) "בזמן שתבוא צרה ויזעקו לה' ויריעו, ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הרע להן, וזה הוא שיגרום להסיר הצרה".

בענין זה יש מעשה מרתק מבעל ה'חפץ חיים', שפעם בא לבקרו יהודי מסיני, והתעניין אצלו מה קורה במדינה הרחוקה. פתח היהודי וסיפר לו על המצב הרוחני הירוד שם. נענה לעומתו הח"ח: "הרי לשם כך חיברתי את הספר מחנה ישראל", ותיכף ומיד המשיך להתעניין: "וחוץ מזה יש עוד חדשות בסיני?" סיפר לו האיש שאירע שם שטפון גדול ועשרות אלפי סינים נספו בו. נזדעזע הח"ח והחווירו פניו.

לאחר מכן שאלוהו מקורביו: ילמדנו רבינו, מפני מה כה התפעל מן המוות שפקד אלפי סינים, ואילו אודות המצב הרוחני המדורדר לא הקפיד כל כך. השיב להם: בשומעי על הצרה שהביא ה' לעולם, הבנתי כי מן השמים מבקשים לעורר אותי לשוב בתשובה. וכי עשה ה' ככה, להרוג אנשים מרובים כל כך, בכדי שהסינים ישוּבו תשובה? לא ולא. הסיבה היא כדי שישאל מאיר יחזור למוטב!

העולה מן הדברים - כי אמנם מן הראוי היה שנגרש בצער החורבן ונתגעגע לגאולה. הלוואי שנזכה לכך. אולם קודם עלינו להפנים כי העוונות המוחזקים בידנו הם המה הגורמים לצרות המתרחשות ובאות לעולם, ומתפקידנו להרבות בתפילה ולעורר לבנו את ה'.

ואם אנו עושים כן ומתעוררים לשוב בתשובה על ידי הצרות שפוקדות אותנו אין ספק כי בכך אנו בוודאי מקרבים את הגאולה הכללית והשלמה, כמאמר רבינו (בתורה ע"ט), שעל יהודי לראות לעשות תשובה לבל יעכב את הגאולה

האם ייסוד התפילה הקבועה באה בעקבות מאורע כל שהוא?

אכן. בשנת תשע"א נתקלנו בסיפור עצוב ומזעזע, ולאחר שהשתדלנו ופעלנו רבות בכל המישורים והדרכים המקובלות - נוכחנו לראות כי מאומה לא הועיל לפתרון המצוקה. ברגע של בהירות ענינו ואמרנו: אם אין בידנו לעזור, לכל הפחות נרבה בתפילה. הרי יהודים מאמינים בני מאמינים אנו, ויודעים אנו כי הכוח של התפילה הינו עצום ונורא, ויכול לחולל ניסים וישועות. כך התחלנו להתאסף יחדיו לתפילה קבועה במערת 'סנהדרין הקטנה' בקרבת מקום לקבר שמעון הצדיק.

והנה, למרבה הפלא, בחלוף חודש ימים של התמודדות לצד תפילה - באורח פלא הוסרו המחיצות ונפלו המחסומים. התפילות נענו והדבר הכואב בא על פתרונו המיוחל.

כמובן, התחזקנו מכך עד בלי די. ועוד אות לטובה ראינו מכך שהתפללנו שיקומו ויתייסדו מניינים נוספים שכאלו - ואכן כעבור תקופה קצרה באה לאוזנינו שמועה כי נפתח מניין דומה בבתי וורשא - בדיק באותו יום ובאותה שעה!

בוודאי המצב הנוכחי גורם להתעוררות בקרב אנ"ש להשתתף בתפילה...

אכן, לעת צרה התפילה היא חיוב מדאורייתא. ומן החידוש לציין את אשר ראינו ב'אגרות משה' (או"ח ח"ב סימן כ"ד), שבעת צרה יש חיוב אפילו על בן נח להתפלל לה'.

ולנוכח הגזירות והמניעות המתרגשות לבוא עלינו - בגשמיות וברוחניות, ובפרט לקראת אומן ראש השנה הבעל"ט - מה לנו גדול מכוח של תפילה רבים, עליה אמרו חז"ל שהקב"ה אינו מואס בה, ואין ספק שהיא התרופה החזקה ביותר - שכן מובא בספר המידות: "תפילת יחיד אינה נשמעת אלא אם כן לבו מכוון, ותפילת ציבור נשמעת אף על פי שאין לב כולם שלם". וראה שם עוד: "לפעמים אינה באה הישועה אלא עד שיתפללו כמה בני אדם, ולא די בתפילת יחיד".

אכן, יש דאגה גדולה בקרב אנשי שלומינו בענין הנסיעה לקיבוץ על מי ראש השנה...

כפי שהורו גדולי אנ"ש - העצה היחידה לנוכח איום כה גדול, היא רק על ידי תפילה. לזעוק להתחנן להשי"ת שיפלו כל המניעות והחומות המאיימות על ההתקבצות באומן בראש השנה של הרבי. הן בתפילות פרטיות כפי שקבעו זקני אנ"ש והן בתפילת רבים כפי שהיה בער"ח תמוז.

ואף אנו בחבורת 'ממעמקים', מלבד מה שאנו מתפללים כסדר בכל תקופת ערב ראש השנה על ענין זה - יצאנו לפני שבועות אחדים כאיש אחד בלב אחד אל חלקת חסידי ברסלב בהר הזיתים, שם טמונים אנשי הצדיק שמסרו נפשם על ראש השנה, להזכיר אצלם את המצוקה הפוקדת אותנו, שיוסיפו כח לתפילותינו.

בין השאר פקדנו את קברו של ר' לוי יצחק בנדר שנסע לקיבוץ באומן בתר"פ תוך סיכון חייו, וקברו של הרה"ח ר' שמואל שפירא אשר מסר נפשו בתפילה במשך עשרות שנים עד שזכה בסוף ימיו לעלות לציון, בעודו ישיש בעל גוף דווי, וכן אצל קברו של ר' מיכל דורפמן שהיה נשיא הקלויז החדש באומן.

יהי רצון שזכות עובדי ה' הללו תסייע בעדנו להתקבץ באומן בראש כל שנה ושנה, ולזכות לכל התיקונים הנוראים הנפעלים בכוח ההתקבצות על ידי הצדיק.

זכרתי לך חסד נעורייך / חלק א'

לאביו למנע ממנו בכל מחיר את התקרבותו לרבי נתן ולאסר לדבר עמו מטוב ועד רע. בררות רבות לא נשארו לילד שמשון ובלב כבד קבל עליו את הדין.

שבת קדש שעת רענא דרעיון:

שמשון מתהלך בסדרו אנה ואנה ואינו יודע לשיית עצות בנפשו, הן אמת שאביו הזהירו באזהרה חמורה לבל יהיו להתקרב עוד אל רבי נתן. אך כבר אמרו בגמרא ונפסק בן בשלחן ערוך שאם אביו מונע בעדו להתקרב אל ה"ש"ת אין צריף לשמוע. כיצד יכול הוא לעצור בעד תבערת לבבו הפוסף ומתגעגע לדבורים היוקדים בגחלי אש? דבורים המסחזקים ומעוררים את נפשו ההומיה. כיצד יוכל להשאר פאן פאשר במרחק פמה רחובות נמצא בית חרשת של יראת שמים? האם אכן נגזר עליו להיות יבש פחרס מפל לחלוותית של קדושה? "לא! היה לא תהיה!" - הוא החליט החלטה נחושה. "אעשה כל מאמץ מצדי לקבל את ההתעוררות מלמעלה על ידי שאגרת התעוררות מלמטה, בכך שאשפר את כל המניעות ואגיע על אף הכל לרבי נתן."

הוא חומק בלאט מהבית, פוסע בצדי דרכים. עוקב בעיניו אחר אנשים מפרים ומשתדל להסתתר ממבטיהם. סוף סוף הוא נושם לרוחה כשהוא מבחין בביתו של רבי נתן בקצה הסמטה. "הכל היה כדאי!" הוא חושב כשנפשו מתמוגגת מזעם אמרוותיו של רבי נתן.

"הכל היה כדאי!" הוא המשיך לחשב גם פאשר אביו פעס עליו אחר כך, כשנודע לו מפי ידידיו כי בנו הפר את הבטחתו ובקר שוב אצל רבי נתן.

בשבת הבאה לא הסתפק אביו באזהרה, אלא פקד עליו שישן עמו בסדרו כדי שלא יוכל 'להתגנב' וללכת לרבי נתן. שמשון עשה עצמו כישן אך מבעד לאישוניו העצומים למחצה עקב

"שמשון! יותר איני רוצה לשמע שפך רגלך דורכת על מפתן ביתו של רבי נתן!" הזהיר אביו של שמשון את בנו בתמרה.

שמשון נשף את שפתו המתחננה בכאב צורב. "אוי! כיצד אפשר לגזר עליו גזרות פאלו? הלא את עקר חיותו וכחו שואב הוא מאותם שיחות נלבבות עם רבי נתן, וכיצד יוכל לשרד כשמנתקים אותו מנשמת אפו!?"

שמשון היה ילד פכו עשור כשנגה עליו אורו של רבנו. רבי נתן בתבערת לבבו קרב את כל מי שראה שבלבו ונפשו יכולים לקבל את שפע האוצרות של רבנו הקדוש. בנושא זה לא הבדיל בין קטן לגדול וכשראה שנשמחו של שמשון זה כשירה ומוכנה לספג אל קרבה את דבוריו של רבנו, היה עומד ומרעיף עליו מטללי תורתו ושיחותיו. שמשון היה מרנה תדיר את צמאונו בעצותיו ודרכיו של רבנו, והיה לבו מתלהב ומתחמם פאש שלהבת. כל תשוקתו ומגמתו נהפכו על ידי דבוריו הקדושים של רבי נתן רק לעבודת השם וליראה אותו. הוא פז לכל הבלי העולם ודמיונותיו, וכלל לא שת לבו אליהם. שיחם ושיגם של חבריו בני גילו בענינים של מה בכך לא תפסו אצלו מקום, עז היה תפצו להתקרב אל השם ותברך על ידי עצותיו הקדושים של רבנו.

עד לאותו יום שבו רצה אביו לשים קץ לכל עליתו הרוחנית ולגדעו מעץ החיים. לא שהיה אביו מתנגד כל כך גדול. ולא שצר היה לו בעבודתו של בנו. אלא שאנוס היה. על המשקל עמד כל פרנסתו, ועל זה לא יכול היה לומר, המחיר היה כבד מדי עבור דבר שפקל לא הפיר בתשיבותו.

ההתנגדות היתה כל כך גדולה שפאשר שמעו בני העירה על הנער הרך שנמתקרב לברסלב, עשו כל טצדקי כדי למנע בעדו להמשיך להסתופף בצלו של רבי נתן. אהד הנצעים בהם נקטו היה איום על אביו של שמשון שבאם בנו לא נמתק את קשריו עם חסידי ברסלב, הוא מפטר לאלתר ממשרתו. דבר זה גרם

משתוקק ללכת בהירה ומאירה.

רעיון נועז נצנץ לפתע במחו, הוא נזכר שבמרתף הבית נמצאים בגדי אפרים מגשמים שאביו לקח כמשפון עבור הלואות שהלנה לאפרי הסביבה. אולי בלית בררה ילבשם?

אף בגדי 'שקצים' אלו כבדים וגדולים ממדומתיו, ועוד, איך יעטה על עצמו את 'בגדי עשו התמדת' הלא לחוכא ונטולולא ישים את עצמו. לא! הוא לא מסגל לסבל חרפות פאלו!

כמעט נכנע למאסר הבית בו הוא נמצא, אף נשמתו לא יכלה להשלים עם רע הגזרה ושמשון מצא את עצמו במרתף נוכר ומחפש בבגדי האפרים, עוטה 'עור' פשלמה וטובע במגפים כבדים ומגשמים.

כך נגרר כל הדרך עד לביתו של רבי נתן במעיל פרנה ענק, ב'קוטשמע' על ראשו ובמגפים כפריים, אף אהד לא יכול היה להלשין עליו לאביו מהסבה הפשוטה שאי אפשר היה לזהותו מתחת לתחפשת המוזהה.

לא רק עובדי ארח התקשו לזהותו, אף בני החבורה הקדושה של רבי נתן נבגלו ונשתוממו למראה ה'שייגעץ' הפוסע בצעדים מגשמים לבית המדרש, אף אהד לא הפיר בו את שמשון הנער עדין-הנפש.

גם מורנו רבי נתן התפלא מה מעשיו של הנכרי כאן בבית הכנסת. "מה רוצה הגוי?" שאל את הסוכבים.

רק נתקרב הגוי פמה צעדים קדימה וכבר נפתרה התעלומה. "אוי! שמשון!" - פוצו פלם בשחוק.

שמשון האדים פלו, הרי מתגובה זו כל כך חשש, אף מבטו האבהי של רבי נתן לטופו והרגיעו, רבי נתן העביר לו במבטו את הערכתו למעשהו ואת ההבנה למניעים שאצלוהו לנקט בצעד כזה.

לאחר הבדלה קרא לו רבי נתן חבקו ואמר לו "זה עוד יעמד לך לטובה בעולם האמת..."

כיצד התקיימה הבטחת מוהרנ"ת? על כך תקראו בגליון

הבא בס"ד.

היטב אחר אביו הנרדם, פשנשימותיו הקצובות של אביו נשמעו בחלל הסדר ושמשון נוכח בברור שאביו ישן, פסע בצעדים חרישיים מחויץ לסדר ורץ כל עוד נפשו בו לרבו ומורה דרכו - רבי נתן. שוב הרנה את נפשו במים חיים מ'הנהר המטהר מכל הפתמים' שזכח לגמרי מאין הגיע ולאן הוא צריך לחזור.

גם הפעם לא עברה ה'בריחה' בשתיקה, וכשפרשה שוב השבת את כנפיה והגיעה עת המנחה נטל אביו את מעילו, פובעו, ומנעליו של שמשון והניחם למראשותיו תחת הכר עליו שכב. כך היה בטוח שלשמשון לא תהיה אפשרות לצאת מן הבית. הרי לא יתכן שיצא לחויץ ללא מעיל ונעלים, בקור מקפיא שכזה. כך נרדם אביו של שמשון בשלנה וברגע בהרגשה בטוחה כי הפעם לא יעלה בידו של בנו להערים עליו ולחמק מן הבית ללא ידיעתו.

אף דבר אהד לא לקח אביו בחשבון את החשק והכסופים שמתגברים ביותר בשעה שמתגברים המניעות...

שמשון אכן היה נבוך ביותר, לא עלה בדעתו שום פתרון למצב הסבוך אליו נקלע, האם אכן נבצר ממנו ללכת לרבי נתן? לכאורה אין כל סכוי שיצלית לממש את משאלתו. אף הנד ה' תקצר? הרי בדרך שאדם רוצה לילך, מוליכין אותו... ומי פמוהו יודע פמה עז רצונו ותפצו וכמה הדרך אליו הוא

ילד שעשועים

לילדים של ברסלב

אור חדש על ציון תאיר

לפתוחו שפאן בעגרה הרי נמצאים "קוזקים" (גויים מפרעים) שמדי פעם באים שוללים וגונבים גוזלים חומסים ורוצחים אותנו ואנו סובלים מהם מאד. אבל כשהמשיח יבוא ונבוא לארץ ישראל, שוב לא נסבל מהקוזקים אלא נחיה בשלום ובשלחה...

אכן נענה הכפרי בגניחה "אוי! הקוזקים אינם נותנים לי מנוחה, אני מפחד מהם מאד".

"נו! אמר לו רבי נחום "אולי עתה תסכים שהמשיח יבוא כבר ונעלה לארץ ישראל ושוב לא נסבל מהקוזקים הרשעים?"

בסדר! אבל כבר אמרתי לרבי שאני צריך להועץ עם אשתי, ואם תסכים נוכל להשתתף עם הרבי במסע הקדש לארץ ישראל... אלו ואנא עמה.

אמנם לאחר דקות ארוכות חזר הכפרי באמרו שה'רעבעצין' טוענת שיותר טוב שיבקש הרבי שהמשיח לא יבוא לארץ ישראל, אלא כאן לעירנו ואלו הקוזקים ישלח הרבי לארץ ישראל...

כששמע רבי נחום דבריו של הכפרי נתמלא עיניו בדמעות חמות והרים קולו אל ה' יתברך: "בורא כל העולמים על מה תחכה? הלא תראה איך שאין המון עם הפשוטים מבינים צער גלותם, האר פנינו אלינו ותכף תראה איך ירוצו כלם אליך..."

ועתה ילדים יקרים!

לפעמים אנחנו דומים לאותו כפרי וה'רעבעצין' שלו, שלא הבינו על מה ולמה כל הרעש הזה. מדוע יש לבכות ולהתאבל על ירושלים ובית המקדש.

אמנם כבר גלה לנו רבנו ז"ל (בליקו"מ סי' ס"ז) שעל ידי חרבן הבית המקדש נסתלקו המאורי אור - והכנה הוא שכל עוד הבית המקדש היה קיים אזי היה שורה אור בלבו ובכל עם ישראל, ומני אז שנחרב הבית המקדש נחשף האור הזה.

ואם מרגיש אחד לפעמים שקשה לו להתפלל בחשק או שאינו מבין את מה שלומד או שפתאום בא היצר הרע ומפתה אותו לריב עם חברו, ידע שכל זה הוא בגלל שנחשף בלבו האור הזה של הבית המקדש. ועל כן אם יתאבל על הבית המקדש ויתקרב לצדיקים יוכל להמשיך מעט מן האור הזה אל לבו ויוכל בכח האור הזה לקבל חשק חדש להתפלל והבנה מחדשת בתורה הקדושה והתגברות חזקה על שאר המדות עדי נזכה לגאולה השלמה ולאוור הנפלא בבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן.

מספר על הצדיק רבי נחום מטשנגוביל (שהפליג רבנו הקדוש בצדקתו, חיי מוהר"ן תקנ"ג) שהתאכסן פעם אצל כפרי אחד, כשקם הצדיק רבי נחום בחצות הלילה והשליך עצמו על הארץ ובכה בדמעות שלישי על חרבן בית מקדשנו, נבהל הכפרי מאד לשמע בכיותיו המחרידות של הצדיק ותכף נכנס לחדרו לברר אצלו על פשר בכיתו.

ברם, כאשר הצדיק רבי נחום הסביר לו שאומר את תקונו חצות ובוכה על חרבן בית המקדש לא הבין הכפרי אפלו מלה אחת...

מה זאת תקונו חצות?! שאל בפליאה את הצדיק.

ומי החריב את הבית המקדש שלך? תמה.

כשראה רבי נחום שהכפרי המגשם הזה אינו מבין כלום, התחיל להסביר לו שפעם היו כל היהודים גרים בארץ ישראל והיה שם הבית המקדש שהיה בנוי מפאר וקדוש מאד והיו מקריבים שם קרבנות והיו עולים שם בשלש רגלים והשמחה שהיתה שם אי אפשר לשער ולתאר. וכיון שחטאו ישראל באו גויים והחריבו את הבית המקדש והגלו את ישראל מארצם, ומני אז אנחנו שרויים כאן בגלות.

ועל כן, המשיח הצדיק, אני בוכה ומתפלל אל ה' יתברך שיביא לנו כבר את משיח צדקנו ויבנה לנו את בית מקדשנו ונחזור כבר כלנו אל ארץ ישראל, ונוכל לעבדו יתברך בלב שלום.

עתה, כשהבחין רבי נחום שהכפרי החל להבין יותר את משמעות הבית המקדש והמשיח פנה אל הכפרי ושאלו: "האם אתה מסכים עמי שמשיח יבוא כבר ונזכה כלנו לעלות לארץ ישראל?"

נענה כפרי ואמר לרבי נחום שאינו יכול לענות לו באשר שאינו לבד וצריך הוא להועץ עם אשתו, ואם היא תסכים לכה הרי גם אני אסכים לזה...

אמר לו רבי נחום תלך ותועץ עם אשתך והשבני דבר.

לאחר כמה דקות חזר הכפרי ודבריו בפיו שה'רעבעצין' (הרבנית) אומרת שאי אפשר לעזב את כל התרנגולים והכבשות כאן בעגרה לבדו, וכי מי יתעסק עמה, ומהיכן יהיה להם פרנסה? וגם כאן מכירים אותם כבר כל השכנים אבל בארץ ישראל אין להם שום מקר וקרוב, ועל כן אי אפשר בשום פנים ואופן לעזב את העגרה ולעלות לארץ ישראל... ואם רבי רוצה יכול הוא לעלות לבדו או עם חסידיו, אבל אנו נשארים כאן!

וכאשר ראה הצדיק שעדיו אין הכפרי מבין בחמרת הגלות, התחיל

הַפֶּןּ בָּהּ וְהַפֶּןּ בָּהּ דְּכֻלָּא בָּהּ

ז	סימי ריראמ סר לוקב דמולה	על ידי זה יהיה לו חשק ואהבה ללמד
ה	וליפא מדא דמלי	על ידי זה משמח את ה' יתברך
ג	הזה מלועב הרות ירבד לע וינפ ריחשמה	יזכה להבין על אמתתה בעולם הבא
ו	הבוטל הרותה ישורד ידי לע	זוכין לתורה
ר	הבושתה תוררועתהל אובל רשפא יאו	שכינה כנגדו
ך	תומלשב דומלה תנוכ תתמא דומעל ולצא ענמג היהו הזה מלועב מדא דמלש המ לכ	ותלמודו מתקיים בידו
י	רובידב אקוד תויהל הכירצ הרות	מהקרבת תמידין
ע	הרותה ידי לע יכ עד	על קיום כל המצות
א	ותוא חמשמו באל גונעת השועש ימ	ללומד מפי הרב
ה	יתימאה לכשה תניחב אוה מדא תניחב רקיע יכ	התורה מחצרת עליו ועל זרעו
י	סכח דימלת ינפב המיק ידי לע	בלא הבנה
ת	רקשה תא אנושש ימ	פה הרב בשעת הלמוד
ש	אתירוא ישודיח רמוא מדאשכ	תלמודו מתקיים בידו וזוכה ללמד וללמד
מ	תוקונית דומיל ידי לע	כי הלמוד שהוא במחשבה לבד נשתפח ואין בה לידי מעשה
ו	הגומאל אב הרות ידי לע	דומה לזרע ואינו קוצר
ה	הלילב הרותב קסועה	הקדוש ברוך הוא מבהיק פניו לעולם הבא
ש	רזוח וניאו דמולה	נתקבלים כל התפלות וכל הבקשות
ת	דומלל תוקשח ול יאש ימ	הקדוש ברוך הוא משביעו לעולם הבא
ו	הרות דומלת לודג	של בית רבן גתרבה השלום
ה	המשל הקדצ ידי לע	יכול להביא ישועה
י	הרות ירבד לע ומצע ביערמה	אל ידבר על שום אדם שום דבר רע
ג	תירחש תפ ידי לע	תזכה לתורה לשמה
כ	הלעמל הלוע אוה דומילה לגרה	כמו תועבה יהיה לו חשק ללמד
ל	סכח דימלת בהואש ימ	ועל ידי אמונה בא לקדוש השם
ר	תוארל לודג תלעות	הן לרשעי ישראל הן לגרים אלא על ידי התורה
ה	ומצע יפמ דמולה המוד וניא	שיזכין להשיג דהינו חכמות התורה הקדושה

יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל!

* התנא בן בג-בג בפרקי אבות אומר לנו שנהפך בתורה ישר והפוך ושם נמצא הכל. כי כל החכמות וכל האצרות כלולים בתורה הקדושה. והרי כבר גילה רבינו ז"ל ש'תמוז' ראשי תבות זמן מתן תורתנו.

* לפניכם 2 טורים של מאמרים מרבנו הקדוש המדברים ממעלת תורתנו הקדושה. (רב המאמרים נלקחו מספר המדות)

* בטור הראשון כתובים חצים הראשון של המאמרים בסדר הפוך. ובטור השני מופיע החצי השני של המאמרים.

* כדי לגלות את המאמרים בטור הראשון עליכם ללמד לקרא הפוך! (או פשוט להעתיק על דף בסדר הנכון).

* כאשר הפכתם בחזרה את המאמרים, עליכם לקשר בין חצי מאמר אחד לשני, על ידי ציון האות הכתובה ליד החצי הראשון במשבצת המיעדת לכך ליד חצי המאמר השני. (לדגמא: אם ליד חצי המאמר הראשון מופיעה האות ו' עליכם לציון את האות ו' ליד חצי המאמר השני)

כְּשֶׁתְּסִימוּ לְצִיּוֹן אֶת כָּל הָאוֹתוֹת תִּגְלוּ מֵאֵמֶר מֵרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּעֵינֵינוּ לְמוֹד הַתּוֹרָה.

בהצלחה!

את התוצאה הסופית יש לשלח בכתב ברור וקריא עד ראש חודש אב בלבד, לפקס המערכת: 077-318-0237 או להקליט את התשובות בקול ברור בטלפון המערכת: 02-539-63-63 בשלושה 7 בלבד, יש לציון באפן ברור שם וכתבת מגורים וטלפון בין הפותרים נכונה יגלל זכוי של 100 ש"ח ברשת חנייות ספרי "אור החיים"!

הזכה הוא היילד: ישראל יוסף הרשקוביץ מירושלים | פתרון החידה לגליון חדש סיון הוא: נגון

מוהרנ"ת ז"ל אָמַר אוֹדוֹת אֲשֶׁר נִחַלֵּשׁ
דַּעְתּוֹ בְּרֹאוֹתוֹ כְּמָה פְּעָמִים שָׁגַם בְּעֶסְקֵי
הַנֶּפֶשׁ נִתְקַיֵּם הַכָּתוּב, גַּם כִּי אֶזְעַק וְאֲשׁוּעַ
שְׁתֵּם תִּפְלְתִי וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן,

אֵיךְ קֶעַן מִיר מְעֵרְעֵר נֵיט קֶלְעֵן
דָּאס הָאָרֶץ נָאָר תִּשְׁעָה בְּאָב וּבִין
הַמְצָרִים בִּיא דִי קִינּוֹת אֵין אַ גַּנְץ
יָאָהָר בִּיא תִּפְלֵת חֲצוֹת הָאָטֶשׁ
קֶלְאָגֶען אוֹיף דְּעֵם חֶרְבֵן (בֵּית
הַמַּחֲיָן בְּכִלְלִיּוֹת וּבַפְּרָטִיּוֹת) וְוֹאס
מְעָן אֵיז נֵיט אַזוֹי ווִיא מְעָן דָּאָרף
צוּא זַיִן

אֲנִי לֹא יָכוֹל לְקַרֵּר אֶת לִבִּי, רַק
בְּתִשְׁעָה בְּאָב וּבִין הַמְצָרִים בְּקִינּוֹת
וּבְכָל הַשָּׁנָה אֶצֶל תְּקוּן חֲצוֹת,
לְפַחּוֹת לְבָבוֹת עַל הַחֶרְבֵן שְׁאַנְחָנוּ
לֹא כְמוֹ שְׂצָרִיכִין לִהְיוֹת

במסירותם המתמדת של אנ"ש שותפינו הנאמנים, התומכים מהונם כ 75%
מעלויות הגיליון רב האיכות.
זוכים אנו תוך מאמץ רב והשקעה אדירה, זו כבר השנה הרביעית ברציפות
להמשיך להשיג, לכתוב, לערוך, ולהגיש בחן ויופי, את מיטב המאמרים
והסיפורים שעולים תדיר על שולחן מלכים - רק ברסלב - "נקי"

הצטרף גם אתה הנח אבן נצחית
וגם קבל את הגיליון לביתך

התחבר לטוב
הנח אבן בבית אבקשה

אבקשה

